

การเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อ
สันติภาพในกรอบสหประชาชาติ ภายใต้บริบท
ของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี

โดย

พลตรี วัชรวุฒิ สบายรูป
รองเจ้ากรมข่าวทหาร
กองบัญชาการกองทัพไทย

นักศึกษาวិทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๒
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๒ - ๒๕๖๓

หนังสือรับรอง

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ได้อนุมัติให้เอกสารวิจัยส่วนบุคคล เรื่อง “การเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ ภายใต้บริบทของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี” ลักษณะวิชา ยุทธศาสตร์ ของ พลตรี ธีรรัฐ ธิปไตย เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๒ ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๒ – ๒๕๖๓

พลโท

(พิสิณท์ ปฐมเอม)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

บทคัดย่อ

เรื่อง การเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ
ในกรอบสหประชาชาติ ภายใต้บริบทของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี

ลักษณะวิชา ยุทธศาสตร์

ผู้วิจัย พลตรี ญัฐวุฒิ สบายรูป **หลักสูตร** วปอ. **รุ่นที่** ๖๒

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรค/ข้อขัดข้อง ของการขาด การบูรณาการในภาพรวมของประเทศไทยในการเข้าร่วมภารกิจเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ และ พิจารณาจัดทำแผนงาน/แนวทางที่จะบูรณาการงานด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของประเทศไทย และของกองทัพไทย อันเป็นการเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ ในกรอบสหประชาชาติ ให้มีความสอดคล้องและสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายด้านความมั่นคง ของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี โดยจะทำการศึกษาถึงแนวคิด ทฤษฎี ด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ ของสหประชาชาติ การขับเคลื่อนความร่วมมืออาเซียนด้านความมั่นคง และการเข้าร่วมในปฏิบัติการ เพื่อสันติภาพของประเทศไทยและกองทัพไทย เพื่อวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่เป็นโอกาส อุปสรรค จุดแข็ง และ จุดอ่อน ในการดำเนินงานด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของประเทศไทยและกองทัพไทย ในกรอบ สหประชาชาติและอาเซียน แล้วพัฒนาแนวทางในการเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยด้านการ ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ ให้สนับสนุนและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี โดยได้ ทำการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ แนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัย ประกอบการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการ เพื่อสันติภาพของประเทศไทย

การวิจัยประกอบด้วย ๓ ขั้นตอนได้แก่ ๑) การศึกษาภาพรวมทางยุทธศาสตร์ ๒) การประเมินสถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์และขีดความสามารถระดับยุทธศาสตร์ และ ๓) การออกแบบยุทธศาสตร์และแผนงาน จากการศึกษาตามขั้นตอนทั้ง ๓ ขั้นตอน สามารถกำหนด วิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์/แนวทางการเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ ในกรอบสหประชาชาติ ภายใต้บริบทของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี คือ “ประเทศไทยมีความพร้อมที่จะ เข้าร่วมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ และมีบทบาทนำในการดำเนินความร่วมมือ ของอาเซียนในด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ เพื่อสนับสนุนการรักษาความมั่นคง และผลประโยชน์แห่งชาติในเวทีสหประชาชาติและอาเซียน” มีพันธกิจหลักที่ต้องดำเนินการจำนวน ๓ พันธกิจ ได้แก่ ๑) พันธกิจการดำเนินงานด้านสันติภาพและความมั่นคงของไทยในกรอบ สหประชาชาติ ซึ่งมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมในงานด้านสันติภาพและความมั่นคงของสหประชาชาติ รวมถึง การดำรงการสนับสนุนกำลังบุคคลและหน่วยให้กับภารกิจรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ ๒) พันธกิจ การขับเคลื่อนความร่วมมืออาเซียนด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ ซึ่งเน้นการขับเคลื่อนความร่วมมือ ที่ดำเนินการในกรอบการประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และการประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวง การต่างประเทศของอาเซียน รวมทั้งประเทศคู่เจรจาอาเซียน และ ๓) พันธกิจการพัฒนาขีดความสามารถ ของไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ และการพัฒนาความร่วมมือกับมิตรประเทศ โดยมีเป้าหมาย

ให้ไทยเป็นศูนย์แห่งความเป็นเลิศของภูมิภาคด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ และพัฒนาการบริหารจัดการด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทยให้เกิดการบูรณาการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งสามารถต่อยอดการวิจัยในอนาคตโดยการด้วยการจัดทำยุทธศาสตร์/แผนงานด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในระดับหน่วยงาน เช่นจัดทำแผนพัฒนาศักยภาพกองทัพไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพต่อไป

Abstract

Title Strengthening Roles of Thailand in UN Peace Operations with in the Context of Thailand's 20-Year National Strategy
Field Strategy
Name Major General Nattawut Sabyeroop **Course** NDC **Class** 62

The purpose of this research is to study the challenges and obstacles of the lack of integration of efforts among all Thai authorities involving in the participation of Thailand to UN peace operations and its related activities. It is further aimed at developing strategies for strengthening Thailand's roles in UN peace operations within the context of a 20-year National Strategy through an integrated effort of Thai authorities. The study will examine theoretical concepts of UN Peace Operations, ASEAN's peacekeeping collaboration, and the participation of Thailand and its Armed Forces to peace operations so as to identify strengths, weaknesses, opportunities and treats to Thailand's undertaking of UN peace operations and ASEAN peacekeeping collaboration and subsequently to develop strategic plans to address those challenges.

This research employs qualitative approach. Primary and secondary data were collected through documents, concepts, theories from relevant research results. In-depth and focus group interviews with relevant Thai authorities were conducted to identify challenges and feasible remedies. The study undertakes three steps of data analysis and synthesis; 1) a study of strategic environment at international, regional and national level to identify key relevant issues, 2) an analysis of strategic environment using of Strategic Environment Scanning and Strategic Capability Assessment techniques to identify strengths, weaknesses, opportunities and treats, and 3) a synthesis of strategies through Strategic Formulation Process for strengthening Thailand's role in UN Peace Operations.

Through three-step analytic and synthetic approach, a vision statement of a formulated strategy is "Thailand is ready to participate and support UN Peace Operations as well as playing active and leading roles in ASEAN peacekeeping collaboration". The strategy comprises three main missions; a) an engagement of Thailand with the UN Peace and Security initiatives and maintaining the deployment of Thai personnel to UN Peace operations, b) support and promote ASEAN peacekeeping collaboration conducted under the frameworks of ASEAN Defence Ministers' Meeting and ASEAN Regional forum, and c) strengthening international cooperation and developing national peacekeeping capabilities emphasizing on

elevation of peacekeeping training and education standard as well as reforming business process to enable integration of efforts among all Thai authorities.

The research recommends that organization-level strategies, such as Military Strategy in Peace operations, should be further formulated and in line with a national peace operations strategy and a 20-year National Strategy to ensure successful implementation of the strategy synthesized in this study.

คำนำ

การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ ได้มีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่การจัดตั้งภารกิจแรกขึ้นเพื่อสังเกตการณ์การยุติสงครามระหว่างอิสราเอลและชาติอาหรับ ในปี ค.ศ. ๑๙๔๗ จนถึงภายหลังการยุติของสงครามเย็นระหว่างโลกเสรีประชาธิปไตยและโลกสังคมนิยม รูปแบบของความขัดแย้งหรือสงครามได้เปลี่ยนไปเป็นความขัดแย้งภายในรัฐในลักษณะของสงครามกลางเมือง ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนทั่วไป ส่งผลให้สหประชาชาติต้องปรับเปลี่ยนมาตรการ วิธีการ และการบริหารจัดการภารกิจรักษาสันติภาพ เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความท้าทายใหม่ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมายของภารกิจ

สภาวะแวดล้อมด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพที่เปลี่ยนแปลงไป ได้ส่งผลต่อการดำเนินงานด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของประเทศสมาชิกสหประชาชาติ ประเทศไทยนั้น ได้เข้าไปมีส่วนร่วมโดยตรงในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติในหลายพื้นที่ นอกจากนี้ยังได้นำเอาการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพเป็นเครื่องมือในการพัฒนาความร่วมมือด้านความมั่นคงกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในประเทศและในต่างประเทศ ตลอดจนกับมิตรประเทศ โดยเฉพาะการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

การประกาศใช้ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ส่งผลให้การดำเนินนโยบายด้านการต่างประเทศของรัฐบาล ซึ่งรวมถึงการเข้าร่วมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ จะต้องได้รับการบูรณาการจากทุกส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และจะต้องมีการกำหนดเป้าหมายระดับประเทศที่ชัดเจน เพื่อให้ สามารถพัฒนาแผนงานและโครงการขึ้นมารองรับ และสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายของประเทศอย่างสอดคล้องและสนับสนุนกัน จึงจำเป็นต้องศึกษาถึงแนวทางการดำเนินการด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในภาพรวมของประเทศ เพื่อให้ไทยได้รับการยอมรับจากประชาคมโลก สามารถใช้การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพเป็นเครื่องมือในการรักษาผลประโยชน์และความมั่นคงของชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมายต่างๆ ที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี อันจะนำไปสู่การส่งเสริมให้ประเทศไทยโดยรวมมีบทบาทนำในด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของโลกและของอาเซียนได้ต่อไป

ผู้วิจัย ขอแสดงความขอบคุณ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการให้ข้อมูลและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อผลการวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลงานวิจัยนี้ จะเป็นพื้นฐานในการศึกษาวิจัยเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของประเทศไทยและกองทัพไทย ตลอดจนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนงานด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทยให้พัฒนาก้าวหน้าต่อไปในอนาคต และยินดีที่จะน้อมรับคำแนะนำที่จะช่วยให้งานวิจัยนี้มีความสมบูรณ์เพิ่มมากขึ้น และเกิดประโยชน์ต่องานด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของประเทศไทยและกองทัพไทยอย่างแท้จริง

พลตรี

(ณัฐวุฒิ สบายรูป)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๒

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ค
คำนำ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญแผนภาพ	ช
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๖
ขอบเขตของการวิจัย	๖
วิธีดำเนินการวิจัย	๗
ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย	๗
คำจำกัดความ	๗
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี และการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	๑๑
การรักษาสันติภาพและความมั่นคงของสหประชาชาติ	๑๑
การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพกับการเป็นประชาคมการเมือง	
และความมั่นคงอาเซียน	๕๐
ประชาคมอาเซียน	๕๒
นโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทย	๖๗
ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี	๖๗
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๘๔
กรอบแนวคิดของการวิจัย	๘๕
สรุป	๘๘
บทที่ ๓ กระบวนการในการจัดทำยุทธศาสตร์	๘๙
กระบวนการประเมินขีดความสามารถระดับยุทธศาสตร์	
(Strategic capability assessment)	๙๑
การกำหนดยุทธศาสตร์ (Strategic formulation)	๙๓
สรุป	๙๙

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๔ การเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการ เพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ ภายใต้บริบท ของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี	๑๐๐
สภาวะแวดล้อมด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทย	๑๐๑
ยุทธศาสตร์/แนวทางในการเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทย ด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ ภายใต้บริบทของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี	๑๓๒
บทที่ ๕ สรุปและข้อเสนอแนะ	๑๕๓
สรุป	๑๕๓
ข้อเสนอแนะ	๑๕๕
บรรณานุกรม	๑๕๙
ภาคผนวก	๑๖๓
ประวัติย่อผู้วิจัย	๑๖๘

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๒ - ๑	การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ	๑๓
๒ - ๒	Action for Peacekeeping (A4P)	๒๙
๒ - ๓	อาณัติของปฏิบัติการรักษาสันติภาพว่าด้วยสตรีสันติภาพและความมั่นคง	๓๕
๒ - ๔	เป้าหมายการเพิ่มจำนวนทหารหญิงในการกิจรักษาสันติภาพ ของสหประชาชาติ	๓๖
๒ - ๕	เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ	๓๙
๒ - ๖	ภูมิภาคอาเซียน	๕๑
๒ - ๗	เสาหลักของประชาคมอาเซียน	๕๓
๒ - ๘	การประชุมระดับผู้นำด้านการรักษาสันติภาพ (Leaders' Summit on Peacekeeping) ณ สำนักงานใหญ่สหประชาชาติ นครนิวยอร์ก เมื่อวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๕๘	๗๐
๒ - ๙	การประชุมผู้บัญชาการทหารสูงสุดด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ	๗๖
๒ - ๑๐	แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง	๗๗
๒ - ๑๑	ยุทธศาสตร์ทหารด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ และมนุษยธรรม พ.ศ. ๒๕๕๗ -๒๕๖๑	๘๐
๒ - ๑๒	แผนปฏิบัติงาน (Roadmap) ด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ ของกองทัพไทย ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ -๒๕๖๒	๘๓
๒ - ๑๓	ขั้นตอนการวิจัย	๘๖
๒ - ๑๔	ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์การวิจัย และการออกแบบการวิจัย	๘๗
๓ - ๑	กระบวนการในการตรวจสอบสถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์	๙๐
๓ - ๒	การนำผลตรวจสอบสถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ (อุปสรรค/ โอกาส) และ การประเมิน พลังอำนาจและขีดความสามารถของชาติ (จุดแข็ง/ จุดอ่อน) เพื่อกำหนดกรอบการพัฒนายุทธศาสตร์	๙๒
๓ - ๓	ความสัมพันธ์ระหว่างยุทธศาสตร์ย่อยกับยุทธศาสตร์ชาติ และผลประโยชน์แห่งชาติ	๙๔
๓ - ๔	กระบวนการในการกำหนดยุทธศาสตร์	๙๕
๔ - ๑	ความสัมพันธ์ระหว่างการวิเคราะห์สถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์และ การกำหนดแนวทางในการเสริมสร้างบทบาทประเทศไทย ด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ	๑๐๐
๔ - ๒	ระเบียบวิธีในการวิเคราะห์สถานะแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์	๑๐๑

สารบัญแผนภาพ (ต่อ)

แผนภาพที่		หน้า
๔ - ๓	หน่วยประเภทต่างๆ ที่ประเทศสมาชิกสหประชาชาติยืนยันให้การสนับสนุน ในระบบ PCRS	๑๐๓
๔ - ๔	ระเบียบวิธีในการวิเคราะห์สภาพความพร้อมของไทย ด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ	๑๑๕
๔ - ๕	การนำผลตรวจสถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ (อุปสรรค/ โอกาส) และการประเมิน พลังอำนาจและขีดความสามารถของชาติ (จุดแข็ง/ จุดอ่อน) เพื่อกำหนดกรอบการพัฒนายุทธศาสตร์	๑๓๓
๔ - ๖	ขั้นตอนของโครงสร้างของการออกแบบยุทธศาสตร์	๑๓๔
๔ - ๗	โครงสร้างเป้าหมายของแผนยุทธศาสตร์/แนวทางในการเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ ในกรอบสหประชาชาติ ภายใต้บริบทของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี	๑๔๒
๕ - ๑	ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทย ด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ ภายใต้บริบทของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี	๑๕๔

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

“การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ประสานสอดคล้องกันด้านความมั่นคงในประชาคมอาเซียน และประชาคมโลกอย่างมีเกียรติ” ข้อความดังกล่าวที่ปรากฏอยู่ในหัวข้อวิสัยทัศน์ประเทศไทย ในยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) นั้น นับเป็นพื้นฐานสำคัญที่เน้นย้ำให้เห็นถึงความสำคัญของการยอมรับในบทบาทด้านความมั่นคงของไทยในประชาคมระหว่างประเทศโดยกองทัพไทยและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

การดำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงของโลกและของภูมิภาค เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ตามวิสัยทัศน์ประเทศไทยในยุทธศาสตร์ชาติชาติ ๒๐ ปี ที่กล่าวไปข้างต้นนั้น ประเทศไทยจะต้องดำเนินความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างประเทศในลักษณะเชิงรุก ทั้งกับมิตรประเทศ และกับหน่วยงานระหว่างประเทศในด้านต่างๆ โดยเฉพาะการเข้าร่วมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ ซึ่งได้มีการดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๐ จนถึงปัจจุบัน

ตลอดระยะเวลากว่า ๗๐ ปี ที่สหประชาชาติได้เข้าไปปฏิบัติการรักษาสันติภาพในภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก เพื่อแก้ไขปัญหาสงครามและความขัดแย้งที่เกิดขึ้น สหประชาชาติได้ดำเนินการปรับเปลี่ยนรูปแบบและวิธีการในการปฏิบัติการกิจอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องกับสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงระหว่างประเทศ และสามารถตอบสนองต่อปัจจัยแวดล้อมในพื้นที่ปฏิบัติการซึ่งมีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

ในยุคแรกนั้น การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติเป็นการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างรัฐต่อรัฐ (Inter-state conflict) และจำกัดขอบเขตเพียงการใช้กำลังทหารไม่ติดอาวุธ หรือติดอาวุธเบา เข้าไปวางกำลังระหว่างรัฐที่มีความขัดแย้งโดยความยินยอมของทั้งสองฝ่าย เพื่อสังเกตการณ์ การละเมิดสัญญาหยุดยิงโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้การแก้ปัญหาทางการทูตดำเนินไปได้ ต่อมาในรูปแบบของความขัดแย้งได้พัฒนาไปเป็นความขัดแย้งภายในรัฐ (Intra-state conflict) หรือสงครามกลางเมือง (Civil war) ซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบและวิธีการของการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพอย่างมีนัยสำคัญ

นับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๓ เป็นต้นมา สหประชาชาติได้พัฒนาแนวทางและมาตรการใหม่ๆ ออกมาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติการกิจฯ ดังเช่นการจัดตั้งภารกิจรักษาสันติภาพแบบหลายมิติ (Multi-Dimensional Peacekeeping Missions) ซึ่งเป็นการใช้ขีดความสามารถ (Capability) และความเชี่ยวชาญที่หลากหลายจากเจ้าหน้าที่รักษาสันติภาพที่เป็นทหาร ตำรวจ และพลเรือน ไปแก้ไขรากเหง้าของปัญหาความขัดแย้งแบบสงครามกลางเมือง ตลอดจนวางโครงสร้างพื้นฐานทางสังคมที่จำเป็นต่อการธำรงรักษาสันติภาพของประเทศนั้นๆ ให้มีสันติภาพที่ยั่งยืน และไม่เกิดสงครามกลางเมืองขึ้นอีก

การที่ประเทศต่างๆ ส่งกำลังเข้าร่วมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพทั้งในกรอบของสหประชาชาติและกรอบความร่วมมืออื่นๆ นั้น นอกจากเป็นการปฏิบัติตามพันธกรณี (Commitment) ที่ได้ให้ไว้ต่อกันแล้ว การเข้าร่วมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพยังเป็นการรักษาผลประโยชน์และความมั่นคงแห่งชาติวิธีการหนึ่ง ซึ่งหลายประเทศได้นำการเข้าร่วมปฏิบัติการเพื่อสันติภาพไปเป็นเครื่องมือในการรักษาผลประโยชน์และปกป้องความมั่นคงของชาติ ทั้งในทางตรงและในทางอ้อม โดยในทางตรงนั้น การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพและมนุษยธรรม (Peace and humanitarian operations) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการต่อภัยคุกคามประเภทต่างๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์และความมั่นคงของชาติ ซึ่งประเทศที่มีศักยภาพทางการทหารสูง มักใช้การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพเป็นเครื่องมือในการเข้าไปปฏิบัติการทางทหารต่อประเทศ/กลุ่มบุคคลที่เป็นภัยคุกคามต่อผลประโยชน์และความมั่นคงของชาติตนเอง (ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพฯ, บรรยาย, ๒๕๕๘) เช่นกรณีที่กองกำลัง NATO ปฏิบัติการโจมตีกองกำลังของ พ.อ. โมอัมมาร์ กัดดาฟี อดีตประธานาธิบดีลิเบีย โดยอ้างเหตุผลเพื่อปกป้องและปลดปล่อยพลเรือนชาวลิเบียจากการปราบปรามของกองกำลังฝ่ายรัฐบาล จนนำไปสู่การจับกุมและสังหาร พ.อ. กัดดาฟี เมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ (Emily O'Brien and Andrew Sinclair, 2011 : 7-27) ทั้งนี้เป็นที่ทราบกันว่าชาติตะวันตกมองว่ารัฐบาลกัดดาฟีเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของตน เนื่องจากมีนโยบายและสนับสนุนการต่อต้านชาติตะวันตกอย่างเปิดเผยสำหรับในทางอ้อมนั้น หลายประเทศใช้การเข้าไปมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพโดยเฉพาะการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ เป็นเครื่องมือในการสร้างอิทธิพล (Influence) ต่อการดำเนินงานของสหประชาชาติและเป็นเครื่องมือสนับสนุนการเจรจาต่อรองทั้งกับสหประชาชาติ และกับประเทศมหาอำนาจ ในเรื่องผลประโยชน์และความมั่นคงของชาติ (ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพฯ, บรรยาย, ๒๕๕๘) ดังเช่นในห้วงปี ๕๓ - ๕๕ ที่กัมพูชามีกรณีพิพาทกับไทยเรื่องเขตแดนเขาพระวิหาร และพื้นที่ใกล้เคียงนั้น กัมพูชาได้เพิ่มการสนับสนุนกำลังให้กับภารกิจรักษาสันติภาพของสหประชาชาติอย่างมีนัยสำคัญ และในเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๕๔ ได้สมัครเข้ารับการคัดเลือกเป็นคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (UNSC) แบบไม่ถาวร พร้อมทั้งได้แจ้งขอให้ UNSC และศาลโลกเข้าแทรกแซงข้อพิพาทดังกล่าวในเดือนกุมภาพันธ์ และ เดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๕๔ ตามลำดับ (Danielle Breitenbucher, 2013 : 15-34) นอกจากกัมพูชาแล้ว รัวันดา เคนย่า โมร็อกโก และอีกหลายประเทศได้ใช้การสนับสนุนกำลังให้กับภารกิจรักษาสันติภาพเป็นเครื่องมือตอบโต้และต่อรองกับ UN เมื่อเกิดข้อพิพาทกับ UN อีกด้วย (Rwanda threatens to withdraw peacekeepers, 2010 ; Morocco Orders 84 UN Peacekeepers Out of Western Sahara, 2016 ; Kenya angry at sacking of South Sudan peacekeeping chief, 2016)

ประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิกสหประชาชาติ เมื่อ ๑๖ ธ.ค. ๒๔๘๙ ภายหลังจากที่สหประชาชาติก่อตั้งขึ้นเป็นเวลา ๑ ปี นับเป็นสมาชิกลำดับที่ ๕๕ จากนั้นประเทศไทยก็ได้เข้าร่วมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพภายใต้ auspices ของสหประชาชาติตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๓ มาจนถึงปัจจุบัน โดยมีกองทัพไทยเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนรัฐบาลไทยและกระทรวงกลาโหมในการปฏิบัติการรักษาสันติภาพภายใต้มติของสหประชาชาติ จนทำให้ประเทศไทยได้รับการยอมรับจากนานาประเทศในเวทีโลกอย่างต่อเนื่อง โดยได้ส่งกำลังรักษาสันติภาพเข้าร่วมภารกิจรักษาสันติภาพภายใต้มติของสหประชาชาตินับตั้งแต่สงครามเกาหลีในปี พ.ศ. ๒๔๙๓ หลังจากนั้นก็ได้

ส่งกำลังทั้งแบบเป็นหน่วยและเป็นบุคคลมาโดยตลอดอย่างต่อเนื่อง นับเป็นภารกิจรักษาสันติภาพของสหประชาชาติถึง ๑๙ ภารกิจ และมีกำลังพลของกองทัพไทยเข้าร่วมภารกิจ มากกว่า ๒๐,๐๐๐ นาย (ศีกดา แสงสนิท, ๒๕๔๙ : ๓๐ – ๕๘) จนทำให้ประเทศไทยและกองทัพไทยเป็นที่ยอมรับในประชาคมโลกมาอย่างยาวนาน อย่างไรก็ตามนโยบายของรัฐบาลและกองทัพที่ไม่ชัดเจนนำไปสู่การถอนกองกำลังเฉพาะกิจ ๙๘๐ ไทย/ดาร์ฟัวร์ ซึ่งเป็นกองกำลังระดับกองพันทหารราบออกจากภารกิจรักษาสันติภาพผสมระหว่างสหภาพแอฟริกาและสหประชาชาติในดาร์ฟัวร์ (UNAMID) ประเทศซูดาน ก่อนเวลาอันควรในปี ๒๕๕๕ เป็นผลให้การส่งกำลังเข้าร่วมภารกิจรักษาสันติภาพของกองทัพไทยต้องหยุดชะงักลงไปช่วงระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งส่งผลกระทบต่อความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพระหว่างประเทศไทยและกองทัพไทย กับมิตรประเทศและสหประชาชาติ จนกระทั่งมีการจัดส่งกองร้อยทหารช่างก่อสร้างทางระดับเข้าร่วมปฏิบัติการในภารกิจรักษาสันติภาพในสาธารณรัฐเซาท์ซูดานในปี ๒๕๖๑ อีกครั้งได้ทำให้โมเมนตัมของการมีส่วนร่วมของประเทศไทยในเวทีความมั่นคงโลกหวนกลับมาคึกคักอีกครั้งหนึ่ง

นอกจากการส่งกำลังไปปฏิบัติการกิจเพื่อสันติภาพตามนโยบายของรัฐบาลและกระทรวงกลาโหมแล้ว กองทัพไทยยังได้ให้การสนับสนุนรัฐบาลและกระทรวงกลาโหมในการพัฒนาความร่วมมือด้านความมั่นคงกับองค์การระหว่างประเทศและมิตรประเทศ โดยเฉพาะกับอาเซียนในการขับเคลื่อนการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political and Security Community) โดยได้นำเอาความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพมาเป็นเครื่องมือในการดำเนินงานความร่วมมือด้านความมั่นคงของอาเซียน เนื่องจากความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพมักได้รับมุมมองเชิงบวกจากประชาคมการเมืองระหว่างประเทศ และมีความอ่อนไหวต่อสถานการณ์ความมั่นคงระหว่างประเทศค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับความร่วมมือทางทหารอื่นๆ ส่งผลให้กองทัพไทยได้พัฒนาความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพกับทุกภาคส่วน ทั้งกับภาคพลเรือน กับมิตรประเทศ และกับหน่วยงานระหว่างประเทศ นอกจากนี้จะมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานร่วมกันในพื้นที่ภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ยังสร้างความเชื่อใจ และความใกล้ชิดสนิทสนมระหว่างผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องอีกด้วย ซึ่งความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพกับมิตรประเทศนั้น มีทั้งแบบทวิภาคีและพหุภาคี มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาขีดความสามารถระหว่างกัน เช่นการฝึกผสมนานาชาติ การแลกเปลี่ยนครูและนักเรียน หรือการประชุมเชิงปฏิบัติการนานาชาติด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ เป็นต้น (กระทรวงกลาโหม, นโยบาย, ๒๕๖๒)

การดำเนินงานด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติของประเทศไทยนั้น เกิดจากความร่วมมือของหน่วยงานราชการหลายภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงการต่างประเทศ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ กระทรวงยุติธรรม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการคลัง สำนักงานประมาณและกระทรวงกลาโหม โดยในส่วนของกองทัพไทยนั้น มีศูนย์ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ กรมยุทธการทหารเป็นหน่วยวิทยากร ตลอดจนทำหน้าที่ในการอำนวยความสะดวก และติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในกระทรวงกลาโหม หน่วยงานในประเทศ และในต่างประเทศ (การรักษาสันติภาพ, ออนไลน์, ๒๕๕๘)

ในปัจจุบันนั้น ได้มีความพยายามที่จะบูรณาการกระบวนการตกลงใจของรัฐบาลไทยในการเข้าร่วมภารกิจรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ โดยในปี พ.ศ. ๒๕๓๘ กระทรวงการต่างประเทศได้จัดตั้งคณะกรรมการประสานงานด้านการเข้าร่วมในปฏิบัติการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ

โดยมีอธิบดีกรมองค์การระหว่างประเทศเป็นประธาน และมีผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย กระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี และสำนักงานงบประมาณ ร่วมเป็นคณะกรรมการ มีหน้าที่เสนอแนะนโยบายเกี่ยวกับการเข้าร่วมในปฏิบัติการรักษาสันติภาพ ให้กับคณะรัฐมนตรีเพื่อตกลงใจ ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๒ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติการจัดตั้งคณะกรรมการประสานงานฯ อย่างเป็นทางการ และให้เพิ่มองค์ประกอบของคณะกรรมการฯ โดยให้มีผู้แทนจาก กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการคลัง (กรมบัญชีกลาง) และสำนักงานประสานภารกิจทางทหารกับกระทรวงการต่างประเทศ โดยให้มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาเสนอแนะนโยบายและยุทธศาสตร์การเข้าร่วมปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติอย่างบูรณาการ และพิจารณาให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งกองกำลังเข้าร่วมปฏิบัติการเพื่อสันติภาพตามที่สหประชาชาติร้องขอ โดยคำนึงถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องในมิติต่างๆ ทั้งด้านการต่างประเทศ ความมั่นคง และเศรษฐกิจ โดยมีหลักการพื้นฐานที่ได้รับความเห็นชอบจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาเข้าร่วม คือ ผลประโยชน์ที่ไทยจะได้รับ ผลกระทบด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น และระดับความเสี่ยงของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานและความพร้อมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การจัดตั้งคณะกรรมการประสานงานด้านการเข้าร่วมในปฏิบัติการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ ได้ก่อให้เกิดสื่อกลาง (Platform) ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ถึงข้อดีและข้อเสียของการเข้าร่วมในการกิจรักษาสันติภาพของสหประชาชาติในแต่ละครั้ง อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานของคณะกรรมการฯ เป็นลักษณะครั้งคราวเฉพาะเมื่อประเทศไทยได้รับคำเชิญจากสหประชาชาติเท่านั้น ยังมีได้มีการกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการฯ ให้ครอบคลุมถึงการจัดทำแผนปฏิบัติการเชิงกลยุทธ์ของประเทศด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ เพื่อให้การเข้าร่วมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของประเทศไทยบรรลุผลประโยชน์แห่งชาติอย่างครอบคลุมในทุกมิติ นอกจากนี้ คณะกรรมการฯ ดังกล่าว ก็ไม่มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดทิศทาง และติดตามความคืบหน้าในการดำเนินงานด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของหน่วยงานราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้บรรลุจุดหมายในการรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งชาติด้านการต่างประเทศของไทย การขาดหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการบูรณาการงานด้านการต่างประเทศและการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทย ส่งผลให้แต่ละส่วนราชการ ต่างปฏิบัติงานไปตามเป้าหมายของแต่ละส่วนราชการตั้งไว้ เกิดการดำเนินงานในลักษณะต่างคนต่างทำ ขาดการบูรณาการ และขาดเป้าหมายร่วมกันเพื่อให้บรรลุผลประโยชน์แห่งชาติ ในภาพรวม ประเทศไทยจึงยังไม่สามารถใช้การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพเป็นเครื่องมือในการรักษาผลประโยชน์และความมั่นคงแห่งชาติได้มากเท่าที่ควรจะเป็น ทั้งที่ประเทศไทยมีขีดความสามารถและทรัพยากรที่เป็นที่ยอมรับจากนานาชาติก็ตาม

การประกาศใช้ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) ที่ผ่านมานั้น ส่งผลให้การดำเนินนโยบายด้านการต่างประเทศของรัฐบาล ซึ่งรวมถึงการเข้าร่วมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ จะต้องได้รับการบูรณาการในการดำเนินงานจากทุกส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และจะต้องมีการกำหนดเป้าหมายระดับประเทศที่ชัดเจน เพื่อให้ส่วนราชการต่างๆ นำไปพัฒนาแผนงานและโครงการขึ้นมารองรับและสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายของประเทศ อย่างสอดคล้องและสนับสนุนกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายด้านสังคม เศรษฐกิจ และความมั่นคงที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ

การที่ประเทศไทยยังขาดหน่วยงานกลางทำหน้าที่ขับเคลื่อนการเข้าร่วมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ส่งผลให้ทุกส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ต้องทำการประเมินวิเคราะห์ และสังเคราะห์แนวทางในการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงาน ให้มีความสอดคล้อง สนับสนุนกันและกัน ตลอดจนมีความจำเป็นจะต้องพัฒนาแผนงาน/โครงการระดับประเทศและระดับหน่วยงาน เพื่อให้การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทยสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติในภาพรวม สำหรับกองทัพไทยนั้นจะต้องมีการพิจารณาถึงแนวทางในการดำเนินการของกองทัพไทยที่มีต่อแนวความคิดในการสนับสนุนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประเทศไทยในภารกิจรักษาสันติภาพว่าจะต้องดำเนินการต่อไปอย่างไร ทั้งในแง่ของการส่งกองกำลังรักษาสันติภาพของไทย ในรูปของกองกำลังทหาร ตำรวจ หรือรูปแบบอื่น ตามการร้องขอของสหประชาชาติ เพื่อดำรงไว้ซึ่งบทบาทสำคัญของไทยในด้านการรักษาสันติภาพของโลกต่อไป

จากการที่ประเทศไทยและกองทัพไทย ได้เข้าไปมีส่วนร่วมโดยตรงในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติในหลายพื้นที่ และการที่ประเทศไทย กระทรวงกลาโหมและกองทัพไทยได้นำเอาการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพเป็นเครื่องมือในการพัฒนาความร่วมมือด้านความมั่นคงกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในประเทศและในต่างประเทศ ตลอดจนกับมิตรประเทศ โดยเฉพาะการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องทำการศึกษาถึงแนวทางในการดำเนินการในภาพรวมของประเทศ เพื่อให้ในระดับประเทศนั้น ไทยได้รับการยอมรับจากประชาคมโลก สามารถใช้การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพเป็นเครื่องมือในการรักษาผลประโยชน์และความมั่นคงของชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมายต่างๆ ที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปีซึ่งจะต้องทำความเข้าใจถึงสถานะแวดล้อมด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพทั้งภายในและภายนอกประเทศ แล้ววิเคราะห์ถึงวิกฤติและโอกาส ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น เพื่อนำไปสู่การพัฒนาแผนงาน/โครงการด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในระดับประเทศ ให้มีความเชื่อมโยงการดำเนินงานของส่วนราชการต่างๆ เข้าด้วยกัน สามารถบรรลุเป้าหมายด้านความมั่นคงตามยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปีได้อย่างแท้จริง และในระดับกองทัพนั้น กองทัพไทยจะต้องพัฒนาแผนงาน/โครงการขึ้นมารองรับแผนงาน/โครงการของประเทศด้วย เพื่อให้การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพที่กองทัพไทยรับผิดชอบดำเนินการ สามารถเผชิญกับความท้าทายจากการเข้าร่วมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพที่มีหลากหลายรูปแบบ ทั้งจากการปฏิบัติการกิจในพื้นที่ และการขับเคลื่อนและผลักดันความร่วมมือกับมิตรประเทศทั้งในระดับภูมิภาคและระดับนานาชาติ กองทัพไทยจึงต้องดำเนินการพัฒนาขีดความสามารถด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพอย่างต่อเนื่อง ซึ่งนอกจากจะทำให้มีความพร้อมที่จะปฏิบัติการกิจและสามารถตอบสนองต่อความท้าทายใหม่ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้วยังจะเป็นการสร้างเชื่อมั่นต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยงานในประเทศ องค์กรระหว่างประเทศ มิตรประเทศ ตลอดจนอาเซียนและประเทศคู่เจรจาอาเซียน เพื่อให้เป็นที่เชื่อมั่นถึงขีดความสามารถ ซึ่งจะส่งผลดีต่อการปฏิบัติการกิจ และต่อการพัฒนาความร่วมมือระหว่างกันให้มากยิ่งขึ้นในอนาคต

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในภารกิจรักษาสันติภาพของประเทศไทย จึงเป็นที่มาของการศึกษาการเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ ภายใต้บริบทของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี อันจะนำไปสู่การค้นพบโอกาสใหม่ๆ (New Opportunities) เพื่อให้สามารถกำหนดแนวทางและขอบเขตที่กว้างขวางขึ้นของการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติของหน่วยงานอื่นนอกเหนือไปจากกองทัพและตำรวจไทย

ในส่วนของกองทัพไทยที่ได้ดำเนินการเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยให้เป็นที่ยอมรับในเวทีโลก นับเป็นการรักษาผลประโยชน์ของชาติ รวมทั้งเพิ่มอำนาจต่อรองในเวทีระหว่างประเทศอีกประการหนึ่ง การศึกษานี้จะทำให้ทราบถึงแนวทาง ปัญหา และอุปสรรค ตลอดจนแผนงาน/โครงการ ในการเสริมสร้างบทบาทของกองทัพไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ ภายใต้บริบทของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี อันจะนำไปสู่การส่งเสริมให้ประเทศไทยโดยรวมมีบทบาทนำในด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของโลกและของอาเซียนได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติและการเข้าร่วมในปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทย โดยยึดถือตามบริบทที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) และข้อกำหนดอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

๒. เพื่อศึกษาถึงองค์ประกอบด้านต่างๆ ที่ขับเคลื่อนการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ ปัญหาจากการขาดการบูรณาการในภาพรวมของประเทศไทยในการเข้าร่วมภารกิจเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติที่อาจยังขาดการยึดโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี

๓. จัดทำแผนงานเพื่อเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ ภายใต้บริบทของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ครอบคลุมพื้นที่ปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องกับภารกิจรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ และพื้นที่ของหน่วยงานราชการไทยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติดังกล่าวด้วย

๒. ขอบเขตด้านประชากร

เนื่องจากการศึกษาวิจัยนี้เป็นการนำเสนอข้อมูลแบบรายงานเชิงพรรณนา การรวบรวมรวบรวมข้อมูลส่วนใหญ่มาจากข้อมูล นโยบาย คำสั่ง แนวคิดทางทฤษฎี และหลักการอื่นๆ ทั้งในและต่างประเทศ จะมีเพียงการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากกำลังพลบางส่วนที่มีประสบการณ์จากการเข้าร่วมภารกิจรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ ทั้งทหาร ตำรวจ และ พลเรือน จำนวนประมาณ ๒๐ คน

๓. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษานี้ใช้การเอกสารข้อมูล รายงาน การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติในภาพกว้างและการเข้าร่วมการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทย รวมถึง นโยบาย คำสั่ง ยุทธศาสตร์ของสหประชาชาติและของไทย โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

๔. ขอบเขตระยะเวลา

ระยะเวลาในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีระยะเวลา ๗ เดือน เริ่มตั้งแต่ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ - พฤษภาคม ๒๕๖๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวจัย เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา โดยแบ่งขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

๑. การรวบรวมข้อมูล

๑.๑ ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ที่ได้จากการค้นคว้าเอกสารทางวิชาการ แนวคิดทฤษฎี จากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลโดยค้นคว้าจากแหล่งต่างๆ และ ข้อมูลที่ได้รับจากประสบการณ์ในการปฏิบัติงานจริงของผู้ทำการวิจัยเอง

๑.๒ ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) จากการสังเกต และสัมภาษณ์ผู้ที่ปฏิบัติงาน หรือมีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพทั้งในและต่างประเทศ

๒. การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา การวิเคราะห์เปรียบเทียบ และสังเคราะห์ ข้อมูลตามทฤษฎีและหลักการต่างๆที่เกี่ยวข้อง

๓. การนำเสนอข้อมูล

นำเสนอข้อมูลแบบรายงานวิจัยเชิงพรรณนา เพื่อให้ทราบถึงแนวทางในการ เสริมสร้างบทบาทของประเทศไทย ด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ ภายใต้ บริบทของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ทำให้ทราบถึงแนวคิด ทฤษฎี ของการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติและ การเข้าร่วมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทย

๒. ทำให้ทราบถึงแนวทางในกำหนดกรอบการดำเนินงานด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ ด้านต่างๆ เพื่อเพิ่มบทบาทของไทยในเวทีสหประชาชาติ โดยขยายการมีส่วนร่วมในการ ปฏิบัติการ เพื่อสันติภาพไปยังหน่วยงานอื่นๆของรัฐที่มีศักยภาพ นอกเหนือไปจากกองทัพไทย และสำนักงาน ตำรวจแห่งชาติ อาทิเช่น กรมราชทัณฑ์ และหน่วยงานอื่นในกระทรวงยุติธรรม เป็นต้น

คำจำกัดความ

การป้องกันความขัดแย้ง (Conflict Prevention)

หมายถึง การปฏิบัติเพื่อป้องกันความขัดแย้งไม่ให้เกิดขึ้น ป้องกันความขัดแย้งขยายตัวเป็นการพิพาท หรือ ป้องกันการพิพาทไม่ให้ขยายวงกว้าง โดยส่วนใหญ่ มักเกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางการทูต

การทำให้เกิดสันติภาพ (Peace Making)

หมายถึง

การดำเนินการทางการทูต (Diplomatic Action) เพื่อนำคู่กรณีในความขัดแย้งกลับมาสู่ข้อตกลง โดยวิธีสันติภายใต้หมวด ๖ มาตรา ๓๓ ได้แก่ การเจรจา การสอบสวนข้อเท็จจริง การไกล่เกลี่ย การประนีประนอม อนุญาโตตุลาการ กระบวนการทางศาล และอื่นๆ

การบังคับให้เกิดสันติภาพ (Peace Enforcement)

หมายถึง

เมื่อความพยายามในการสร้างและรักษาสันติภาพ วิธีการอื่นๆ ล้มเหลว อาจจำเป็นต้องใช้กำลังทางทหาร หรือกำลังอำนาจรูปแบบอื่นๆ เข้าแทรกแซงเพื่อบังคับให้เกิดสันติภาพขึ้น อำนาจในการบังคับใช้นี้เป็นผลมาจากมาตราที่ ๗ แห่งกฎบัตรสหประชาชาติ และรวมไปถึงการใช้กองกำลังในการรักษาหรือฟื้นฟู สันติภาพ และความมั่นคงระหว่างประเทศ ดังที่คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ ได้พิจารณาความมีอยู่ของภัยคุกคาม หรือการล่วงละเมิดต่อสันติภาพ รวมถึงการกระทำอันรุกรานใดๆ ต่อสันติภาพ

การรักษาสันติภาพ (Peacekeeping)

หมายถึง

การปฏิบัติการของสหประชาชาติในพื้นที่ความขัดแย้ง โดยความยินยอมของคู่กรณี โดยทั่วไปเป็นการปฏิบัติการของกำลังทหารของสหประชาชาติ ตำรวจ รวมถึงพลเรือน การรักษาสันติภาพเป็นเทคนิคซึ่งขยายโอกาสความเป็นไปได้ สำหรับการป้องกัน การพิพาท และทำให้เกิดสันติภาพ การรักษาสันติภาพโดยทั่วไปแล้วจะเกี่ยวข้องกับ ความยินยอมของคู่กรณี การกำหนดหรือเฝ้าตรวจข้อตกลงที่เกี่ยวข้องเพื่อควบคุมความขัดแย้ง เช่น ข้อตกลงหยุดยิง การแยกกองกำลังออกจากกัน (Separation of forces) และข้อมติในการยุติความขัดแย้ง (Resolution) หรือเพื่อประกันความปลอดภัยในการส่งความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม

การสร้างสันติภาพ (Peace Building)

หมายถึง

การปฏิบัติเพื่อกำหนดและสนับสนุนโครงสร้างต่างๆ ที่จะเสริมความมั่นคงและความแข็งแกร่งของ

เขตกันชน (Buffer Zone)	หมายถึง	<p>สันติภาพ เพื่อป้องกันการกลับสู่สภาพความขัดแย้ง เป็นกระบวนการสำคัญหลังจากภาวะความขัดแย้งยุติ ซึ่งรวมถึงโครงการความร่วมมือที่จะนำไปสู่การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และการขยายความไว้วางใจ ความเชื่อใจและการปฏิสัมพันธ์ (Interacting) ระหว่างฝ่ายที่เคยเป็นศัตรูกัน</p> <p>พื้นที่ที่กำหนด ควบคุมโดยกำลังรบปฏิบัติการด้านสันติภาพ เพื่อแยกกำลังรบที่กำลังพิพาทกันหรือสู้รบกันออกไป เขตกันชนถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นพื้นที่แบ่งแยกระหว่างกำลังรบที่กำลังพิพาท หรือสู้รบกัน และเพื่อลดความเสี่ยงของความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นอีก ในการปฏิบัติการของสหประชาชาติ เรียกว่า Area of Separation ด้วย เรียกว่า Buffer Zone หรือ BZ ด้วย</p>
ภารกิจรักษาสันติภาพในหลายมิติ (Multi – dimensional Peacekeeping Operations)	หมายถึง	<p>การบริหารจัดการภารกิจรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ โดรนสนธิกำลังหน่วยงานพลเรือนของสหประชาชาติ กองกำลังรักษาสันติภาพ (ทหาร - ตำรวจ) และภารกิจรักษาสันติภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ภารกิจรักษาสันติภาพ สามารถตอบสนองต่อความท้าทาย ความสงบ และความมั่นคงมิติต่างๆ (การเมือง เศรษฐกิจ การรักษาความมั่นคงภายใน การสาธารณสุข ฯลฯ) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถสร้างสันติภาพที่ยั่งยืน</p>
ฝ่ายปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ (Department of Peace Operations)	หมายถึง	<p>หน่วยงานหนึ่งใน ๘ หน่วยงานหลัก ภายใต้สำนักงานเลขาธิการสหประชาชาติ (Executive Office of the Secretary General) ทำหน้าที่เสมือนฝ่ายปฏิบัติการสำหรับเลขาธิการสหประชาชาติ ในกิจการที่เกี่ยวข้องการปฏิบัติเพื่อสันติภาพ โดยการวางแผนระดมทรัพยากร ส่งกำลังเข้าปฏิบัติการส่งกำลังบำรุง ให้คำแนะนำ และการสนับสนุนกับภารกิจเพื่อสันติภาพของ UN ในสนาม ได้แก่ ภารกิจทำให้เกิดสันติภาพ ภารกิจเสริมสร้างสันติภาพ ภารกิจตรวจสอบสิทธิมนุษยชน ภารกิจรักษาสันติภาพ และภารกิจช่วยเหลือการเลือกตั้ง เป็นต้น</p>

		และทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการประสานงานขององค์กรต่างๆ ที่ทำงานร่วมกันในภารกิจสหประชาชาติในหลายมิติ (UN Multi-dimensional Operations)
เขตปลอดทหาร (Demilitarized Zone)	หมายถึง	พื้นที่กำหนดขอบเขต ซึ่งห้ามกำลังทางทหารมาตั้งอยู่ หรือมารวมกันอยู่ และห้ามการคงไว้ หรือการสถาปนาสถานที่ตั้งทางทหาร ไม่ว่าในลักษณะใดๆ
กองทัพไทย	หมายถึง	หน่วยงานทางทหารและหน่วยอื่นๆ ที่ขึ้นควบคุมทางยุทธการ ซึ่งประกอบด้วย กองบัญชาการกองทัพไทย กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ โดยหน่วยงานดังกล่าวเป็นไปตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๕๑
ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน	หมายถึง	เสาหลักความร่วมมือ ๑ ใน ๓ เสาหลักของประชาคมอาเซียนที่เน้นการรวมตัวของอาเซียนเพื่อสร้างความมั่นใจ (Confidence building) เสถียรภาพ (Stability) และสันติภาพ (Peace) ในภูมิภาค ทั้งนี้ เพื่อให้ประชาชนในอาเซียนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและปราศจากภัยคุกคามด้านการทหาร และภัยคุกคามในรูปแบบอื่นๆ เช่น ยาเสพติด หรืออาชญากรรมข้ามชาติ เป็นต้น
นโยบาย	หมายถึง	เครื่องสำคัญในการปกครองและบริหารประเทศ หรือส่วนราชการที่แสดงเจตนารมณ์ของฝ่ายบริหารของประเทศ หรือ รัฐบาล หรือองค์กรในระดับต่างๆ ของรัฐบาล ที่จะให้มีการดำเนินงานไปในทิศทางหรือแนวทางนั้น และหน่วยงานจะต้องปฏิบัติและยึดถือให้เป็นไปตามแนวทางนั้น

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ ภายใต้กรอบบริบทของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการทบทวนนโยบาย ยุทธศาสตร์ กระบวนการ และกลไกของประเทศไทยที่มีอยู่ ตลอดจนต้องทำความเข้าใจถึงสภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ ทั้งจากภายในประเทศและจากภายนอกประเทศที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของประเทศไทย กองทัพไทย และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งจำเป็นต้องศึกษาถึงแนวคิดและหลักการของการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพที่สหประชาชาติใช้อยู่ในปัจจุบัน เพื่อให้สามารถกำหนดแนวทางและวิธีการในการบูรณาการการปฏิบัติของหน่วยงานต่างๆ เข้าด้วยกัน ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อให้การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพที่ประเทศไทยดำเนินการอยู่ เป็นที่ยอมรับในระดับสากล และสามารถตอบสนองต่อการรักษาผลประโยชน์และความมั่นคงแห่งชาติได้อย่างแท้จริง

การรักษาสันติภาพและความมั่นคงของสหประชาชาติ

สหประชาชาติ เป็นองค์กรความร่วมมือพหุภาคีที่ได้รับการยอมรับให้เป็นกลไกหลักในการจัดการกับปัญหาความขัดแย้งที่ส่งผลกระทบต่อสันติภาพและความมั่นคงของประชาคมโลก โดยได้รับการก่อตั้งขึ้นจากการประชุมของ ๕๑ ประเทศ ณ กรุงซานฟรานซิสโก สหรัฐอเมริกา เมื่อปี ค.ศ. 1945 ภายหลังจากการสิ้นสุดของสงครามโลกครั้งที่ ๒ เพื่อพิจารณาข้อเสนอของผู้แทนกลุ่มประเทศสัมพันธมิตรที่ชนะในสงครามโลกครั้งที่ ๒ (World War II) ประกอบด้วย จีน สหภาพโซเวียต สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส และสหราชอาณาจักร ในความพยายามร่วม (Collective Effort) ที่จะป้องกันหายนะจากภัยของสงครามโลกไม่ให้เกิดซ้ำขึ้นมาได้อีก สหประชาชาติได้รับการก่อตั้งอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ ๒๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ (ค.ศ. 1945) ซึ่งเป็นวันที่ได้มีการกำหนดปฏิญญาที่เรียกว่ากฎบัตรสหประชาชาติ (UN Charter) มีผลบังคับใช้ โดยต่อมากฎบัตรสหประชาชาติได้กลายมาเป็นรากฐานของการดำเนินงานของสหประชาชาติจนถึงปัจจุบัน ซึ่งจำนวนสมาชิกของสหประชาชาติได้ขยายเพิ่มขึ้นเป็น ๑๙๓ ประเทศ นอกจากนั้นยังมี ๑๗ ประเทศที่มีใช้ชาติสมาชิก และองค์กรระหว่างประเทศจำนวนหนึ่ง ซึ่งมีสถานภาพเป็นผู้สังเกตการณ์ ณ สำนักงานใหญ่สหประชาชาติในนครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา (Thomas Weiss and Sam Daws, 2007)

ภารกิจหลักของสหประชาชาติที่กำหนดไว้ในกฎบัตรสหประชาชาติคือ “การช่วยเหลือพลเมืองโลกให้มีวิถีชีวิตที่ดีขึ้น มีความปลอดภัย มีเกียรติและศักดิ์ศรี” ส่งผลให้สหประชาชาติได้ดำเนินบทบาทด้านต่างๆ อย่างกว้างขวางนอกเหนือไปจากการรักษาสันติภาพและความมั่นคงของโลก บทบาทเหล่านี้ได้แก่ การรักษาเสถียรภาพทางการเมืองระหว่างประเทศ การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม จิตวิทยา การรักษาสีงแวดล้อม และการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน เป็นต้น ทั้งนี้ก็เพื่อป้องกันมิให้ผล

กระทบจากปัญหาเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และการเมืองระหว่างประเทศลุกลามบานปลายจนเกิดเป็นปัญหาการสู้รบ หรือการแย่งชิงผลประโยชน์จนส่งกระทบต่อสันติภาพและความสงบสุขของประชาคมโลก ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หลักของการก่อตั้งสหประชาชาติ และกฎบัตรสหประชาชาติ

๑. การดำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงของสหประชาชาติ

นับจากที่สหประชาชาติได้รับการก่อตั้งในปี พ.ศ. ๒๔๘๘ สหประชาชาติได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาวิกฤติการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อสันติภาพและความมั่นคงของโลกอย่างต่อเนื่อง โดยมีการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ (Peace Operations) เป็นเครื่องมือที่สำคัญชนิดหนึ่งในการเข้าไปแทรกแซง แก้ไขวิกฤติความขัดแย้งและสงครามระหว่างรัฐต่อรัฐและสงครามกลางเมืองในทุกภูมิภาคทั่วโลกอย่างต่อเนื่อง การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพที่สหประชาชาติดำเนินการ แบ่งออกเป็น ๕ ประเภท ประกอบด้วย การป้องกันความขัดแย้ง (Conflict prevention) การทำให้เกิดสันติภาพ (Peace-making) การบังคับให้เกิดสันติภาพ (Peace enforcement) การรักษาสันติภาพ (Peacekeeping) และการเสริมสร้างสันติภาพ

๑.๑ การป้องกันความขัดแย้ง (Conflict prevention) เป็นการดำเนินการเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดพิพาท (Dispute) เกิดขึ้นหรือขยายตัวเป็นความขัดแย้งรุนแรง หรือป้องกันการพิพาทไม่ให้ขยายวงกว้าง การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในขั้นตอนนี้ เป็นการใช้มาตรการและโครงสร้างทางการทูตที่มีอยู่ เช่นการเข้าไปไกล่เกลี่ยหรือให้ความช่วยเหลือ (Good offices) เพื่อให้ข้อพิพาทระหว่างรัฐต่อรัฐหรือภายในรัฐ คลี่คลายไปในทางที่ดีขึ้น เครื่องมือที่สหประชาชาติมักใช้ในขั้นตอนนี้ ได้แก่ มาตรการสร้างความเชื่อมั่น (Confident building) การค้นหาข้อเท็จจริง (Facts Finding) ระบบแจ้งเตือนแต่เนิ่น (Early-warning system)

๑.๒ การทำให้เกิดสันติภาพ (Peace Making) เป็นการดำเนินการทางการทูต (Diplomatic Action) เพื่อนำคู่กรณีในความขัดแย้งหรือการสู้รบที่ยังมีอยู่ ให้กลับมาสู่ข้อตกลงหรือเข้าสู่โต๊ะเจรจาสันติภาพ โดยมีกลุ่มบุคคลที่ ๓ เป็นตัวกลางในการไกล่เกลี่ย ซึ่งอาจจะเป็นผู้แทนเลขาธิการสหประชาชาติ หรือผู้แทนประเทศสมาชิกสหประชาชาติ (Envoy) ตลอดจนผู้แทนหน่วยงานระหว่างประเทศระดับภูมิภาค เข้ามาเป็นผู้ไกล่เกลี่ย เพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งสามารถบรรลุข้อตกลงสันติภาพ การดำเนินการในขั้นตอนนี้เป็นการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพโดยสันติวิธีภายใต้หมวด ๖ มาตรา ๓๓ ของกฎบัตรสหประชาชาติ มีเครื่องมือที่มักนำมาใช้บ่อยๆ ได้แก่ การเจรจา การสอบสวนข้อเท็จจริง การไกล่เกลี่ย การประนีประนอม อนุญาโตตุลาการ กระบวนการทางศาล และอื่นๆ

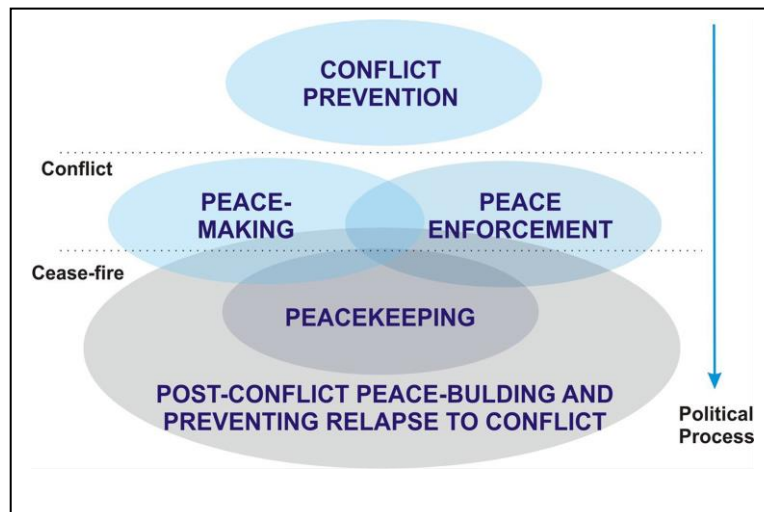
๑.๓ การรักษาสันติภาพ (Peacekeeping) เป็นการปฏิบัติการของสหประชาชาติในพื้นที่ ที่มีการสู้รบหรือความขัดแย้งยังมีอยู่ แต่คู่ขัดแย้งหรือคู่กรณี ได้บรรลุข้อตกลงหยุดยิงหรือข้อตกลงสันติภาพแล้วในขั้นต้น สหประชาชาติจัดตั้งภารกิจรักษาสันติภาพโดยความยินยอมของคู่กรณีหรือประเทศเจ้าบ้าน (Host country) โดยส่งกำลังทหารของสหประชาชาติ ดำรวจ รวมถึงพลเรือนเข้าไปในพื้นที่ขัดแย้ง เพื่อควบคุมความขัดแย้ง และกำกับดูแลให้ทุกฝ่ายปฏิบัติตามข้อตกลงสันติภาพ การแยกกองกำลังออกจากกัน (Separation of Forces) และข้อมติในการยุติความขัดแย้ง (Resolution) ตลอดจนให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม (Humanitarian assistance) แก่ประชาชนที่ได้รับผลกระทบ

จากความขัดแย้ง การรักษาสันติภาพเป็นเทคนิค ซึ่งขยายโอกาสความเป็นไปได้ สำหรับการป้องกันการพิพาทและทำให้เกิดสันติภาพในระยะยาว

๑.๔ การบังคับให้เกิดสันติภาพ (Peace enforcement) เป็นการมาตรการในการบีบบังคับ เช่นการแซงชั้นทางเศรษฐกิจ การยกเลิกสิทธิพิเศษต่างๆ หรือการใช้กำลังทางทหารเข้าแทรกแซงสถานการณ์ความขัดแย้ง ภายใต้ข้อมติของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ ที่ให้อำนาจองค์การระหว่างประเทศระดับท้องถิ่น หรือประเทศสมาชิกของสหประชาชาติ ดำเนินมาตรการเพื่อบังคับให้คู่กรณียุติการสู้รบหรือยุติความขัดแย้งที่ดำเนินอยู่ แล้วนำคู่ขัดแย้งเข้าโต๊ะเจรจาเพื่อให้บรรลุข้อตกลงสันติภาพ แล้วจึงจัดตั้งภารกิจรักษาสันติภาพของสหประชาชาติต่อไป

๑.๕ การเสริมสร้างสันติภาพ (Peace Building) เป็นการดำเนินการเพื่อให้มั่นใจว่าจะเกิดสันติภาพอย่างยั่งยืนในพื้นที่ที่เคยมีความขัดแย้ง การสร้างสันติภาพมักใช้เครื่องมือด้านการพัฒนาเพื่อช่วยให้ประเทศที่ผ่านสงครามและความขัดแย้งมาใหม่ๆ สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเองในระยะยาว เช่นโครงการความร่วมมือที่จะนำไปสู่การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และการขยายความไว้วางใจ ความเชื่อใจและการปฏิสัมพันธ์ (Interacting) ระหว่างฝ่ายที่เคยเป็นศัตรูกัน ตลอดจนการให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ เพื่อให้สามารถปกครองประเทศได้ตามหลักนิติรัฐ มีความเป็นประชาธิปไตย และสามารถพึ่งพาตนเองได้ทางเศรษฐกิจ

แผนภาพที่ ๒ - ๑ การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ

ที่มา : UN PKO Principles and Guidelines, 2008

จากแผนภาพจะเห็นได้ว่า กระบวนการในการสร้างสันติภาพนั้น จะต้องใช้เครื่องมือต่างๆ ที่มีอยู่ควบคู่กันไป เช่นในขั้นของการรักษาสันติภาพซึ่งเป็นขั้นตอนที่มีการส่งกองกำลังรักษาสันติภาพเข้าปฏิบัติภารกิจในพื้นที่พิพาทเพื่อกำกัดูแลให้คู่ขัดแย้งปฏิบัติตามข้อตกลงสันติภาพ แต่ในขณะเดียวกันก็อาจจำเป็นต้องมีการดำเนินการทางการทูตควบคู่กันไปเพื่อทำให้เกิดสันติภาพ (Peace making) และอาจมีความจำเป็นต้องดำเนินการเสริมสร้างสันติภาพ (Peace Building) เพื่อวาง

พื้นฐานด้านการพัฒนาที่ยั่งยืนให้เกิดขึ้นในช่วงของภารกิจรักษาสันติภาพ เพื่อให้การเปลี่ยนผ่านจากช่วงของการรักษาสันติภาพไปสู่การสร้างสันติภาพที่ยั่งยืนเป็นไปด้วยความเรียบร้อย สามารถสร้างสันติภาพที่ยั่งยืนให้เกิดขึ้นได้ในพื้นที่ ที่เคยมีปัญหาความขัดแย้งมาก่อน (United Nations, 2008)

๒. องค์กรหลักของสหประชาชาติที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ

โครงสร้างของสหประชาชาตินั้นมีขนาดใหญ่และซับซ้อน ซึ่งประกอบด้วยองค์กรหลักจำนวน ๖ องค์กร ตามที่บัญญัติไว้ในกฎบัตรสหประชาชาติ (UN Charter) หมวดที่ ๓ มาตรา ๗ และมีทบวงการชำนัญพิเศษ (Specialized Agencies) อีกเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีโครงการและกองทุนต่างๆ (Programmes and Funds) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่สหประชาชาติปฏิบัติการอยู่ในเกือบทุกประเทศ

องค์กรหลักของสหประชาชาติที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการรักษาสันติภาพและความมั่นคงมีจำนวน ๖ องค์กร ประกอบด้วย สมัชชาสหประชาชาติ (General Assembly) คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (Security Council) คณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคม (Economic and Social Council) คณะมนตรีภาวะทรัสตี (Trusteeship Council) ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (International Court of Justice) และสำนักงานเลขาธิการสหประชาชาติ (Secretariat)

นอกจากนี้ สหประชาชาติยังประกอบด้วยหน่วยงานรอง (Subsidiary Organs) ทั้งรูปแบบหน่วยงานเฉพาะกิจ หรือหน่วยงานถาวร ตามที่พิจารณาเห็นว่าสอดคล้องกับกฎบัตรฉบับปัจจุบัน จึงเป็นที่มาของหน่วยงานต่างๆ ของสหประชาชาติที่รับผิดชอบเฉพาะด้านดังที่ได้กล่าวถึงข้างต้น รวมไปถึงการจัดตั้งภารกิจรักษาสันติภาพของสหประชาชาติในพื้นที่ (Field Mission) ทุกภารกิจอาศัยอำนาจในบทบัญญัติดังกล่าว อาทิเช่น UNICEF (United Nations Children's Fund) UNCTAD (United Nations Conference on Trade and Development) UNDP (United Nations Development Program) UNEP (United Nations Environment Program) ODCCP (Office of Drug Control and Crime Prevention) UNRWA (United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East) UNHCR (Office of the United Nations High Commissioner for Refugees) หรือ ILO (International Labor Organization) เป็นต้น

๒.๑ สมัชชาสหประชาชาติ (General Assembly)

สมัชชาสหประชาชาติ เปรียบเหมือนสภาโลกหรือเวทีจำลองการเมืองโลก มีผู้แทนของชาติสมาชิกสหประชาชาติทุกชาติเป็นสมาชิกฯ แต่ละชาติจะส่งผู้แทนมาประจำสมัชชาสหประชาชาติ ชาติละไม่เกิน ๕ คน (แต่อาจมีผู้แทนสำรองได้อีกชาติละ ๕ คน) ทุกชาติมีสิทธิมีเสียงเท่าเทียมกัน ๑ ชาติ ต่อ ๑ เสียง สมัชชาสหประชาชาติจะพิจารณาเรื่องหลักทั่วไป ที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือในการรักษาความมั่นคงและสันติภาพนานาชาติ การควบคุมการปลดอาวุธ กฎข้อบังคับในการครอบครองอาวุธ และผลิตข้อเสนอแนะในเรื่องดังกล่าวให้กับชาติสมาชิกหรือคณะมนตรีความมั่นคงฯ

สมัชชาสหประชาชาติอาจถกแถลงปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการธำรงรักษาความมั่นคงและสันติภาพของโลก ซึ่งถูกเสนอเข้าสู่กระบวนการพิจารณาโดยชาติสมาชิก คณะมนตรีความมั่นคงฯ หรือชาติที่มีใช้สมาชิกสหประชาชาติก็ได้ (ตามมาตรา ๓๕ วรรค ๒ ของกฎบัตรสหประชาชาติ) และผลิตข้อเสนอแนะ (Recommendation) ยกเว้นสถานการณ์หรือความขัดแย้ง ซึ่งคณะมนตรีความมั่นคงฯ กำลังดำเนินมาตรการภายใต้กฎบัตรฉบับปัจจุบัน สมัชชาสหประชาชาติไม่มีอำนาจพิจารณา

หรือผลิตข้อเสนอแนะ เว้นแต่ได้รับการร้องขอจากคณะมนตรีความมั่นคงฯ หากปัญหาที่ถูกส่งเข้าสู่การพิจารณาของสมัชชาสหประชาชาติ จำเป็นต้องใช้การปฏิบัติการทางทหารหรือการแทรกแซงอื่นๆ ปัญหาดังกล่าวต้องถูกส่งต่อไปยังคณะมนตรีความมั่นคงฯ ก่อนหรือหลังการหารือถกแถลงของสมัชชาสหประชาชาติ

การตัดสินใจของสมัชชาสหประชาชาติจะกระทำโดยระบบเสียงส่วนใหญ่ (Majority Vote) เว้นกรณีที่เป็นเรื่องสำคัญ เช่น ปัญหาสันติภาพและความมั่นคงระหว่างชาติ การรับสมาชิกใหม่ การขับไล่สมาชิก การพิจารณางบประมาณ การเลือกตั้งคณะมนตรีทรัสต์ การขับสมาชิกออก ซึ่งต้องใช้เสียง ๒ ใน ๓ ของสมาชิกทั้งหมด โดยไม่มีกระบวนการใช้สิทธิยับยั้ง (VETO)

วาระการประชุมปกติของสมัชชาสหประชาชาติ จะดำเนินการปีละ ๑ ครั้ง ห้วง ก.ย. - ธ.ค. แต่หากมีวาระสำคัญที่ต้องการการพิจารณาเป็นกรณีพิเศษ เลขาธิการสหประชาชาติสามารถเรียกประชุมได้ในกรณีที่คณะมนตรีความมั่นคงฯ ร้องขอ หรือประเทศสมาชิกส่วนใหญ่ร้องขอ

เนื่องจากเรื่องต่างๆ ที่เข้าสู่กระบวนการพิจารณาของสมัชชาสหประชาชาติมีขอบเขตกว้างขวาง จึงมีการจัดตั้งคณะกรรมการเฉพาะ เพื่อพิจารณาเป็นการเฉพาะด้าน ประกอบด้วย

๒.๑.๑ คณะกรรมการชุดที่ ๑ รับผิดชอบด้านความมั่นคงและการลดอาวุธ

๒.๑.๒ คณะกรรมการชุดที่ ๒ รับผิดชอบด้านเศรษฐกิจและการคลัง

๒.๑.๓ คณะกรรมการชุดที่ ๓ รับผิดชอบด้านสังคมมนุษยธรรมและ

วัฒนธรรม

๒.๑.๔ คณะกรรมการชุดที่ ๔ รับผิดชอบการเมืองและดินแดนที่ยังไม่ได้ปกครองตนเองและการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ

๒.๑.๕ คณะกรรมการชุดที่ ๕ รับผิดชอบปัญหาการบริหารงานภายในองค์กรและการงบประมาณ

๒.๑.๖ คณะกรรมการชุดที่ ๖ รับผิดชอบด้านกฎหมาย

นอกจากนี้ยังมีการตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาปัญหาด้านการบริหารจัดการและการงบประมาณ (Advisory Committee on Administrative and Budgetary Questions - ACABQ) เพื่อพิจารณาเรื่องการจัดสรรงบประมาณและค่าใช้จ่ายประจำปีของสหประชาชาติอีกด้วย

๒.๒ คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (Security Council)

คณะมนตรีความมั่นคงฯ มีความรับผิดชอบหลัก ในการดำรงและรักษาไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ ประกอบด้วย สมาชิกถาวร ๕ ชาติ ได้แก่ สหรัฐฯ รัสเซีย สหราชอาณาจักร ฝรั่งเศส และ จีน และสมาชิกไม่ถาวร ๑๐ ชาติ ซึ่งจะดำรงตำแหน่งวาระละ ๒ ปี จัดโดยกำหนดสัดส่วนตามภูมิภาค ดังนี้ แอฟริกา ๓ ที่ เอเชีย ๒ ที่ ยุโรป ๓ ที่ และละตินอเมริกา ๒ ที่ แต่ละชาติมี ๑ คะแนนเสียง การตัดสินใจในเรื่องที่สำคัญจะต้องมีเสียงสนับสนุน ๙ ใน ๑๕ ในจำนวน ๙ เสียง จะต้องรวมสมาชิกถาวร ๕ ชาติ โดยไม่มีชาติใดชาติหนึ่งในชาติสมาชิกถาวรใช้สิทธิยับยั้ง

คณะมนตรีความมั่นคงฯ ได้รับมอบอำนาจพิเศษ ตามหมวด ๖, ๗, ๘ และ ๑๒ ของกฎบัตรสหประชาชาติ เพื่อจัดการกับความขัดแย้งโดยสันติวิธี และอำนาจในการตัดสินใจการกระทำใดเป็นภัยคุกคามต่อสันติภาพ การละเมิดและทำลายสันติภาพ และการกระทำในลักษณะ

รุกราน รวมถึงรับผิดชอบในการดำเนินมาตรการที่จำเป็น เพื่อรักษาและสถาปนาสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ

คณะมนตรีความมั่นคงฯ มีสิทธิตามกฎหมายที่จะอนุมัติการใช้กำลังทหารเมื่อมีความจำเป็น การปฏิบัติการใดๆ ที่ปฏิบัติตามข้อมติของคณะมนตรีความมั่นคงฯ ถือว่าเป็นการปฏิบัติการในนามสมาชิกสหประชาชาติทั้งหมด และถือว่าสมาชิกเห็นชอบและให้การยอมรับการตัดสินใจนั้นๆ ในการดำเนินการต่อภัยคุกคามต่อสันติภาพนั้น คณะมนตรีความมั่นคงฯ จะมอบหมายให้เลขาธิการสหประชาชาติจัดทำแผนในการแก้ไขปัญหา โดยคณะมนตรีความมั่นคงฯ จะเป็นผู้อนุมัติอำนาจในการปฏิบัติตามแผน ซึ่งเรียกว่าข้อมติคณะมนตรีความมั่นคง (Security Council's Resolution) กรณีที่สมาชิกของคณะมนตรีความมั่นคงฯ ไม่เห็นชอบในร่างข้อมติ (เช่น มีการใช้สิทธิยับยั้ง (Veto) จาก ๑ ใน ๕ ชาติ สมาชิกถาวร) คณะมนตรีความมั่นคงฯ อาจเสนอประเด็นดังกล่าวเข้าสู่สมัชชาใหญ่เพื่อพิจารณา สมัชชาใหญ่อาจใช้กระบวนการพิเศษที่เรียกว่า “Uniting for Peace” อนุมัติภารกิจรักษาสันติภาพ อย่างไรก็ตาม สมัชชาใหญ่ไม่มีอำนาจอนุมัติการปฏิบัติการใดๆ ในลักษณะบังคับให้เกิดสันติภาพภายใต้หมวด ๗ ของกฎบัตรสหประชาชาติ

จากอำนาจดังกล่าว ทำให้สหประชาชาติเป็นองค์กรเดียวในโลกที่มีอำนาจตามกฎหมายในการใช้กำลังทหาร หรือกระทำการแทรกแซงต่ออำนาจอธิปไตยของประเทศต่างๆ ได้ หากพิจารณาว่าเป็นภัยคุกคามต่อสันติภาพและความมั่นคงนานาชาติ

๒.๓ คณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคม (Economic and Social Council)

คณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคม (ECOSOC) มีภารกิจหลักในการเสนอและทบทวนนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อส่งเสริมให้นานาชาติประเทศร่วมกันบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) ใน ค.ศ. 2030 สมาชิกของคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมประกอบด้วย ประเทศสมาชิกจำนวน ๕๔ ประเทศ ซึ่งได้รับเลือกจากสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ มีวาระคราวละ ๓ ปี สมาชิกที่ครบวาระแล้ว มีสิทธิสมัครเข้ารับเลือกตั้งในวาระต่อเนื่องได้ทันทีโดยคณะมนตรีฯ ได้มีการแบ่งการดำเนินงานออกเป็น คณะกรรมาธิการประจำ คณะกรรมาธิการภูมิภาค และองค์กรผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งแต่เดิมคณะมนตรีฯ นี้มีภาระหน้าที่ คือ ให้การช่วยเหลือประเทศที่ต่อต้านสงครามในยุโรปและเอเชีย แต่ปัจจุบัน ปัญหาของประเทศกำลังพัฒนาเป็นปัญหาใหญ่ ดังนั้น จึงหันมาทำหน้าที่ในการศึกษาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ ระหว่างประเทศ สังคม มนุษยธรรม วัฒนธรรม การศึกษา และเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งให้คำ แนะนำเพื่อส่งเสริมการเคารพและปฏิบัติตามสิทธิมนุษยชน และอิสรภาพขั้นมูลฐานของปวงชน ตลอดจนประสานกับองค์การชำนาญพิเศษแห่งสหประชาชาติที่มีความเชี่ยวชาญในด้านเหล่านี้ อีกทั้งยังส่งเสริมและพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศทางด้านเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงเรื่องการค้า การขนส่ง การพัฒนาอุตสาหกรรม การพัฒนาเศรษฐกิจ ประชากร และส่งเสริมคุณภาพชีวิตของมนุษย์ นอกจากนี้ยังมีคณะกรรมาธิการที่อยู่ในภูมิภาคต่างๆ ของโลกอีก ๕ แห่งรวมทั้งที่กรุงเทพมหานคร คือ คณะกรรมาธิการเศรษฐกิจและสังคมสำหรับเอเชียและแปซิฟิก (ESCAP)

ประเด็นที่หารือกันในที่ประชุมของคณะมนตรีฯ นั้น หากมีการออกเสียงลงมติสมาชิกแต่ละประเทศมีอำนาจออกเสียงเพียงหนึ่งเสียงเท่านั้น และจากนั้นก็ส่งความคิดเห็นไปยังสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ เพื่อออกเป็นข้อมติต่อไป

นอกจากอำนาจหน้าที่ที่กล่าวไปข้างต้นแล้ว คณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคม ยังมีส่วนเกี่ยวข้องกับหน่วยงานอื่นๆ ของสหประชาชาติอาทิร่วมในการคัดเลือกคณะกรรมการขององค์การชำนาญพิเศษต่างๆ ของสหประชาชาติเช่น ทบวงการพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศ เป็นต้น (ไซคซัย, ๒๕๖๒)

๒.๔ คณะมนตรีภาวะทรัสตี (Trusteeship Council)

การสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ ๒ ได้ส่งผลต่อการแบ่งแยกดินแดน ตลอดจนการมอบเอกราชให้กับดินแดนที่เคยอยู่ใต้การปกครองของประเทศอื่นๆ เป็นจำนวนมาก คณะมนตรีภาวะทรัสตีได้รับการจัดตั้งขึ้นเพื่อกำกับดูแลการบริหารดินแดนที่อยู่ใต้อาณัติของประเทศต่างๆ เหล่านั้น ทั้งที่เป็นประเทศเกิดใหม่ (แยกตัวออกมาจากประเทศเดิม) หรือดินแดนที่อยู่ระหว่างการเปลี่ยนผ่านไปสู่การมีเอกราช โดยทำหน้าที่ตรวจสอบและสอบสวนข้อเท็จจริงจากรายงานขององค์กรปกครองของแต่ละเขตแดนในเรื่องการพัฒนา ด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมการศึกษาและความเป็นอยู่ของประชาชน เพื่อให้สามารถดูแลตนเองได้อย่างยั่งยืน เมื่อได้รับเอกราชแล้ว คณะมนตรีภาวะทรัสตีประกอบด้วยประเทศสมาชิกที่ปกครองดินแดนในภาวะทรัสตีประเทศที่เป็นสมาชิกถาวรคณะมนตรีความมั่นคงจำนวน ๕ ประเทศ และประเทศอื่นๆ เท่าที่จำเป็น ภายหลังจากที่ดินแดนภายใต้ภาวะทรัสตีต่างได้รับเอกราชจนหมดสิ้นแล้ว สถานภาพของคณะมนตรีภาวะทรัสตีก็ยังคงดำรงอยู่ แต่มิได้มีการดำเนินการใดๆ มาจนถึงปัจจุบัน

๒.๕ ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (International Court of Justice)

ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (ศาลฯ) เป็นหน่วยงานหลักทางตุลาการของระบบสหประชาชาติ จัดตั้งขึ้นโดยกฎบัตรสหประชาชาติ ในปี ค.ศ. 1945 (พ.ศ. ๒๔๘๘) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อตัดสินข้อพิพาทระหว่างรัฐและเสริมสร้างสันติภาพเพื่อไม่ให้ข้อพิพาทระหว่างประเทศเหล่านั้นต้องจบลงด้วยการทำสงครามระหว่างกัน ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศได้เริ่มเปิดทำการอย่างเป็นทางการในเดือนเมษายน ค.ศ. 1946 ปัจจุบันตั้งอยู่ ณ พระราชวังสันติภาพ (the Peace Palace) กรุงเฮก ประเทศเนเธอร์แลนด์ ศาลฯ มีขอบเขตอำนาจหน้าที่ครอบคลุมทุกดินแดนในโลก ในการพิจารณาคดีข้อพิพาทระหว่างประเทศที่เกิดข้อขัดแย้งกัน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านเขตแดน ปัญหาด้านอำนาจอธิปไตย ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม หรือปัญหาอื่นๆ โดยศาลยุติธรรมระหว่างประเทศจะทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยปัญหาให้คลี่คลายลงไป นอกจากนี้ ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศยังมีหน้าที่ให้ความเห็นและจัดการปัญหาข้อพิพาทระหว่างประเทศที่ทางสมาชิกแห่งสหประชาชาติร้องขอมา โดยที่ไม่ต้องรอให้คู่พิพาททำการร้องขอเองอีกด้วย

ในการตัดสินข้อพิพาทระหว่างประเทศนั้น จะดำเนินการภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ โดยมีเขตอำนาจตามที่บัญญัติไว้ในธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ซึ่งกำหนดให้ประเทศสมาชิกของสหประชาชาติถือเป็นภาคีของธรรมนูญศาลฯ ด้วยโดยอัตโนมัติ ซึ่งจะมีสิทธิในการเสนอคดีต่อศาลฯ อย่างไรก็ตาม ในบางกรณีนั้น ประเทศที่ไม่เป็นสมาชิกสหประชาชาติก็อาจเข้าเป็นภาคีแห่งธรรมนูญ ศาลฯ ได้ตามข้อมติของสมัชชาสหประชาชาติ ตามมาตรา ๙๓(๒) แห่งกฎบัตรสหประชาชาติ ซึ่งอนุญาตให้สมัชชาฯ (โดยการเสนอแนะของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ) สามารถกำหนดเงื่อนไขแก่รัฐซึ่งมิได้เป็นสมาชิกสหประชาชาติ แต่ต้องการเป็นภาคีแห่งธรรมนูญศาลฯ ได้ โดยข้อพิพาทดังกล่าว จะต้องเป็นข้อพิพาทที่เป็นปัญหาที่เกี่ยวพันกับกฎหมายระหว่างประเทศ เช่น ข้อพิพาทเรื่องเขตอำนาจอธิปไตย เป็นต้น

ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศประกอบด้วยตุลาการจำนวน ๑๕ คน โดยจะออกพิพากษาคดีครั้งละ ๙ คน มีวาระในการดำรงตำแหน่งได้ครั้งละ ๙ ปี เพียงวาระเดียวเท่านั้น ในแต่ละวาระ คณะตุลาการจะเลือกประธานและรองประธาน ในด้านการพิพากษาคดีนั้น หากเป็นข้อพิพาทระหว่างรัฐต่อรัฐ ต้องมีการเห็นยินยอมในการยอมรับคำตัดสินเสียก่อน จากนั้นจึงจะพิพากษาคดีได้ เมื่อคดีสิ้นสุดแล้ว ทุกฝ่ายต้องยอมรับในการตัดสิน และจะไม่มีการอุทธรณ์ หรือฎีกาใดๆ ทั้งสิ้น ทั้งนี้หากประเทศที่มีข้อพิพาทไม่ยอมรับในคำตัดสินและคำวินิจฉัยของศาลฯ สามารถเสนอให้สมัชชาสหประชาชาติพิจารณาดำเนินการตามคำร้องขอของประเทศนั้นๆ ต่อไป

๒.๖. สำนักเลขาธิการสหประชาชาติ (Secretariat)

สำนักเลขาธิการสหประชาชาติ มีเลขาธิการสหประชาชาติ เป็นหัวหน้าหน่วยงาน มีหน้าที่ดูแล ประสานงานกับองค์กรต่างๆ ของสหประชาชาติ และรับผิดชอบการจัดตั้ง ประสานงาน และอำนวยความสะดวก ในการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ (Peacekeeping) ของสหประชาชาติ ตลอดจนรับผิดชอบการบริหารองค์การสหประชาชาติ โดยมีเลขาธิการสหประชาชาติปฏิบัติหน้าที่เป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารของสหประชาชาติ ซึ่งแต่งตั้งโดยสมัชชาใหญ่ โดยการแนะนำของคณะมนตรีความมั่นคงฯ มีวาระการปฏิบัติงาน ๕ ปี นอกจากนี้สำนักเลขาธิการฯ ยังมีหน้าที่ให้บริการหน่วยงานรองอื่นๆ ของสหประชาชาติ และบริหารอำนวยความสะดวกและนโยบายของสหประชาชาติ สำหรับงานด้านการรักษาสันติภาพของสหประชาชาตินั้น สำนักเลขาธิการสหประชาชาติ มีหน้าที่ในการวางแผน เตรียมการ บังคับบัญชาและอำนวยความสะดวกภารกิจในสนาม (Field Mission) ซึ่งประกอบด้วย ๓ ลักษณะหลักคือ

ภารกิจรักษาสันติภาพ (Peacekeeping Mission) มี Department of Peace Operations (DPO) เป็นองค์กรรับผิดชอบ

ภารกิจสนับสนุนการทางการเมือง (Political Mission) มี Department of Political and Peacebuilding Affairs (DPPA) เป็นองค์กรรับผิดชอบ ครอบคลุมกระบวนการ Preventive Diplomacy Peacemaking และ Peace - building

ภารกิจสนับสนุนการปฏิบัติการภาคสนาม โดย Department of Operational Support (DOS) เป็นองค์กรรับผิดชอบ ดำเนินการด้านการจัดการและบริหารการส่งกำลังบำรุงทั้งปวงแก่ภารกิจเพื่อสันติภาพทั้งหมด (Thomas et. al., 2007)

๓. กรอบของกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ

การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ ดำเนินการภายใต้อำណัติ (Mandates) ที่ได้รับฉันทมติจากคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (UN Security Council) โดยมีงานที่ต้องดำเนินการแตกต่างกันไปตามสถานการณ์ ซึ่งเกิดจากธรรมชาติของความขัดแย้ง และความท้าทายแบบต่างๆ ที่เกิดขึ้นในแต่ละภารกิจ การเข้าแทรกแซงและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น สหประชาชาติมีพันธกรณี (Commitment) ที่จะต้องปฏิบัติตามกรอบของกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความชอบธรรมและความเชื่อถือให้กับการดำเนินการของสหประชาชาติ และให้กับประเทศต่างๆ ที่เข้าร่วมในการปฏิบัติการดังกล่าว กรอบของกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องเหล่านี้ ประกอบด้วย กฎบัตรสหประชาชาติ (UN Charter) มติคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (Security Council Resolution : SCR) และอำណัติของภารกิจรักษาสันติภาพ (Peacekeeping Mandates)

๓.๑ กฎบัตรสหประชาชาติที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ

กฎบัตรสหประชาชาติ (The UN Charter) ถือเป็นกฎหมายระหว่างประเทศที่มีผลผูกพันทุกชาติ ทั้งที่เป็นสมาชิกสหประชาชาติ และมีได้เป็นสมาชิกสหประชาชาติ โดยได้กำหนดไว้ในหมวดที่ ๑ (Chapter 1) มาตรา ๒ (Article 2) ข้อ ๖ ว่า “สหประชาชาติจะประกันว่า รัฐๆ ที่มีใช้สมาชิกสหประชาชาติทั้งปวงจะปฏิบัติตามหลักการเหล่านี้ トラบเท่าที่จำเป็นต่อการธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงนานาชาติ”

หัวข้อแรกของกฎบัตรสหประชาชาติ ได้กำหนดบทบาทหลักที่สำคัญของสหประชาชาติ คือการธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงของโลก โดยการดำเนินการใดๆ เพื่อรักษาสันติภาพและความมั่นคง จะต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (Purposes) และหลักการ (Principles) ของกฎบัตรสหประชาชาติ นอกจากนี้ กฎบัตรสหประชาชาติ ยังให้การรับรองกฎหมายระหว่างประเทศอื่นๆ ที่ได้บัญญัติขึ้นมาตั้งแต่อดีต และได้รับการปฏิบัติและยอมรับจนถึงปัจจุบัน กฎบัตรสหประชาชาติเป็นหัวใจสำคัญที่เป็นแนวทางในการกำหนด โครงสร้างองค์กร บทบาท ขอบเขตอำนาจหน้าที่ และกลไกของสหประชาชาติ

กฎบัตรสหประชาชาติที่เกี่ยวข้องกับการรักษาสันติภาพประกอบด้วย หมวด ๖ ๗ และ ๘ โดยมีรายละเอียดดังนี้

หมวด ๖ การระงับข้อพิพาทโดยสันติวิธี (Peaceful Settlement of Disputes) กำหนดวิธีการจัดการกับความขัดแย้งด้วยหลายๆ มาตรการสันติวิธี ได้แก่ การเจรจาต่อรอง (Negotiation) การสอบสวน (Enquiry) การไกล่เกลี่ย (Mediation) การประนีประนอมปรองดองกัน (Conciliations) การใช้อนุญาโตตุลาการ (Arbitration) และตัดสินปัญหาโดยศาล (Judicial Settlement) คณะมนตรีความมั่นคงฯ มีอำนาจเรียกคู่กรณีความขัดแย้งเพื่อมาร่วมกันแก้ปัญหาโดยสันติวิธีหรือให้คำแนะนำถึงมาตรการแก้ปัญหาความขัดแย้งให้กับคู่กรณีนำไปปฏิบัติ

หมวด ๗ มาตรการจัดการเกี่ยวกับการคุกคามต่อสันติภาพ การละเมิดสันติภาพ และการกระทำในลักษณะรุกราน (Action with respect to threats to peace, Breach of peace, and Act of aggression) เป็นการใช้อำนาจบังคับอย่างจำเป็น ออกแบบเพื่อจัดการกับภัยคุกคามต่อสันติภาพ (Threats of Peace) การละเมิดสันติภาพ (Breach of Peace) และการกระทำในลักษณะรุกราน (Act of Aggression) ภายใต้แนวทางของหมวด ๗ คณะมนตรีความมั่นคงฯ จะตัดสินว่าเป็นภัยคุกคามต่อสันติภาพที่เป็นการละเมิดสันติภาพ หรือ การกระทำในลักษณะรุกรานหรือไม่ และจัดทำข้อเสนอแนะหรือตัดสินใจว่า มาตรการใดจะนำมาใช้เพื่อธำรงและสถาปนาสันติภาพและความมั่นคงนานาชาติ ทั้งนี้ก่อนการกำหนด มาตรการบังคับ คณะมนตรีความมั่นคงฯ อาจเรียกร้องให้ทุกฝ่ายปฏิบัติตามมาตรการเฉพาะที่กำหนดขึ้น หากเห็นว่าจำเป็น เช่นการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ การโดดเดี่ยวโดยการตัดขาดการสื่อสารคมนาคม หรือ การตัดความสัมพันธ์ทางการทูต

หมวด ๘ การจัดการระดับภูมิภาค (Regional Arrangement) เป็นการสนับสนุน มาตรการจัดการปัญหาในระดับภูมิภาค โดยจัดการกับความขัดแย้งอย่างสันติวิธี ก่อนที่ความขัดแย้งนั้นจะถูกเสนอเข้าสู่คณะมนตรีความมั่นคงฯ ด้วยมาตรการที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และหลักการของสหประชาชาติ ทั้งนี้เมื่อมีความเหมาะสม คณะมนตรีความมั่นคงฯ อาจแสวงประโยชน์จากการดำเนินการขององค์กรระดับภูมิภาค เพื่อบังคับให้เกิดสันติภาพภายใต้อำนาจขององค์กรภูมิภาคเอง

โดยหลักการแล้ว สหประชาชาติยึดถือหลักการแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธี การเคารพในอธิปไตยของชาติสมาชิก และความยินยอมพร้อมใจของคู่ขัดแย้ง และได้ปฏิบัติภารกิจรักษา สันติภาพตามหมวด ๖ ของกฎบัตรสหประชาชาติ อย่างไรก็ตามในปัจจุบันนั้นภารกิจรักษาสันติภาพหลาย ภารกิจ ได้นำหมวด ๗ ซึ่งได้ให้อำนาจสหประชาชาติอย่างกว้างขวางในการเข้าไปแทรกแซงโดยไม่ต้องได้รับการ ยินยอมรัฐสมาชิก มาใช้ในการรักษาสันติภาพอย่างกว้างขวาง

๓.๒ ข้อมติของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (Security Council Resolution: SCR)

ข้อมติของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ เป็นเอกสารที่เป็นทางการ ของสหประชาชาติที่แสดงถึงการตัดสินใจหรือเจตจำนง ในการให้อำนาจแก่ประเทศ องค์การระหว่าง ประเทศ กลุ่มประเทศ หรือหน่วยงานในสังกัดของสหประชาชาติ ดำเนินการใดๆ เพื่อปกป้อง แก้ไขและ ป้องกันปัญหาหรือข้อพิพาทต่างๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อสันติภาพและความมั่นคงของประชาคมระหว่าง ประเทศ การออกข้อมติของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ จะดำเนินการโดยการลงมติของ คณะมนตรีความมั่นคงของสหประชาชาติจำนวน ๑๕ ชาติ โดยต้องมีเสียงสนับสนุนไม่น้อยกว่า ๙ เสียง และชาติที่เป็นสมาชิกคณะมนตรีความมั่นคงฯ แบบถาวร (Permanent members) ทั้ง ๕ ชาติ ต้องมีมติ เป็นเอกฉันท์ ให้การรับรองข้อมติฯ ที่เสนอให้ที่ประชุมคณะมนตรีความมั่นคงฯ พิจารณา หากชาติสมาชิก คณะมนตรีความมั่นคงฯ แบบถาวร ชาติใดชาติหนึ่งงดออกเสียง (Abstention) หรือออกเสียงยับยั้ง (Veto) ข้อมติฯ ที่เสนอให้ที่ประชุมฯ พิจารณาจะถือว่าข้อมติฯ นั้นไม่ผ่านการพิจารณาของคณะมนตรี ความมั่นคงฯ ทั้งนี้หน่วยงานหรือประเทศสมาชิกที่เสนอเรื่องให้ที่ประชุมคณะมนตรีความมั่นคงฯ พิจารณาออกข้อมติฯ อาจนำไปเสนอให้ที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติพิจารณาออกข้อมติของสมัชชา สหประชาชาติ (General Assembly Resolutions) แทนได้

ในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาตินั้น ข้อมติของคณะมนตรี ความมั่นคงฯ จะครอบคลุมเป้าหมายและอำนาจ (Mandates) ของภารกิจที่ต้องดำเนินการให้ประสบความสำเร็จ

๓.๓ อำนาจของภารกิจรักษาสันติภาพ (Peacekeeping Mandates)

การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติในพื้นที่ต่างๆ จะต้องได้รับมอบ อำนาจของภารกิจผ่านข้อมติของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ โดยข้อมติฯ จะกำหนด เป้าหมาย (Objectives) และกิจ (Tasks) ด้านต่างๆ ของภารกิจเพื่อสันติภาพ ซึ่งมักจะมีความแตกต่างกัน ไปตามความจำเป็น และปัญหาความขัดแย้งในแต่ละภารกิจ ทั้งนี้เนื่องจากการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพมัก เป็นการนำกำลังเข้าไปแทรกแซงและจัดการกับปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น อำนาจของภารกิจรักษาสันติภาพแต่ละภารกิจจึงมีความแตกต่างกันไปตามข้อตกลงสันติภาพ (Comprehensive peace agreement) หรือข้อตกลงหยุดยิง (Cease-fire agreement) ที่มีอยู่อีกด้วย

ในยุคแรกของการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาตินั้น อำนาจของ ภารกิจมักเป็นการส่งกำลังทหาร ตำรวจและพลเรือนเข้าไปสังเกตการณ์การหยุดยิง และการควบคุมให้คู่ ขัดแย้งปฏิบัติตามข้อตกลงสันติภาพ แต่ในปัจจุบันนั้น การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพมีความซับซ้อนเพิ่ม มากขึ้นตามธรรมชาติของความขัดแย้งที่เป็นสงครามกลางเมือง ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของ ประชาชนในพื้นที่เป็นวงกว้าง และทำลายโครงสร้างทางสังคมในทุกมิติ อำนาจของภารกิจรักษาสันติภาพ

จึงมีขอบเขตมากขึ้นกว่าในยุคก่อน โดยอาจกำหนดให้ภารกิจเพื่อสันติภาพต้องสนับสนุนรัฐบาลท้องถิ่น ในการพัฒนาและจัดตั้งโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ หรือกำหนดให้ต้องพิทักษ์พลเรือน (Protection of civilians) ส่งเสริมสิทธิเด็กและสตรี สนับสนุนการเลือกตั้ง การเก็บกู้วัตถุระเบิด การฟื้นฟูภาคความมั่นคงของประเทศ (Security-sector reform) ตลอดจนสนับสนุนการสาธารณสุขในพื้นที่ในกรณีที่มีโรคระบาดเกิดขึ้น เป็นต้น

๔. ความเป็นมาและวิวัฒนาการของการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ

วัตถุประสงค์หลักของการก่อตั้งสหประชาชาติก็เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่ต่างๆ ขยายตัวลุกลามจนส่งผลกระทบต่อสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาคและประชาคมโลก ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๙๐ เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน สหประชาชาติได้ใช้การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในที่ต่างๆ มีจำนวนรวมทั้งสิ้น ๗๑ ภารกิจ ซึ่งได้พัฒนาและปรับเปลี่ยนไปตามสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงในยุคต่างๆ แบ่งได้เป็น ๓ ยุคคือ การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพแบบดั้งเดิม (Classical Peacekeeping) การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพช่วงหลังสงครามเย็น ยุคตกต่ำของการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ และการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพที่สหประชาชาติดำเนินการในปัจจุบัน

๔.๑ การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพสันติภาพแบบดั้งเดิม (Classical Peace Operations)

การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในยุคนี้ เกิดขึ้นหลังจากจัดตั้งสหประชาชาติ ระหว่าง พ.ศ.๒๔๙๐ - ๒๕๓๒ เป็นช่วงเวลาการปฏิบัติการกิจ มีขอบเขตหน้าที่จำกัดและมีจำนวนภารกิจไม่มากนัก และได้รับผลกระทบเป็นอย่างมากจากสงครามเย็น โดยมีสาเหตุมาจากการที่สหประชาชาติจะส่งเจ้าหน้าที่/กองกำลังรักษาสันติภาพเข้าไปในพื้นที่ความขัดแย้งได้ก็ต่อเมื่อเป็นความขัดแย้งระหว่างรัฐ (Inter-State Conflict) ซึ่งมีสาเหตุมาจากความขัดแย้งของอุดมการณ์ทางการเมืองซึ่งขัดเคืองโดยอุดมการณ์ที่แตกต่างกันของค่ายเสรีและค่ายสังคมนิยม ผ่านสงครามตัวแทน (Proxy war) การรักษาสันติภาพในยุคสมัยนั้นจึงจำกัดขอบเขตเพียงการใช้กำลังไม่ติดอาวุธ หรือติดอาวุธเบา เข้าไปวางกำลังระหว่างสองฝ่ายที่ขัดแย้งโดยความยินยอมของทั้งสองฝ่าย เพื่อสังเกตการณ์การละเมิดสัญญาหยุดยิงโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้การแก้ปัญหาทางการทูตดำเนินไปได้ ทั้งนี้การใช้สิทธิยับยั้งของประเทศสมาชิกถาวรในคณะมนตรีความมั่นคงฯ (ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร ฝรั่งเศส จีน และสหภาพโซเวียต (หรือรัสเซียปัจจุบัน) ในช่วงนั้น ได้ทำให้การจัดตั้งภารกิจปฏิบัติการเพื่อสันติภาพมีจำนวนจำกัด

ภารกิจปฏิบัติการเพื่อสันติภาพที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นเป็นภารกิจแรก คือภารกิจอำนวยการข้อตกลงยุติสงครามระหว่างอาหรับและอิสราเอล (United Nations Truce Supervision Organization : UNTSO) ได้รับการจัดตั้งขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1947 (พ.ศ. ๒๔๙๐) ซึ่งเป็นภารกิจสังเกตการณ์หยุดยิง โดยไม่ติดอาวุธ ภารกิจรักษาสันติภาพในรูปแบบดังกล่าวดำเนินไปจนถึงประมาณ ค.ศ. 1945 (พ.ศ. ๒๔๘๘) ในห้วงดังกล่าว นาย Dag Hammarskjold เลขาธิการสหประชาชาติในสมัยนั้น ได้วางหลักการของภารกิจรักษาสันติภาพด้วยปัจจัย ๓ ประการ ได้แก่ ความเป็นกลาง (Impartiality) ความยินยอม (Consent) และการไม่ใช้กำลัง (Non-use of Force) สหประชาชาติได้เริ่มจัดตั้งภารกิจรักษาสันติภาพที่มีการติดอาวุธเป็นครั้งแรก เมื่อ ค.ศ. 1956 (พ.ศ. ๒๔๙๙) ในภารกิจสังเกตการณ์การถอนทหารของฝรั่งเศส อิสราเอล และอังกฤษ ออกจากดินแดนอียิปต์ (United Nations Emergency Forces : UNEF)

รูปแบบของการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพแบบดั้งเดิม ได้ถูกใช้เป็นต้นแบบเรื่อยมา ใน ห้วง ค.ศ. 1974 - 1988 (พ.ศ. ๒๕๑๗ - ๒๕๓๑) มีภารกิจรักษาสันติภาพจัดตั้งใหม่เพียง ๒ ภารกิจ ในตะวันออก กลาง ได้แก่ ภารกิจ UNDOF และภารกิจ UNIFIL ทั้งสองภารกิจเป็นภารกิจสังเกตการณ์ที่ไม่ติดอาวุธ โดยภารกิจ UNIFIL ในขณะนั้นได้รับการประเมินว่ามีอำนาจ (Mandate) ที่ไม่มีประสิทธิภาพ จึงประสบความ ล้มเหลวในการยับยั้งการรุกรานของอิสราเอลในปี ค.ศ. 1982 และสูญเสียกำลังรักษาสันติภาพของ สหประชาชาติถึง ๒๕๖ นาย ภารกิจ UNIFIL ถูกวิเคราะห์ในเวลาต่อมาว่า ความล้มเหลวเกิดจากการไม่ได้รับการ ยินยอม (Consent) จากคู่กรณีความขัดแย้ง อีกทั้งกำลังรักษาสันติภาพถูกจัดตั้งในดินแดนที่ไม่มีอำนาจรัฐ ปกครอง เหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลให้เกิดการพัฒนาารูปแบบการรักษาสันติภาพในเวลาต่อมา

๔.๒ การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพช่วงหลังสิ้นสุดสงครามเย็น

เมื่อสิ้นสุดความขัดแย้งด้านอุดมการณ์ทางการเมืองระหว่างค่ายเสรีและค่ายสังคมนิยม การลงมติของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติเริ่มมีเอกภาพมากขึ้น และเป็นไปในแนวทางเพื่อ แก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่โลกต้องเผชิญร่วมกันอย่างแท้จริง ส่งผลให้การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในช่วง พ.ศ. ๒๕๓๓ - ๒๕๓๘ เพิ่มจำนวนมากขึ้นเป็นอย่างมากเมื่อเทียบกับช่วงเวลาก่อนหน้านี้ ทั้งนี้ก็เพื่อระงับ ความขัดแย้งภายในภูมิภาคต่างๆ เช่น แองโกลา โมซัมบิก กัวเตมาลา และกัมพูชา ประกอบกับความสำเร ็จของภารกิจเพื่อสันติภาพในช่วงเวลาที่ผ่านมา ส่งผลให้สหประชาชาติถูกคาดหวังมากขึ้นในฐานะองค์กร ระดับโลก ว่าจะสามารถแก้ปัญหาที่มีความซับซ้อนได้ทุกระดับ ดังนั้น ในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ คณะมนตรีความ มั่นคงฯ จึงเริ่มมีการทบทวนบทบาทของการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพและได้จัดทำระเบียบวาระเพื่อสันติภาพ (Agenda for Peace) เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงานด้านสันติภาพและความมั่นคงของ สหประชาชาติ

การรักษาสันติภาพของสหประชาชาติได้ถูกพัฒนารูปแบบไปอย่างมาก ในห้วง หลังสงครามเย็นห้วงประมาณ พ.ศ.๒๕๓๔ การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมของปัญหาความขัดแย้งยุค หลังสงครามเย็นได้เปลี่ยนจากความขัดแย้งระหว่างประเทศ (Interstate Conflict) อันเกิดจากความขัดแย้ง ของ ๒ ขั้วมหาอำนาจผ่านสงครามตัวแทน (Proxy wars) เป็นความขัดแย้งภายในรัฐ (Intrastate Conflicts) หรือหากยังคงมีความขัดแย้งระหว่างรัฐ ก็ได้ขับเคลื่อนด้วยพลังทางอุดมการณ์และชาตินิยม (Nationalism) เช่นสมัยสงครามเย็น หากแต่เป็นเรื่องของผลประโยชน์ทับซ้อนของนานาชาติ และการช่วงชิง ทรัพยากร ปัญหาที่สะสมและถูกกดดันไว้ในห้วงของสงครามเย็นอันได้แก่ ปัญหาความแตกแยกด้านเชื้อชาติ ศาสนา โดยเฉพาะในรัฐอิสระที่ได้รับเอกราชใหม่ ก่อให้เกิดสงครามกลางเมือง มีการละเมิดสิทธิมนุษยชน อย่างรุนแรง พลเรือนเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก เกิดสภาวะอดอยาก ประชาชนต้องอพยพหนีภัยการสู้รบออก นอกประเทศจาก ทาจิกิสถาน (Tajikistan) และ ยูโกสลาเวีย (Yugoslavia) ไปถึง เซียร์ราลีโอน (Sierra Leone) โมซัมบิก (Mozambique) การรักษาสันติภาพแบบดั้งเดิม (Classical Peacekeeping) ไม่อาจตอบสนองต่อความขัดแย้งรูปแบบใหม่ ดังนั้นในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ นายบรูโตส บรูโตสกาตี เลขาธิการ สหประชาชาติจึงได้เสนอ ระเบียบวาระเพื่อสันติภาพ (Agenda for Peace) กำหนดแนวความคิดของการ รักษาสันติภาพโดยใช้มาตรการ ๔ ประการ ซึ่งเป็นรากฐานมาจนปัจจุบัน ซึ่งประกอบด้วย การทูต เองป้องกัน (Preventive Diplomacy) การทำให้เกิดสันติภาพ (Peace Making) การรักษาสันติภาพ (Peacekeeping) และการเสริมสร้างสันติภาพ (Peace Building)

๔.๓ ยุคตกต่ำของการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ

หลังการเผยแพร่วาระแห่งสันติภาพประมาณ ๓ เดือน นายบรูโตซา ได้เขียนบทความในด้านกิจการต่างประเทศ ซึ่งได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นที่พลเรือนต้องเข้ามา มีบทบาทในภารกิจรักษาสันติภาพ และความสำคัญของการเข้าวางกำลังรักษาสันติภาพอย่างรวดเร็ว ในสถานการณ์ที่คุกคามต่อสันติภาพและความมั่นคง นายบรูโตซา ได้แนะนำมาตรการบังคับให้เกิดสันติภาพ (Peace Enforcement) ว่าเป็นมาตรการจำเป็นในสถานการณ์ที่คู่กรณีไม่เคารพในข้อตกลงหยุดยิง ด้วยการส่งกำลังบังคับให้เกิดสันติภาพโดยไม่ต้องการยินยอม ภารกิจบังคับให้เกิดสันติภาพเป็นบทเรียนที่สะท้อนมาจากความล้มเหลวของภารกิจ UNIFIL ภารกิจแรกของการบังคับให้เกิดสันติภาพของสหประชาชาติจึงเกิดขึ้นในคองโก (United Nation Operations in Congo : OUNC) หลักการการไม่ใช้กำลังถูกพัฒนาเป็นการใช้กำลังน้อยที่สุดเท่าที่จำเป็น (Use of Minimum Forces as Necessary)

การล่มสลายของสหภาพโซเวียตซึ่งทำให้สงครามเย็นยุติลง เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดการพัฒนารูปแบบของการรักษาสันติภาพจากการรักษาสันติภาพแบบดั้งเดิม (Classical PKO) มาสู่การรักษาสันติภาพร่วมสมัย (Contemporary PKO) และการบังคับให้เกิดสันติภาพ (Peace Enforcement) สหรัฐฯ ซึ่งประสบผลสำเร็จจากการเป็นแกนนำในการใช้มาตรการบังคับให้เกิดสันติภาพต่ออิรักในปี พ.ศ. ๒๕๓๔ และในนามิเบีย จึงสามารถผลักดันให้เกิดการปฏิรูปกระบวนการรักษาสันติภาพให้มีขอบเขตกว้างขวางขึ้นแต่การปฏิบัติการในลักษณะดังกล่าวกลับประสบความล้มเหลวในหลายพื้นที่ ดังเช่นกรณีอดีตประเทศยูโกสลาเวีย โซมาเลีย และรวันดา ในช่วงปี พ.ศ.๒๕๓๘-๒๕๔๒ ซึ่งสถานการณ์ประสาบบางมากจนเรียกได้ว่า “ไม่มีสันติภาพให้รักษา (There is no peace to keep)” และไม่ได้รับการสนับสนุนทางการเงินเพียงพอ ส่งผลให้เจ้าหน้าที่รักษาสันติภาพไม่มีอาวุธยุทโธปกรณ์และเครื่องมือที่เพียงพอต่อการปฏิบัติการ ทำให้มีเจ้าหน้าที่เสียชีวิตในการปฏิบัติหน้าที่เป็นจำนวนมาก ความล้มเหลวของการปฏิบัติการในหลายพื้นที่ส่งผลให้ชื่อเสียงของการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติมีความต่างพร้อย จึงเกิดการทบทวนการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพอีกครั้ง

๔.๔ การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพยุคปัจจุบัน

ภายหลังความล้มเหลวของภารกิจเพื่อสันติภาพ ในช่วงทศวรรษที่ ๘๐ สหประชาชาติได้ทำการศึกษาถึงสาเหตุของความล้มเหลว พร้อมทั้งได้กำหนดมาตรการเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความล้มเหลวเหมือนเช่นที่เคยเกิดขึ้นในอดีตอีก

ระเบียบวาระแห่งสันติภาพของนายบรูโตซา และรายงาน Brahimi (Brahimi Report) ได้วางรากฐานที่สำคัญให้กับการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในยุคปัจจุบัน นับจาก พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นต้นมา สหประชาชาติกลับมาให้ความสำคัญต่อหลักพื้นฐาน ๓ ประการที่จะทำให้การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพประสบความสำเร็จ คือ ความยินยอมของประเทศเจ้าบ้าน การไม่เข้าข้างฝ่ายใด และการไม่ใช้กำลังยกเว้นในกรณีการป้องกันตนเองและอาณาเขตของภารกิจ

ในขณะเดียวกันนั้น ความขัดแย้งในภูมิภาคต่างๆ มีปริมาณเพิ่มขึ้นและเปลี่ยนแปลงจากความขัดแย้งระหว่างรัฐ (Inter-State Conflict) ไปสู่ความขัดแย้งภายในรัฐ (Intra-State Conflict) ซึ่งมีที่มาของปัญหาที่ซับซ้อน เช่น ความขัดแย้งในสาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก เซียร์รา

ลีโอน ไลบีเลีย บุรุนดี โกตดิวัวร์ และซูดาน/ดาร์ฟูร์ ในขณะที่สหประชาชาติเป็นองค์กรเดียวที่ได้รับ ความไว้วางใจว่ามีความเป็นกลางและความน่าเชื่อถือในระดับโลก จึงทำให้ภารกิจเพื่อสันติภาพของ สหประชาชาติในพื้นที่ต่างๆ มีจำนวนเพิ่มขึ้นและมีขนาดใหญ่ขึ้น ส่งผลให้มีต้องการงบประมาณ จำนวนมากขึ้น นอกจากนี้แนวโน้มของภารกิจเพื่อสันติภาพยังมีความซับซ้อนและครอบคลุมหลากหลาย มิติดอกเหนือจากปฏิบัติการทางทหารเช่นที่ผ่านมา โดยประกอบด้วยบุคลากรในหลายอาชีพมากยิ่งขึ้น เช่น ตำรวจ เจ้าหน้าที่เก็บกู้ทุ่นระเบิด ผู้สังเกตการณ์การเลือกตั้ง นักกฎหมาย นักสังคมสงเคราะห์ เป็นต้น เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างเบ็ดเสร็จพร้อมกันในหลายด้านและวางรากฐานสันติภาพที่ ยั่งยืน เช่น United Nations Integrated Mission in Timor-Leste (UNMIT) และ African Union/United Nations Hybrid Operation in Darfur (UNAMID) ลักษณะการเข้าไปมีบทบาทของสหประชาชาติครอบคลุม การปฏิบัติขององค์กรที่มีใช้ทหาร (non – military elements) มากขึ้น มีหลายครั้งที่สหประชาชาติเข้าไป มีบทบาทในการสนับสนุนการแก้ไขปัญหาถาวรในลักษณะของข้อตกลงสันติภาพเบ็ดเสร็จ (Comprehensive Peace Agreement) เพื่อที่จะช่วยให้คู่กรณียุติความขัดแย้งถาวร และมุ่งไปสู่การ สร้างสันติภาพที่ยั่งยืน (Sustainable Peace) โดยครอบคลุมมาตรการด้านต่างๆ ในทุกมิติที่มีผลต่อเสถียรภาพ และความมั่นคง เช่น

๑. กำกับดูแลมาตรการหยุดยิง (Cease - fire Agreement)
 ๒. การปลดอาวุธ การถอนทหาร และการกลับคืนสู่สังคม (Disarmament Demobilization and Reintegration)
 ๓. การนำผู้อพยพ (Refugee) และผู้พลัดถิ่นจากสงคราม (Displaced Persons) กลับสู่ถิ่นฐาน
 ๔. การสนับสนุนกระบวนการเลือกตั้ง (Electoral Support)
 ๕. การจัดระบบการบริหารแผ่นดินชั่วคราว (Interim Administration)
 ๖. การพัฒนาด้านเศรษฐกิจให้กลับสู่สภาพปกติ (Economic Rehabilitation)
- คุ้มครองการปฏิบัติการเพื่อมนุษยธรรม (Protection of Humanitarian Assistance)

การคว่ำบาตร (Sanction) อำนาจตามกฎหมายกำหนดไว้ในมาตรา ๔๑ เพื่อให้คู่กรณีที่คุกคามต่อสันติภาพและความมั่นคงนานาชาติกลับมาให้ความร่วมมือ

การปลดอาวุธ (Disarmament)

นอกจากการปฏิบัติการกิจเพื่อสันติภาพแบบบูรณาการ (integrated mission) แล้ว สหประชาชาติได้เริ่มภารกิจรักษาสันติภาพแบบผสม หรือ Hybrid Mission โดยความร่วมมือระหว่างสหประชาชาติในภารกิจ African Union/United Nations Hybrid Operation in Darfur (UNAMID) เพื่อปฏิบัติการกิจรักษาสันติภาพในพื้นที่ดาร์ฟูร์ ประเทศซูดาน ซึ่งจะเป็นลักษณะ การทำงานแบบคู่ขนานกันระหว่างสหประชาชาติกับกองกำลังภูมิภาคซึ่งจะมีลักษณะคล้ายคลึงกับการ ปฏิบัติภารกิจแบบกองกำลังนานาชาติ/ กองกำลังพันธมิตร แต่สหประชาชาติจะเป็นผู้สนับสนุน งบประมาณทั้งหมด

การรักษาสันติภาพในติมอร์ตะวันออกเป็นตัวอย่างภารกิจที่มีความครบถ้วนในรูปแบบการปฏิบัติการรักษาสันติภาพในยุคปัจจุบัน โดยเริ่มจาก การใช้กระบวนการการทูตเชิงป้องกัน (Preventive Diplomacy) และการทำให้เกิดสันติภาพ (Peace Making) ในภารกิจ UNAMET (United Nations Mission in East Timor) ตามข้อมติฯ ๑๒๔๖ (1999) เพื่อจัดให้มีการลงประชามติเพื่อแยกตัวจากอินโดนีเซีย และเกิดความวุ่นวายขึ้น จนเกิดภารกิจกองกำลังนานาชาติในติมอร์ตะวันออก (INTERFET - International Forces in East Timor) ซึ่งเป็นมาตรการบังคับให้เกิดสันติภาพ ตามข้อมติฯ ๑๒๖๔ (1999) ภายใต้กฎบัตรฯ บทที่ ๗ และแปรสภาพมาเป็นภารกิจรักษาสันติภาพ (Peacekeeping Operation) ในภารกิจ UNTAET (United Nations Transitional Authority in East Timor) ตามข้อมติฯ ๑๒๗๒ (1999) ภายใต้ กฎบัตรฯ บทที่ ๗ สถานการณ์พัฒนาดีขึ้นเรื่อย ๆ จนวันประกาศเอกราชของติมอร์เลสเต ทำให้ภารกิจฯ สดระดับมาสู่มาตรการเสริมสร้างสันติภาพ (Peace Building) ในภารกิจ UNMIST (United Nations Mission of Support in East Timor) ตามข้อมติฯ ๑๒๗๒ (2002) ภายใต้ กฎบัตรฯ บทที่ ๗ แม้จะเกิดความวุ่นวายทางการเมืองขึ้นบ้าง แต่ก็สามารถควบคุมได้และแปรสภาพมาเป็นภารกิจ UNMIT (United Nations Integrated Mission in Timor Leste) ตามข้อมติฯ ๑๗๐๔ (2006) เพื่อให้มาตรการต่างๆ กลับไปสู่ขั้นตอนการทำให้เกิดสันติภาพ (Peace Making) (Weiss and Daws, 2007)

๕. หลักการและแนวความคิดในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ

จากรายงาน Brahimi การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพที่สหประชาชาติดำเนินการในปัจจุบันนั้น จะยึดถือหลักการสำคัญ ๓ ประการประกอบด้วย ๑) หลักความยินยอมของประเทศเจ้าบ้าน (Consent) โดยสหประชาชาติจะต้องได้รับความยินยอมจากประเทศเจ้าบ้านให้เข้าไปจัดตั้งภารกิจหรือกองกำลังก่อนที่จะมีการจัดตั้งภารกิจปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในพื้นที่ความขัดแย้ง ซึ่งความยินยอมจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อรัฐบาลหรือฝ่ายการเมืองในฐานะผู้กุมอำนาจรัฐยินยอมให้มีกองกำลังปฏิบัติการเข้าไปในประเทศของตน อาทิ รัฐบาลอินโดนีเซียเป็นผู้เชิญให้กองกำลังรักษาสันติภาพเข้าไปปฏิบัติการในติมอร์ตะวันออกภายใต้ฉันทมติของสหประชาชาติ ๒) หลักการไม่เข้าข้างฝ่ายใด (Impartiality) เมื่อสหประชาชาติเข้าไปมีบทบาทในพื้นที่ความขัดแย้งแล้วต้องดำรงสถานะเป็นคนกลางไม่เข้าข้างฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเพื่อให้เกิดความชอบธรรมในการยุติความขัดแย้ง และ ๓) หลักการไม่ใช้กำลัง (Non use of force) เว้นแต่ในกรณีที่ต้องป้องกันตนเองเท่านั้น ซึ่งสหประชาชาติจะเข้าระงับความขัดแย้งในพื้นที่ โดยเป็นผู้ไกล่เกลี่ยและแสวงหาช่องทางต่างๆ เพื่อยุติความขัดแย้งโดยสันติวิธี ดังนั้น กองกำลังหลายหน่วยของสหประชาชาติจะไม่มีอาวุธประจำการ เช่น ภารกิจสังเกตการณ์การเลือกตั้ง อย่างไรก็ตาม หน่วยกำลังพลทหารราบที่มีหน้าที่คุ้มครองความปลอดภัยสามารถถืออาวุธเพื่อป้องกันตนเองได้

นอกจากหลักการพื้นฐานที่กล่าวไปแล้วข้างต้น สหประชาชาติได้พัฒนาหลักการและแนวความคิดด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพสามารถตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงและความท้าทายของการปฏิบัติการกิจ ซึ่งมีความเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และมีระดับความรุนแรงของผลกระทบที่เกิดจากสถานการณ์ความขัดแย้งเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง หลักการและแนวความคิดที่สหประชาชาตินำมาใช้ในการปฏิบัติการรักษาสันติภาพเหล่านี้ส่งผลต่อการวางแผนและการเตรียมการของประเทศที่เข้าร่วมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ เนื่องจากต้องปฏิบัติตามหลักการและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง โดยมีหลักการและแนวความคิด

ที่สำคัญประกอบด้วย แผนยุทธศาสตร์ปฏิบัติการรักษาสันติภาพ ค.ศ. 2010 (Peace Operations 2010), การดำเนินการเพื่อสันติภาพ (Actions for Peacekeeping : A4P) ระเบียบวาระเรื่องสตรี สันติภาพและความมั่นคง (Women, Peace and Security Agenda : WPS Agenda) เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDG) การพิทักษ์พลเรือนและการพิทักษ์เด็ก (Protection of Civilians and Child Protection) การประกันคุณภาพทางยุทธการ (Operational Readiness Assurance : ORA) ระบบกำลังเตรียมพร้อมด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ (Peacekeeping Capability Readiness System : PCRS) โครงการสามเหลี่ยมความร่วมมือสหประชาชาติ (Triangular Partnership Project : TPP) และโครงการ Light Coordination Mechanism

๕.๑ แผนยุทธศาสตร์ปฏิบัติการรักษาสันติภาพ ค.ศ. 2010 (Peace Operations 2010)

นับจากที่สหประชาชาติได้นำการปฏิบัติการรักษาสันติภาพแบบบูรณาการ (integrated mission) ที่นำขีดความสามารถที่หลากหลายโดยการสนธิกำลังจากทหาร ตำรวจ และพลเรือน มาใช้ในการปฏิบัติการกิจในพื้นที่ต่างๆ ก็ได้มีการพัฒนาแนวความคิดใหม่ๆ ตามมาอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการรักษาสันติภาพ ซึ่งในปัจจุบันกำลังเผชิญกับความท้าทายรูปแบบใหม่ โดยเฉพาะภัยคุกคามจากการก่ออาชญากรรมข้ามชาติ โรคระบาดร้ายแรง และการก่อการร้าย

แนวความคิดและมาตรการด้านการรักษาสันติภาพที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมในทศวรรษ ๑๐ ปีที่ผ่านมา เมื่อ ๑๙ - ๒๕ ต.ค.๕๙ คณะกรรมการชุดที่ ๔ ของสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติได้ประชุมหารือเพื่อประเมินการปฏิบัติการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติในรอบ ๕ ปีก่อนหน้านั้น และพิจารณาแนวทางการพัฒนาภารกิจรักษาสันติภาพให้สามารถรับมือกับสถานการณ์ของโลกในอนาคต ซึ่งนาย Jean - Marie Guehenno รองเลขาธิการสหประชาชาติฝ่ายปฏิบัติการรักษาสันติภาพในขณะนั้น ได้กล่าวถึงการขยายตัวอย่างรวดเร็วของภารกิจรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ ส่งผลต่อการเพิ่มกำลังรักษาสันติภาพซึ่งปฏิบัติการกิจในภูมิภาคต่างๆ อย่างที่ไม่เคยเกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๙ มีกำลังรักษาสันติภาพปฏิบัติหน้าที่อยู่ทั้งสิ้น ๙๓,๐๐๐ นาย ใน ๑๘ ภารกิจ นอกจากนี้ยังคงมีกำลังรักษาสันติภาพ ซึ่งอยู่ระหว่างการเคลื่อนย้ายเข้าสู่พื้นที่ปฏิบัติการในเลบานอน ติมอร์เลสเต และดาร์ฟูในซูดาน ทำให้กำลังรักษาสันติภาพเพิ่มจำนวนถึง ๑๔๐,๐๐๐ นาย ในปีต่อมา การเพิ่มระดับของปฏิบัติการรักษาสันติภาพส่งผลให้สหประชาชาติจำเป็นต้องพัฒนายุทธศาสตร์ใน ๒ ลำดับความเร่งด่วนได้แก่ การบริหารภารกิจรักษาสันติภาพให้มีประสิทธิภาพ การปฏิบัติการกิจในลักษณะบูรณาการ (Integrated Mission) และการส่งเสริมบทบาทสตรีในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง (Durch, 2006)

๕.๑.๑ การบริหารภารกิจรักษาสันติภาพให้มีประสิทธิภาพ

สหประชาชาติตระหนักถึงความจำเป็นต้องปฏิรูปปฏิบัติการรักษาสันติภาพ ทั้งในด้านแนวความคิดและกระบวนการวิธีของการดำเนินงาน รวมทั้งการปรับโครงสร้างองค์กรที่เกี่ยวข้องของสหประชาชาติเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของปฏิบัติการรักษาสันติภาพให้สามารถรองรับการขยายตัวของภารกิจและความต้องการที่เพิ่มขึ้น โดยมีการศึกษาและจัดทำรายงานอย่างต่อเนื่อง ผลการศึกษาที่สำคัญยังคงมีบทบาทในปัจจุบัน เช่น Brahimi Report (ค.ศ. 2000) เน้นความสำคัญของการกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อชี้้นำการปฏิบัติในระดับยุทธการของปฏิบัติการรักษาสันติภาพและการแก้ไขปัญหาแบบองค์รวม แผนยุทธศาสตร์ปฏิบัติการรักษาสันติภาพ ค.ศ. 2010 (Peace Operations 2010)

ที่เสนอในปี พ.ศ. ๒๕๔๙ ซึ่งให้ความสำคัญต่อการปฏิรูปใน ๕ ด้าน และสหประชาชาติได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งได้เกิดความเปลี่ยนแปลงดังนี้

๕.๑.๑.๑ ด้านบุคลากร แบ่งเป็นการผลิตฝ่ายอำนวยการพลเรือนที่มีประสบการณ์เพื่อสนับสนุนให้กับภารกิจในสนาม การพัฒนามาตรฐานของตำรวจพลเรือนเพื่อตอบสนองภารกิจในสนาม การปรับโครงสร้างหน่วยงานของสำนักเลขาธิการสหประชาชาติและโครงสร้างภารกิจ การกำหนดมาตรการในการประกันความพร้อมด้านยุทธการ และการกำหนดแนวปฏิบัติเพื่อเพิ่มความปลอดภัยให้กับเจ้าหน้าที่รักษาสันติภาพ เป็นต้น

๕.๑.๑.๒ ด้านหลักนิยม สหประชาชาติได้รวบรวมบทเรียนจากปฏิบัติการในอดีตและหนทางปฏิบัติ เพื่อปรับปรุงเป็นเอกสารแนะนำโดยมีการยกเว้นเอกสารหลักนิยมในระดับบนสุด (Capstone Doctrine) เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับปฏิบัติการรักษาสันติภาพ ซึ่งรวมถึงการคุ้มครองความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่รักษาสันติภาพ การจัดทำคู่มือในการเตรียมหน่วยและการฝึกเตรียมความพร้อมก่อนการวางกำลัง ตลอดจนการจัดทำมาตรการในการเพิ่มประสิทธิภาพของกำลังที่เข้าปฏิบัติการ และบังคับใช้มาตรการ/กฎระเบียบทางวินัยต่อเจ้าหน้าที่รักษาสันติภาพในกรณีการกระทำผิด

๕.๑.๑.๓ ด้านหน่วยงาน ได้พัฒนาองค์การด้วยการบูรณาการงานด้านการสนับสนุนการปฏิบัติการและงานด้านการปฏิบัติการเข้าด้วยกันเพื่อลดความซ้ำซ้อน โดยตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้มีการควรววมและจัดตั้งหน่วยงานด้านสันติภาพขึ้นมาใหม่ ประกอบด้วย Department of Political and Peacebuilding Affairs Department of Peace Operations และ Department of Operational Support

๕.๑.๑.๔ ด้านทรัพยากร ได้มีการพัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากร และการกำหนดอาณาเขตของปฏิบัติการรักษาสันติภาพให้อยู่บนพื้นฐานของสภาพปัญหาที่แท้จริง ภายใต้งบประมาณที่มีจำกัดและมีแนวโน้มที่จะไม่ได้รับการจัดสรรเพิ่มขึ้นในอนาคตอันใกล้ เช่นการยกเลิกการวางกำลังแบบประจำพื้นที่ เป็นจัดตั้งหน่วยเคลื่อนที่เร็วเข้าไปวางกำลังในพื้นที่ ที่ได้รับรายงานภัยคุกคามในห้วงเวลาที่จำกัด

๕.๑.๑.๕ การเพิ่มความร่วมมือกับองค์กรระดับภูมิภาค (Partnership) โดยส่งเสริมให้องค์กรระดับภูมิภาคมีบทบาทในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่ เนื่องจากความจำเป็นในการตอบสนองภารกิจรักษาสันติภาพในระยะหลังมีความหลากหลายขึ้น ทำให้ต้องใช้บุคลากร ทรัพยากร การสนับสนุนภาคสนาม และงบประมาณ เพิ่มมากขึ้น ภารกิจรักษาสันติภาพจึงเริ่มมุ่งไปสู่การสร้างความร่วมมือกับองค์กรระดับภูมิภาค ซึ่งเป็นไปตามกฎบัตรสหประชาชาติในบทที่ ๘ ที่เปิดโอกาสให้องค์กรระดับภูมิภาคเข้ามามีบทบาทในการจัดการกับปัญหาความขัดแย้งในภูมิภาค โดยในปัจจุบันเริ่มมีการปรับโครงสร้างของภารกิจรักษาสันติภาพที่มีความสัมพันธ์กับองค์กรระดับภูมิภาคในลักษณะการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพแบบผสม (Hybrid Mission) เช่น UNAMID นอกจากนี้ สหประชาชาติได้ตระหนักถึงความจำเป็นของการให้ประเทศเจ้าบ้านร่วมแบกรับความรับผิดชอบและบทบาทในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งภายในประเทศ เพิ่มมากขึ้นอีกด้วย

๕.๑.๒ การปฏิบัติการในลักษณะบูรณาการ (Integrated Mission)

ในอดีตนั้น การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติมุ่งเน้นเฉพาะการแก้ไขและยุติความขัดแย้งเพื่อสร้างสันติภาพ แต่ด้วยธรรมชาติของความขัดแย้งที่มีความซับซ้อน มีสาเหตุ

หลากหลาย ทำให้การมุ่งเน้นเฉพาะด้านการรักษาสันติภาพเพียงอย่างเดียว ไม่ตอบสนองให้เกิดการเสริมสร้างสันติภาพที่ยั่งยืนในพื้นที่หรือประเทศที่สหประชาชาติเข้าไปปฏิบัติการกิจ ซึ่งมีหลายกรณีที่สันติภาพที่เกิดขึ้นมีความเปราะบาง และทำให้ความขัดแย้งปะทุวนกลับมาอีก ปฏิบัติการรักษาสันติภาพจึงเริ่มขยายขอบเขตกว้างขึ้น มีความเชื่อมโยงไปสู่กระบวนการเสริมสร้างสันติภาพในประเทศที่เพิ่งผ่านพ้นความขัดแย้งเหล่านั้น โดยเฉพาะในช่วงที่เชื่อมต่อระหว่างการยุติการสู้รบ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และการฟื้นฟู/ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานทางการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจและสังคมของประเทศนั้นๆ ส่งผลให้ตำรวจและพลเรือนในด้านต่างๆ มีบทบาทในปฏิบัติการรักษาสันติภาพในด้านการเสริมสร้างสันติภาพมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกัน ก็อาจก่อเกิดการทับซ้อนระหว่างงานด้านการรักษาสันติภาพและการเสริมสร้างสันติภาพในพื้นที่ดังกล่าว สหประชาชาติจึงพัฒนาแนวคิดที่จะปรับภารกิจรักษาสันติภาพเป็นการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพแบบบูรณาการ (Integrated Peace Operations)

นอกจากพัฒนาการปฏิบัติการรักษาสันติภาพแบบบูรณาการแล้ว สหประชาชาติยังได้ตระหนักถึงความจำเป็นของการสร้างสันติภาพที่ยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนผ่านไปสู่สันติภาพของประเทศที่เพิ่งผ่านพ้นความขัดแย้งหลังจากที่ภารกิจรักษาสันติภาพในประเทศนั้นสิ้นสุดลง ซึ่งที่ประชุม World Summit ที่สหประชาชาติจัดขึ้นเมื่อ ๑๔ - ๑๖ กันยายน พ.ศ.๒๕๔๘ ผู้นำประเทศต่างๆ ได้มีมติให้จัดตั้งคณะกรรมการเสริมสร้างสันติภาพ (Peace building Commission : PBC) เพื่อช่วยกำกับ/ประสานนโยบายระหว่างสหประชาชาติและรัฐ/องค์กรที่เกี่ยวข้องที่จะเข้าไปมีบทบาทในประเทศนั้นๆ ซึ่งการดำเนินงานของ PBC จะแยกออกจากการรักษาสันติภาพ แต่อาจมีการดำเนินงานในพื้นที่เดียวกันแต่คนละช่วงเวลาซึ่งในปัจจุบัน PBC มุ่งเน้นภารกิจในภูมิภาคแอฟริกา

๕.๒ ระเบียบวาระเรื่องการดำเนินการเพื่อการรักษาสันติภาพ

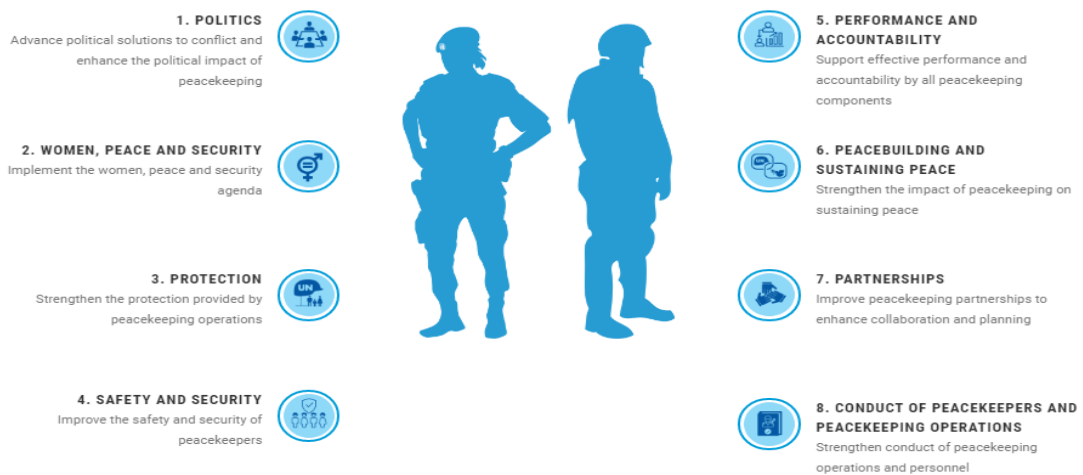
จากปัญหาหลายๆ ด้านที่สหประชาชาติต้องเผชิญอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพทำให้ไม่สามารถปฏิบัติตามอาณัติของภารกิจได้อย่างที่ควรจะเป็น เช่นการขาดการแก้ไขปัญหาระดับการเมือง การมีอาณัติของภารกิจที่ไม่สอดคล้องกับความจำเป็นหรือความต้องการของภารกิจและทรัพยากรที่มีอยู่ ภัยคุกคามที่มีความซับซ้อนส่งผลให้อัตรการบาดเจ็บและเสียชีวิตในระหว่างการปฏิบัติการกิจของเจ้าหน้าที่รักษาสันติภาพเพิ่มสูงขึ้น ตลอดจนการขาดแคลนกำลังคนและทรัพยากรในการปฏิบัติการกิจ

เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว นายอันโตนิโอ กูเตอร์เรส เลขาธิการสหประชาชาติ ได้เชิญประเทศสมาชิกสหประชาชาติเข้าร่วมการประชุมวาระพิเศษ หัวข้อ GA73 High-Level meeting on Action for Peacekeeping (A4P) ในระหว่างการประชุมสมัชชาสหประชาชาติ ในวันที่ ๒๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๑ เพื่อขอให้ประเทศสมาชิกให้การรับรองและให้คำมั่นที่จะปฏิบัติตามหลักการ A4P ซึ่งจะประสบความสำเร็จได้ ต้องได้รับความร่วมมือจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพทั้งหมด ซึ่งได้แก่ประเทศสมาชิกสหประชาชาติ คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ สมัชชาสหประชาชาติ ประเทศสนับสนุนงบประมาณ ประเทศสนับสนุนกำลังทหารและตำรวจ องค์การระดับภูมิภาค และสำนักงานเลขาธิการสหประชาชาติ

นายกูเตอร์เรส ได้ริเริ่มให้มีการจัดทำหลักการ A4P มาตั้งแต่วันที่ ๒๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ โดยกำหนดแนวทางในการดำเนินการไว้ ๘ ด้าน ประกอบด้วย การดำเนินการทางการเมือง (Political) การปฏิบัติตามวาระสตรี, สันติภาพและความมั่นคง (Women, Peace and Security agenda) การพิทักษ์พลเรือน

(Protection) ความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่รักษาสันติภาพ (Safety and security) การเพิ่มประสิทธิภาพและภาระรับผิดชอบ (Performance and Accountability) การสร้างสันติภาพที่ยั่งยืน (Peace building and sustainable peace) การเป็นหุ้นส่วน (Partnership) และความประพฤติของเจ้าหน้าที่รักษาสันติภาพ (Conduct of peacekeepers and peacekeeping operations) ซึ่งนายกูเตอร์เรสได้เน้นย้ำว่าผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพทั้งหมด มีภาระรับผิดชอบที่จะปฏิบัติตามหลักการ A4P เพื่อให้การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพประสบความสำเร็จตามอาณัติของภารกิจ

แผนภาพที่ ๒ – ๒ Action for Peacekeeping (A4P)

ที่มา : peacekeeping.un.org

๕.๒.๑ การดำเนินการทางการเมือง (Politic)

A4P ได้กำหนดให้ประเทศสมาชิกร่วมกันยืนยันคำมั่น ที่จะมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนกระบวนการในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระดับการเมืองให้มากขึ้น และจะต้องดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการแก้ไขปัญหาทางการเมือง มีแผนกลยุทธ์แบบรวมการ (Integrated strategy) ทั้งในระดับประเทศและระดับภูมิภาค ซึ่งประเทศสมาชิกจะต้องร่วมกันดำเนินการให้การแก้ไขปัญหามองเมืองที่ยั่งยืน (Sustainable political solutions) เป็นแนวทางในการออกแบบและการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ โดยจะต้องทำให้ระบบรักษาความมั่นคงของประเทศที่มีความขัดแย้ง การสร้างความสมานฉันท์ หลักนิติธรรม สิทธิมนุษยชน และการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้รับการส่งเสริมไปพร้อมๆ กับการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ นอกจากนี้ประเทศสมาชิกยังต้องให้การสนับสนุนคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ ที่จะดำเนินการให้อาณัติของภารกิจประสบความสำเร็จและมีทรัพยากรอย่างเพียงพอ นอกจากนี้ประเทศสมาชิกจะต้องร่วมมือกันทั้งแบบทวิภาคีและพหุภาคี รวมทั้งร่วมมือกับสหประชาชาติในลักษณะสามเหลี่ยมความร่วมมือ (Triangular partnership) เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนให้การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพประสบความสำเร็จ

๕.๒.๒ การปฏิบัติตามวาระสตรี สันติภาพ และความมั่นคง (Women, Peace and Security agenda)

ประเทศสมาชิกสหประชาชาติต้องปฏิบัติตามวาระสตรี สันติภาพ และความมั่นคง โดยจะต้องดำเนินการให้สตรีมีส่วนร่วมในกระบวนการสันติภาพ ซึ่งรวมถึงการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ ให้มากขึ้น ด้วยการนำเอามุมมองด้านเพศภาวะ (Gender perspective) ไปผนวกรวมอยู่ในการวางแผน การดำเนินการ และการรายงานการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ นอกจากนี้จะร่วมมือกันในการเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่รักษาสันติภาพหญิงทั้งหมด ตำรวจและพลเรือน ให้มีจำนวนมากขึ้นในทุกระดับ โดยเฉพาะในตำแหน่งที่สำคัญ

๕.๒.๓ การคุ้มครองพลเรือนในการกิจรักษาสันติภาพ

ประเทศเจ้าบ้าน (Host country) มีความรับผิดชอบของที่จะต้องรักษาความมั่นคงและความปลอดภัยให้กับประชาชนในประเทศ ในขณะเดียวกันภารกิจรักษาสันติภาพ จะต้องทำหน้าที่ในการพิทักษ์พลเรือน ตลอดจนปกป้องและรักษาสีทธิมนุษยชน โดยประเทศสมาชิก จะต้องให้การสนับสนุนความพยายามดังกล่าวของประเทศเจ้าบ้านและภารกิจรักษาสันติภาพทุกวิถีทาง ที่จำเป็น ตามที่กำหนดไว้ในกฎบัตรสหประชาชาติ

๕.๒.๔ การเพิ่มความปลอดภัยให้กับเจ้าหน้าที่รักษาสันติภาพ (Safety and security)

ประเทศสมาชิก โดยเฉพาะประเทศสนับสนุนกำลังให้กับภารกิจรักษาสันติภาพ จะต้องดำเนินการจัดการฝึกอบรมก่อนการเข้าปฏิบัติการกิจ และจัดยุทธโศปกรณ์ที่จำเป็น ให้เป็นไปตามมาตรฐานของสหประชาชาติ ตลอดจนจะต้องร่วมมือกันในการพัฒนาขีดความสามารถด้านการแพทย์ การส่งกำลังบำรุง และเทคโนโลยีด้านต่างๆ ให้กับภารกิจรักษาสันติภาพ

๕.๒.๕ การเพิ่มประสิทธิภาพและภาระรับผิดชอบ (Performance and Accountability) ให้กับหน่วยงานด้านการรักษาสันติภาพ

สำนักงานเลขาธิการสหประชาชาติจะต้องจัดทำขอบเขตและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มประสิทธิภาพและภาระรับผิดชอบ ให้มีความชัดเจน สำหรับใช้กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และต้องดำเนินการให้มีการนำเอาข้อมูลด้านประสิทธิภาพของการปฏิบัติการไปใช้ในการวางแผน การประเมินผล การคัดเลือกประเทศสนับสนุนกำลัง และต้องมีการสื่อสารกับประเทศสมาชิกในเรื่องความต้องการทางเทคนิคและทางยุทธการ นอกจากนี้ยังจะต้องให้การสนับสนุนประเทศสมาชิกในการพัฒนาขีดความสามารถเฉพาะทาง ซึ่งรวมถึงขีดความสามารถทางภาษาด้วย สำหรับประเทศสมาชิก จะต้องให้การสนับสนุนกำลังที่ได้รับการฝึกอบรมเป็นอย่างดี มียุทธโศปกรณ์ที่มีความพร้อมที่จะปฏิบัติการกิจ นอกจากนี้ยังจะต้องกลั่นกรองผู้มีประวัติละเมิดสิทธิมนุษยชน และให้การสนับสนุนโครงการ Light Coordination Mechanism ของสหประชาชาติ นอกจากนี้ยังจะต้องไม่สร้างข้อจำกัด (caveat) ในการปฏิบัติการกิจอีกด้วย

๕.๒.๖ การสร้างสันติภาพที่ยั่งยืน (Peace building and sustainable peace)

สหประชาชาติให้ความสำคัญกับการสร้างสันติภาพที่ยั่งยืน ในระดับยุทธศาสตร์นั้น ได้เน้นให้มีการทำงานร่วมกันระหว่างคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ กับคณะกรรมการด้านการสร้างสันติภาพ (Peace-building Commission) สำหรับในระดับภารกิจนั้น ได้เน้นให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของสหประชาชาติทั้งหมด โดยการใช้กลไกและเครื่องมือของ

การรักษาสันติภาพแบบหลายมิติ (Multidimensional peacekeeping) ในการวางรากฐานและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านต่างๆ ให้กับประเทศที่มีปัญหาความขัดแย้ง ในห้วงของการเปลี่ยนผ่านจากขั้นตอนของการรักษาสันติภาพ ไปสู่ขั้นตอนของการสร้างสันติภาพ (Peace-building) โดยใช้กระบวนการวางแผนการทำงานแบบบูรณาการระหว่างหน่วยงานต่างๆ ของสหประชาชาติกับหน่วยงานและภาคประชาชนของประเทศเจ้าบ้าน เพื่อพัฒนาขีดความสามารถและสร้างความเป็นเจ้าของ (national ownership) ให้กับประเทศเจ้าบ้าน ดังเช่นโครงการ Global Force for Police, Justice and Corrections ซึ่งฝ่ายปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติได้ร่วมกับ UNDP ในการพัฒนาขีดความสามารถด้านงานยุติธรรม (ตำรวจ อัยการ ศาล และราชทัณฑ์) ให้กับประเทศเจ้าบ้าน

๕.๒.๗ การเป็นหุ้นส่วน (Partnership)

A4P ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกทั้งประเทศ สนับสนุนกำลัง ประเทศเจ้าบ้าน และประเทศที่มีศักยภาพด้านงบประมาณและทรัพยากร ในการเตรียมกำลังสำหรับปฏิบัติการรักษาสันติภาพ และในขั้นการปฏิบัติการ เพื่อให้เกิดการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพเป็นไปตามข้อมติของคณะมนตรีความมั่นคงฯ และมีความปลอดภัย โดยประเทศสมาชิกจะต้องให้การสนับสนุนการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพขององค์การความร่วมมือระดับภูมิภาคเช่นสหภาพแอฟริกาและสหภาพยุโรป ซึ่งเป็นกลุ่มประเทศที่ได้ดำเนินการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพภายใต้กฎบัตรสหประชาชาติข้อที่ ๗ ตามข้อมติคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้ประเทศสมาชิกร่วมมือกับสหประชาชาติภายใต้โครงการสามเหลี่ยมความร่วมมือ (Triangular partnership) และการปฏิบัติการร่วม (Co-deployments)

๕.๒.๘ ความประพฤติของเจ้าหน้าที่รักษาสันติภาพ (Conduct of peacekeeping and peacekeeping operations)

สหประชาชาติและประเทศสมาชิกจะต้องร่วมกันดำเนินการให้เจ้าหน้าที่และผู้บริหารของภารกิจรักษาสันติภาพมีความประพฤติที่ดี ไม่ปฏิบัติตนขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชน ตลอดจนไม่แสวงประโยชน์และไม่ล่วงละเมิดทางเพศในทุกกรณี หากเกิดการละเมิดทั้งในเรื่องสิทธิมนุษยชนและการประพฤติผิดทางเพศ สหประชาชาติและประเทศสมาชิกจะต้องร่วมกันดำเนินการให้ผู้ประพฤติผิดได้รับโทษตามกฎหมาย และกฏระเบียบที่เกี่ยวข้อง

ในปัจจุบันมีประเทศสมาชิกสหประชาชาติจำนวน ๑๕๓ ประเทศ ซึ่งรวมถึงประเทศไทย ให้การรับรองปฏิญญาว่าด้วยความรับผิดชอบร่วมกัน (Declaration of Shared Commitment) ซึ่งเป็นการยืนยันที่จะปฏิบัติตามหลักการ A4P

๕.๓ ระบบกำลังเตรียมพร้อมด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ (Peacekeeping Capability Readiness System : PCRS)

จากความล้มเหลวของการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพที่เคยเกิดขึ้นในอดีต สหประชาชาติได้จัดตั้งระบบกำลังเตรียมพร้อมสำหรับการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพขึ้น เพื่อให้สามารถจัดส่งกำลังเข้าไปปฏิบัติการในพื้นที่ที่เกิดความขัดแย้งได้อย่างทันต่อสถานการณ์ โดยทุกๆ ปี สหประชาชาติจะขอรับการสนับสนุนจากประเทศสมาชิก ให้แจ้งความพร้อมในการสนับสนุนหน่วยประเภทต่างๆ ให้กับภารกิจเพื่อสันติภาพ ไปยังสหประชาชาติสำหรับเป็นฐานข้อมูลในการจัดตั้งภารกิจเพื่อสันติภาพเมื่อมีความจำเป็น ซึ่งเรียกว่าระบบกองกำลังเตรียมพร้อมของสหประชาชาติ

(UNSAS : United Nations Standby Arrangement System) ซึ่งต่อมาได้เกิดปัญหาว่าเมื่อมีความจำเป็นต้องขอรับการสนับสนุนหน่วยที่ประเทศสมาชิกสหประชาชาติได้ให้คำมั่นไว้ในระบบ UNSAS กลับพบว่าเกิดปัญหาความล่าช้า หรือมักได้รับคำตอบปฏิเสธจากประเทศสมาชิกอยู่เสมอ สหประชาชาติจึงได้กำหนดมาตรการในการกำกับดูแลให้หน่วยที่ประเทศสมาชิกฯ ได้ให้คำมั่นไว้ในระบบกำลังเตรียมพร้อมของสหประชาชาติ มีขีดความสามารถและมีความพร้อมที่จะปฏิบัติการกิจได้ทันทีเมื่อมีความจำเป็นเกิดขึ้น และได้เปลี่ยนจากระบบ UNSAS เป็นระบบ PCRS (The United Nations Peacekeeping Capability Readiness System) ซึ่งเริ่มใช้ตั้งแต่ปลายปี ๒๕๕๘ เป็นต้นมา

ระบบ PCRS ได้กำหนดให้ประเทศสมาชิกต้องปฏิบัติตามมาตรการที่สหประชาชาติกำหนด โดยสหประชาชาติจะจัดให้มีการตรวจและประเมินความพร้อมจากผู้แทนสหประชาชาติในขั้นต้นก่อน เมื่อหน่วยที่ประเทศสมาชิกเสนอไว้เป็นหน่วยกำลังเตรียมพร้อม ได้ผ่านการประเมินขีดความสามารถแล้ว สหประชาชาติจึงจะบรรจุหน่วยนั้นๆ ไว้ในระบบ PCRS ทั้งนี้ก็เพื่อพัฒนาระบบการจัดการ Commitment ของประเทศผู้ให้การสนับสนุนกำลังทหาร/ตำรวจ (TCC/PCCs) ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ตลอดจนเพื่อให้มีความพร้อมและสามารถกำหนดความต้องการสนับสนุนกำลังในอนาคตระหว่างสหประชาชาติและประเทศสมาชิกได้

ระบบ PCRS เป็นช่องทางเดียวในการคัดเลือกกำลังทหาร ตำรวจและพลเรือนจากประเทศผู้ให้การสนับสนุนกำลังเพื่อส่งไปปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติในระยะยาว

ในการตรวจและประเมินความพร้อมของหน่วยในระบบ PCRS นั้นสหประชาชาติได้แบ่งระดับความพร้อมของหน่วยรับการประเมินเป็น ๔ ระดับ ดังนี้

๑. ระบบกองกำลังเตรียมพร้อม ระดับ ๑ (Level 1) ประเทศสมาชิกผู้ให้การสนับสนุนกำลังทหารจะต้องให้สัญญาว่าจะสนับสนุนกำลังอย่างเป็นทางการ (Formal Pledge) รวมถึงจะต้องจัดทำ และส่งรายละเอียดหน่วยที่จะสนับสนุนดังนี้ ตารางการจัดกำลัง (Annex A : Table of Organization) รายการยุทโธปกรณ์หลัก (Annex B: List of Major Equipment) และรายการยุทโธปกรณ์ทรงชีพ (Annex C: List of Major Equipment and self-sustainment)

๒. ระบบกองกำลังเตรียมพร้อม ระดับ ๒ (Level 2) เมื่อสหประชาชาติพิจารณาหน่วยจากประเทศต่างๆ ในระดับที่ ๑ แล้ว หากว่ามีประเทศใดมีกำลังที่ให้ไว้ตรงตามความต้องการทางยุทธการของสหประชาชาติแล้ว สหประชาชาติจะเดินทางไปตรวจความพร้อมเพื่อประเมินและให้คำแนะนำ (Assessment and Advisory Visits : AAVs) จาก Force Generation Service (FGS) และ Department of Field Support (DFS) หากหน่วยที่ได้รับการตรวจ AAVs ผ่านการตรวจ จะถูกยกระดับเป็นระดับที่ ๒ และจะมีการเริ่มต้นกระบวนการเจรจา MOU ในขั้นต้น

๓. ระบบกองกำลังเตรียมพร้อม ระดับ ๓ (Level 3) เมื่อการตรวจเยี่ยม AAVs เป็นที่เรียบร้อย หากหน่วยใดผ่านการประเมินความพร้อมในระดับที่ ๒ จะมีการพัฒนารายละเอียดของ MOU รวมถึงจัดทำบัญชีการเคลื่อนย้ายยุทโธปกรณ์ (Load List) ตามที่ DFS ร้องขอเมื่อการจัดทำ MOU และ Load List เสร็จสิ้น หน่วยนั้นๆ จะบรรจุอยู่ในความพร้อมระดับ ๓

๔. ระบบกองกำลังเตรียมพร้อม ระดับ ๔ (Level 4) Rapid Deployment Level (RDL) ประเทศที่อยู่ในระดับ ๓ แล้ว สามารถเสนอตัวให้เข้ามาอยู่ในระดับ ๔ (RDL) ซึ่งจะต้องมีความพร้อมในการส่งกำลังภายใน ๓๐ วัน หรือ ๖๐ วัน หรือ ๙๐ วัน ตามการร้องขอจากสหประชาชาติได้

๕.๔ วาระการส่งเสริมบทบาทสตรีในการสร้างสันติภาพและความมั่นคง (Women, Peace and Security Agenda - WPS)

จากการที่สภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคง โดยเฉพาะสภาวะแวดล้อมของการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ ได้มีความเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ตามที่กล่าวไปแล้วข้างต้น ประกอบกับศึกษาของสหประชาชาติในช่วงเปลี่ยนผ่านจากยุคตกต่ำสู่ยุคปัจจุบันของการรักษาสันติภาพเพื่อกำหนดแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพของการรักษาสันติภาพ ได้พบว่าเด็กและสตรีเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความขัดแย้งและความรุนแรงมากที่สุด โดยปรากฏรายงานการบาดเจ็บ เสียชีวิต และการถูกทารุณรูปแบบต่างๆ เป็นจำนวนมาก และมีระดับความสูญเสียสูงกว่ากลุ่มกองกำลังติดอาวุธที่เป็นคู่ขัดแย้งเป็นอย่างมาก

การเปลี่ยนแปลงสภาวะแวดล้อมของความขัดแย้งด้วยอาวุธในยุคปัจจุบันได้กระตุ้นให้ประชาคมโลกหันมาตระหนักถึงผลกระทบจากความรุนแรงที่เกิดต่อสตรีและเด็กหญิง ที่ทวีความรุนแรงและยกระดับขึ้นอย่างมีนัยยะสำคัญจนกลายเป็นวาระของประชาคมโลก (global agenda) สตรีและเด็กหญิง (women and girl) กลายเป็นเป้าหมายโดยตรงของความขัดแย้ง การใช้ความรุนแรงทางเพศ (conflict-related sexual violence) ต่อสตรีและเด็กหญิง กลายเป็นอาวุธสำคัญที่ถูกใช้โดยฝ่ายที่สร้างความขัดแย้ง นอกจากนี้ ผลกระทบจากความรุนแรงดังกล่าวยังเป็นปัจจัยให้การแบ่งแยกและเลือกปฏิบัติต่อเพศสตรี โดยเฉพาะสตรีเพศที่มีสภาพของการเป็นบุคคลพลัดถิ่นหรือผู้พลพ สตรีและเด็กหญิงกลายเป็นเป้าหมายอ่อนแอที่ไร้ความสามารถในการป้องกันตนเองท่ามกลางความรุนแรงของความขัดแย้ง

ในขณะเดียวกัน สตรีและเด็กหญิง ก็มีบทบาทสำคัญในการปกป้องชุมชนของตน ภายใต้สภาวะสงคราม สตรีอาจต้องรับภาระผู้ที่รับผิดชอบทางเศรษฐกิจ และสังคมต่อครอบครัวและชุมชน สตรีมักมีบทบาทในฐานะตัวแทนสันติภาพที่ชักนำความเคลื่อนไหวเพื่อนำกลุ่มติดอาวุธเข้าสู่โต๊ะเจรจา ประชาคมโลกจึงควรให้การส่งเสริมความเสมอภาคของสตรีและเด็กหญิงในการมีส่วนร่วมในสันติภาพและความมั่นคง ซึ่งเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานตามหลักการของกฎบัตรสหประชาชาติ ส่งผลให้ในปี พ.ศ. ๒๕๔๓ คณะมนตรีความมั่นคงฯ ได้ผ่านมติคณะมนตรีความมั่นคงฯ ที่ ๑๓๒๕ ส่งเสริมให้สตรีมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง และเข้าร่วมในกระบวนการสันติภาพตั้งแต่มีก่อนเกิดความขัดแย้ง จนกระทั่งถึงกระบวนการของการสร้างสันติภาพที่ยั่งยืน สำหรับด้านการรักษาสันติภาพนั้น ข้อมติฯ ที่ ๑๓๒๕ ได้ส่งเสริมให้สตรีเข้าร่วมในภารกิจรักษาสันติภาพมากยิ่งขึ้น

การรักษาสันติภาพของสหประชาชาติได้รับมอบหมายจากคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติในการนำข้อมติคณะมนตรีความมั่นคงว่าด้วยสตรี สันติภาพและความมั่นคง (Women, Peace and Security: WPS) ไปสู่การปฏิบัติในทุกองค์ประกอบของสันติภาพ ข้อมติคณะมนตรีความมั่นคงที่ ๑๓๒๕ (๒๐๐๐) นับเป็นข้อมติฯ แรก ที่ตระหนักถึงผลกระทบจากความขัดแย้งด้วยอาวุธที่เกิดต่อสตรีและเด็กหญิงมีลักษณะเฉพาะ และให้การรับรองการมีส่วนร่วมของสตรีและเด็กหญิงในกระบวนการป้องกันความขัดแย้ง (conflict prevention) การรักษาสันติภาพ (peacekeeping) การคลี่คลายความขัดแย้ง (conflict resolution) และการสร้างสันติภาพ (peace-building) ข้อมติดังกล่าวยังได้เน้นย้ำความสำคัญของการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่และเท่าเทียมของสตรีในฐานะตัวแทนสันติภาพและความมั่นคง (agent of peace and security) จากความพยายามดังกล่าว คณะมนตรีความมั่นคงฯ ได้

ออกข้อมติที่เกี่ยวข้องอีก ๗ ข้อมติ (UNSC Resolution 1820, 1888, 1889, 1960, 2106, 2122, 2242) เพื่อกระชับการดำเนินการในการนำอาณัติที่เกี่ยวข้องกับสตรี สันติภาพและความมั่นคง ไปสู่การปฏิบัติ อย่างเป็นรูปธรรม

หลังจากที่คณะมนตรีความมั่นคงฯ ได้ออกข้อมติฯ ที่ ๑๓๒๕ ในช่วง ๑๐ ปีแรกนั้น สหประชาชาติยังไม่ได้กำหนดมาตรการที่เป็นรูปธรรม เพื่อเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่รักษาสันติภาพหญิงใน การกิจมากขึ้น เพียงแต่ได้ร่วมมือกับประเทศสมาชิกในการจัดทำกรอบแนวคิดและนโยบายเพื่อที่จะ ขับเคลื่อนวาระ WPS ส่งผลให้ในช่วง พ.ศ. ๒๕๔๓ – ๒๕๕๓ ไม่มีความคืบหน้าที่เป็นรูปธรรม จนกระทั่งใน ๕ ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. ๒๕๕๖ – ๒๕๖๑) สหประชาชาติได้เริ่มกำหนดนโยบายและมาตรการออกมาอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มจำนวนของเจ้าหน้าที่รักษาสันติภาพสตรี และบังคับให้ประเทศที่จะสนับสนุนกำลังให้กับภารกิจ รักษาสันติภาพของสหประชาชาติ ต้องมีอัตราส่วนของทหารหญิงตามที่สหประชาชาติกำหนด

แนวคิดของสหประชาชาติในการบูรณาการประเด็น WPS และความความ เท่าเทียมทางเพศกับกลไกการดำเนินงานขององค์กร อาณัติด้านสตรี สันติภาพและความมั่นคง ที่บัญญัติโดยข้อมติที่เกี่ยวข้อง ได้กำหนดกรอบการดำเนินงานไว้เป็น ๔ เสาหลัก ได้แก่

๑. การมีส่วนร่วมของสตรีในกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับการสร้างสันติภาพ ในทุกระดับ (women's participation at all levels of decision making in peace building)
๒. การป้องกันความขัดแย้งและความรุนแรงต่อสตรีทุกรูปแบบ (prevention of conflict and all forms of violence against women)
๓. การปกป้องสตรี เด็กหญิงและสิทธิของพวกเขาเหล่านั้น (protection of women and girls and their rights)
๔. การฟื้นฟูและบรรเทาทุกข์ที่ตอบสนองต่อเพศสภาพ (gender responsive relief and recovery)

ในการถ่ายทอดข้อมติคณะมนตรีความมั่นคงฯ ที่เกี่ยวข้องกับวาระสตรี สันติภาพและความมั่นคงทั้ง ๘ ข้อมติ ไปสู่การปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับปฏิบัติการเพื่อสันติภาพนั้น สำนักงานเลขาธิการสหประชาชาติโดย Department of Peace Operations and Operational Supports (DPO/DOS) ได้บังคับใช้นโยบายว่าด้วยปฏิบัติการเพื่อสันติภาพที่ตอบสนองต่อวาระเพศสภาพ (Policy on Gender Responsive UN Peace Operations) ซึ่งกำหนดให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders) ในปฏิบัติการเพื่อสันติภาพทุกฝ่าย ทุกระดับต้องขับเคลื่อนการดำเนินการภายในองค์กรของตนเพื่อ นำไปสู่การบรรลุอาณัติที่ข้อมติคณะมนตรีความมั่นคงฯ ที่เกี่ยวข้องบัญญัติไว้ ซึ่งการบังคับใช้นโยบายฯ ดังกล่าว ส่งผลให้กระบวนการและกลไกต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการรักษาสันติภาพได้รับการ ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในทุกองค์ประกอบ ตั้งแต่การเตรียมกำลังพล การฝึกหลักนิยม การคัดเลือกกำลังพล เป็นบุคคล การประกอบกำลังเป็นหน่วย การวางแผนทางทหาร การปฏิบัติการกิจทางยุทธวิธี การส่งกำลังบำรุงและอื่นๆ จะต้องบูรณาการความเท่าเทียมทางเพศและวาระสตรี สันติภาพและความ มั่นคงเข้าสู่กระบวนการวางแผนและนำไปสู่การปฏิบัติด้วยอาณัติของปฏิบัติการรักษาสันติภาพว่าด้วย สตรี สันติภาพและความมั่นคง

เจ้าหน้าที่รักษาสันติภาพนับเป็นกำลังสำคัญในจำนวนผู้ปฏิบัติจากภาคส่วนต่างๆ ในระบบสหประชาชาติรวมทั้งรัฐสมาชิกของสหประชาชาติในการนำอาณัติว่าด้วยสตรี สันติภาพและ

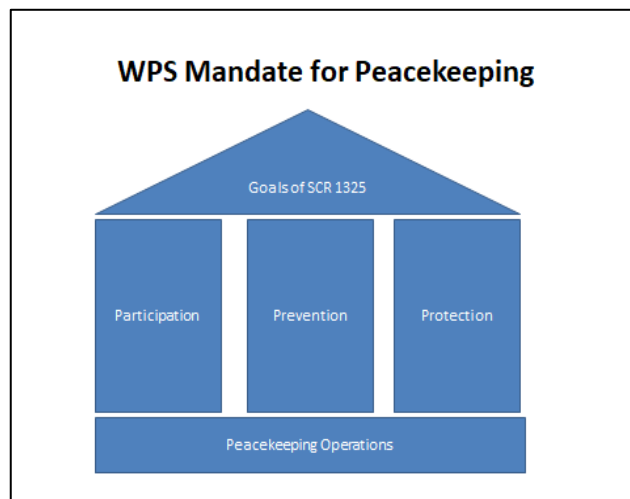
ความมั่นคงนั้นไปสู่การปฏิบัติ ฝ่ายปฏิบัติการเพื่อสันติภาพและฝ่ายสนับสนุนการปฏิบัติการ (DPO/DOS) กำหนดให้กรอบการดำเนินงาน ๓ จาก ๔ เสาหลักเป็นปัจจัยสำคัญที่ปฏิบัติการรักษาสันติภาพต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของวาระสตรี สันติภาพและความมั่นคงตามข้อมติคณะมนตรีความมั่นคงที่ ๑๓๒๕(๒๐๐๐) กรอบการดำเนินงาน ๓ เสาของปฏิบัติการเพื่อสันติภาพประกอบด้วย ๑) การมีส่วนร่วม (participation) ๒) การป้องกัน (prevention) และ ๓) การปกป้อง (protection)

การมีส่วนร่วม (Participation) คือการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของสตรีในทุกกลไกและทุกองค์ประกอบของปฏิบัติการรักษาสันติภาพ สนับสนุนให้สตรีมีโอกาสเข้าชิงตำแหน่งหรือออกเสียงในกระบวนการทางการเมือง การปกครองระดับชาติ สนับสนุนบทบาทสตรีในโครงสร้างด้านความมั่นคงฯ รวมทั้งสนับสนุนให้สตรีเข้าไปมีบทบาทในการบริหารจัดการความขัดแย้งและการดำเนินกระบวนการสันติภาพ

การป้องกัน (Protection) เป็นการบูรณาการข้อพิจารณาและการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมในมิติที่เกี่ยวกับเพศสภาพ ในขั้นตอนการพัฒนาและกำหนดหนทางปฏิบัติการกระบวนการวางแผน เช่นลำดับความเร่งด่วนในการพิทักษ์คุ้มครองพลเรือนสตรี หลักปฏิบัติต่อสตรี ความอ่อนไหวและความเสี่ยงของสตรีต่อการเกิดความรุนแรง ผลกระทบจากความรุนแรงที่มีต่อเหยื่อที่เป็นสตรี โดยมีเป้าหมายไปสู่วัฒนธรรมการป้องกันเพื่อสันติภาพที่ยั่งยืน

การพิทักษ์ (Protection) เป็นการกระชับความพยายามในการดำเนินมาตรการเพื่อปกป้อง พิทักษ์สิทธิและความต้องการของสตรีและเด็กหญิง ซึ่งหมายรวมถึงการรายงานหรือการฟ้องร้องหรือการดำเนินการตามกฎหมายภายในหรือกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกรณีมีการใช้ความรุนแรงทางเพศต่อสตรีและเด็กหญิง

แผนภาพที่ ๒ - ๓ อาณัติของปฏิบัติการรักษาสันติภาพว่าด้วยสตรี สันติภาพและความมั่นคง

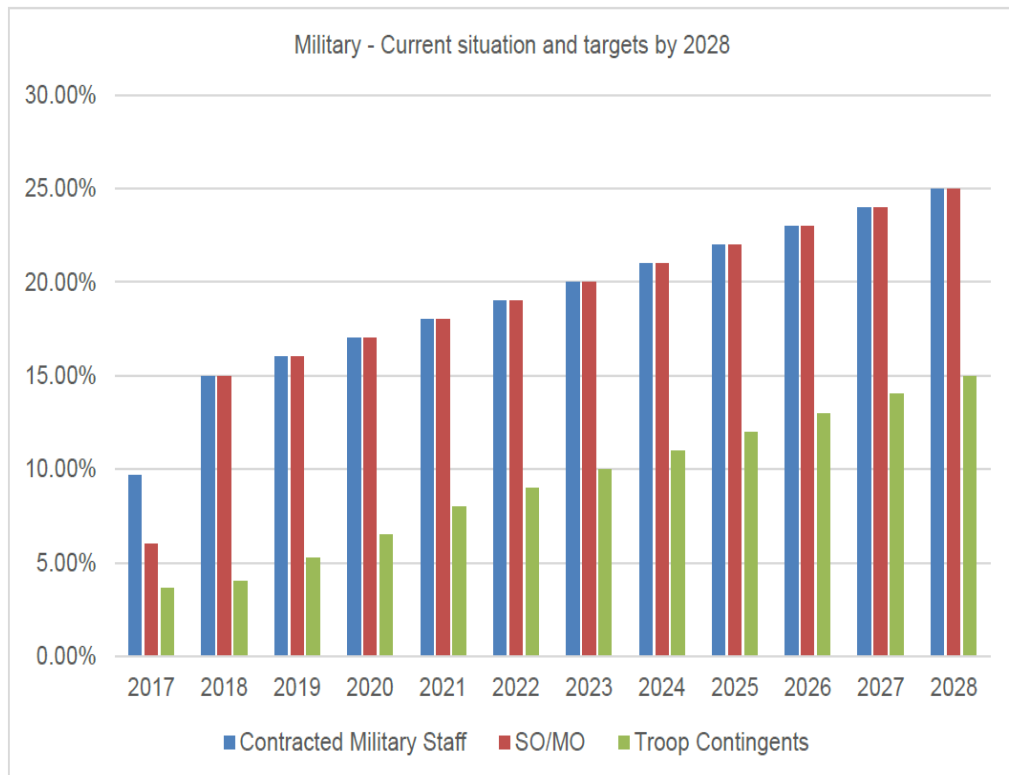

ที่มา : แผนพับของสหประชาชาติ เรื่อง Women, Peace and Security in Peacekeeping Operations

๕.๔.๑ ยุทธศาสตร์ของสหประชาชาติในการส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศ ในปฏิบัติการรักษาสันติภาพวงรอบปี ค.ศ. 2018-2028 (UNIFORMED GENDER PARITY STRATEGY 2018-2028)

จากการที่การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพเป็นกลไกหนึ่งในอีกหลายๆ กลไกในระบบของสหประชาชาติที่ได้รับมอบความรับผิดชอบให้ขับเคลื่อนอนาณัติของคณะมนตรีความมั่นคงว่าด้วยสตรี สันติภาพและความมั่นคง และหนึ่งในยุทธศาสตร์สำคัญของปฏิบัติการรักษาสันติภาพ ในการดำเนินการดังกล่าวได้แก่การส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศในปฏิบัติการรักษาสันติภาพทั้งจำนวน และระดับการมีบทบาท เพื่อให้การดำเนินการดังกล่าว สามารถบรรลุเป้าหมายอย่างเป็นรูปธรรม สำนักงานเลขาธิการสหประชาชาติโดยฝ่ายปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ (DPO) ได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการ ส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศในปฏิบัติการรักษาสันติภาพวงรอบปี ค.ศ. 2018 - 2028 ซึ่งได้กำหนด เป้าหมายเชิงก้าวหน้า (successive target) ของการเพิ่มระดับของทหารและตำรวจหญิงในการกิจรักษาสันติภาพตามช่วงเวลา โดยภายในปี ค.ศ. 2028 ปฏิบัติการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติต้องมีสัดส่วนของทหารและตำรวจหญิงเป็นบุคคลไม่น้อยกว่า ๒๕ เปอร์เซ็นต์และเป็นหน่วยไม่น้อยกว่า ๑๕ เปอร์เซ็นต์

แผนภาพที่ ๒ – ๔ เป้าหมายการเพิ่มจำนวนทหารหญิงในการกิจรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ

ที่มา : United Nations Peacekeeping, Report of the Secretary General on Female Military Peacekeepers (May 2019)

การกำหนดเป้าหมายเชิงนโยบายดังกล่าวของสหประชาชาติ ส่งผลให้ประเทศสมาชิกสหประชาชาติ ต้องวางแผนและเตรียมการเพื่อพัฒนาศักยภาพและความพร้อมของกำลังรักษาสันติภาพสตรีให้สามารถตอบสนองนโยบายดังกล่าว ซึ่งเป็นประเด็นที่ท้าทายสำหรับทุกประเทศ

๕.๔.๒ ความคืบหน้าในการดำเนินนโยบายส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศในปฏิบัติการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ

จากยุทธศาสตร์การส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศในปฏิบัติการรักษาสันติภาพวงรอบปี ค.ศ. 2018 - 2028 ของสหประชาชาติ (UNIFORMED GENDER PARITY STRATEGY 2018-2028) สหประชาชาติโดยฝ่ายปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ ได้ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติ โดยเมื่อปี ค.ศ. 2016 ฝ่ายปฏิบัติการเพื่อสันติภาพได้จัดการประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมของประเทศผู้สนับสนุนกำลังในภารกิจรักษาสันติภาพ และได้ผลักดันให้รัฐสมาชิกแสดงการยืนยันพันธกรณีในการเพิ่มระดับการสนับสนุนทหารหญิงโดยตั้งเป้าหมายขึ้นต้นไว้ที่ ๑๕ เปอร์เซ็นต์ โดยมี ๖๐ ชาติสมาชิกให้การยืนยัน ผลลัพธ์จากการประชุมดังกล่าว ฝ่ายปฏิบัติการเพื่อสันติภาพได้ออกแนวปฏิบัติในการพิจารณาจัดสรรตำแหน่งนายทหารฝ่ายอำนวยการและผู้สังเกตการณ์ทางทหารให้กับนายทหารหญิงในปฏิบัติการรักษาสันติภาพ โดยแนวปฏิบัติดังกล่าวได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาจัดสรรตำแหน่งฯ ไว้ดังนี้

๑. กรณีตำแหน่งเปิด (Open post)

๑.๑ ให้ลำดับความเร่งด่วนกับนายทหารหญิง

๑.๒ การคัดเลือกประเทศที่จะได้รับตำแหน่งเปิดนั้นๆ ให้พิจารณา

ตามลำดับความเร่งด่วนดังนี้

ลำดับหนึ่ง ให้กับประเทศที่สนับสนุนกำลังในภารกิจดังกล่าวอยู่แล้ว ซึ่งมีจำนวนยอดนายทหารหญิงที่สนับสนุนให้กับภารกิจรักษาสันติภาพรวมกันทุกภารกิจเฉลี่ยแล้ว ๑๕ เปอร์เซ็นต์ขึ้นไป

ลำดับที่สอง ให้กับประเทศที่ยังไม่ได้สนับสนุนกำลังในภารกิจนั้นๆ แต่มีจำนวนยอดนายทหารหญิงที่สนับสนุนให้กับภารกิจรักษาสันติภาพรวมกันทุกภารกิจเฉลี่ยแล้ว ๑๕ เปอร์เซ็นต์ขึ้นไป

ลำดับที่สาม ให้กับประเทศที่สนับสนุนกำลังในภารกิจดังกล่าวอยู่แล้ว แต่มีจำนวนยอดนายทหารหญิงที่สนับสนุนให้กับภารกิจรักษาสันติภาพรวมกันทุกภารกิจเฉลี่ยไม่ถึง ๑๕ เปอร์เซ็นต์ กรณีมีหลายประเทศให้พิจารณาประเทศที่มีเปอร์เซ็นต์นายทหารหญิงสูงที่สุดและไล่ลงมาตามลำดับ

ลำดับที่สี่ ให้กับประเทศที่ยังไม่ได้สนับสนุนกำลังในภารกิจนั้นๆ แต่มีจำนวนยอดนายทหารหญิงที่สนับสนุนให้กับภารกิจรักษาสันติภาพรวมกันทุกภารกิจเฉลี่ยไม่ถึง ๑๕ เปอร์เซ็นต์ กรณีมีหลายประเทศให้พิจารณาประเทศที่มีเปอร์เซ็นต์นายทหารหญิงสูงที่สุดและไล่ลงมาตามลำดับ

๑.๓ ตามข้อ ๑.๒ กรณีแต่ละเงื่อนไขข้อย่อยยังคงมีหลายประเทศเข้าหลักเกณฑ์ ให้พิจารณาปัจจัยอื่นๆ ประกอบ เช่น คุณสมบัติ (ทักษะ ประสบการณ์และอื่นๆ) ความสามารถด้านภาษา การฝึกเฉพาะด้าน ห่วงเวลาการปฏิบัติงาน หรืออื่นๆ

๑.๔ กรณีไม่มีประเทศใดที่เข้าเงื่อนไขตามข้อ ๑.๒ สามารถสนับสนุนนายทหารสตรีที่มีคุณสมบัติครบถ้วนได้ จึงพิจารณาปรับนายทหารชายสำหรับตำแหน่งดังกล่าว ๑ วงรอบ (๑ปี)

๒. การปรับการจัดสรรตำแหน่งที่ได้แบ่งมอบให้ประเทศผู้สนับสนุนกำลังไปแล้ว (Reallocated post)

๒.๑ การปรับการจัดสรรตำแหน่ง SO และ UNMO จะถูกดำเนินการอย่างค่อยเป็นค่อยไป ภารกิจรักษาสันติภาพจะทำการทบทวนการสนับสนุนนายทหารหญิงของแต่ละประเทศในทุกสิ้นไตรมาส (มี.ค. มิ.ย. ก.ย. และ ธ.ค.) เพื่อที่จะปรับตำแหน่งที่ต้องการนายทหารหญิงจากแต่ละประเทศ

๒.๒ การสนับสนุนนายทหารหญิงของแต่ละประเทศจะต้องอยู่บนพื้นฐานรายงานสถานภาพกำลังพลประจำเดือน (Monthly Strength Report: MSR) ประจำไตรมาสก่อนหน้า

๒.๓ หากประเทศใดไม่สามารถบรรลุเป้าหมายในการสนับสนุนนายทหารหญิง จำนวนตำแหน่งที่ไม่สามารถบรรลุเป้าหมาย จะถูกปรับโอนไปให้ประเทศอื่น โดยจะกลายเป็นตำแหน่งเปิด

๓. ประเทศที่ประสงค์จะชิงตำแหน่งเปิด (Open post) หรือตำแหน่งที่ปรับการจัดสรร (Reallocated Post) จะต้องเสนอการสนับสนุนนายทหารหญิงในระบบ PCRS

๔. การอนุโลมกฎเกณฑ์สำหรับทหารหญิง เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายในการเพิ่มจำนวนทหารหญิงในภารกิจรักษาสันติภาพให้ถึง ๑๕ เปอร์เซ็นต์ แนวปฏิบัติฯ ดังกล่าวยังได้ริเริ่มโครงการนำร่องในการปรับลดคุณสมบัติของนายทหารหญิงที่ต้องการสำหรับตำแหน่ง SO และ UNMO ดังนี้

๔.๑ นายทหารหญิงชั้นยศ จ.พิเศษ และ ร.ต.หญิง ที่มีประสบการณ์การทำงานไม่ต่ำกว่า ๘ ปี สามารถรับการพิจารณาเป็น UNMO ได้

๔.๒ นายทหารหญิงที่ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่ง UNMO หากมาจากชาติเดียวกัน สามารถร้องขอให้ปฏิบัติงาน ณ teamsite เดียวกันได้

๔.๓ นายทหารหญิงที่มีบุตรอายุต่ำกว่า ๗ ปี สามารถเลือกภาวะการปฏิบัติหน้าที่เพียง ๖ เดือนได้

๔.๔ นายทหารหญิงสามารถสมัครเข้ารับการฝึกหลักสูตร UNMO และ SO ที่มี การสนับสนุนงบประมาณผ่าน Office of Military Affairs (OMA) ก่อนเข้าปฏิบัติหน้าที่ได้

๕.๕ เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน

การพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชากรโลกเป็นอีกหนึ่งภารกิจที่สหประชาชาติให้ความสำคัญเนื่องจากปัญหาความยากจนและการขาดคุณภาพชีวิตที่ดีจะนำไปสู่ปัญหาอื่นๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อสันติภาพและความมั่นคงของโลก ในการดำเนินการให้ประชากรโลกมีความอยู่ดีกินดีและมีคุณภาพชีวิตที่ดีนั้นสหประชาชาติได้กำหนดเป้าหมายของการพัฒนาด้านต่างๆ ภายในระยะเวลาที่กำหนด ในปัจจุบันนี้ สหประชาชาติได้กำหนดเป้าหมายแห่งการพัฒนาเรียกว่าเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDG) ซึ่งกำหนดระยะเวลาดำเนินการ

๑๕ ปี ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๙ – ๒๕๗๓ (ค.ศ. 2016 - 2030) โดยเป็นการดำเนินการต่อเนื่องจาก เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (The Millennium Development Goals : MDGs) ซึ่งได้ ดำเนินการระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๔๓ - ๒๕๕๗ (ค.ศ. 2000 - 2015)

แผนภาพที่ ๒ – ๕ เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของสหประชาชาติ

ที่มา : United Nations Thailand

การจัดทำเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของสหประชาชาติได้ดำเนินการในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ซึ่งผู้นำประเทศสมาชิกจำนวน ๑๙๓ ประเทศ ได้ให้ความเห็นชอบในหลักการและแนวทางการดำเนินการ ซึ่งมีเป้าหมายหลักจำนวนทั้งสิ้น ๑๗ เป้าหมาย ดังนี้

๑. การขจัดความยากจน (Eliminate poverty) ทุกรูปแบบให้หมดสิ้นไปภายในปี พ.ศ. ๒๕๗๓ เนื่องจากการพัฒนาในอดีตได้ก่อให้เกิดช่องว่างของรายได้ ส่งผลให้เกิดการเจริญเติบโตที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างคนรวยและคนจน ตลอดจนความแตกต่างเรื่องรายได้ระหว่างเพศชายและหญิง ซึ่งเพศชายยังมีโอกาสที่จะได้รับรายได้ที่สูงกว่า ส่งผลให้ยังมีประชากรโลกประมาณ ๘๐๐ ล้านคน จาก ๗๐๐๐ ล้านคน ยังคงมีชีวิตอยู่ด้วยความยากแค้น โดยมีรายได้น้อยกว่าน้อยกว่า ๔๐ บาทต่อวัน หลายคนยังขาดอาหารที่พอเพียง น้ำดื่มที่สะอาด สุขอนามัยที่ดี และขาดโอกาสทาง

๒. การขจัดความหิวโหย การบรรลุถึงความมั่นคงทางอาหารและเกษตรกรรมที่ยั่งยืน (Zero hunger) เพื่อให้แน่ใจว่าทุกคนโดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและผู้ด้อยโอกาส สามารถเข้าถึงอาหารที่มีโภชนาการที่เหมาะสมและเพียงพอตลอดทั้งปี เป้าหมายนี้ยังมุ่งส่งเสริมการผลิตทางการเกษตรอย่างยั่งยืนและปลอดภัย การปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่และกำลังการผลิตของเกษตรกรรมขนาดใหญ่

๓. การมีสุขภาพ และความเป็นอยู่ที่ดี (Good health and well-being) มีเป้าหมายที่จะหยุดการติดเชื้อเอชไอวีโรค มาเลเรีย และ โรคติดต่อชนิดอื่นๆ ด้วยการจัดหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า และจัดให้มีการเข้าถึงวัคซีนและยาที่มีประสิทธิภาพและปลอดภัยสำหรับทุกคน ในราคาที่สามารถซื้อหาได้ รวมทั้งสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาวัคซีนเพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงได้

๔. การได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพเท่าเทียม ทั้งถึงและมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Quality education) เป้าหมายนี้สร้างความมั่นใจว่าเด็กหญิงและเด็กชายทุกคน จะสำเร็จการศึกษา โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายภายในปี พ.ศ. ๒๕๗๓ นอกจากนี้ยังมีเป้าหมายในการเข้าถึงการฝึกอบรมอาชีพ โดยมีค่าใช้จ่ายที่เหมาะสมและเท่าเทียมกัน ซึ่งเป็นการย้ำถึงความเชื่อที่ว่า การศึกษาเป็นส่วนหนึ่งในกลไกที่สำคัญที่สุด และจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

๕. การบรรลุความเท่าเทียมกันระหว่างเพศ การเพิ่มบทบาทสตรีและเด็กหญิง (Gender equality) เป้าหมายข้อนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้แน่ใจว่าในปี พ.ศ. ๒๕๗๓ จะเกิดการยุติการเลือกปฏิบัติต่อเด็กหญิงและผู้หญิงในทุกพื้นที่อย่างถาวร ถึงแม้ในบางภูมิภาคยังมีความไม่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงการจ้างงาน การได้รับค่าตอบแทนที่น้อยกว่าผู้ชาย และยังมีช่องว่างของค่าแรงระหว่างชายและหญิงในตลาดแรงงาน นอกจากนี้ยังมีอุปสรรคสำคัญในการแก้ไขปัญหาความไม่เท่าเทียมกันระหว่างเพศ ได้แก่ ความรุนแรงทางเพศ การฉวยประโยชน์ทางเพศ รวมทั้งการทำงานบ้าน งานดูแลสมาชิกในครอบครัวที่ไม่ได้รับค่าตอบแทนแต่อย่างใด หรือไม่ได้รับการปกป้องดูแลจากกฎหมายแรงงานเป็นต้น

๖. การเข้าถึงการใช้น้ำสะอาดและสุขาภิบาลที่ดี (Clean water and sanitation) ในปัจจุบันยังมีประชากรโลกกว่าร้อยละ ๔๐ ยังประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำสำหรับบริโภคและอุปโภค โดยนักวิทยาศาสตร์คาดการณ์ว่าปัญหาดังกล่าว จะมีความรุนแรงมากขึ้นไปตามการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและอุณหภูมิโลกที่สูงขึ้น SDG จึงกำหนดให้มีการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม และจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสุขอนามัย มีการส่งเสริมสุขอนามัยในทุกระดับประชาชน ตลอดจนต้องดำเนินการการป้องกันและฟื้นฟูระบบนิเวศที่เกี่ยวข้องกับน้ำ เช่น ความสมบูรณ์ของป่าไม้ พื้นที่ชุ่มน้ำ และแม่น้ำ เป็นต้น

๗. การเข้าถึงพลังงานที่มั่นคงและสะอาด (Affordable and clean energy) มีเป้าหมายที่จะเพิ่มจำนวนแหล่งพลังงานสะอาดสะอาด เช่น พลังงานแสงอาทิตย์ ลม และความร้อนให้มากขึ้น เพื่อลดการใช้พลังงานจากเชื้อเพลิงฟอสซิล ซึ่งกำลังส่งผลกระทบต่อการเพิ่มขึ้นของก๊าซเรือนกระจก ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่รุนแรงต่อสภาพภูมิอากาศในทั่วโลก นอกจากนี้ยังได้กำหนดมาตรฐานการประหยัดค่าใช้จ่ายที่มีประสิทธิภาพมาใช้ในอาคารและอุตสาหกรรม เพื่อให้สามารถลดการใช้ไฟฟ้าทั่วโลกได้ถึง ร้อยละ ๑๔

๘. การมีงานที่มีคุณค่าเพื่อเพิ่มการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (Decent work and economic growth) มีเป้าหมายคือ การจ้างงานที่เต็มรูปแบบและมีประสิทธิภาพโดยเป็นการทำงานที่มีคุณค่าสำหรับมนุษย์ทุกคน มีมาตรการที่มีประสิทธิภาพ ในการหยุดการใช้แรงงานกดขี่ การใช้แรงงานบังคับ การใช้แรงงานทาส การค้ามนุษย์ บนพื้นฐานของเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่มั่นคง อันเป็นผลมาจากการผลิตที่ดีขึ้น ด้วยนวัตกรรมทางเทคโนโลยี

๙. การส่งเสริมอุตสาหกรรม นวัตกรรมและโครงสร้างพื้นฐานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Industry, innovation and infrastructure) ส่งเสริมการสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ยั่งยืน ส่งเสริมนวัตกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีการพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการพัฒนาสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

๑๐. การลดความเหลื่อมล้ำทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ (Reduce inequalities) เพื่อลดช่องว่างของรายได้ระหว่างคนรวยและคนจน ซึ่งสมาชิกสหประชาชาติ

จะต้องร่วมกันหาทางออก โดยการปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ การตรวจสอบตลาดการเงิน และสถาบันการเงิน การส่งเสริม ความช่วยเหลือด้านการพัฒนาและการลงทุนโดยตรงจากต่างชาติไป ยังภูมิภาคที่ยังต้องการความช่วยเหลือมากที่สุด

๑๑. การตั้งถิ่นฐานและชุมชนอย่างยั่งยืน (Sustainable cities and communities) มีเป้าหมายที่จะดำเนินการให้เมืองใหญ่ที่มีการอพยพย้ายถิ่นฐานจากชนบทสู่เมือง มีความปลอดภัย และยั่งยืน ด้วยการสร้างหลักประกันในการเข้าถึงที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัย ในราคาที่เหมาะสม ตลอดจน มีการยกระดับชุมชนแออัด มีการลงทุนด้านการขนส่งสาธารณะ การสร้างพื้นที่สีเขียวสาธารณะ การปรับปรุง การวางผังเมือง และการจัดการโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วน

๑๒. การส่งเสริมการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Responsible consumption and production) มีเป้าหมายให้การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมีความยั่งยืน ด้วยการส่งเสริมการบริโภคและการผลิตที่เป็นมิตรและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปล่อยก๊าซเรือนกระจก นอกจากนี้ยังต้องมีการจัดสรรการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ระหว่างอุตสาหกรรมต่างๆ เช่นการใช้น้ำ ให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งกำหนดวิธีการกำจัดขยะพิษให้เป็นไปตามมาตรฐานอุตสาหกรรม

๑๓. การเตรียมพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate action) การปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องได้ส่งผลต่อความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศทั่วโลก ประเทศต่างๆ จึงจำเป็นต้องร่วมมือกันอย่างเร่งด่วน ในการสร้างความตระหนักรู้ ตลอดจนบูรณาการ มาตรการรับมือกับภัยพิบัติด้านต่าง ๆ ในนโยบายและยุทธศาสตร์ระดับชาติ

๑๔. การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอย่างยั่งยืน (Life below water) มีเป้าหมายที่จะอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล เพื่อรักษาความหลากหลาย ทางชีวภาพทางทะเลและชายฝั่งทะเล มิให้ถูกใช้จนเกินกำลังการเสริมสร้างของสิ่งมีชีวิตในทะเล และ ถูกทำลายจากมลพิษที่เกิดจากกิจกรรมของมนุษย์

๑๕. การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรบนบกและรักษาระบบนิเวศ (Life on land) เป็นการส่งเสริม การใช้ประโยชน์ที่ยั่งยืนของระบบนิเวศ การจัดการป่าไม้และ การอนุรักษ์ความ หลากหลายทางชีวภาพ เพื่อแก้ปัญหาความเสื่อมโทรมของดินและป่าไม้ ด้วยการอนุรักษ์และฟื้นฟู ระบบนิเวศบนบก เช่น การเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ พื้นที่ชุ่มน้ำ พื้นที่กึ่งแห้งแล้งและภูเขา การส่งเสริมการ จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน การป้องกัน การตัดไม้ทำลายป่าอย่างจริงจัง และมีการดำเนินการอย่าง เร่งด่วนเพื่อที่จะลดความสูญเสียถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ

๑๖. การสร้างสังคมสันติสุข ยุติธรรมและมีสถาบันทางสังคมที่มีความเข้มแข็ง (Peace, justice and strong institutions) มีเป้าหมายที่จะลดความรุนแรงทุกรูปแบบ และสร้างแนวทาง ร่วมกันระหว่างรัฐบาล และภาคประชาสังคม เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและความไม่มั่นคง อย่างยั่งยืน ด้วยการสร้างความเข้มแข็งทางกฎหมายหรือหลักนิติรัฐ เพื่อนำมาซึ่งสันติสุข ความมั่นคง สิทธิมนุษยชน และการปกครองที่มีประสิทธิภาพ บนพื้นฐานของหลักนิติธรรม

๑๗. การส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วนเพื่อการบรรลุถึงเป้าหมายของการพัฒนา ที่ยั่งยืน (Partnerships for the goals) มุ่งเน้นการใช้กลไกความร่วมมือระหว่างประเทศด้านต่างๆ

ที่มีอยู่ ตลอดจนเทคโนโลยีสารสนเทศ ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ความเป็นเจ้าของ และความเป็นหุ้นส่วน ทั้งในด้านความมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคมวัฒนธรรม

๕.๖ การคุ้มครองพลเรือนและการคุ้มครองเด็ก (Protection of Civilians and Child Protection)

นับตั้งแต่ช่วงปลายทศวรรษที่ ๙๐ เป็นต้นมา พลวัตของความขัดแย้งภายในรัฐและสงครามกลางเมือง รวมทั้งรูปแบบของภัยคุกคามต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อสวัสดิภาพของประชาชนในพื้นที่ มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาในรูปแบบไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อที่จะตอบสนองต่อพันธกรณีในการปกป้องพลเรือนให้มีความปลอดภัยจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ สหประชาชาติ จึงได้พัฒนาเครื่องมือและกลไกขึ้นมาเป็นจำนวนมากและได้รับการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาและยกระดับขีดความสามารถในการปฏิบัติตามอาณัติของการพิทักษ์พลเรือนในการรักษาสันติภาพ

สหประชาชาติได้ปฏิบัติตามอาณัติด้านการคุ้มครองพลเรือนเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. ๒๕๔๒ (ค.ศ. 1999) ในการปฏิบัติการ UN Assistance Mission ใน Sierra Leone (UNAMSIL) โดยอ้างอิงข้อมติของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ ที่ ๑๒๖๕ และ ๑๒๗๐ (Res. 1265 และ Res. 1270) ที่กำหนดให้มีมาตรการที่จะปกป้องพลเรือน โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็กจากภัยคุกคามในพื้นที่ขัดแย้งที่เกิดขึ้นทั่วโลก นับจากนั้นเป็นต้นมา การรักษาสันติภาพของสหประชาชาติได้รับมอบอาณัติให้คุ้มครองพลเรือนจากภัยคุกคามทั้งปวง และบทบาทด้านนี้ของสหประชาชาติได้เพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ จนในปัจจุบันกว่าร้อยละ ๙๕ ของภารกิจรักษาสันติภาพทั้งหมด ได้แก่ ภารกิจ MINUJUSTH (เฮติ), MINUSCA (สาธารณรัฐอัฟริกากลาง), MINUSMA (มาลี), MONUSCO (สาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก), UNMISS (สาธารณรัฐเซาท์ซูดาน), UNAMID (ดาร์ฟูร์), UNIFIL (เลบานอน) และ UNISFA (Abyei) ได้รับอาณัติให้คุ้มครองพลเรือน โดยใช้ขีดความสามารถทั้งหมดที่มีของหน่วยงานสหประชาชาติ ปกป้องประชาชนที่มีความเสี่ยงจากภัยคุกคาม ซึ่งเจ้าหน้าที่รักษาสันติภาพของสหประชาชาติทั้งตำรวจ ทหาร และพลเรือน จะต้องปกป้องผู้ที่มีความเสี่ยงจากการถูกคุกคามจากปัญหาความขัดแย้ง รวมถึงผู้พลัดถิ่นและผู้ลี้ภัย ตลอดจนคนที่ถูกคุกคามด้วยสาเหตุจากศาสนา อายุ เชื้อชาติ หรือเพศสภาพ

การคุ้มครองพลเรือน (POC) เป็นความรับผิดชอบของหน่วยงานสหประชาชาติทั้งหมดในพื้นที่ขัดแย้ง ซึ่งรวมถึงภารกิจรักษาสันติภาพและหน่วยงานเฉพาะกิจ (UN Country Team) ด้วยการบูรณาการขีดความสามารถของหน่วยงานพลเรือน ทหาร และตำรวจทุกส่วน ในหลายๆ กรณีนั้น การรักษาสันติภาพได้รับอนุญาตให้ใช้วิธีการที่จำเป็นทั้งหมดซึ่งรวมถึงการใช้กำลังทำลาย (Deathly force) ฝ่ายตรงข้าม เพื่อป้องกันหรือตอบโต้การคุกคามหรือการใช้ความรุนแรงทางร่างกาย ต่อพลเรือน และต้องให้รัฐบาลประเทศเจ้าบ้านมีความรับผิดชอบร่วมด้วย

๕.๖.๑ หลักการของการคุ้มครองพลเรือน มีดังนี้

๕.๖.๑.๑ การคุ้มครองพลเรือนเป็นความรับผิดชอบหลักของรัฐบาลประเทศเจ้าบ้าน

๕.๖.๑.๒ การคุ้มครองพลเรือนถือเป็นความรับผิดชอบของรัฐบาลของประเทศเจ้าบ้าน เจ้าหน้าที่รักษาสันติภาพซึ่งได้รับอาณัติในการปกป้องพลเรือน มีอำนาจหน้าที่

และความรับผิดชอบในการให้ความคุ้มครองภายใต้ขีดความสามารถที่มีภายในพื้นที่ปฏิบัติการ ในกรณีที่รัฐบาลของประเทศเจ้าบ้านไม่มีขีดความสามารถหรือไม่เต็มใจปกป้องพลเรือนของตน

๕.๖.๑.๓ การคุ้มครองพลเรือนเป็นความรับผิดชอบของหน่วยงาน สหประชาชาติทั้งหมดที่อยู่ในพื้นที่ปฏิบัติการ ไม่ได้จำกัดเฉพาะหน่วยงานทางทหารเท่านั้น

๕.๖.๑.๔ การคุ้มครองพลเรือนเป็นการดำเนินการร่วมกับ หน่วยงานให้ความช่วยเหลือเพื่อมนุษยธรรม (Humanitarian actors) ซึ่งจะต้องเคารพหลักการของการช่วยเหลือเพื่อมนุษยธรรม (Humanitarian principles)

๕.๖.๑.๕ การคุ้มครองของพลเรือนเป็นไปตามหลักการของการ รักษาสันติภาพ ซึ่งประกอบด้วยการยินยอมของประเทศเจ้าบ้าน การปฏิบัติตามอาณัติของภารกิจ ด้วยความเป็นกลาง และการใช้กำลังเฉพาะการป้องกันตัวเองหรือการปฏิบัติตามอาณัติของภารกิจ ตามที่ได้รับอนุญาตจากคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ

๕.๖.๑.๖ การคุ้มครองพลเรือนเป็นงานที่สำคัญที่สุดในบรรดางาน ตามอาณัติที่ได้รับมอบตามมติของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ

๕.๖.๒ วิธีการในการคุ้มครองพลเรือน

วิธีการในการคุ้มครองพลเรือนขึ้นอยู่กับรูปแบบของภัยคุกคามที่มี ต่อพลเรือน ซึ่งภารกิจรักษาสันติภาพจะใช้เครื่องมือและขีดความสามารถหลากหลายประเภทในการ ดำเนินการต่อภัยคุกคาม ซึ่งรวมถึงการมีส่วนร่วมของกลุ่มที่มีความขัดแย้งและชุมชนที่ได้รับผลกระทบ ตลอดจนการให้ความคุ้มครองทางกายภาพ และสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันไม่ให้ภัยคุกคาม เกิดขึ้น ซึ่งแต่ละหน่วยงานในภารกิจรักษาสันติภาพจะทำหน้าที่แตกต่างกันไป ดังนี้

๕.๖.๒.๑ การเจรจาและการเข้าร่วมในงานทางเมืองในทุกระดับ (Dialogue and engagement) โดยหน่วยงานสหประชาชาติในภารกิจทั้งหมด จะเข้าร่วมในการ เจรจาและการสนับสนุนทางการเมืองในทุกระดับตามขอบเขตของความรับผิดชอบที่มี เช่นการ สนับสนุนการประนีประนอม การเจรจาข้อตกลงสันติภาพ การไกล่เกลี่ย การประสานงานกับ หน่วยงานรัฐบาลของประเทศเจ้าบ้าน หรือการแก้ปัญหาความขัดแย้งในท้องถิ่น แม้ว่าความพยายาม เหล่านี้จะไม่สามารถมองเห็นได้เสมอไป แต่ความสำคัญของงานในลักษณะนี้ ก็เพื่อสนับสนุนรัฐบาล ประเทศเจ้าบ้านให้เห็นถึงความสำคัญของการคุ้มครองพลเรือน

๕.๖.๒.๒ การให้ความคุ้มครองทางกายภาพ (Provision of physical protection) กองกำลังรักษาสันติภาพ (ทหารและตำรวจ) ให้ความคุ้มครองทางกายภาพ (สวัสดิภาพ และความปลอดภัย) แก่พลเรือน ด้วยการปฏิบัติการลาดตระเวน หาข่าว ตั้งจุดตรวจ จุดสกัด ตลอดจนสร้าง ปฏิสัมพันธ์กับชุมชน เพื่อป้องกันและขัดขวางการโจมตีและทำร้ายพลเรือนในพื้นที่รับผิดชอบ ทั้งนี้ หากมีความจำเป็นก็สามารถใช้กำลังได้อย่างพอเหมาะพอควรกับสถานการณ์และภัยคุกคาม

๕.๖.๒.๓ การสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย (Establishment of protective environments) โดยภารกิจรักษาสันติภาพจะดำเนินงานด้านต่างๆ ที่สนับสนุนการสร้าง สภาพแวดล้อมที่มีความปลอดภัย สามารถป้องกันพลเรือนจากภัยคุกคามต่างๆ ความรุนแรงและ อันตรายทางกายภาพได้ งานที่ภารกิจรักษาสันติภาพรับผิดชอบดำเนินการประกอบด้วย การ เสริมสร้างขีดความสามารถของหน่วยงานรัฐบาลของประเทศเจ้าบ้านให้สามารถคุ้มครองพลเรือนได้

ซึ่งรวมถึงการใช้หลักนิติรัฐ (Rule of law) และการปฏิรูประบบความมั่นคง (Security sector reform) นอกจากนี้เจ้าหน้าที่รักษาสันติภาพทุกคน สามารถที่จะมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างขีดความสามารถของหน่วยงานรัฐบาลประเทศเจ้าบ้านเพื่อส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชน ตลอดจนป้องกันและตอบสนองต่อการใช้ความรุนแรงต่อเด็กและความรุนแรงทางเพศ

๕.๖.๓ มาตรการของสหประชาชาติที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองพลเรือน

เพื่อให้สามารถคุ้มครองพลเรือนจากภัยคุกคามในพื้นที่ขัดแย้งได้ตามอาณัติของภารกิจรักษาสันติภาพ สหประชาชาติได้กำหนดมาตรการให้หน่วยงานต่างๆ รวมทั้งประเทศสมาชิกได้ปฏิบัติดังนี้

๕.๖.๓.๑ ประเทศสนับสนุนกำลังจะต้องจัดให้มีการฝึกอบรมด้านการคุ้มครองพลเรือน ความรุนแรงและการล่วงละเมิดทางเพศ ตลอดจนการคุ้มครองเด็กให้กับกองกำลังรักษาสันติภาพ และเจ้าหน้าที่รักษาสันติภาพทุกนายก่อนเข้าปฏิบัติภารกิจ รวมทั้งจะต้องเตรียมความพร้อมและจัดให้มีขีดความสามารถต่างๆ เพื่อให้สามารถที่จะให้ความคุ้มครองพลเรือนทางกายภาพ การเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในระดับท้องถิ่น และการสร้างสภาวะแวดล้อมที่ปลอดภัยเอื้ออำนวยต่อการให้ความช่วยเหลือเพื่อมนุษยธรรม เช่นการจัดชุดลาดตระเวน/เจ้าหน้าที่ไปสร้างปฏิสัมพันธ์กับประชาชนตามหมู่บ้าน หรือตามค่ายผู้อพยพ/ผู้ลี้ภัย (Community liaison team) เพื่อรวบรวมข้อมูลภัยคุกคาม ความเสี่ยงที่มี ความเคลื่อนไหวของกลุ่มติดอาวุธในพื้นที่ และช่องทางในการติดต่อสื่อสารเพื่อแจ้งเหตุร้ายเป็นต้น

๕.๖.๓.๒ สหประชาชาติ โดยเฉพาะฝ่ายปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ และฝ่ายสนับสนุนการปฏิบัติการ จะจัดทำนโยบาย คู่มือ หลักการ ตลอดจนหลักสูตรสำหรับการฝึกอบรมเพื่อให้ประเทศสมาชิกได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการ รวมทั้งให้การสนับสนุนภารกิจรักษาสันติภาพในการปฏิบัติตามอาณัติด้านการคุ้มครองพลเรือน

๕.๖.๓.๓ คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ ออกข้อมติที่มีความชัดเจน ตรงต่อการจัดการกับปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและความปลอดภัยของประชาชนในพื้นที่ขัดแย้ง

๕.๖.๓.๔ ภารกิจรักษาสันติภาพ ร่วมมือกับหน่วยงานของสหประชาชาติในพื้นที่ รัฐบาลของประเทศเจ้าบ้าน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด เพื่อดำเนินการคุ้มครองพลเรือนให้เป็นไปตามอาณัติของภารกิจ ทั้งนี้ภายในของภารกิจรักษาสันติภาพเอง จะต้องส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างทหาร ตำรวจ และพลเรือน เพื่อให้มั่นใจว่าประชาชนได้รับการคุ้มครองอย่างแท้จริง และเป็นไปตามหลักการ Action for Peacekeeping (A4P)

๕.๖.๓.๕ ประชาชนในพื้นที่ ให้ความร่วมมือกับภารกิจรักษาสันติภาพในการจัดทำแผนคุ้มครองพลเรือน

๕.๖.๔ การคุ้มครองเด็กในภารกิจรักษาสันติภาพ (Child Protection in Peacekeeping)

ความขัดแย้งส่งผลกระทบต่อเด็กมากกว่าที่ส่งผลกระทบต่อผู้ใหญ่ ในหลายประเทศที่มีความขัดแย้งอยู่นั้น เด็กมักถูกลักพาตัวและถูกนำไปใช้ในการปฏิบัติการทางทหาร หรือถูกสังหาร ถูกทำให้พิการ หรือมีการแสวงประโยชน์จากเด็กในรูปแบบต่างๆ ซึ่งขัดกับหลัก

สิทธิมนุษยชนและขัดกับหลักกฎหมายระหว่างประเทศ นอกจากนี้การที่เด็กถูกแสวงประโยชน์และถูกนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างความขัดแย้ง ทำให้ขาดโอกาสทางการศึกษาและเป็นการสร้างประสบการณ์อันเลวร้ายให้กับเด็กซึ่งจะเติบโตขึ้นเป็นประชากรของประเทศ/สังคมที่มีความขัดแย้ง หากไม่ได้รับการแก้ไขอาจส่งผลกระทบต่อการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในประเทศนั้นๆ ไปอีกยาวนาน สหประชาชาติจึงให้ความสำคัญกับการคุ้มครองเด็กในสถานการณ์ของการขัดกันด้วยอาวุธ (Children in armed Conflict) โดยได้จัดตั้งสำนักงานผู้แทนพิเศษเลขาธิการสหประชาชาติด้านเด็กและการขัดกันด้วยอาวุธ (Office of Special Representative of Secretary General for Children and Armed Conflicts) เพื่อดูแลแก้ไขปัญหาผลกระทบของความขัดแย้งทางอาวุธต่อเด็กในพื้นที่

สำหรับการคุ้มครองเด็กในการรักษาสันติภาพนั้น สหประชาชาติได้กำหนดเป็นความสำคัญอย่างเร่งด่วน ที่การรักษาสันติภาพจะต้องดำเนินการให้เด็กไปรับการคุ้มครองจากภัยคุกคามต่างๆ นอกจากนี้ยังจะต้องได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานที่เด็กพึงได้รับตามกฎหมายระหว่างประเทศ เช่นการได้รับการศึกษา การได้รับการคุ้มครองไม่ให้ถูกนำไปทำงานเพื่อวัตถุประสงค์ทางทหารรูปแบบต่างๆ เป็นต้น ทั้งนี้สหประชาชาติได้จัดทำมาตรฐานของการฝึกอบรมให้กับเจ้าหน้าที่และกองกำลังรักษาสันติภาพได้มีความรู้ที่เพียงพอสามารถนำไปปฏิบัติปฏิบัติการกิจเมื่อต้องคุ้มครองและยุติความรุนแรงต่อเด็กในพื้นที่ปฏิบัติการ นอกจากนี้ที่กล่าวไปแล้วนั้น สหประชาชาติยังได้ร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐบาลประเทศเจ้าบ้านในการแก้ไขกฎหมายเพื่อให้การคุ้มครองเด็ก หรือให้การสนับสนุนรัฐบาลท้องถิ่นในการจัดทำแผนงานเพื่อยุติการนำเด็กมาใช้ในการปฏิบัติการทางทหาร ตลอดจนประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนและเด็กในพื้นที่ได้ตระหนักถึงสิทธิของเด็กและการป้องกันการล่วงละเมิดต่อเด็ก มาตรการในการคุ้มครองเด็กโดยการรักษาสันติภาพประกอบด้วย

๕.๖.๔.๑ หัวหน้าการรักษาสันติภาพต้องทำงานเพื่อให้มั่นใจว่า ข้อกังวลเกี่ยวกับการคุ้มครองเด็กเป็นเรื่องสำคัญในกระบวนการสันติภาพ

๕.๖.๔.๒ กองกำลังรักษาสันติภาพ (ทหาร) มีความสำคัญในการให้ความคุ้มครองและแจ้งเหตุละเมิดสิทธิเด็กต่อเจ้าหน้าที่คุ้มครองเด็ก ตลอดจนช่วยระบุและปล่อยตัวเด็กจากกลุ่มติดอาวุธ

๕.๖.๔.๓ ตำรวจสหประชาชาติทำงานร่วมกับตำรวจของประเทศเจ้าบ้านเพื่อให้แน่ใจว่าสิทธิของเด็กได้รับการปฏิบัติเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายของประเทศนั้นๆ

๕.๖.๔.๔ เจ้าหน้าที่ด้านการยุติธรรม ดำเนินการให้สิทธิเด็กได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายของประเทศ

๕.๖.๔.๕ จัดการฝึกอบรมด้านการคุ้มครองเด็กตามมาตรฐานของสหประชาชาติให้กับเจ้าหน้าที่รักษาสันติภาพทั้งก่อนและระหว่างการปฏิบัติการ

๕.๖.๔.๖ การคุ้มครองเด็กถือเป็นความพยายามหลักของภารกิจรักษาสันติภาพ ทุกหน่วยงานในภารกิจต้องให้ความสำคัญสูงสุด

๕.๖.๔.๗ ป้องกันไม่ให้เจ้าหน้าที่รักษาสันติภาพเป็นผู้ละเมิดสิทธิเด็กเสียเอง โดยนโยบายการไม่ยอมรับเรื่องการละเมิดสิทธิเด็กทุกประการ (Zero-tolerance policy)

๕.๖.๔.๘ ให้การสนับสนุนรัฐบาลประเทศเจ้าบ้านในการปลดปล่อยทหารเด็กจากกองกำลังติดอาวุธและส่งกลับคืนสู่สังคม และส่งเสริมให้ได้รับการศึกษา

๕.๗ การประกันคุณภาพทางยุทธการ (Operational Readiness Assurance : ORA)

การประกันคุณภาพทางยุทธการ เป็นมาตรการและวิธีการที่สหประชาชาตินำมาใช้เพื่อรักษาขีดความสามารถด้านยุทธการของหน่วยที่ประเทศสมาชิกจัดส่งไปปฏิบัติภารกิจรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ ซึ่งได้กำหนดให้สำนักงานความเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ (Office for Peacekeeping Strategic Partnership : OPSP) เป็นหน่วยงานหลักทำหน้าที่กำหนดมาตรการและวิธีการเพื่อรักษาขีดความสามารถทางยุทธการ ประกอบด้วย การรายงานสถานภาพการปฏิบัติตามอาณัติของภารกิจ การเสนอแนะมาตรการที่สำคัญ ได้แก่ ความมั่นคงปลอดภัย สวัสดิการ และการบริการด้านการสนับสนุน เป็นต้น การแลกเปลี่ยนบทเรียนของการปฏิบัติภารกิจ และหนทางปฏิบัติที่เหมาะสม ตลอดจนการทำงานร่วมกันกับกองกำลังทหารและตำรวจ รวมถึงคณะผู้บริหารระดับสูงของสหประชาชาติในภารกิจ ด้วยการตรวจประเมินประสิทธิภาพด้านยุทธการของกองกำลังทหารและตำรวจแล้วรายงานผลไปยัง DPO และ DOS ต่อไป

มาตรการและวิธีการฯ สำหรับภารกิจที่มีสภาพแวดล้อมที่ซับซ้อนและแตกต่างกัน จำเป็นต้องมีกรอบความคิดและการเตรียมพร้อมสำหรับการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพที่ต่างกัน โดยมุ่งเน้นให้มีระบบการรายงาน (Report) แผนการดำเนินงาน (Action Plan) และแนวทางปฏิบัติ (Implementation) ทั้งนี้จำเป็นต้องมีการฝึกอบรมที่มุ่งเน้นการสร้างกรอบความคิด การตระหนักรู้สถานการณ์ และข้อมูลการรักษาสันติภาพในพื้นที่ภารกิจรวมไปถึงการพัฒนาขีดความสามารถอื่นๆ ที่จำเป็น

มาตรการรับประกันประสิทธิภาพในการเตรียมกำลัง (Force Preparation) และการนำอาณัติของภารกิจไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่ (Mandate Implementation and Military Effectiveness) ซึ่งครอบคลุมหลายขั้นตอนได้แก่ ระบบกำลังเตรียมพร้อมสหประชาชาติ (Peacekeeping Capabilities Readiness System : PCRS) การตรวจเยี่ยมเพื่อประเมินผลและให้คำแนะนำ (Assessment and Advisory Visit : AAV) การตรวจภูมิภาคก่อนการวางกำลัง (Pre – Deployment Visit : PDV) และกิจกรรมที่ตามมา (Follow – on Activities) ทั้งนี้สหประชาชาติให้ความสำคัญตั้งแต่การให้คำมั่นในการสนับสนุนกำลัง (Pledge) ไปจนถึงการวางกำลัง (Deployment) โดยเฉพาะต่อปัญหาด้านการเตรียมการก่อนการวางกำลัง และการให้การรับรองความพร้อมด้านยุทธการที่ไม่มีมาตรฐาน (Improper certification) ซึ่งประเทศสนับสนุนกำลังจะต้องกำหนดให้ผู้บังคับบัญชาระดับสูงที่เกี่ยวข้อง เป็นผู้รับรองในกระบวนการและดำเนินการส่งผลการรับรองให้กับสหประชาชาติ

มาตรการอื่นๆ ประกอบด้วย การป้องกันฐาน (Base defence) การวางแผนการบูรณาการงานและการประสานงานร่วมกัน (Planning, Integration and Coordination) ด้านการแพทย์ (Medical) ทหารหญิงรักษาสันติภาพ (Female peacekeepers) การมีส่วนร่วมกับชุมชน (Community Engagement) เป็นต้น โดยประเทศผู้สนับสนุนกำลังฯ ต้องเตรียมการให้สอดคล้องกับมาตรการดังกล่าว ตั้งแต่ห้วงการฝึกอบรมก่อนการวางกำลัง และหลังการวางกำลังในพื้นที่ภารกิจแล้ว

๕.๘ โครงการสามเหลี่ยมความร่วมมือสหประชาชาติ (Triangular Partnership Project : TPP)

โครงการสามเหลี่ยมความร่วมมือสหประชาชาติ (TPP) เกิดจากแนวความคิดที่จะพัฒนาความร่วมมือระหว่างสหประชาชาติ ประเทศสนับสนุนทรัพยากร และประเทศสนับสนุนกำลังให้กับสหประชาชาติ เพื่อพัฒนาขีดความสามารถ (capacity - building) ของหน่วยสนับสนุนการ

รบ โดยเฉพาะ ร้อย.ช.ก่อสร้างฯ และ รพ.สนามระดับต่างๆ ให้มีขีดความสามารถในการปฏิบัติการกิจ เป็นไปตามมาตรฐานที่สหประชาชาติกำหนด และสามารถส่งกำลังเข้าปฏิบัติการได้อย่างรวดเร็ว ทัน ต่อสถานการณ์และความต้องการในพื้นที่ โดยโครงการฯ ได้ให้ความเร่งด่วนกับประเทศสนับสุนนกำลังฯ ในภูมิภาคแอฟริกา และอาเซียน ซึ่งได้เริ่มทดลองโครงการในภูมิภาคแอฟริกาเป็นระยะเวลา ๒ ปี ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๐ เมื่อประสบความสำเร็จจึงพิจารณาขยายโครงการฯ มายังภูมิภาค อาเซียน โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ พ.ศ. ๒๕๖๑ เป็นต้นมา

นายกรัฐมนตรีของญี่ปุ่น ได้แจ้งต่อที่ประชุมสุดยอดผู้นำด้านการรักษา สันติภาพ ณ นครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา ในเดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๕๗ ว่าประเทศญี่ปุ่นจะสนับสนุน งบประมาณและทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาขีดความสามารถหน่วยสนับสนุนการรบซึ่ง ประกอบด้วยการพัฒนาขีดความสามารถในการฝึกอบรมทหารช่างและแพทย์สนาม โดยการสนับสนุน การพัฒนาอาคาร/สถานที่สำหรับจัดการฝึกฯ การจัดหายุทโธปกรณ์และเครื่องมือสำหรับใช้ในการฝึกฯ การจัดการฝึกฯ และค่าใช้จ่ายด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งรัฐบาลญี่ปุ่นได้ดำเนินโครงการดังกล่าวร่วมกับ สหประชาชาติ ซึ่งสหประชาชาติได้จัดตั้งสำนักงานสำหรับประสานงานกับประเทศที่ประสงค์จะเข้าร่วม ในการให้ความช่วยเหลือด้านการฝึกอบรมแก่ประเทศสนับสุนนกำลังทหารช่างและหน่วยแพทย์สนาม ไปปฏิบัติการกิจเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ

การดำเนินโครงการ TPP ได้เริ่มขึ้นที่ภูมิภาคแอฟริกาในเดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๕๘ โดยมีศูนย์ฝึกอบรมโครงการฯ ตั้งอยู่ที่ประเทศเคนยา ที่ผ่านมานั้น มีผู้รับเข้าการฝึกอบรม ทั้งที่เพื่อเป็นครูฝึก และเพื่อเตรียมเข้าปฏิบัติงานในภารกิจฯ จำนวนรวม ๒๐๐ นาย โดยประมาณ ในจำนวนนี้เป็นทหารช่างเคนยา ๑๖๐ นาย และมีผู้เข้ารับการฝึกอบรมจากประเทศต่างๆ ในแอฟริกา ได้แก่ บรุนดี กาน่า รวันดา เซเนกัล แทนซาเนีย และอูกานดา และมีครูฝึกจากประเทศต่างๆ สนับสนุน โครงการฯ จำนวน ๙๑ นาย

โครงการฯ ได้รับการสนับสนุนจากภาคส่วนต่างๆ ภายใต้งไกของสหประชาชาติ ทั้งจากประเทศสมาชิก (ผ่านคณะกรรมการพิเศษด้านการรักษาสันติภาพ และคณะทำงานระดับสูงด้าน การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ) สำนักงานเลขาธิการสหประชาชาติ และคณะมนตรีความมั่นคงแห่ง สหประชาชาติ โดยสหประชาชาติเป็นผู้สนับสนุนความเชี่ยวชาญ (ผู้เชี่ยวชาญและมาตรฐานด้านต่างๆ) และเป็นผู้ประสานงานกับประเทศสนับสุนนกำลังฯ ที่เข้าร่วมโครงการฯ

สำหรับการเนินโครงการ TPP ในภูมิภาคอาเซียนนั้น สหประชาชาติ ได้เริ่ม ดำเนินโครงการฯ ที่ประเทศเวียดนามมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๖๑ จากนั้นจะหมุนเวียนโครงการไปยัง อินโดนีเซีย ไทย และกัมพูชา ประเทศละ ๒ ปี ตามลำดับ ทั้งนี้การที่โครงการ TPP ได้สนใจที่จะเข้า มาดำเนินการจัดการฝึกอบรมในอาเซียนนั้นเป็นเพราะอาเซียนได้เพิ่มการสนับสุนนกำลังให้กับภารกิจ รักษาสันติภาพของสหประชาชาติอย่างมีนัยยะสำคัญ และได้มีการพัฒนา เครือข่ายศูนย์ปฏิบัติการ เพื่อสันติภาพของอาเซียน ตลอดจนคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการรักษาสันติภาพของอาเซียน ซึ่งมีคืบหน้า ของความร่วมมือเป็นอย่างมาก แต่ยังมีบางประเทศในกลุ่มอาเซียนที่ขาดแคลนทรัพยากรและ ความเชี่ยวชาญในการพัฒนาขีดความสามารถของทหารช่าง และ รพ.สนาม จึงมีความจำเป็นเร่งด่วน ที่จะดำเนินโครงการฯ ในภูมิภาคอาเซียน โดยมีเป้าหมายที่จะพัฒนาขีดความสามารถด้านต่างๆ ได้แก่

๑. หน่วยทหารช่างก่อสร้าง (ทางระดับ) ซึ่งจะทำภารกิจบูรณะก่อสร้างทางระดับ การบริหารโครงการก่อสร้าง การออกแบบและสำรวจ การซ่อมบำรุงยูโทรปรกรณ์ และทักษะในการกู้ซ่อม
๒. หน่วยชุดเจาะน้ำบาดาล ประกอบด้วย การหาแหล่งน้ำ การพัฒนา น้ำ การแจกจ่าย และการส่งน้ำ ซึ่งเป็นปัญหาหลักในแอฟริกา
๓. การสร้างสะพาน (ทางทหาร) แบบถอดประกอบได้
๔. โรงพยาบาลสนาม โดยการฝึกอบรมในรูปแบบการจำลองสถานการณ์ทางการแพทย์ เพื่อช่วยให้กำลังพล สายแพทย์ได้พัฒนาขีดความสามารถสำหรับปฏิบัติงานในสถานการณ์จริง (โดยจะเริ่มจาก รพ.สนามระดับ ๑ ก่อน)

แผนการดำเนินโครงการ TPP ในอาเซียน

สหประชาชาติมีแผนที่จะจัดการฝึกอบรมในอาเซียนในลักษณะหมุนเวียน ประเทศละ ๒ ปี โดยเริ่มจากเวียดนาม (๖๑ - ๖๓) อินโดนีเซีย (๖๓ - ๖๕) ไทย (๖๕ - ๖๗) และ กัมพูชา (๖๗ - ๖๙) และมีแผนการดำเนินโครงการฯ ประกอบด้วย

๑. แผนการจัดการฝึกอบรมทหารช่าง โดยจะดำเนินโครงการฯ ในลักษณะเดียวกับแอฟริกา เริ่มจากการคัดเลือกศูนย์ฝึกอบรมของภูมิภาคเพื่อทำการฝึกอบรมทหารช่างฯ ของประเทศที่เป็นศูนย์ฝึกฯ ร่วมกับทหารช่างจากประเทศอื่นๆ นอกจากนี้ยังจัดการฝึกอบรมครู และ จัดชุดฝึกอบรมเคลื่อนที่ ไปทำการฝึกอบรมให้กับประเทศต่างๆ ในภูมิภาค จากนั้นจะจัดหา ยูโทรปรกรณ์สำหรับการฝึกอบรมฯ โดยการเช่าจากภาคเอกชนในพื้นที่ ในระหว่างจัดซื้อยูโทรปรกรณ์ สำหรับใช้ในการฝึก โดยยูโทรปรกรณ์ที่จัดซื้อจะเป็นยูโทรปรกรณ์ของสหประชาชาติ (UN Own Equipment) ในกรณีที่ไม่สามารถจัดหายูโทรปรกรณ์ด้วยวิธีการเช่า อาจจัดซื้อยูโทรปรกรณ์เพื่อเติมอีก ๑ ชุด สำหรับนำไปปฏิบัติภารกิจ โดยยูโทรปรกรณ์ที่จัดซื้อเพื่อการดังกล่าวจะเป็นยูโทรปรกรณ์ของ สหประชาชาติ (UN Own Equipment) ซึ่งประเทศที่นำไปใช้ในการปฏิบัติภารกิจจะไม่สามารถ ขอรับเงินค่าเช่ายืมยูโทรปรกรณ์ได้ สำหรับ วิทยากร/ครูฝึก จะได้รับการสนับสนุนจากประเทศสมาชิก สหประชาชาติ เพื่อจัดการฝึกใน ๔ หัวข้อหลัก ได้แก่ การใช้และควบคุมยูโทรปรกรณ์หลัก (เครื่องจักรกลหนัก) การสำรวจและออกแบบ การบริหารโครงการทางวิศวกรรม และการซ่อมบำรุง และกู้ซ่อม โดยจะเพิ่มหัวข้อการชุดเจาะน้ำบาดาลและติดตั้งสะพานแบบถอดประกอบได้

๒. แผนการจัดการฝึกแพทย์สนาม โดยจะจัดตั้งศูนย์ความเชี่ยวชาญทาง การแพทย์แห่งสหประชาชาติ (รวมถึงศูนย์จำลองสถานการณ์) แล้วทำการฝึกอบรมทีมและกำลังพล สายแพทย์ ที่จะไปปฏิบัติภารกิจ ในหัวข้อการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บระดับสูง การช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ ก่อนนำส่งโรงพยาบาลและกระบวนการให้บริการทางการแพทย์ในสนาม ระยะเวลา ๒ - ๔ สัปดาห์ โดยมีผู้เข้ารับการอบรม ๒ - ๔ ทีม ทีมละ ๖ นาย และมีวิทยากรครั้งละ ๒ - ๔ นาย จัดการฝึกอบรม เฉลี่ยปีละ ๖ ครั้ง นอกจากนี้ยังจะจัดการฝึกอบรมวิทยากร/ครูให้กับกำลังพลสายแพทย์ เน้นการฝึก กับสถานการณ์จำลอง

๕.๙ โครงการ Light Coordination Mechanism (LCM)

โครงการ LCM ได้รับการจัดตั้งขึ้นตามนโยบายของนายแอนโทนีโอ กูเตอร์เรส เลขาธิการสหประชาชาติ โดยคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ ได้ออกข้อมติ (Resolution) ที่ ๒๔๓๖ (๒๐๑๘) รองรับการจัดตั้งดังกล่าว สำหรับการดำเนินโครงการฯ บก.สหประชาชาติ

จะทำหน้าที่ประสานกับส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาขีดความสามารถด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ ได้แก่ ประเทศที่จะให้การสนับสนุนการพัฒนาขีดความสามารถ (Capacity Building Provider) ประเทศสนับสนุนกำลัง (Troop Contributing Countries) และภารกิจรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ (UN Peacekeeping Missions) โดยเน้นไปที่ภารกิจที่มีความจำเป็นเร่งด่วน ประกอบด้วยภารกิจ UNMISS (South Sudan) MINUSCA (Central Africa) MINUSMA (Mali) และ MONUSCO (Congo)

ขีดความสามารถด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ ซึ่งโครงการ LCM จะทำการพัฒนาให้กับประเทศสนับสนุนกำลัง ประกอบด้วย การฝึกอบรม (Training) การวางแผนด้านการส่งกำลัง (Deployment Planning) การจัดกำลัง (Force Generation) การเตรียมกำลัง (Force Preparation) การวางกำลัง (Deployment) การส่งกำลังบำรุงและการดำรงสภาพของปฏิบัติการ (Support and Sustainment) การสับเปลี่ยนกำลัง (Rotation) และการแลกเปลี่ยนบทเรียนจากการปฏิบัติการ (Lessons - Learned) ซึ่งภารกิจรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ (UN Peacekeeping Missions) จะทำการประเมินขีดความสามารถและความพร้อมด้านยุทธการ (Operational Readiness) ของหน่วยที่ประเทศต่างๆ ส่งไปปฏิบัติการรักษาสันติภาพ แล้วรายงานให้กับ บก.สหประชาชาติ เพื่อที่จะแจ้งให้กับประเทศสนับสนุนกำลังได้รับทราบที่ต้องพัฒนาขีดความสามารถด้านใดบ้าง ในกรณีที่ประเทศสนับสนุนกำลังไม่มีขีดความสามารถเพียงพอที่จะพัฒนาขีดความสามารถด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพเองได้ บก.สหประชาชาติจะประสานงานกับประเทศที่จะให้การสนับสนุนการพัฒนาขีดความสามารถเพื่อให้ความช่วยเหลือกับประเทศสนับสนุนกำลังที่ประสงค์ขอรับความช่วยเหลือต่อไป

ในการดำเนินโครงการนั้น สหประชาชาติได้กำหนดแผนการดำเนินงานแบ่งเป็น ๓ ระยะคือ

ระยะที่ ๑ สหประชาชาติจะทำการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาขีดความสามารถด้านต่างๆ ได้แก่ ๑) การรวบรวมปัญหาในด้านต่างๆ ของหน่วยในพื้นที่ภารกิจรักษาสันติภาพที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานในพื้นที่ จากภารกิจรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ ๒) ความต้องการในการพัฒนาขีดความสามารถด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของประเทศสนับสนุนกำลังให้กับภารกิจรักษาสันติภาพที่มีความจำเป็นเร่งด่วน ประกอบด้วยภารกิจ UNMISS, MINUSCA, MINUSMA และ MONUSCO และ ๓) ความร่วมมือและการให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาขีดความสามารถด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ ที่ประเทศต่างๆ ดำเนินการอยู่ ทั้งที่ผ่านความร่วมมือทวิภาคีและพหุภาคี พร้อมทั้งขอให้ประเทศสมาชิกส่งแผน การจัดการฝึกอบรมฯ ที่เปิดรับนายทหารต่างชาติเข้าร่วมในการฝึกอบรมฯ ซึ่งสหประชาชาติได้จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการในเดือนกันยายน พ.ศ.๒๕๖๒ ณ ประเทศยูกันดาเพื่อรวบรวมรายชื่อประเทศจะให้การสนับสนุนการพัฒนาขีดความสามารถ ซึ่งจะช่วยสร้างระบบในการพัฒนาขีดความสามารถด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพอย่างยั่งยืน มีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมายการเพิ่มจำนวนทหารหญิงในภารกิจรักษาสันติภาพให้กับประเทศสนับสนุนกำลัง นอกจากนี้การประชุมดังกล่าวยังมีวัตถุประสงค์เพื่อระบุและจัดลำดับความต้องการในการพัฒนาขีดความสามารถของประเทศสนับสนุนกำลัง และของภารกิจรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ ตลอดจน พัฒนาคำเป็นหุ้นส่วนระหว่างประเทศที่จะให้การสนับสนุนการพัฒนาขีดความสามารถประเทศสนับสนุนกำลัง และภารกิจรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ รวมทั้งกำหนดแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (best

practices) ด้านการพัฒนาขีดความสามารถ โดยมีผู้เข้าร่วมการประชุมฯ จากหน่วยงานของสหประชาชาติ ประกอบด้วยผู้แทน บก.สหประชาชาติ จำนวน ๕ หน่วยงาน จาก Strategic Force Generation Cell, Division of Healthcare Management and Occupational Safety and Health, Integrated Training Service, Military Performance Evaluation Taskforce และ Police Division ผู้แทน ภารกิจรักษาสันติภาพ จำนวน ๔ ภารกิจ ได้แก่ UNMISS, MINUSCA, MINUSMA และ MONUSCO และผู้แทนประเทศสมาชิกสหประชาชาติ จำนวน ๒๕ ประเทศ ได้แก่ บังกลาเทศ เบลเยียม บุรุนดี จีน คองโก โกตดิวัวร์ อียิปต์ เอธิโอเปีย ฝรั่งเศส เยอรมนี กานา อินเดีย ญี่ปุ่น เคนยา มาลาวี มอริเตเนีย โมร็อกโก เนปาล เนเธอร์แลนด์ ไนจีเรีย ปากีสถาน ไทย ยูกันดา สหราชอาณาจักร และ สหรัฐอเมริกา

ระยะที่ ๒ สหประชาชาติจะกำหนดมาตรการและแนวทางในการประเมินขีดความสามารถและความพร้อมด้านยุทธการ (Operational Readiness) ของหน่วยที่ประเทศต่างๆ ส่งไปปฏิบัติภารกิจในพื้นที่ โดยทุกหน่วยจะต้องมีมาตรฐานตามที่สหประชาชาติกำหนด หากไม่ผ่านการประเมินมาตรฐานจะต้องทำการพัฒนาขีดความสามารถของหน่วยที่ส่งไปปฏิบัติภารกิจ ในกรณีที่ประเทศสนับสนุนกำลังไม่มีขีดความสามารถที่จะดำเนินการเองได้ บก.สหประชาชาติจะช่วยประสานงานกับประเทศที่จะให้การสนับสนุนการพัฒนาขีดความสามารถเพื่อให้ความช่วยเหลือกับประเทศสนับสนุนกำลังที่ประสงค์ขอรับความช่วยเหลือต่อไป

ระยะที่ ๓ เป็นการดำเนินการเต็มรูปแบบ โดยสหประชาชาติจะขับเคลื่อนความร่วมมือในการพัฒนาขีดความสามารถระหว่างหน่วยงานของสหประชาชาติที่เกี่ยวข้อง ประเทศที่จะให้การสนับสนุน (Capacity Building Provider) และประเทศที่ประสงค์ขอรับความช่วยเหลือ (Capacity Building Recipient) ด้านการพัฒนาขีดความสามารถในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ

การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพกับการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

อาเซียน (ASEAN) เป็นการรวมตัวกันระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีความหมายอย่างยิ่งต่อสมาชิกแต่ละประเทศ เนื่องจากเป็นความร่วมมือแบบพหุภาคีซึ่งมีกรอบการปฏิบัติงานด้านเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นประโยชน์ครอบคลุมทุกประเทศ และเป็นมาตรการการรวมตัวกันที่สอดคล้องกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจของประเทศสมาชิก (กรมยุทธศึกษาทหารบก, ๒๕๕๕)

แผนภาพที่ ๒ - ๖ ภูมิภาคอาเซียน

ที่มา : asean-info.com

อาเซียนได้รับการก่อตั้งโดยชาติสมาชิกครั้งแรก ประกอบด้วย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๐ และได้ดำเนินกิจการอย่างต่อเนื่องมาเป็นเวลากว่า ๕๐ ปี โดยได้ประกาศกฎบัตรอาเซียน เมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา การดำเนินงานด้านต่างๆ ของอาเซียนก็มีความก้าวหน้าเป็นอย่างมาก และมีขอบเขตภารกิจการปฏิบัติงานกว้างขวางและหลากหลายมากขึ้นกว่าเดิม ทั้งนี้จากการที่อาเซียนตั้งอยู่ระหว่างมหาสมุทรแปซิฟิกและมหาสมุทรอินเดีย โดยมีช่องแคบมะละกาเป็นเส้นทางคมนาคมทางทะเล (Sea Line of Communication) ที่สำคัญของโลก เชื่อมทั้งสองมหาสมุทรเข้าด้วยกัน และทำให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความสำคัญต่อความมั่นคงของโลกเป็นอย่างมาก และยากที่จะหลีกเลี่ยงการแข่งขันกันระหว่างชาติมหาอำนาจในการสร้างอิทธิพลต่อทิศทางการดำเนินความร่วมมือของอาเซียนทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และความมั่นคง ดังนั้นการรวมตัวกันของประเทศในภูมิภาคในการจัดตั้งประชาคมอาเซียนจึงมีความสอดคล้องกับสถานการณ์ความมั่นคงในภูมิภาค (Friedman, 2011)

อาเซียนมีเป้าหมายที่จะเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน โดยเริ่มจากการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๙ โดยมีวิสัยทัศน์ร่วมของผู้นำอาเซียน คือการสร้างประชาคมอาเซียนที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง มีกฎกติกาที่ชัดเจน และมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งในปี พ.ศ. ๒๕๕๑ อาเซียนได้จัดทำกฎบัตรอาเซียน ซึ่งเปรียบเสมือนธรรมนูญเพื่อกำหนดกรอบทางกฎหมายและโครงสร้างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ประเทศไทยได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อมโยงของอาเซียน (ASEAN Connectivity) เพื่อเสริมสร้างความเป็นปึกแผ่นของประชาคมอาเซียน และนำไปสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี พ.ศ. ๒๕๕๘

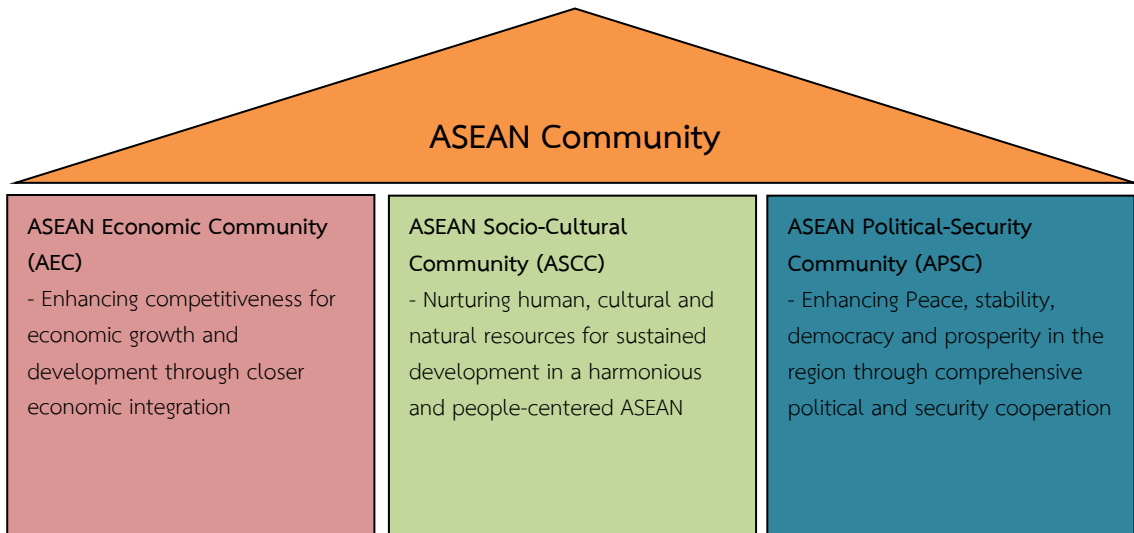
อีกทั้งยังเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถทางการแข่งขันของอาเซียนในเวทีโลก และในการประชุมสุดยอดครั้งที่ ๑๗ ในปี ๒๕๕๓ ณ กรุงฮานอย สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ผู้นำอาเซียนได้ให้การรับรองแผนแม่บทว่าด้วยความเชื่อมโยงในอาเซียน ซึ่งระบุความเชื่อมโยงของอาเซียน ๓ รูปแบบ ได้แก่ ๑) ความเชื่อมโยงด้านกายภาพ เช่นการสร้างเครือข่ายคมนาคม ๒) ความเชื่อมโยงทางสถาบัน เช่น การทำให้กฎระเบียบทางการผ่านแดนมีความสอดคล้องกัน และ ๓) ความเชื่อมโยงระหว่างประชาชน เพื่อให้ประชาชนในอาเซียนรู้จักกันและเข้าใจกันมากขึ้น (กรมอาเซียน, ๒๕๕๖ ก) การเป็นประชาคมอาเซียน ได้สร้างความสนใจให้กับประเทศต่างๆ โดยเฉพาะกับประเทศมหาอำนาจ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างในภูมิภาคดังกล่าว ได้ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการความมั่นคงของภูมิภาค และส่งผลให้เกิดกลไกในการเชื่อมโยงเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic interdependence) อย่างแนบแน่น ภายใต้โครงสร้างระบบโลกใหม่ ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อเพิ่มพลังอำนาจ (สุวิทย์ เมษินทรีย์, ๒๕๕๖)

แนวคิดดังกล่าวได้สะท้อนว่าในยุคปัจจุบันนั้น แบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างประเทศแบบพหุภาคีมีความสำคัญเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นระดับโลกซึ่งมีสหประชาชาติเป็นองค์กรสำคัญ หรือในระดับภูมิภาค และระดับอนุภูมิภาค (Sub-regional) เช่นเดียวกับอาเซียน ซึ่งความสัมพันธ์แบบพหุภาคี ไม่ว่าจะเป็นระดับใด ได้ให้ประโยชน์กับประเทศสมาชิกเป็นอย่างยิ่งเพราะเป็นการรวมทรัพยากรจากประเทศสมาชิกมาเอื้อเพื่อ แบ่งปันและเติมเต็มระหว่างกัน และเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่กันและกัน ในการมีอำนาจต่อรองกับประเทศนอกภูมิภาค

ประชาคมอาเซียน

ด้วยบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมาก ทำให้อาเซียนต้องเผชิญกับความท้าทายใหม่ๆ เช่น โรคระบาด ยาเสพติด การก่อการร้าย การค้ามนุษย์ ภัยพิบัติ และสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ อีกทั้งยังมีความจำเป็นต้องรวมตัวกันเพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองและขีดความสามารถทางการแข่งขันกับประเทศในภูมิภาคใกล้เคียงกันและในเวทีระหว่างประเทศ อาเซียนจึงมีความจำเป็นต้องรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่น เข้มแข็งและมั่นคงยิ่งขึ้น ในปี พ.ศ. ๒๕๔๖ ผู้นำอาเซียนได้ร่วมกันประกาศปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมือในอาเซียน ฉบับที่ ๒ (Declaration of ASEAN concord II) ซึ่งกำหนดให้สร้างประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ที่ประกอบด้วย ๓ เสาหลัก ได้แก่ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community) และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community) ภายใน พ.ศ. ๒๕๖๓ (ประภัสสร เทพชาตรี, ๒๕๕๕ หน้า ๖)

แผนภาพที่ ๒ - ๗ เสาหลักของประชาคมอาเซียน

ที่มา : asean-info.com

๑.๑ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC)

การจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และสามารถแข่งขันกับภูมิภาคอื่นๆ ได้ท่ามกลางบริบททางเศรษฐกิจการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศที่มีการแข่งขันสูง อันส่งผลให้ประเทศต่างๆ ต้องปรับตัวเองเพื่อให้ได้รับประโยชน์จากระบบเศรษฐกิจโลก รวมถึงการรวมกลุ่มการค้าของประเทศต่างๆ เช่นสหภาพยุโรป และเขตการค้าเสรีอเมริกาเหนือ อาเซียนจึงมุ่งส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิก โดยมุ่งจัดตั้งอาเซียนให้เป็นตลาดเดียวและเป็นฐานการผลิตร่วมกัน ตลอดจนมุ่งให้เกิดการเคลื่อนย้ายเงินทุน สินค้า การบริการ การลงทุน แรงงานฝีมือระหว่างประเทศสมาชิกโดยเสรี และมุ่งให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศสมาชิกใหม่ของอาเซียน (กัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม) เพื่อลดช่องว่างของระดับการพัฒนาของประเทศสมาชิกอาเซียน และช่วยให้ประเทศสมาชิกเหล่านี้เข้าร่วมในกระบวนการรวมตัวทางเศรษฐกิจของอาเซียน ส่งเสริมให้อาเซียนสามารถรวมตัวเข้ากับประชาคมโลกได้อย่างไม่อยู่ในสถานะที่เสียเปรียบ มีขีดความสามารถทางการแข่งขันระดับโลก รวมทั้งมุ่งส่งเสริมความร่วมมือในนโยบายการเงินและเศรษฐกิจมหภาค การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคม กรอบความร่วมมือด้านกฎหมาย การพัฒนาความร่วมมือด้านการเกษตร พลังงาน การท่องเที่ยว การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยการยกระดับการศึกษาและการลงทุนภายในภูมิภาค ลดการพึ่งพาดูดจากประเทศนอกอาเซียน สร้างอำนาจการต่อรองและศักยภาพในการแข่งขันของอาเซียน ในเวทีเศรษฐกิจโลก เพื่อเพิ่มสวัสดิการ และยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนของประเทศสมาชิกอาเซียน

๑.๒ ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community : ASCC)

ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนมีเป้าหมายหลักที่จะให้อาเซียนเป็นประชาคมที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง เป็นสังคมที่แบ่งปันและเอื้ออาทร มีความเป็นอยู่ที่ดีและมีการ

พัฒนาต่าง ๆ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน และส่งเสริมอัตลักษณ์อาเซียน โดยให้ความสำคัญกับความร่วมมือ ๖ ด้าน ได้แก่ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การคุ้มครองและสวัสดิการสังคม สิทธิมนุษยชนและความยุติธรรมทางสังคม ความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม การลดช่องว่างทางการพัฒนา และการสร้างอัตลักษณ์อาเซียน

๑.๓ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community : APSC)

ในยุคแรกของการก่อตั้งอาเซียนนั้น ๕ ชาติสมาชิกที่ร่วมกันก่อตั้งอาเซียน ต้องเผชิญกับความท้าทายจากการขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์ในภูมิภาค ในปี พ.ศ. ๒๕๑๙ จึงได้มีการจัดทำสนธิสัญญาแห่งการสมานฉันท์และความร่วมมือในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty of Amity and Cooperation in South-East Asia) ซึ่งมีสาระสำคัญคือ ประเทศต่างๆ ในอาเซียนจะแสวงหาหนทางในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศโดยสันติวิธี จนกระทั่งในปัจจุบันนั้นอาเซียนให้พัฒนากลไกในการป้องกันและแก้ไขความขัดแย้งในรูปแบบต่างๆ และได้จัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนขึ้น เพื่อสร้างความมั่นใจ เสถียรภาพ และสันติภาพในภูมิภาค และเพื่อให้ประชาชนในอาเซียนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ปราศจากภัยคุกคามด้านการทหาร และภัยคุกคามรูปแบบใหม่ เช่น ภัยพิบัติทางธรรมชาติ อาชญากรรมข้ามชาติ และการก่อการร้าย เป็นต้น

สภาพแวดล้อมทางการเมืองระหว่างประเทศที่ปรับเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว ได้นำมาซึ่งโอกาสและความท้าทายที่อาเซียนต้องเผชิญ ไม่ว่าจะเป็นโอกาสในการเสริมสร้างความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงของอาเซียนให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น และภัยคุกคามที่มาในรูปแบบใหม่ เป้าหมายของการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน มีเป้าหมายที่จะสร้างประชาคมที่มีกติกาและมีการพัฒนาค่านิยมและบรรทัดฐานร่วมกัน ซึ่งเป็นหลักการที่สร้างความสมดุลโดยการไม่แทรกแซงกิจการภายในระหว่างกัน และส่งเสริมบรรทัดฐานร่วมกัน นอกจากนี้ยังมุ่งที่จะทำให้ภูมิภาคอาเซียนเป็นภูมิภาคที่มีความเป็นเอกภาพ สงบสุข และมีความรับผิดชอบร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาความมั่นคงที่ครอบคลุมในทุกมิติ นับเป็นความพยายามที่ส่งเสริมให้อาเซียนพึ่งพาโลกของตนเองมากขึ้นในการแก้ไขปัญหาและความท้าทายต่างๆ ในภูมิภาค ตลอดจนมุ่งที่จะพัฒนาให้อาเซียนเป็นภูมิภาคที่มีพลวัต และมีมุมมองต่อกลุ่มประเทศนอกอาเซียนในลักษณะพึ่งพากันและกันมากขึ้น (กรมอาเซียน, ๒๕๕๔)

การเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน จะช่วยเสริมสร้างสันติภาพและความมีเสถียรภาพทางการเมืองของภูมิภาคอันเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาต่าง ๆ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อสร้างค่านิยมและแนวปฏิบัติร่วมกันของอาเซียนในด้านต่างๆ ตลอดจนเสริมสร้างขีดความสามารถของอาเซียนในการเผชิญภัยคุกคามความมั่นคงในทุกรูปแบบ บนพื้นฐานของหลักการเรื่องความมั่นคงของมนุษย์ และให้ประชาคมอาเซียนมีความร่วมมือที่แน่นแฟ้นและสร้างสรรค์กับประชาคมโลก โดยให้อาเซียนมีบทบาทนำในภูมิภาค

กระบวนการในการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน มีรากฐานมาจากการนำความร่วมมือและความตกลงอาเซียนด้านการเมืองและความมั่นคงที่ได้ดำเนินการมาระยะหนึ่งแล้ว มาต่อยอดให้เกิดผลเป็นรูปธรรมและมีความเป็นแบบแผนมากยิ่งขึ้น ข้อตกลงเหล่านี้ประกอบด้วยสนธิสัญญาไมตรีและความร่วมมือกันในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สนธิสัญญาว่าด้วยการทำให้ภูมิภาคอาเซียนเป็นเขตแห่งสันติภาพ เสรีภาพและความเป็นกลาง และ

สนธิสัญญาเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมถึงการประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก ซึ่งมีสมาชิกเข้าร่วมการประชุมจำนวน ๒๕ ประเทศ ซึ่งรวมถึงสหรัฐอเมริกา รัสเซีย จีน และสหภาพยุโรปด้วย

นอกจากการมีเสถียรภาพทางการเมืองของภูมิภาคแล้ว ผลลัพธ์ที่สำคัญจากการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ได้แก่ การที่ประเทศสมาชิกอาเซียนจะมีกลไกและเครื่องมือที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับความมั่นคงต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความขัดแย้งด้านการเมืองระหว่างประเทศสมาชิกด้วยกันเอง ซึ่งจะต้องแก้ไขโดยสันติวิธีหรือปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ๆ ซึ่งประเทศใดประเทศหนึ่งไม่สามารถแก้ไขได้โดยลำพัง เช่น การก่ออาชญากรรมข้ามชาติ การลักลอบค้ามนุษย์ การอพยพย้ายถิ่นฐาน โจรสลัด และการก่อการร้าย เป็นต้น

การเกิดขึ้นของประชาคมอาเซียน โดยเฉพาะประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน เกิดจากการเปลี่ยนแปลงในเชิงโครงสร้างของระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ตั้งแต่ระดับโลกจนถึงระดับภูมิภาค การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลต่อการดำเนินงานด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของประเทศไทย และของกองทัพไทย ซึ่งต้องให้ความสำคัญและสนับสนุนความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนมากขึ้นด้วย

๒. กลไกความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

การจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ส่งผลให้อาเซียนต้องร่วมมือกันในการจัดทำนโยบายและขับเคลื่อนความร่วมมือด้านต่างๆ ซึ่งช่วยให้อาเซียนมีความพร้อมที่จะรับมือกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ที่จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและสันติภาพของอาเซียน

เพื่อให้การเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ อาเซียนได้พัฒนากลไกความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงของอาเซียนในระดับต่างๆ ขึ้นมา เพื่อขับเคลื่อนงานด้านการเมืองและความมั่นคงของอาเซียน โดยมีกลไกระดับสูงสุดคือการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียน (ASEAN Leaders' Summit) และมีการประชุมในระดับรัฐมนตรี (ASEAN Ministers Meeting : AMM) ลงไปถึงการประชุมระดับปลัดกระทรวง ซึ่งเรียกว่าการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสของอาเซียน (Senior Officials Meeting : SOM) นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งคณะทำงานด้านความมั่นคงในระดับเจ้าหน้าที่ด้านต่างๆ เช่น การก่อการร้ายสากล ความมั่นคงทางทะเล การช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ธรรมและการบรรเทาสาธารณภัย การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ และความมั่นคงทางไซเบอร์ เป็นต้น

ความร่วมมือในระดับต่างๆ ที่ตั้งขึ้นมาภายใต้กรอบความร่วมมือของประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนยังครอบคลุมถึงความร่วมมือกับประเทศคู่เจรจาของอาเซียน (Dialogued countries) อีกด้วย ซึ่งอาเซียนได้จัดตั้งกลไกความร่วมมือในลักษณะเดียวกันกับกลไกความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน โดยเรียกว่ากลไกความร่วมมือระหว่างอาเซียนและประเทศคู่เจรจาอาเซียน หรือ ASEAN-Plus ซึ่งก็ได้จัดให้มีกรอบความร่วมมือในทุกๆ ระดับตั้งแต่ระดับผู้นำประเทศไปจนถึงระดับคณะทำงานด้านต่างๆ ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องอีกด้วย ในปัจจุบันนั้น มีกลไกความร่วมมือด้านการเมืองความมั่นคงของอาเซียนที่สำคัญ ได้แก่

๒.๑ สนธิสัญญาไมตรีและความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty of Amity and Cooperation หรือ TAC)

สนธิสัญญาไมตรีและความร่วมมือในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จัดทำขึ้นโดยประเทศสมาชิกอาเซียน ๕ ประเทศ คือ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย สิงคโปร์ และไทย เมื่อปี ๒๕๑๙ เพื่อกำหนดหลักการพื้นฐานของความร่วมมือและการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างกันของประเทศสมาชิกหลักการสำคัญของสนธิสัญญาซึ่งประเทศสมาชิกอาเซียนยึดถือและยอมรับในการปฏิบัติตาม ได้แก่

๒.๑.๑ เคารพในเอกราช การมีอำนาจอธิปไตย ความเท่าเทียมกันความมั่นคงทางดินแดนและเอกลักษณ์แห่งชาติของทุกประเทศ

๒.๑.๒ ปราศจากการแทรกแซงจากภายนอก การโค่นล้มอธิปไตยหรือการบีบบังคับจากภายนอก

๒.๑.๓ การไม่แทรกแซงกิจการภายในซึ่งกันและกัน

๒.๑.๔ การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งหรือข้อพิพาทโดยสันติวิธี

๒.๑.๕ การยกเลิกการใช้การคุกคามและกองกำลัง

๒.๑.๖ การมีความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพระหว่างกัน

ในเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๐ ได้มีการแก้ไขสนธิสัญญาเพื่อเปิดทางให้ประเทศที่อยู่นอกภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้สามารถเข้าร่วมเป็นภาคีได้ซึ่งช่วยเสริมสร้างโครงสร้างความมั่นคงและสันติภาพให้มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้นปัจจุบันประเทศที่เข้าร่วมเป็นภาคีในสนธิสัญญา TAC ได้แก่ สมาชิกอาเซียนทั้ง ๑๐ ประเทศ ประเทศคู่เจรจาของอาเซียน และประเทศที่เข้าร่วมการประชุมอาเซียนว่าด้วยการเมืองและความมั่นคงในเอเชีย-แปซิฟิก เช่น จีน อินเดีย ญี่ปุ่น รัสเซีย เกาหลีใต้และนิวซีแลนด์ ออสเตรเลีย แคนาดา สหรัฐฯ และสหภาพยุโรป ได้แจ้งความจำนงขอเข้าร่วมเป็นภาคี

๒.๒ สนธิสัญญาเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์แห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty on the Southeast Asia Nuclear-Free Zone : SEAN-FZ)

ประเทศสมาชิกอาเซียน ลงนามในการประชุมสนธิสัญญาในกรุงเทพฯ เมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๘ โดยมีวัตถุประสงค์หลักของสนธิสัญญาคือให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์โดยประเทศที่เป็นภาคีจะไม่พัฒนา ไม่ผลิต ไม่จัดซื้อ ไม่ครอบครองรวมทั้งไม่เป็นฐานการผลิต ไม่ทดสอบ ไม่ใช้อาวุธนิวเคลียร์ ในภูมิภาค และไม่ให้รัฐใดปล่อยหรือทิ้งวัสดุอุปกรณ์ที่เป็นกัมมันตภาพรังสีลงบนพื้นดินทะเลและอากาศ นอกจากนี้ ๕ ประเทศ อาวุธนิวเคลียร์ ได้แก่ สาธารณรัฐประชาชนจีน สหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐฝรั่งเศส สหพันธรัฐรัสเซีย และสหราชอาณาจักร (ห้าสมาชิกผู้แทนถาวรของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ) ได้ยอมรับและให้ความเคารพสนธิสัญญาโดยจะไม่ละเมิดและไม่แพร่กระจายอาวุธนิวเคลียร์ในภูมิภาคนี้

๒.๓ ปฏิญญากำหนดให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเขตแห่งสันติภาพ

เสรีภาพและความเป็นกลาง (Zone of Peace, Freedom and Neutrality หรือ ZOPFAN) เป็นการแสดงเจตนาของอาเซียนให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นภูมิภาคที่ปลอดการแทรกแซงจากภายนอก เพื่อเป็นหลักประกันต่อสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาคและเสนอให้อาเซียนขยายความร่วมมือให้ครอบคลุมทุกๆ ด้าน อันจะนำมาซึ่งความแข็งแกร่งความเป็นปึกแผ่นและความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดระหว่างประเทศสมาชิก ได้ประกาศลงนามโดยรัฐมนตรีต่างประเทศ

ของรัฐสมาชิกอาเซียนซึ่งในขณะนั้นประกอบด้วย สาธารณรัฐอินโดนีเซีย สหพันธรัฐมาเลเซีย สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ สาธารณรัฐสิงคโปร์ และราชอาณาจักรไทย เมื่อวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๔ ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ สหพันธรัฐมาเลเซีย

๒.๔ ผู้ประสานงานเฉพาะกิจในการประชุมสุดยอดอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการ (ASEAN Troika) ในวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๒ ณ กรุงมะนิลา ผู้นำของประเทศสมาชิกอาเซียนได้เห็นชอบในการจัดตั้งกลุ่มผู้ประสานงานเฉพาะกิจในระดับรัฐมนตรี (ASEAN Troika) ซึ่งประกอบด้วยรัฐมนตรีต่างประเทศที่ดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการประจำของอาเซียนในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต และจะหมุนเวียนกันไปตามการเป็นประธานการประชุมฯ โดยมีวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกลุ่มผู้ประสานงานเฉพาะกิจ ASEAN Troika คือ การเป็นกลไกให้อาเซียนสามารถร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดในการหารือแก้ไขปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสันติภาพ และเสถียรภาพในภูมิภาคโดยไม่ก้าว่ายกิจการภายในของประเทศสมาชิกเป็นการยกระดับความร่วมมือของอาเซียน ให้สูงขึ้นและเสริมสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของอาเซียนรวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพของการดำเนินงานโดยรวม และเพื่อรองรับสถานการณ์ และจะดำเนินการโดยสอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติในสนธิสัญญาและข้อตกลงต่างๆ ของอาเซียน เช่นสนธิสัญญาไมตรีและความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty of Amity and Cooperation หรือ TAC)

๒.๕ การประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมอาเซียน

ใน พ.ศ. ๒๕๔๙ กลุ่มประเทศอาเซียนได้จัดให้มีการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน ครั้งที่ ๑ (Asian defense ministerial meeting - ADMM) ขึ้นที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย ต่อมา ADMM ได้พบปะอย่างไม่เป็นทางการที่บาห์ลี ใน พ.ศ. ๒๕๕๐ และได้จัดการประชุม ADMM ครั้งที่ ๒ ขึ้นที่การประชุมสุดยอดที่สิงคโปร์ ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๐ ส่งผลให้กรอบการประชุมระดับรัฐมนตรีของอาเซียนได้ขยายไปถึงกิจการด้านกลาโหมด้วย จากที่ในอดีตจะมีเฉพาะการประชุมระดับรัฐมนตรีในสายงานด้านเศรษฐกิจและสังคมเท่านั้น การขยายการปรึกษาหารือและความร่วมมือในกรอบงานด้านกลาโหมเช่นนี้ ก็เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นว่าอาเซียนมีความกังวล และต้องการสนองตอบต่อปัญหาข้ามชาติอันเกิดจากการทำหายชนิดใหม่ที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ระหว่างประเทศ เช่น ปัญหาการก่อการร้าย อาชญากรรมข้ามชาติ ยาเสพติด และการกระทำอันเป็นโจรสลัดในเส้นทางคมนาคมทางทะเลที่อยู่ในภูมิภาคอาเซียน เป็นต้น นอกจากนี้ ในการประชุมสุดยอดของอาเซียน ครั้งที่ ๑๒ ที่เมืองเซบู ประเทศฟิลิปปินส์ เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๕๐ สมาชิกอาเซียนได้ร่วมกันลงนามในอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการก่อการร้ายในอาเซียน (ASEAN convention on counter terrorism) ซึ่งกำหนดกรอบความร่วมมือต่างๆ ที่จำเป็นในเรื่องนี้ เช่น กำหนดเขตอาณาจศาลของรัฐ กำหนดหลักการส่งผู้ร้ายข้ามแดน และกำหนดมาตรการและช่องทางให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวกรองระหว่างกันอย่างสม่ำเสมอ (กรมอาเซียน, ๒๕๕๓, หน้า ๑๔)

สำหรับกลไกความร่วมมือในเสาหลักด้านประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (APSC) ถือเป็นบทบาทสำคัญที่เป็นรูปธรรม โดยผ่านทางการเข้าร่วมการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ADMM) ที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกปีอันจะสามารถเป็นกลไกหนึ่งที่จะเสริมสร้าง ความร่วมมือระหว่างกลาโหมอาเซียนให้แข็งแกร่งเพื่อพร้อมก้าวสู่การเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคง

อาเซียนในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ซึ่งหน่วยงานในกระทรวงกลาโหมที่ดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการประชุมในกรอบ ADMM คือ สำนักนโยบายและแผนกลาโหม (ปรีชา จาสมุทร, ๒๕๕๖)

การประชุม ADMM การประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน ถูกจัดขึ้นเป็นครั้งแรกระหว่างวันที่ ๘ - ๙ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๙ โดยมีผู้เข้าร่วมการประชุมฯ ประกอบด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม หรือผู้แทนของประเทศสมาชิกอาเซียน ๑๐ ประเทศ และเลขาธิการอาเซียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างสันติภาพและความมั่นคงในภูมิภาค ผ่านกลไกการหารือ และความร่วมมือด้านความมั่นคงที่มีความโปร่งใสและเปิดเผย ให้คำแนะนำและเสนอแนวทางต่อเวทีการหารือและความร่วมมือที่มีอยู่แล้วของเจ้าหน้าที่ระดับสูงภายในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน และระหว่างกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนกับประเทศอื่นๆ รวมทั้งสนับสนุนความไว้วางใจระหว่างกัน และสร้างความเชื่อมั่นโดยการสร้างความโปร่งใสและเปิดเผย

ในปัจจุบันนั้นความร่วมมือของอาเซียนในกรอบ ADMM มีจำนวนทั้งสิ้น ๑๐ ด้าน ได้แก่

๑. ความร่วมมือระหว่างกลาโหมอาเซียนกับองค์กรภาคประชาสังคมในด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่
๒. ความร่วมมือด้านการให้ความช่วยเหลือเพื่อมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติของอาเซียน
๓. ความร่วมมือด้านการจัดตั้งเครือข่ายศูนย์ปฏิบัติการรักษาสันติภาพในกรอบอาเซียน
๔. โครงการปฏิสัมพันธ์ทางทหารระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน
๕. การสนับสนุนการส่งกำลังบำรุงร่วมในอาเซียน
๖. ระบบโครงสร้างการสื่อสารโดยตรงของประเทศสมาชิกอาเซียน
๗. โครงการ ASEAN Our Eyes
๘. การจัดตั้งเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญของอาเซียนด้านเคมี ชีวภาพ และรังสี
๙. การดำเนินการตามเอกสารแนวความคิดว่าด้วยบทบาทของฝ่ายทหารอาเซียนในการสนับสนุนการบริหารจัดการชายแดน
๑๐. การจัดตั้งกลไกการประชุมแพทย์ทหารอาเซียน

๒.๖ การประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมประเทศคู่เจรจาอาเซียน

การประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมประเทศคู่เจรจาอาเซียน (ASEAN Defence Minister Meeting-Plus - ADMM-plus) เป็นผลมาจากแนวความคิดว่าด้วยการแสวงหาความร่วมมือจากกลาโหมของประเทศนอกภูมิภาค ซึ่งมีการกล่าวถึงในการประชุม ADMM ครั้งที่ ๑ และต่อมาได้รับการพัฒนาเป็นเอกสารแนวความคิดว่าด้วยการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (Concept paper on ADMM-plus) ซึ่งได้รับการรับรองในที่ประชุม ADMM ครั้งที่ ๒ ต่อมาในการประชุม ADMM ครั้งที่ ๓ ที่ประชุมฯ ได้รับรองเอกสารแนวความคิดว่าด้วยหลักเกณฑ์สำหรับสมาชิกภาพการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (Concept paper on principles for membership

of ADMM-plus) โดยได้กำหนดหลักเกณฑ์ของประเทศที่ไม่ใช่ประเทศสมาชิกอาเซียนที่จะเข้าร่วมการประชุม ADMM-plus ๓ ประการ คือ

๑. ประเทศที่จะเข้ามาเป็นประเทศคู่เจรจาจะต้องเป็นประเทศคู่เจรจาของอาเซียน ซึ่งในปัจจุบันมีจำนวน ๙ ประเทศ คือ ออสเตรเลีย แคนาดา จีน อินเดีย ญี่ปุ่น นิวซีแลนด์ เกาหลีใต้ รัสเซีย และสหรัฐ ฯ กับ ๑ กลุ่มประเทศคือ สหภาพยุโรป

๒. ประเทศคู่เจรจาดังกล่าวต้องมีระดับของการปฏิสัมพันธ์กับกลาโหมอาเซียนในระดับสูง

๓. ประเทศคู่เจรจาดังกล่าวต้องเป็นประเทศที่สามารถเอื้อประโยชน์ต่อการเสริมสร้างขีดความสามารถ และพัฒนาศักยภาพของกลาโหมอาเซียนได้อย่างเป็นรูปธรรม

ในการประชุม ADMM ครั้งที่ ๔ ที่ประชุม ฯ ได้มีฉันทามติให้เห็นชอบต่อรูปแบบการประชุม ADMM+๘ ซึ่งมีองค์ประกอบเป็นประเทศคู่เจรจาดังกล่าวจำนวน 8 ประเทศ คือ ออสเตรเลีย จีน อินเดีย ญี่ปุ่น นิวซีแลนด์ เกาหลีใต้ รัสเซีย และสหรัฐ ฯ รวมทั้งเห็นชอบให้กระทรวงกลาโหมเวียดนามเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม ADMM-plus ครั้งที่ ๑ ซึ่งกระทรวงกลาโหมเวียดนามและกระทรวงกลาโหมสิงคโปร์ได้ร่วมยกย่องสรรหา เพื่อการหารือว่าด้วยทิศทาง ความคาดหวัง และความเป็นไปได้ของความร่วมมือที่เป็นรูปธรรมภายใต้กรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (Discussion paper on potential, prospect, and direction of practical cooperation within the framework of the ADMM-plus) สำหรับใช้เป็นแนวทางในการหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการประชุม ADMM-plus ครั้งที่ ๑ ซึ่งเอกสาร ฯ ดังกล่าวได้กำหนดแนวทางความร่วมมือไว้ ๕ ด้าน คือ การให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ (Humanitarian assistance and disaster relief: HADR) ความมั่นคงทางทะเล (Maritime security) การปฏิบัติการรักษาสันติภาพ (Peacekeeping operations) การแพทย์ทางทหาร (Military medicine) และการต่อต้านการก่อการร้าย (Counter-terrorism)

การประชุม ADMM-plus ครั้งที่ ๑ จัดขึ้นเมื่อวันที่ ๑๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ณ กรุงฮานอย เวียดนาม โดยมีผู้เข้าร่วมการประชุม ฯ ประกอบด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมหรือผู้แทนของประเทศสมาชิกอาเซียน ๑๐ ประเทศ และประเทศคู่เจรจา ๘ ประเทศ รวมทั้งเลขาธิการอาเซียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อระดมความเชี่ยวชาญ มุมมอง และทรัพยากรต่างๆ จากประเทศอื่นๆ นอกภูมิภาคเพื่อเสริมสร้างศักยภาพของประเทศสมาชิกอาเซียนโดยรวม ซึ่งที่ประชุม ฯ ได้ร่วมหารือ ว่าด้วยเรื่องความร่วมมือที่เป็นรูปธรรม อันส่งผลให้เกิดความร่วมมือที่เป็นรูปธรรม ๕ ด้าน ดังนี้

๑. การให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ
๒. ความมั่นคงทางทะเล
๓. การปฏิบัติการรักษาสันติภาพ
๔. การแพทย์ทางทหาร
๕. การต่อต้านการก่อการร้าย

เพื่อที่จะขับเคลื่อนความร่วมมือทั้ง ๕ ด้านให้เกิดผลเป็นรูปธรรม ที่ประชุม ฯ ได้มอบหมายให้ที่ประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมอาเซียนกับเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมประเทศคู่เจรจา

(ADSOM-plus) ไปดำเนินการจัดตั้งคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญ เฉพาะด้าน (Experts' Working Groups : EWGs) เพื่อรับผิดชอบกิจกรรมความร่วมมือทั้ง ๕ ด้าน ในกรอบการประชุม ADMM-plus

การประชุม ADSOM-Plus WG ซึ่งเป็นการประชุมระดับปลัดกระทรวงกลาโหม ได้จัดขึ้นเมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ณ เมืองดาลัด เวียดนาม โดยมีกระทรวงกลาโหมเวียดนาม เป็นเจ้าภาพ และมีผลการประชุมฯ ที่สำคัญคือ ที่ประชุมฯ ได้มีฉันทามติเห็นชอบให้ประเทศต่างๆ เป็นประธานร่วมในคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านดังนี้

๑. เวียดนามและจีน เป็นประธานร่วมด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ
๒. มาเลเซียและออสเตรเลีย เป็นประธานร่วมด้านความมั่นคงทางทะเล
๓. ฟิลิปปินส์และนิวซีแลนด์เป็นประธานร่วมด้านการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ

๔. สิงคโปร์และญี่ปุ่น เป็นประธานร่วมด้านการแพทย์ทางทหาร

๕. อินโดนีเซียและสหรัฐฯ เป็นประธานร่วมด้านการต่อต้านการก่อการร้าย การประชุมฯ ในครั้งนี้ส่งผลให้มีการยกย่องคำสั่งกระทรวงกลาโหม (เฉพาะ) ที่ ๓๙/ ๕๔ เรื่องแต่งตั้งคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญฝ่ายไทย (Thai experts' working groups: Thai EWGs) ในกรอบการประชุม รัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (ASEAN-defence ministers' meeting-plus - ADMM-Plus) ลงวันที่ ๒๙ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๔ ซึ่งต่อมาได้รับการลงนาม โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และส่งผลให้มีหัวหน้าคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญฝ่ายไทยทั้ง ๕ ด้าน เพื่อรองรับการดำเนินความร่วมมือดังกล่าวของอาเซียน

ในปัจจุบันนั้นอาเซียนได้ขยายความร่วมมือในกรอบ ADMM-Plus เพิ่มขึ้นอีก ๒ ด้าน ประกอบด้วย การปฏิบัติการทุ่นระเบิดเพื่อมนุษยธรรม และความมั่นคงทางไซเบอร์ รมมามีความร่วมมือจำนวนทั้งสิ้น ๗ ด้าน

๒.๗ การประชุมของเจ้าหน้าที่ระดับต่างๆ ภายใต้กรอบการประชุม ADMM และ ADMM-plus

การประชุมของเจ้าหน้าที่ระดับต่างๆ ในกรอบการประชุม ADMM และ ADMM-plus มีวัตถุประสงค์เพื่อขับเคลื่อนข้อมติต่างๆ ของที่ประชุม ADMM และ ADMM-Plus ให้เกิดผลการดำเนินการเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ยังทำหน้าที่ในการรายงานและให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินความร่วมมือด้านความมั่นคงแก่ที่ประชุม ADMM และ ADMM-Plus การประชุมในระดับเจ้าหน้าที่ของอาเซียนที่สำคัญประกอบด้วย

๒.๗.๑ การประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมอาเซียน (ASEAN-defence-senior-officials' meeting: ADSOM) และการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมอาเซียนกับเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมประเทศคู่เจรจา (ASEAN defence senior officials' meeting-plus: ADSOM-plus) เป็นการประชุมในระดับเจ้าหน้าที่อาวุโส (ปลัดกระทรวงกลาโหม หรือเทียบเท่า) ซึ่งมีหน้าที่หลักในการเตรียมการสำหรับการประชุม ADMM และ ADMM-plus และโดยทั่วไปจะพิจารณาความเหมาะสมของหัวข้อการหารือ รวมทั้งพิจารณาแก้ไขร่างเอกสารต่างๆ ที่จะให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

ของประเทศสมาชิกอาเซียน และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมของประเทศคู่เจรจารับรองในที่ประชุม ADMM และ ADMM-Plus

๒.๗.๒ การประชุมคณะทำงานเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมอาเซียน (ADSOM Working Group: ADSOM WG) และการประชุมคณะทำงานเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา (ADSOM-Plus Working Group: ADSOM-Plus WG) เป็นการประชุมในระดับคณะทำงาน (ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนกลาโหม หรือผู้แทน) ซึ่งมีหน้าที่หลักในการเตรียมการด้านสารัตถะและด้านธุรการสำหรับการประชุม ADSOM และ ADSOM-plus รวมทั้งการประชุม ADMM และ ADMM-plus โดยที่ประชุมฯ จะร่วมกันกำหนดหัวข้อการหารือ รวมทั้งเตรียมการด้านเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประชุมฯ และด้านธุรการอื่นๆ ในห้วงการประชุม ADMM ทั้งนี้ในแต่ละปีนั้น หากประเทศสมาชิกอาเซียนพิจารณาแล้วเห็นว่ามีความจำเป็น เพื่อให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมของประเทศสมาชิกอาเซียนได้มีโอกาสหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นใดประเด็นหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจงอาจเห็นสมควรให้มีการจัดการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการ (ADMM retreat) ขึ้นได้

๒.๘ การประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก (ภาโณตม์ ปริชญาบุตร, ๒๕๕๕, หน้า ๘๐-๘๖)

การประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก (ASEAN Regional Forum - ARF) เป็นการประชุมระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนกับประเทศในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก ในกิจการเกี่ยวกับการเมืองและความมั่นคง เพื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นกว่าเดิม โดยที่ประชุมสุดยอดอาเซียน (ASEAN Summit) ครั้งที่ ๔ ที่สิงคโปร์ เมื่อปี ๒๕๓๕ ได้มีมติให้จัดตั้งกรอบการประชุม ARF ขึ้นเพื่อเป็นเวทีให้สมาชิกในกรอบความร่วมมือทางด้านความมั่นคงและส่งเสริมการหารือด้านความมั่นคงกับประเทศคู่เจรจา (Dialogue Partners) หรือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคโดยเฉพาะ โดยได้จัดการประชุม ARF ครั้งที่ ๑ ณ กรุงเทพฯ ในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๗ (ค.ศ. ๑๙๙๔) มีรัฐมนตรีต่างประเทศของอาเซียน ประเทศคู่เจรจา (Dialogue partners) ประเทศคู่ปรึกษา (Consultative partners) ที่มีอยู่ ณ ขณะนั้น และประเทศผู้สังเกตการณ์ (Observers) รวม ๑๘ ประเทศ และในปัจจุบันนี้มีประเทศที่เข้าร่วมการประชุมฯ จำนวน ๒๖ ประเทศกับ ๑ กลุ่ม ได้แก่ บรูไนดารุสซาลาม กัมพูชา อินโดนีเซีย ลาว มาเลเซีย พม่า ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย และเวียดนาม ประเทศคู่เจรจาของอาเซียน (Dialogue Partners) ได้แก่ ญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้) สหรัฐอเมริกา แคนาดา ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ อินเดีย จีน รัสเซีย และสหภาพยุโรป ผู้สังเกตการณ์ของอาเซียน (Observers) ได้แก่ ปาปัวนิวกินี และประเทศอื่น ในภูมิภาค ได้แก่ มองโกเลีย และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี (เกาหลีเหนือ)

ARF เป็นเวทีและกลไกที่อาเซียนจัดตั้งขึ้นมาเพื่อเป็นช่องทางที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับประเทศสำคัญนอกภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีผลประโยชน์ในพื้นที่ที่เป็นขอบเขตทางภูมิศาสตร์ของ ARF (เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ และกลุ่มหมู่เกาะต่างๆ ในมหาสมุทรแปซิฟิก) เพื่อส่งเสริมสันติภาพ เสถียรภาพและความมั่นคงในพื้นที่ดังกล่าว ในการนี้อาเซียนมอง ARF เป็นส่วนสำคัญของยุทธศาสตร์อาเซียน ที่จะคงไว้ซึ่งบทบาทนำของอาเซียน

ในการขับเคลื่อนกระบวนการความร่วมมือต่างๆ เพื่อให้เกิดสันติภาพและเสถียรภาพในภูมิภาค อีกทั้งยังถือเป็นเสาหลักอันหนึ่งในโครงสร้างสถาปัตยกรรมในภูมิภาค ทั้งนี้ ARF ไม่นับว่าเป็นองค์การ (Organization) หรือสถาบัน (Institution) ที่เป็นทางการและถาวร แต่มีสถานะเป็นเวทีปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องที่เป็นประโยชน์หรือเป็นปัญหาร่วมกันโดยมีโครงสร้างและมาตรการด้านการบริหารและดำเนินกิจการต่างๆ โดยสมาชิก ARF มีข้อตกลงกันว่า จะมีการประชุมร่วมกันในระดับรัฐมนตรีปีละ ๑ ครั้ง การประชุมพบปะระหว่างประเทศสมาชิกนอกจากนั้นเป็นการประชุมในระดับเจ้าหน้าที่ระดับอาวุโส (Senior officers meeting-SOMs) ตามแต่ความจำเป็น ทั้งนี้ กรอบการเจรจาของ ARF ครอบคลุมประเด็นประกอบไปด้วย การสร้างมาตรการไว้เนื้อเชื่อใจระหว่างกัน การทูตเชิงป้องกัน การห้ามแพร่ขยายนิวเคลียร์และการควบคุมกำลังอาวุธ การรักษาสันติภาพ ความร่วมมือเพื่อความมั่นคงทางทะเล

๒.๘.๑ รูปแบบของการประชุม ASEAN Regional Forum

การประชุม ARF เป็นการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศและเจ้าหน้าที่อาวุโส ARF พบปะกันปีละ ๑ ครั้ง โดยรัฐมนตรีต่างประเทศ (ARF Ministerial Meeting) จะพบกันในช่วงประมาณเดือนกรกฎาคมและเจ้าหน้าที่อาวุโส (ARF Senior Official's Meeting) จะพบกันในเดือนพฤษภาคม เพื่อพิจารณาข้อเสนอของที่ประชุมระดับเจ้าหน้าที่และหารือถึงแนวทางการพัฒนาความร่วมมือใน ARF ทั้งนี้ภายหลังการประชุมรัฐมนตรี ARF ประธานที่ประชุมจะออกแถลงการณ์ (Chairman's statement) เพื่อสะท้อนผลการหารือ อีกทั้งอาจมีแถลงการณ์แยกในเรื่องสำคัญอื่นๆ ด้วย

ARF แบ่งประเภทกิจกรรมออกเป็น ๒ แนวทาง (Tracks) ได้แก่

๑. กิจกรรมที่เป็นทางการ (Track I) เรียกว่า กิจกรรมระหว่างปี หรือ inter-sessional groups/meetings (ISG/ISM) ซึ่งเป็นกิจกรรมระดับเจ้าหน้าที่ที่หารือเกี่ยวกับกิจกรรมเฉพาะเรื่อง อาทิ มาตรการสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจ การรักษาสันติภาพ การค้นหาและกู้ภัย การบรรเทาภัยพิบัติ โดยกิจกรรมแต่ละกลุ่มจะมีประธานร่วมประกอบด้วยประเทศอาเซียนและประเทศที่มีใช้สมาชิกอาเซียน

๒. กิจกรรมที่ไม่เป็นทางการ (Track II) จัดโดยสถาบันวิจัย หรือสถาบันวิชาการของประเทศผู้เข้าร่วม ARF โดยมีนักวิชาการและเจ้าหน้าที่ภาคีรัฐบาลเข้าร่วมประชุมในฐานะส่วนตัว เพื่อหารือเกี่ยวกับประเด็นด้านการเมืองและความมั่นคงบางหัวข้อที่ประเทศผู้เข้าร่วม ARF ยังไม่พร้อมที่จะหารือในเวทีทางการ

ประเทศที่เข้าร่วมใน ARF ได้พยายามที่จะให้ฝ่ายทหารมีความเกี่ยวข้องมากขึ้นในกระบวนการ ARF ซึ่งปัจจุบัน ฝ่ายทหารมีส่วนร่วมใน ARF ใน ๒ ระดับ ดังนี้

๑. การประชุมเจ้าหน้าที่ระดับนโยบายด้านความมั่นคงของ ARF (ARF Security Policy Conference: ASPC) เป็นการประชุมระดับสูงของฝ่ายทหาร (รัฐมนตรีช่วยหรือระดับเทียบเท่าปลัดกระทรวงฯ) เพื่อเสริมสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจระหว่างฝ่ายทหารของประเทศที่เข้าร่วม ARF เพื่อส่งเสริมความเข้าใจและไว้เนื้อเชื่อใจ และความโปร่งใสระหว่างกองทัพของประเทศต่างๆ ซึ่งจะช่วยลดโอกาสของการใช้กำลังหรือมาตรการทางทหารระหว่างกัน โดยการประชุม ASPC ครั้งที่ ๑ จัดขึ้นระหว่างวันที่ ๔-๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๗ ณ กรุงปักกิ่ง

๒. การประชุมเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารของ ARF (ARF Defence Officials' Dialogue: ARF DoD) เป็นการประชุมระดับเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารเพื่อหารือรายละเอียดความร่วมมือของฝ่ายทหารในกรอบ ARF ทั้งนี้การประชุม DoD ยังจัดขึ้นในช่วงการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสและการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศ และก่อนการประชุม ASPC เพื่อช่วยในการเตรียมการประชุมดังกล่าว

๒.๘.๒ พัฒนาการของ ARF

ที่ประชุม ARF ครั้งที่ ๒ ที่บันดาร์เสรีเบกาวัน ประเทศบรูไน เมื่อปี ๒๕๓๘ ได้กำหนดหลักการพัฒนาของกระบวนการ ARF เป็น ๓ ขั้นตอน (stages) ได้แก่ ขั้นตอนที่ ๑ (Stage I) การส่งเสริมมาตรการสร้างความไว้วางใจ (Promotion of Confidence Building Measures) ขั้นตอนที่ ๒ (Stage II) การพัฒนาการทูตเชิงป้องกัน (Development of Preventive Diplomacy) และขั้นตอนที่ ๓ (Stage III) การพัฒนากลไกสำหรับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง (Development of Conflict Resolution Mechanisms) ที่ผ่านมา ARF ได้เน้นการดำเนินกิจกรรมด้านการสร้างความไว้วางใจ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะนำไปสู่ความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาค ขณะนี้ ARF ได้เริ่มศึกษามาตรการคาบเกี่ยวระหว่างการสร้างความไว้วางใจและการทูตเชิงป้องกันคือการเพิ่มบทบาทของประธาน ARF โดยเฉพาะบทบาทด้านการไกล่เกลี่ย (good offices) และการจัดทำทะเบียนรายชื่อผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิของ ARF ซึ่งเป็นพัฒนาการที่สำคัญ ทั้งนี้ ที่ประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศ ARF ครั้งที่ ๘ ที่เวียตนาม เมื่อ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๔๔ ได้รับรองเอกสาร ๓ ฉบับ ได้แก่ การทูตเชิงป้องกัน การเพิ่มบทบาทประธาน และอำนาจหน้าที่ของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิของ ARF ซึ่งจะเป็แนวทางสำหรับการดำเนินการของ ARF ในอนาคตต่อไป เมื่อเกิดเหตุการณ์ ๑๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๔ ความสำคัญของ ARF ก็เด่นชัดขึ้นเพราะ ARF เป็นเวทีเดียวในภูมิภาคที่มีการหารือเรื่องการเมืองและความมั่นคง ทั้งนี้ เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๕ สหรัฐฯ และมาเลเซียเป็นเจ้าภาพร่วมจัดสัมมนาเรื่อง Financing on Terrorism ที่สหรัฐฯ นอกจากนี้ ไทยและออสเตรเลียได้เป็นเจ้าภาพร่วมจัด Workshop on Prevention of Terrorism ในวันที่ ๑๗ - ๑๙ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๕ ที่กรุงเทพฯ อีกด้วย

๒.๘.๓ ขั้นตอนการดำเนินการของ ARF

ARF มีขั้นตอนการดำเนินการ ๓ ขั้นตอน (3 Stages) เพื่อนำไปสู่เสถียรภาพในภูมิภาค ดังนี้

๑. มาตรการเสริมสร้างความไว้วางใจ (Confidence Building Measures: CBMs stage1)

๒. การทูตเชิงป้องกัน (Preventive Diplomacy: PD-stage 2)

๓. แนวทางเรื่องปัญหาความขัดแย้ง (Approaches to conflict-stage 3)

ปัจจุบันถือได้ว่า ARF อยู่ในขั้นหรือ Stage ๑.๕ กล่าวคือ เริ่มมีการหารือเรื่องของการทูตในเชิงป้องกัน แต่ยังไม่ถึงขั้นมีการดำเนินการเรื่อง Preventive Diplomacy ในขั้นนี้ประเทศที่เข้าร่วมใน ARF กำลังพิจารณาการจัดทำ ARF preventive diplomacy work plan เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของการหามาตรการ PD ในบางกรณี ซึ่งอาจเป็นในเรื่องของประเด็นความมั่นคงรูปแบบใหม่ (Non-traditional security issues) เป็นต้น ประเทศส่วนใหญ่มีที่ท่าว่าพร้อมที่จะ

ให้มีการก้าวไปสู่ Stage ๒ เรื่อง Preventive diplomacy แม้กระทั่งจีนมีท่าทีไม่ชัดเจนในหลักการ แต่ขอให้มีการศึกษาอย่างละเอียดและมีการดำเนินการเรื่องของ CBMs ควบคู่กันไป ส่วนประเทศที่มีท่าทียังไม่พร้อมที่จะรับ PD มากที่สุด คืออินเดีย อนึ่ง ไทยได้พยายามผลักดันให้ ARF ก้าวไปสู่ Stage 2 ของ ARF หรือ PD มาโดยตลอด ทั้งนี้บนพื้นฐานว่าจะไม่มีการใช้ PD ในส่วนของปัญหาภายในประเทศหรือปัญหาขัดแย้งทวิภาคี ยกเว้นแต่ได้รับความเห็นชอบจากประเทศที่เกี่ยวข้องในเวลาเดียวกัน ARF พยายามที่จะส่งเสริมความร่วมมือที่เป็นรูปธรรม (Practical cooperation) ในด้านที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งปัจจุบันมีทั้งหมด ๔ ด้านหลัก คือ

๑. การบรรเทาภัยพิบัติ (Disaster relief)
๒. การต่อต้านการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ (Counter-terrorism and transnational crime)
๓. การรักษาสันติภาพ
๔. ความมั่นคงทางทะเล (Maritime security)
๕. การไม่แพร่ขยายและการลดอาวุธ (Non-proliferation and disarmament) เป็นหลัก โดยพยายามส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยน Best practices และประสบการณ์ในเรื่องดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อพยายามนำไปสู่การจัดทำกิจกรรมที่เป็นรูปธรรม เช่น การจัดทำระเบียบปฏิบัติประจำ (Standard operating procedures) หรือแนวทาง (Guidelines) ต่างๆ เป็นต้น (กรรมาธิการ, ๒๕๕๖ ข, หน้า ๘-๑๐)

นอกจากนี้การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เชี่ยวชาญในบริบทของการช่วยแก้ปัญหาความร่วมมือจะเป็นการช่วยส่งเสริมความไว้วางใจในอีกทางหนึ่งเพื่อให้ ARF สามารถมีศักยภาพมากยิ่งขึ้นในการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในภูมิภาคทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น ไทยซึ่งพยายามผลักดันให้ ARF ก้าวไปสู่ Stage ๒ หรือ “การทูตเชิงป้องกัน” (Preventive diplomacy) จึงสนับสนุนความพยายามของ ARF ที่จะให้ ARF มีมาตรการ PD ที่เหมาะสมในอนาคต โดยการยกร่าง ARF work plan on preventive diplomacy โดยยังคงให้ดำเนินมาตรการ PD ควบคู่ไปกับ CBMs ซึ่งต่อมาได้รับการรับรองในที่ประชุม ARF ครั้งที่ ๑๘ ณ เมืองบาห์ลี เมื่อวันที่ ๒๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๔

๒.๘.๔ กิจกรรมของ ARF ที่เกี่ยวข้องกับการรักษาสันติภาพ

การประชุมระดับเจ้าหน้าที่ของประเทศสมาชิก ARF ด้านการรักษาสันติภาพ (ARF Peacekeeping Experts' Meeting) ครั้งที่ ๑ จัดขึ้นระหว่าง ๒๖ - ๒๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ ณ กรุงปักกิ่ง และต่อมาได้กำหนดให้มีการประชุมประจำปีอย่างต่อเนื่อง แต่ยังคงขาดความสม่ำเสมอจนถึงปัจจุบันได้จัดการประชุมจำนวนรวม ๗ ครั้ง การประชุมฯ มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถและเตรียมความพร้อมในภูมิภาคผ่านการฝึกอบรมและกิจกรรมต่างๆ เช่น การรวบรวมแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศและบทเรียนที่ผ่านมาจากปฏิบัติการรักษาสันติภาพในกรอบ UN และองค์กรในภูมิภาคต่างๆ การจัดทำและปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัย การกำหนดผู้ประสานงานหลักสำหรับแลกเปลี่ยนข้อมูล การจัดประชุมผู้เชี่ยวชาญด้านปฏิบัติการรักษาสันติภาพ การสร้างเครือข่ายระหว่างศูนย์ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสมาชิก ARF ที่เข้าร่วมการฝึกซ้อมการรักษาสันติภาพ อันจะส่งเสริมความเชื่อมั่นและการทำงานร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่รักษาสันติภาพฝ่ายทหารและฝ่ายพลเรือนในภูมิภาค

การประชุม ARF SOM ในวันที่ ๒๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ได้เห็นชอบ Hanoi Plan of Action to Implement the ARF Vision Statement ซึ่งกำหนดให้การรักษาสันติภาพเป็นความร่วมมือหนึ่งระหว่างสมาชิก ARF เพื่อส่งเสริมสันติภาพและเสถียรภาพในภูมิภาค ตลอดจนสร้างความไว้วางใจระหว่างกัน

ในปัจจุบันนั้น สำนักเลขาธิการอาเซียนอยู่ระหว่างการจัดทำ Compilation Study on Best Practices and Lessons Learned in Peacekeeping Operations in the ARF ซึ่งได้รับการสนับสนุนจาก ASEAN-US Technical Assistance and Training Facility (US-TATF) เพื่อรวบรวมประสบการณ์การเข้าร่วมในปฏิบัติการ การปรับใช้บทเรียนที่ผ่านมากับการวางแผนการปฏิบัติการรักษาสันติภาพในอนาคต และข้อเสนอแนะในการทำให้การศึกษาครั้งนี้เกิดประโยชน์สูงสุด อาทิ ประเด็นการสร้างเครือข่ายระหว่างศูนย์รักษาสันติภาพในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ข้อมูล และการแลกเปลี่ยนอุปกรณ์ การสร้างสันติภาพหลังความขัดแย้งเพื่อนำมาสู่สันติภาพที่ยั่งยืน การเคารพแนวปฏิบัติระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง และการเคารพความแตกต่างทางวัฒนธรรม นอกจากนี้ ARF Defence Officials' Dialogue (ARF DOD) ยังได้หารือประเด็นความร่วมมือด้านปฏิบัติการรักษาสันติภาพ ซึ่งในการประชุม ARF DOD ครั้งล่าสุด ระหว่าง ๒ - ๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ ณ สาธารณรัฐเกาหลี ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการฝึกซ้อมกำลังทหารก่อนเริ่มปฏิบัติการเพื่อเตรียมตัวรับมือกับสถานการณ์ต่างๆ ระหว่างปฏิบัติการรักษาสันติภาพ การประสานงานกันระหว่างกรอบ ARF และ ADMM-Plus Experts' Working Group on Peacekeeping Operations นอกจากนี้ ที่ประชุมฯ ได้แลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของประเทศตน ตลอดจนรายละเอียดหลักสูตรการฝึกอบรมที่นานาชาติสามารถมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ด้านการรักษาสันติภาพ (กระทรวงการต่างประเทศ, ออนไลน์, ๒๕๖๓)

สำหรับการประชุมผู้เชี่ยวชาญด้านการรักษาสันติภาพในกรอบการประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก (ASEAN Regional Forum Peacekeeping Experts' Meeting) ที่สำคัญประกอบด้วย

๑. การประชุมฯ ครั้งที่ ๖ ระหว่าง ๑๕ - ๑๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ ณ กรุงปักกิ่ง สหประชาชาติ ดังนี้

สำนักเลขาธิการอาเซียนซึ่งมีหน้าที่กำกับดูแลการประชุมในกรอบของ ARF ADMM และ ADMM - Plus ได้กล่าวถึงความคืบหน้าของ Hanoi Action Plan ในกรอบของ ARF โดยเฉพาะในเรื่องการจัดทำบทเรียนจากการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ

นาย Herve Ladsous รองเลขาธิการสหประชาชาติฝ่ายการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ (Under-Secretary General, Department of Peacekeeping Operations - USG, DPKO) กล่าวถึงการปฏิบัติการรักษาสันติภาพว่าเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพซึ่งปฏิบัติงานอยู่บนพื้นฐานของกฎหมายระหว่างประเทศ ทั้งนี้ UNDPKO กำลังพัฒนาคู่มือทางด้านการประสานงานระหว่างทหาร-พลเรือน (Civil Military Coordination) ขึ้นใหม่ และจะปรับปรุงคู่มือการฝึกอบรมก่อนการวางกำลัง (Core Pre-deployment Training Manual) ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ที่ประชุมกล่าวถึงบทบาทของประเทศต่างๆ ในการส่งทหารเข้าร่วมในการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ เช่น สาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐอินโดนีเซีย และสาธารณรัฐอิสลามปาเลสไตน์

ที่ประชุมเห็นชอบแผนงานที่สำคัญในอนาคต ซึ่งมีความสำคัญและจะต้องรีบดำเนินการจัด การฝึกร่วมกันในด้านการประสานงานระหว่างทหารและพลเรือน ทั้งนี้ปัจจุบันยังไม่มีประเทศใดตอบรับเป็นเจ้าภาพในครั้งต่อไป

๒. การประชุมเชิงปฏิบัติการด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบการประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก (ASEAN Regional Forum Workshop on United Nations Peacekeeping Operations: ARF UNPKOs) ระหว่าง ๑๘ - ๒๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ ณ กรุงเทพมหานคร สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

ที่ประชุมฯ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาขีดความสามารถและการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศต่างๆ และสหประชาชาติ ในลักษณะสามเหลี่ยมความร่วมมือ (Triangular Partnerships)

การหารือสามฝ่ายร่วมกับผู้แทนกระทรวงการต่างประเทศญี่ปุ่น และโครงการสามเหลี่ยมความร่วมมือของสหประชาชาติ ในหัวข้อการขยายโครงการพัฒนาศักยภาพของหน่วยทหารช่างสู่อาเซียนในปี พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๗ ซึ่งโครงการฯ ดังกล่าวรัฐบาลญี่ปุ่นสนับสนุนงบประมาณ และสหประชาชาติสนับสนุนความเชี่ยวชาญ ผลการหารือฯ สหประชาชาติและญี่ปุ่นเชิญชวนประเทศไทยเข้าร่วมโครงการฯ ดังกล่าว

๓. การประชุมผู้เชี่ยวชาญด้านการรักษาสันติภาพในกรอบการประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก ครั้งที่ ๗ ซึ่งสาธารณรัฐประชาชนจีนและราชอาณาจักรกัมพูชา ร่วมกันเป็นเจ้าภาพจัดขึ้นระหว่าง ๒๖ - ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๒ ณ เมืองชิงเต่า สาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งมีสาระที่สำคัญคือ สาธารณรัฐประชาชนจีนได้แสดงจุดยืนในว่ายังคงยึดมั่นการปกป้องสันติภาพโลก และสนับสนุนการพัฒนา ร่วมกันของมนุษยชาติผ่านระบบพหุภาคีนิยมของ UN และยืนยันการดำเนินยุทธศาสตร์ Belt - Road Initiative ในปัจจุบันนั้น สาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นประเทศสมาชิกถาวรของคณะมนตรีความมั่นคงฯ ที่สนับสนุนกำลังรักษาสันติภาพจำนวนมากที่สุด โดยมีกำลังปฏิบัติการอยู่ทั้งสิ้น ๒,๕๓๔ นาย ใน ๙ ภารกิจ และเป็นผู้สนับสนุนงบประมาณรักษาสันติภาพรายใหญ่เป็นลำดับ ๒ รองจากสหรัฐฯ ทั้งนี้ยังจะเพิ่มบทบาทมากยิ่งขึ้น โดยในปี ๒๕๖๒ ได้เสนอกำลังในระบบกำลังเตรียมพร้อมของสหประชาชาติ (UNPCRS) จำนวน ๘,๐๐๐ นาย นอกจากนี้สาธารณรัฐอินโดนีเซียยังได้แสดงเจตนารมณ์ชัดเจนในการมีบทบาทนำด้านการรักษาสันติภาพในระดับภูมิภาค โดยปัจจุบันได้รับการคัดเลือกเป็นสมาชิกไม่ถาวรของคณะมนตรีความมั่นคงฯ วาระปี พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๓ (ค.ศ. ๒๐๑๙ - ๒๐๒๐) และเป็นประเทศสมาชิกอาเซียนที่ส่งกำลังมากที่สุดถึง ๒,๘๑๖ นาย ทั้งนี้ มีเป้าหมายที่จะเพิ่มระดับเป็น ๔,๐๐๐ นาย

นโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทย

ประเทศไทยและรัฐบาลไทยมีนโยบายสนับสนุนสหประชาชาติและกรอบความร่วมมือระดับภูมิภาคอื่นๆ ในการดำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศอย่างต่อเนื่องและยาวนาน การเข้าร่วมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนั้น ได้มีการกำหนดเป็นนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนงานและโครงการ ตั้งแต่ระดับรัฐบาลไปจนถึงระดับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องทั้งทหาร ตำรวจ และพลเรือน ซึ่งได้นำมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานด้านการรักษาสันติภาพของประเทศไทยในภาพรวม โดยมีนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทยที่สำคัญได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี นโยบายของรัฐบาล นโยบายและยุทธศาสตร์ระดับกระทรวง (กระทรวงกลาโหม และกระทรวงการต่างประเทศ) ไปจนถึงระดับกองทัพไทย

ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี

“ยุทธศาสตร์ชาติ” ได้รับการพัฒนาขึ้นในรัฐบาลของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ และได้นำไปบรรจุไว้ในรัฐธรรมนูญ ๒๕๖๐ หมวด ๖ แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา ๖๕ โดยเขียนไว้ว่า “มาตรา ๖๕ รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่างๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดัน ร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว โดยในการจัดทำ การกำหนดเป้าหมาย ระยะเวลาที่จะบรรลุเป้าหมาย และสาระ ที่พึงมีในยุทธศาสตร์ชาติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ ทั้งนี้ กฎหมายดังกล่าวต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทุกภาคส่วนอย่างทั่วถึง” ซึ่งยุทธศาสตร์ชาติ เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้ และจากรัฐธรรมนูญมาตรา ๖๕ ได้มีการออกพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๐ เพื่อเป็นกรอบการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ โดยมีวิสัยทัศน์คือ การนำประเทศไทยไปสู่ความ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” และพัฒนาให้ไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ภายในปี ๒๕๕๘ - ๒๕๖๓ ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลักในการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติประกอบไปด้วย หลักวิชาการและความเป็นสากล ศึกษาประสบการณ์ของต่างประเทศ และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

ยุทธศาสตร์ชาติมีทั้งสิ้น ๖ ด้าน ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

๑.๑ ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง

มีเป้าหมายในการบริหารจัดการสภาวะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคงปลอดภัย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกระดับและทุกมิติ ควบคู่ไปกับการป้องกันแก้ไข และพร้อมรับมือกับภัยคุกคาม สาธารณภัย ขจัดปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างจริงจัง รวมทั้งปัญหาความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบันและอาจเกิดขึ้นในอนาคต ให้สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศ และเป้าหมายของสหประชาชาติ มีแผนงานตามยุทธศาสตร์ด้านต่างๆ ด้วย

๑.๑.๑ การเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๒.๑.๒ ปฏิรูปกลไกการบริหารประเทศและพัฒนาความมั่นคงทางการเมือง ขจัดคอร์รัปชัน สร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม

๒.๑.๓ การรักษาความมั่นคงภายในและความสงบเรียบร้อยภายใน ตลอดจนการบริหารจัดการความมั่นคงชายแดนและชายฝั่งทะเล

๒.๑.๔ การพัฒนาระบบ กลไก มาตรการและความร่วมมือระหว่างประเทศ ทุกระดับ และรักษาคุณภาพความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่

๒.๑.๕ การพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพการฉีกกำลังป้องกันประเทศ การรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ สร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศ

๒.๑.๖ การพัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติและระบบบริหารจัดการภัยพิบัติ รักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม

๒.๑.๗ การปรับกระบวนการทำงานของกลไกที่เกี่ยวข้องจากแนวตั้งสู่แนวระนาบมากขึ้น

๑.๒ ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

มีเป้าหมายคือ การนำพาประเทศไทยให้ก้าวพ้นกับดักรายได้ปานกลาง ประชาชนกินดีอยู่ดี มีรายได้เพิ่มขึ้น ขยายโอกาสในเวทีโลก โดยตั้งเป้าให้ประเทศไทยอยู่ในอันดับ ๑ ใน ๒๐ ของการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขัน เสริมศักยภาพของผู้ประกอบการ ให้ใช้เทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์ ให้เป็นผู้ผลิตได้และขายเป็น พัฒนาระบบขนส่ง เพื่อลดต้นทุน และวางยุทธศาสตร์ให้การเติบโตของเศรษฐกิจและสังคมไทยเป็นไปอย่างมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสอดคล้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ ภายใต้บริบทของไทยที่สอดคล้องกับกติกาสากล

๑.๓ ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน

มีเป้าหมายคือ ให้ประเทศไทยมีเด็กที่เรียนดี มีโอกาสทางการศึกษา มีทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ พร้อมกับมีคนในวัยทำงานที่มีทักษะสูง สอดรับกับการเข้าสู่เศรษฐกิจในยุคดิจิทัล และมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี มีการปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรม ผ่านกิจกรรมชุมชน สถานศึกษา การเปลี่ยนบทบาทครู ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต การปฏิรูประบบการเก็บภาษีและรายจ่ายเพื่อให้บริการด้านสุขภาพ และใช้สื่อในการส่งเสริม สุขภาพ ให้กับประชาชนทุกช่วงวัยอย่างมีประสิทธิภาพพอเพียง เป็นธรรม และยั่งยืน รวมทั้ง ใช้เทคโนโลยีพัฒนาระบบดูแลสุขภาพ สำหรับพื้นที่ห่างไกล

๑.๔ ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม

ร่างยุทธศาสตร์ชาติฉบับนี้มีเป้าหมายที่จะสร้างความเป็นธรรม และลดความเหลื่อมล้ำ ในทุกมิติ กระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม เพิ่มโอกาสให้ทุกภาคส่วน เข้ามาเป็นกำลังของการพัฒนาประเทศในทุกระดับเพื่อความสมานฉันท์และเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการพึ่งตนเองและการจัดการตนเองเพื่อสร้างสังคมคุณภาพ เช่น การปรับ

รายการหักลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคล บุคคลธรรมดา และผู้มีรายได้สูง ให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขกฎหมายตั้งแต่ขั้นตอนการร่างกฎหมาย พัฒนา สภาพแวดล้อม การเตรียมตัวก่อนถึงวัยสูงอายุ การมีหลักประกันยามชราภาพของประชากร ก่อนวัยสูงอายุ เป็นต้น

๑.๕ ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

มีเป้าหมายที่จะพัฒนาสิ่งแวดล้อมทั้ง ทางบก น้ำ และอากาศ โดยตั้งเป้าใช้พลังงานหมุนเวียน ในการผลิตไฟฟ้าร้อยละ ๔๐ และให้ประเทศไทยเป็นประเทศพัฒนาแล้วที่มีคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่ดีที่สุดในอนาคตภายในปี ๒๕๗๙ โดยการน้อมนำศาสตร์ของพระราชาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ที่ยึดหลักสามประการ คือ มีความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน มาเป็นหลักในการจัดทำเช่น การเพิ่มแหล่งกักเก็บน้ำ และแหล่งชะลอน้ำให้เพียงพอ ลดสัดส่วนการใช้ เชื้อเพลิงฟอสซิล และเพิ่มสัดส่วนการใช้พลังงานหมุนเวียน สนับสนุนการเปลี่ยนของเสียให้เป็นพลังงาน จัดการมลพิษ ขยะ น้ำเสีย ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล และเพิ่มพื้นที่สีเขียว รวมทั้งการปรับปรุงโครงสร้างภาษี เพื่อส่งเสริมการประหยัดพลังงาน

๑.๖ ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

มุ่งพัฒนาให้บริการภาครัฐมีความกระชับ ฉับไว ปลอดภัย ประชาชนร้อยละ ๘๐ มีความพึงพอใจและมีคุณภาพชีวิตอยู่แถวหน้าของโลก ร่างยุทธศาสตร์ชาติฉบับนี้มีเป้าหมายสำคัญ คือ สังคมไทยต้องมีการบริหารราชการแผ่นดิน โดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาอย่างยั่งยืน และสมดุล โดยจะต้องมีการทำงานแบบบูรณาการระบบองค์กรเปิดกว้าง เชื่อมโยง ปรับบทบาทความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐ และภาคส่วนอื่นๆ ในการบริหารจัดการด้วยการ เพิ่มบทบาทให้ภาคส่วนอื่นๆ ร่วมดำเนินการบนพื้นฐานของกรมธรรมาภิบาล มีความรับผิดชอบ ตรวจสอบได้ อีกทั้งข้าราชการไทยต้องมีขีดสมรรถนะสูง เพื่อรองรับการพัฒนาประเทศ และต้องพัฒนาระบบบริหารจัดการบุคลากรภาครัฐที่สามารถจูงใจและดึงดูดให้คนดี คนเก่ง เข้ามาร่วมองค์กรมีขนาดกระทัดรัด และใช้นวัตกรรมและดิจิทัลในการบริการ ประชาชน และบริหารจัดการ โดยต้องมีข้อมูลภาครัฐเพื่อให้ทุกภาคส่วนนำไปใช้ต่อยอดได้ สร้างองค์ความรู้และนวัตกรรม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ นอกจากนี้ ยังต้องปรับปรุงระเบียบกฎหมายต่างๆ ให้มีความชัดเจน เป็นธรรม ทันสมัย สอดคล้องกับข้อบังคับสากลหรือข้อตกลงระหว่างประเทศและพัฒนาระบบการยุติธรรม ให้มีความเสมอภาคและเท่าเทียมกันอย่างแท้จริง รวมทั้งสร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน ส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวกันเพื่อมีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้ความรู้ ต่อต้าน หรือ ชี้เบาะแส โดยได้รับความคุ้มครองจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ พร้อมทั้งมีระบบการรับเรื่อง ร้องเรียนการทุจริต รวมถึงข้าราชการต้องเปิดเผยบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ให้ประชาชนทราบ และสามารถจัดการกับผู้กระทำความผิดได้อย่างตรงไปตรงมาเป็นธรรม ปราศจากการแทรกแซงจากผู้มีอิทธิพล และตรวจสอบได้

๒. นโยบายรัฐบาลด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ

พล.อ. ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้เข้าร่วมการประชุมระดับผู้นำด้านการรักษาสันติภาพ (Leaders' Summit on Peacekeeping) ณ สำนักงานใหญ่สหประชาชาติ นครนิวยอร์ก เมื่อวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๕๘ โดยได้เน้นย้ำถึงความภูมิใจของประเทศไทยที่ได้สนับสนุนปฏิบัติการ

รักษาสันติภาพของสหประชาชาติในพื้นที่ต่างๆ ทั่วโลกมาเป็นเวลายาวนาน รวมทั้งได้กล่าวสนับสนุน การดำเนินการของคณะผู้ทรงคุณวุฒิอิสระระดับสูงว่าด้วยปฏิบัติการด้านสันติภาพ (High-Level Independent Panel on Peace Operations) ซึ่งได้เผยแพร่รายงานเสนอให้ดำเนินการทบทวน อย่างรอบด้าน เกี่ยวกับการปฏิบัติการสันติภาพในปัจจุบัน เพื่อที่จะรับมือกับปัญหาท้าทายใหม่ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งไทยจะให้การสนับสนุนเลขาธิการสหประชาชาติในการพัฒนาให้ การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพมีความเข้มแข็งขึ้น เพื่อรับมือกับปัญหาท้าทายใหม่ๆ นอกจากนี้ ยังได้เน้น ย้ำถึงความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนต่อการป้องกันความขัดแย้ง การรักษา สันติภาพ และการเสริมสร้างสันติภาพ เนื่องจากจะทำให้ประชาชนในพื้นที่ขัดแย้งมีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งเป็นรากฐานของการมีสันติภาพที่ยั่งยืน นอกจากนี้ยังจะต้องส่งเสริมและรักษาสิทธิของสตรีและเด็ก ซึ่งเป็นกลุ่มที่เปราะบางที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งด้วย ซึ่งเป็นสาเหตุที่ประเทศไทยได้เน้นถึง ความสำคัญของเจ้าหน้าที่รักษาสันติภาพ ซึ่งไม่เพียงแต่ทำหน้าที่รักษาสันติภาพ แต่ยังเป็นนักพัฒนา ในเวลาเดียวกันด้วย ดังจะเห็นได้จากการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของประเทศไทยในติมอร์-เลสเต และที่แคว้นดาร์ฟูร์ของสาธารณรัฐซูดาน

นอกจากนี้ พล.อ. ประยุทธ์ จันทร์โอชา ยังได้ให้คำมั่น (Pledge) ในที่ประชุมฯ ว่า ประเทศไทยจะให้การสนับสนุนการปฏิบัติการกิจด้านการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ และจะ เสริมสร้างและผลักดันเรื่องสตรี สันติภาพ และความมั่นคง ซึ่งมีความเชื่อมโยงโดยตรงกับการแก้ไข ปัญหาความขัดแย้ง และช่วยให้เกิดสันติภาพอย่างยั่งยืน ดังนั้นประเทศไทยจึงยืนยันความตั้งใจว่า จะ สนับสนุนนายทหารฝ่ายเสนาธิการ และหน่วยทหารด้านการพัฒนาที่มีความเชี่ยวชาญด้านการพัฒนา ความเป็นอยู่ของประชาชนและด้านวิศวกรรมการก่อสร้าง เข้าร่วมในปฏิบัติการสันติภาพของ สหประชาชาติในอนาคตตามที่ได้รับคำร้องขอ และประเทศไทยพร้อมที่จะร่วมมือเพิ่มเติมกับ สหประชาชาติและประเทศอื่น ๆ เพื่อจัดการอบรมเสริมสร้างศักยภาพให้แก่เจ้าหน้าที่รักษาสันติภาพ โดยใช้ประโยชน์จากศูนย์ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ กองบัญชาการกองทัพไทย

แผนภาพที่ ๒ - ๘ การประชุมระดับผู้นำด้านการรักษาสันติภาพ (Leaders' Summit on Peacekeeping) ณ สำนักงานใหญ่สหประชาชาติ นครนิวยอร์ก เมื่อวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๕๘

ที่มา : สำนักโฆษก สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

๓. นโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

ภายหลังจากการประชุมระดับผู้นำด้านการรักษาสันติภาพ สหประชาชาติได้จัดการประชุมระดับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมด้านการรักษาสันติภาพ (UN Peacekeeping Defence Ministerial Meeting – UNPKDM) จำนวน ๓ ครั้ง เพื่อติดตามความคืบหน้าของการประชุมระดับผู้นำด้านการรักษาสันติภาพ

๓.๑ การประชุม UNPKDM ครั้งที่ ๑

จัดขึ้นระหว่าง ๗ – ๑๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๙ ณ กรุงลอนดอน สหราชอาณาจักร มีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามความก้าวหน้าในระบบกำลังเตรียมพร้อมสหประชาชาติของประเทศที่สนับสนุนกำลังเข้าร่วมภารกิจรักษาสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ ใน ๓ ประเด็น คือ ๑) การติดตามความพร้อมของประเทศที่ให้คำมั่นเข้าร่วมภารกิจสหประชาชาติ ๒) บทบาทของสตรีในการรักษาสันติภาพ และ ๓) แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ ซึ่ง พล.อ. ประวิตร วงษ์สุวรรณ รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม (ในขณะนั้น) ได้เข้าร่วมการประชุมฯ และได้ให้คำมั่นที่จะเพิ่มการสนับสนุนกำลังพลและหน่วยงานในการสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ในภารกิจรักษาสันติภาพที่สร้างสรรค์มากขึ้น พร้อมทั้งจะปฏิบัติตามที่ พล.อ. ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้ให้คำมั่นไว้ในการประชุมระดับผู้นำด้านการรักษาสันติภาพ อีกด้วย

๓.๒ การประชุม UNPKDM ครั้งที่ ๒

รัฐบาลแคนาดาได้เป็นเจ้าภาพร่วมกับสหประชาชาติจัดการประชุม UNPKDM ครั้งที่ ๒ ระหว่างวันที่ ๑๔ – ๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๐ ณ นครแวนคูเวอร์ ประเทศแคนาดา มีวัตถุประสงค์ของการประชุม ๓ ประเด็นคือ ๑) เพื่อทบทวนและติดตามความคืบหน้าของการดำเนินการตามคำมั่นที่ได้ให้ไว้ในการประชุมระดับผู้นำด้านการรักษาสันติภาพ โดยมุ่งเน้นการเสนอคำมั่นใหม่ๆ (Smart Pledges) ที่ตรงตามความต้องการของภารกิจในปัจจุบัน ๒) ทหารถึงการปฏิรูป (reform) การรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ โดยวิธีการ 3Ps (Planning, Pledges and Performance) ตามผลการประชุม UNPKDM ครั้งที่ ๑ ซึ่งแคนาดาได้เสนอให้เพิ่มความเป็นหุ้นส่วนระหว่างประเทศสมาชิก (Partnership) ด้านการพัฒนาขีดความสามารถของการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ และ ๓) สนับสนุนบทบาทสตรีกับการรักษาสันติภาพและความมั่นคง (Women, Peace and Security) โดยมุ่งเน้นการเพิ่มบทบาทและจำนวนของทหารหญิงในภารกิจรักษาสันติภาพ เนื่องจากเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของภารกิจ ซึ่ง พล.อ. ชัยชนะ นาคเกิด รองเสนาธิการทหาร (๑) (ในขณะนั้น) ได้เป็นผู้แทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเข้าร่วมการประชุมฯ และได้แจ้งต่อที่ประชุมฯ ถึงความคืบหน้าของประเทศไทย ในการเตรียมกำลังกองร้อยทหารช่างไปปฏิบัติการกิจ ณ สาธารณรัฐเชาห์ซูดาน พร้อมทั้งได้ดำเนินการให้ระดับความพร้อมของโรงพยาบาลสนามและชุดชุดเจาะน้ำบาดาล ซึ่งได้เสนอไว้ในระบบกำลังเตรียมพร้อมสหประชาชาติ (Peacekeeping Capability Readiness System : PCRS) ตามคำมั่นของ พล.อ. ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้เลื่อนขึ้นสู่ชั้นความพร้อมระดับที่ ๓ (ขั้นจัดทำร่างบันทึกความเข้าใจ) รวมทั้งได้ร่วมมือกับมิตรประเทศในการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่รักษาสันติภาพอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังได้ส่งเสริมให้ทหารหญิงมีส่วนร่วมในภารกิจรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ ให้มีจำนวนมากขึ้นด้วย

๓.๓ การประชุม UNPKDM ครั้งที่ ๓

สหประชาชาติได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุม UNPKDM ครั้งที่ ๓ ในวันที่ ๒๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ ณ สำนักงานใหญ่สหประชาชาติ นครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา โดยได้แจ้งให้กับประเทศสมาชิกทราบถึงการดำเนินการของสหประชาชาติในการปรับปรุงและพัฒนาประสิทธิภาพของการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ (Action for Peacekeeping – A4P) ซึ่งนายแอนโทนีโอ กูเตอร์เรส เลขาธิการสหประชาชาติได้พยายามผลักดันให้เกิดเป็นรูปธรรม ตลอดจนแจ้งถึงขีดความสามารถที่ยังมีความต้องการสำหรับภารกิจเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ ซึ่งประเทศไทยได้จัด พล.ร.ต. ญัฐพงศ์ เกตุสมบุญ ร.น. ผู้อำนวยการศูนย์ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ กรมยุทธการทหาร เป็นผู้แทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเข้าร่วมการประชุมฯ และได้กล่าวถ้อยแถลงยืนยันการปฏิบัติของประเทศไทยตามคำมั่นของ พล.อ. ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี สรุปได้คือ

๓.๓.๑ แจ้งให้ที่ประชุมได้ทราบถึงความสำเร็จในการดำเนินการตามคำมั่นของนายกรัฐมนตรี ในการส่งกองร้อยทหารช่างไปปฏิบัติการรักษาสันติภาพ ณ สาธารณรัฐเซาท์ซูดาน ตลอดจนการเตรียมการโรงพยาบาลสนามระดับ ๒ สำหรับสนับสนุนสหประชาชาติ

๓.๓.๒ แจ้งยืนยันการเพิ่มเจ้าหน้าที่ฝ่ายอำนวยการ และผู้สังเกตการณ์ทางทหาร ในภารกิจรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ

๓.๓.๓ เสนอเจตจำนงในการสนับสนุนกองร้อยทหารช่าง เพิ่มเติมอีก ๑ กองร้อย ให้กับสหประชาชาติ ในระบบ PCRS

๓.๓.๔ แสดงความประสงค์ในการขอรับรองมาตรฐานหลักสูตรฝึกอบรมด้านการรักษาสันติภาพจากสหประชาชาติ เพื่อสนับสนุนการจัดการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่รักษาสันติภาพให้กับประเทศสมาชิกสหประชาชาติ และประเทศในภูมิภาคอาเซียน

๓.๓.๕ การเพิ่มบทบาททหารหญิงของกองทัพไทยในภารกิจรักษาสันติภาพ ในการป้องกันการล่วงละเมิดทางเพศและสิทธิมนุษยชน การป้องกันการใช้ทหารเด็ก การคุ้มครองพลเรือน และการให้ความเห็นชอบในหลักการแวนคูเวอร์ (Vancouver Principles) ซึ่งเป็นผลจากการประชุม UNPKDM ครั้งที่ ๒

๔. นโยบายนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

พล.อ. ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ได้กำหนดนโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือกับมิตรประเทศและการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ โดยกำหนดเป็นนโยบายทั่วไป ให้กระทรวงกลาโหม ยึดมั่นในสถาบันหลักของชาติน้อมนำพระปฐมบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มาเป็นหลักในการบริหารราชการโดยให้ดำเนินการตามภารกิจที่กำหนดไว้ในบทบัญญัติ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ และยึดถือการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข นอกจากนี้จะต้องยึดมั่น กฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ ประกาศ และคำสั่งที่เกี่ยวข้อง รวมถึงนโยบาย และมติคณะรัฐมนตรีโดยเฉพาะคำสั่งและนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภา เมื่อ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒ ทั้งนโยบายหลัก ๑๒ ด้าน และนโยบายเร่งด่วน ๑๒ ด้าน มติสภากลาโหม ตลอดจนยุทธศาสตร์ชาติแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติโดยให้ปฏิบัติตามนโยบายการปฏิบัติราชการในด้านการเสริมสร้างความมั่นคงและปลอดภัยของประเทศ ด้านการปฏิรูปกองทัพและการส่งเสริมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล และด้านการสนับสนุนรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาที่สำคัญของชาติการพัฒนาประเทศ การบรรเทาภัยพิบัติและการช่วยเหลือประชาชน โดยในด้านการเสริมสร้างความมั่นคงและปลอดภัยของประเทศ พัฒนาศักยภาพด้านการป้องกันประเทศ ให้ยกระดับขีดความสามารถให้มีความพร้อมในการป้องกัน และรักษาอธิปไตยของประเทศ สามารถแก้ไขปัญหาและรับมือกับภัยคุกคาม รวมทั้งปัญหาที่อาจกระทบต่อความมั่นคงในทุกมิติทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง ตลอดจน สามารถพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์เอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขต และเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของรัฐ และความสงบเรียบร้อยของประชาชนได้ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ รวมถึง การเสริมสร้าง ความสัมพันธ์อันดีกับนานาประเทศ พัฒนาและเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคง ทางทหาร และรักษาตุลยภาพสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ

นอกจากนี้ยังกำหนดเป็นนโยบายเร่งด่วน ให้กระทรวงกลาโหม ให้ความสำคัญเร่งด่วน ในการขับเคลื่อนนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล เพื่อเป็นการสร้างหลักประกันพื้นฐานในการรองรับการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ และการพัฒนาศักยภาพของกระทรวงกลาโหมในระยะยาว ซึ่งจะต้อง ดำเนินการเสริมสร้างความมั่นคงและปลอดภัยของประเทศ โดยให้ความสำคัญและความเร่งด่วนสูงสุด ในการพิทักษ์รักษาและเทิดทูน สถาบันพระมหากษัตริย์อย่างสมพระเกียรติด้วยการมีระบบถวาย ความปลอดภัย ที่มีประสิทธิภาพ ป้องกันและปราบปรามการกระทำที่ล่วงละเมิดพระบรมเดชานุภาพ ในทุกรูปแบบ เพื่อให้สถาบันพระมหากษัตริย์คงเป็นศูนย์รวมจิตใจที่มั่นคงและยั่งยืน ของประชาชนชาวไทย และเป็นสถาบันหลักที่สำคัญยิ่งตลอดไป ตลอดจนน้อมนำพระปฐมบรมราชโองการ “เราจะรักษา สืบสาน และต่อยอด และครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขของอาณาราษฎรตลอดไป” ไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง โดยเร่งรัดการดำเนินการเรื่อง สืบสาน รักษา ต่อยอดศาสตร์พระราชชาติหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง และโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร โดยการสร้างองค์ความรู้และการฝึกอาชีพต่างๆ ให้กำลังพล และครอบครัวภายในหน่วยทหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การจัดการฝึกอบรมเรียนรู้การเกษตรแบบครบวงจรภายใต้ศาสตร์พระราชชาติในพื้นที่หน่วยทหารและประชาชนโดยทั่วไป และดำเนินโครงการจิตอาสาพระราชทาน ๙๐๔ วปร. โดยให้ ส่วนราชการของกระทรวงกลาโหม จัดทำโครงการรักษาคูเมืองเดิมเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในโอกาสมหามงคลพระราชพิธีบรมราชาภิเษก พุทธศักราช ๒๕๖๒ รวมทั้ง โครงการจิตอาสาพระราชทานในการสนับสนุนการบรรเทาสาธารณภัย โดยมุ่งเน้นการสร้างการมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วน ในการที่จะสนองตามพระบรมราชโองการ เพื่อพัฒนาสิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิตของประชาชน ในการสร้างความกินดีอยู่ดีและการเสียสละ เพื่อส่วนรวม ให้กับประชาชนในทุกด้าน และเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงและความร่วมมือทางทหาร กับประเทศสมาชิกอาเซียนและนานาชาติรวมถึงองค์กรระหว่างประเทศ โดยนำกลไกของคณะกรรมการในระดับต่างๆ และการทูตฝ่ายทหารมาใช้ในเวทีระหว่างประเทศ ทั้งแบบทวิภาคีและพหุภาคีเพื่อเสริมสร้างและรักษาตุลยภาพของความสัมพันธ์ ระหว่างประเทศ สร้างความไว้วางใจ เชื่อใจ สร้างสันติภาพ เสถียรภาพบนพื้นฐานเกียรติภูมิ และผลประโยชน์ของชาติที่เท่าเทียมกัน

ตลอดจนการจัดเตรียมและใช้กำลัง ในการปฏิบัติภารกิจที่ได้รับมอบหมาย อาทิการปฏิบัติการรักษา สันติภาพในกรอบ ของสหประชาชาติและการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทา ภัยพิบัติ แก่ประเทศสมาชิกอาเซียนและมิตรประเทศ เพื่อให้บทบาทของกองทัพไทยเป็นที่ยอมรับ ในระดับนานาชาติ ตลอดจนดำเนินกิจกรรมความร่วมมือกับประเทศสมาชิกอาเซียน ภายใต้กรอบ การประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Ministers' Meeting : ADMM) และ การประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (ASEAN Defence Ministers' Meeting - Plus : ADMM - Plus) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสนับสนุนรัฐบาลในโอกาสการ ดำรงตำแหน่งประธานอาเซียนของประเทศไทย ในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งมุ่งไปสู่การเป็นประชาคมที่มีประชาชน เป็นศูนย์กลาง และไม่ทิ้งใคร ไว้ข้างหลัง ภายใต้แนวความคิด “ร่วมมือ ร่วมใจ ก้าวไกล ยั่งยืน”

๕. นโยบายผู้บัญชาการทหารสูงสุด

นโยบายผู้บัญชาการทหารสูงสุดประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๒ และ ๒๕๖๓ มีวิสัยทัศน์ให้ กองทัพไทยเป็นกองทัพชั้นนำในภูมิภาค มีนวัตกรรมทันสมัย สามารถปฏิบัติการร่วมอย่างมีประสิทธิภาพในทุกมิติ ซึ่งได้กำหนดเป็นพันธกิจจำนวน ๖ ด้าน ซึ่งในจำนวนนี้ได้รวมถึงการเข้าร่วมใน การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพภายใต้กรอบสหประชาชาติ เพื่อดำรงเกียรติและศักดิ์ศรีของกองทัพไทย ในประชาคมโลก และจากพันธกิจด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพที่มี

๕.๑ นโยบายทั่วไป

ผู้บัญชาการทหารสูงสุดได้กำหนดเป็นนโยบายทั่วไปด้านการสร้างความ ร่วมมือด้านความมั่นคงกับมิตรประเทศ ให้กองทัพไทยพัฒนาความสัมพันธ์และความร่วมมือทางทหาร กับประเทศเพื่อนบ้าน ประเทศสมาชิกอาเซียน มิตรประเทศ และองค์การระหว่างประเทศ โดยสร้าง ความไว้วางใจ เชื่อใจ ลดความหวาดระแวง การได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน และหลักการต่างตอบแทนใน การเจรจา ให้ความสำคัญเร่งด่วนกับการเป็นประชาคมอาเซียน และการรักษาความสมดุลของ ความสัมพันธ์กับประเทศที่มีบทบาทสำคัญในภูมิภาค

๕.๒ นโยบายเฉพาะด้านการสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงกับมิตรประเทศ

ในด้านการสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงกับมิตรประเทศ ได้กำหนดให้ ส่งเสริมการเยือนและเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและฝ่ายอำนวยการกับประเทศ ครอบบ้าน และให้พัฒนาโลกความร่วมมือด้านความมั่นคงกับประเทศเพื่อนบ้าน ให้ครอบคลุมในทุก ระดับ ตลอดจนพัฒนาศักยภาพกองทัพไทยให้มีความพร้อมปฏิบัติการรักษาสันติภาพในกรอบ สหประชาชาติ รวมทั้งส่งเสริมความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพกับกองทัพของประเทศ สมาชิกอาเซียน รวมทั้งให้ความสำคัญกับบทบาทอย่างสร้างสรรค์ในการสร้างความร่วมมือด้านความ มั่นคงกับประเทศรอบบ้าน และภูมิภาคอาเซียนโดยเฉพาะการให้ความช่วยเหลือเพื่อมนุษยธรรมและ การบรรเทาภัยพิบัติ และการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ นอกจากนี้ยังกำหนดให้มีการพัฒนาการ ฝึกอบรม การฝึกร่วม/ผสมกับมิตรประเทศอย่างเป็นระบบ โดยพิจารณานำกำลังพลในระบบบัญชี รายชื่อพร้อมเรียกปฏิบัติงานในภารกิจรักษาสันติภาพ (On-call List) เข้าร่วมการฝึก รวมทั้งแสวง ประโยชน์ในการนำเทคโนโลยีและยุทธวิธีมาประยุกต์ใช้ ในการปรับปรุงการฝึกและการพัฒนาหลัก นิยมของกองทัพไทยให้ทันสมัย

สำหรับด้านการบริหารจัดการกองทัพในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพนั้น ได้กำหนดให้สนับสนุนบทบาทสตรีในการปฏิบัติการกิจของกองทัพ มุ่งเน้นภารกิจ การปฏิบัติการทางทหารที่มีใช้สงคราม อาทิจากปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ เป็นต้น

๕.๓ การประชุมผู้บัญชาการทหารสูงสุดด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ

สหประชาชาติ ได้จัดการประชุมผู้บัญชาการทหารสูงสุดด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ (Chief of Defence Conference) เป็นประจำทุก ๒ ปี โดยมีการประชุมครั้งแรกเมื่อ ๒๗ มีนาคม ๒๕๕๘ ณ สำนักงานใหญ่สหประชาชาติ นครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา เพื่อทบทวนผลการปฏิบัติงานด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ และแจ้งความต้องการในการขอรับการสนับสนุนกำลังทหาร ไปปฏิบัติการรักษาสันติภาพให้กับประเทศต่างๆ ทราบ ซึ่งกองทัพไทยโดยผู้บัญชาการทหารสูงสุด หรือผู้แทนได้เข้าร่วมการประชุมฯ ทุกครั้งอย่างต่อเนื่อง ซึ่งกองทัพไทยได้ยืนยันกับที่ประชุมว่าจะให้การสนับสนุนหน่วยทหารที่มีขีดความสามารถด้านการพัฒนาประกอบด้วย กองร้อยทหารช่าง โรงพยาบาล สนามระดับ ๒ และชุดชุดเจาะน้ำบาดาล ตลอดจนได้สนับสนุนความร่วมมือด้านการฝึกอบรมให้กับ เจ้าหน้าที่รักษาสันติภาพของประเทศต่างๆ ในภูมิภาค โดยได้เสนอความพร้อมด้านต่างๆ ในระบบ PCRS ซึ่งต่อมาสหประชาชาติได้จัดชุดตรวจ จำนวน ๔ คน เดินทางมายังประเทศไทย เพื่อประเมินและให้ คำแนะนำ (Assessment and Advisory Visits - AAVs) สำหรับการเตรียมความพร้อมของหน่วยในระบบ PCRS ระหว่าง ๑๑ - ๑๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ โดยผลการตรวจอย่างไม่เป็นทางการที่ เจ้าหน้าที่สหประชาชาติแจ้งให้ในที่ประชุมทราบว่า การจัดยุทธโศปกรณ์หลัก และยุทธโศปกรณ์ทรงชีพของ หน่วยทั้งหมดเป็นไปตามที่สหประชาชาติกำหนด มีเพียงสิ่งที่ต้องเตรียมการเพิ่มเติมคือการจัดทำ แผนการฝึกก่อนวางกำลัง (Pre-Deployment Training : PDT) ซึ่งต่อมากองทัพไทย ได้จัดทำแผนการ ฝึก PDT เสนอให้สหประชาชาติตรวจรับรอง และสหประชาชาติได้แจ้งอย่างเป็นทางการภายหลังได้ ตรวจสอบแผนการฝึกฯ แล้ว ว่าหน่วยในระบบ PCRS ของ ทท. มีมาตรฐานตามที่สหประชาชาติกำหนด

ณ ปัจจุบัน กองทัพไทยอยู่ระหว่างเตรียมการจัดกำลังกองร้อยทหารช่าง เฉพาะกิจ ไทย/เซาท์ซูดาน ผลัดที่ ๒ ซึ่งมีกำหนดเดินทางไปสับเปลี่ยนกำลัง ผลัดที่ ๑ ในเดือน กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๓ โดยจะจัดทหารหญิงปฏิบัติหน้าที่ในหมวดพยาบาล นอกจากนี้กองทัพไทยยัง อยู่ระหว่างการเตรียมการเพื่อแจ้งยืนยันการสนับสนุนกองร้อยทหารช่างก่อสร้าง เพิ่มเติมอีก ๑ กองร้อย ให้กับสหประชาชาติ

แผนภาพที่ ๒ - ๙ การประชุมผู้บัญชาการทหารสูงสุดด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ

ที่มา : news.un.org

๖. แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง ถือเป็นกรอบแนวทางการดำเนินการหลัก ที่จะนำไปสู่จุดหมายปลายทางในภาพรวมที่เป็นรูปธรรมชัดเจนในระยะ ๒๐ ปี ตามที่ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ได้กำหนดเอาไว้ ซึ่งก็คือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข” โดยมีเป้าหมายสำคัญ ประกอบด้วย (๑) ประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความสุข (๒) บ้านเมืองมีความมั่นคงในทุกมิติ และทุกระดับ (๓) กองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน มีความพร้อม ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคง (๔) ประเทศไทยมีบทบาทด้านความมั่นคงเป็นที่ชื่นชมและได้รับการยอมรับโดยประชาคมระหว่างประเทศ และ (๕) การบริหารจัดการความมั่นคงมีผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวข้างต้น จึงได้กำหนดแผนย่อย แนวทางการพัฒนาเป้าหมายและตัวชี้วัด ในห้วงระยะเวลา ๕ - ๑๐ - ๑๕ - ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ประกอบด้วย ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕ ดำเนินการ “ปรับสภาพแวดล้อม พร้อมแก้ไขปัญหา” ให้ลดระดับลงอย่างมีนัยยะสำคัญ สำหรับ ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐ จะดำเนินการให้ “ปัญหาเกาหมัดไป ปัญหาใหม่ไม่เกิด” เอื้อต่อการบริหารประเทศมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นฐานนำไปสู่เป้าหมายในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๗๑ - ๒๕๗๕ ที่กำหนดไว้ว่า “ประเทศชาติพัฒนา ปวงประชาร่วมผลก่อดัน” จนกระทั่งสามารถบรรลุเป้าหมายสุดท้ายในห้วงปี พ.ศ.๒๕๗๖ - ๒๕๘๐ ที่ว่า “ประเทศชาติ มั่นคง ประชาชนมีความสุข” ในที่สุด โดยสาระสำคัญประกอบไปด้วยแผนย่อยจำนวนทั้งสิ้น ๕ แผนย่อย ได้แก่

แผนภาพที่ ๒ - ๑๐ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง

ที่มา : ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐)

๖.๑ การรักษาความสงบภายในประเทศ

มีเป้าหมายเพื่อสร้างความสงบให้เกิดขึ้นในประเทศชาติบ้านเมือง เอื้อต่อการบริหารและพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติและนโยบายที่กำหนด สังคมมีความเข้มแข็งสามัคคีปรองดอง ประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความสุข โดยมีแนวคิดในการดำเนินการที่สำคัญคือการสร้างความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สร้างความรักความสามัคคี ความสำนึกจงรักภักดี และความภาคภูมิใจในชาติให้เกิดขึ้นกับประชาชนทุกหมู่เหล่า ขณะเดียวกันก็ส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่มีเสถียรภาพและธรรมาภิบาล เห็นแก่ประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน ตลอดจนการพัฒนาปรับปรุงกลไกการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ แผนย่อยด้านนี้จะรองรับประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ๔ ประเด็น ได้แก่ (๑) การพัฒนาและเสริมสร้างคนในทุกภาคส่วนให้มีความเข้มแข็ง มีความพร้อมตระหนักรู้ในเรื่องความมั่นคงและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา (๒) การพัฒนาและเสริมสร้างความจงรักภักดีต่อสถาบันหลักของชาติ (๓) การพัฒนาและเสริมสร้างการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่มีเสถียรภาพและมีธรรมาภิบาล เห็นแก่ประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน และ (๔) การพัฒนาและเสริมสร้างกลไกที่สามารถป้องกันและขจัดสาเหตุของประเด็นปัญหาความมั่นคงที่สำคัญสำหรับแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ มีจำนวนทั้งสิ้น ๕ แนวทาง ประกอบด้วย (๑) การเสริมสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และความมั่นคงของมนุษย์ (๒) การเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (๓) การพัฒนาการเมือง (๔) การสร้างความสามัคคีปรองดองของคนในชาติ และ (๕) การบูรณาการกลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม

๖.๒ การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง

มีวัตถุประสงค์เพื่อเร่งรัดดำเนินการแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบันอย่างจริงจัง ให้หมดไปมากที่สุด ภายในระยะเวลา ๑๐ ปี พร้อมทั้งพัฒนาไกลเฝ้าระวัง แจ้งเตือน ป้องกัน และแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคง ที่อาจจะเกิดขึ้นใหม่อย่างเป็นรูปธรรม รวมถึงพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขตและเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของรัฐ และความสงบเรียบร้อยของประชาชน และการพัฒนาประเทศ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยมีแนวคิดในการดำเนินการที่สำคัญคือการวิเคราะห์และระบุสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาในแต่ละเรื่องให้ชัดเจน วางแผนบูรณาการในการแก้ไขปัญหาตามลำดับความเร่งด่วนของปัญหามีการติดตามตรวจสอบที่เป็นรูปธรรม ตลอดจนพัฒนาไกลเฝ้าระวัง แจ้งเตือน ป้องกัน และแก้ไขปัญหา ทั้งที่มีอยู่ในปัจจุบันและอาจจะเกิดขึ้นใหม่ ให้ชัดเจน และมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ แผนย่อยด้านนี้จะรองรับประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ๔ ประเด็น ได้แก่ (๑) การแก้ไขปัญหาความมั่นคงในปัจจุบัน (๒) การติดตาม เฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหาที่อาจอุบัติขึ้นใหม่ (๓) การสร้างความปลอดภัยและความสันติสุขอย่างถาวรในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ (๔) การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งทางบกและทางทะเล โดยมีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ ส่วนการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรและการพัฒนาประเทศ และส่วนการปกป้องอธิปไตยและผลประโยชน์ของชาติ โดยส่วนการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรและการพัฒนาประเทศ มีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ รวมทั้งสิ้น ๑๕ แนวทาง ประกอบด้วย (๑) การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (๒) การป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงทางไซเบอร์ (๓) การป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ (๔) การบริหารจัดการผู้หลบหนีเข้าเมือง (๕) การป้องกันและแก้ไขปัญหาการก่อการร้าย (๖) การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (๗) การป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ (๘) การเฝ้าระวังและป้องกันประเด็นทางเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง (๙) การป้องกันและแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (๑๐) การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (๑๑) การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติพื้นที่ชายแดน (๑๒) การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (๑๓) การพัฒนาประเทศเพื่อความมั่นคงและช่วยเหลือประชาชน (๑๔) การพิทักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ (๑๕) การแก้ไขปัญหาความมั่นคงเฉพาะกรณี สำหรับส่วนการปกป้องอธิปไตยและผลประโยชน์ของชาติ มีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ รวม ๕ แนวทาง ประกอบด้วย (๑) การปกป้องอธิปไตยและผลประโยชน์ของชาติในภาพรวม (๒) การปกป้องอธิปไตยและผลประโยชน์ของชาติทางบก (๓) การปกป้องอธิปไตยและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (๔) การปกป้องอธิปไตยและผลประโยชน์ของชาติทางอากาศ และ (๕) การเสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน มิตรประเทศ และองค์การนานาชาติ

๖.๓ การพัฒนาศักยภาพของประเทศ ให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ

เพื่อยกระดับขีดความสามารถของกองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคงทั้งระบบของประเทศ ให้มีความพร้อมในการป้องกันและรักษาอธิปไตยของประเทศ สามารถติดตาม

แจ้งเตือน ป้องกัน แก้ไขปัญหา และรับมือกับภัยคุกคาม รวมทั้งปัญหาที่อาจกระทบต่อความมั่นคงในทุกมิติ ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง ตลอดจนสามารถพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขตและเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของรัฐ และความสงบเรียบร้อยของประชาชน และการพัฒนาประเทศ ได้ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย อย่างมีประสิทธิภาพตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนด โดยมีแนวคิดในการดำเนินการที่สำคัญคือพัฒนาระบบงานด้านการข่าวกรองให้มีประสิทธิภาพ สามารถติดตาม แจ้งเตือน ระวังภัยภัย ป้องกันปัญหาและภัยคุกคาม ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก่อนที่จะเกิดเหตุการณ์หรือเหตุการณ์จะลุกลามต่อไป ในขณะที่เดียวกัน จะต้องมีการพัฒนาศักยภาพกองทัพ และหน่วยงานด้านความมั่นคง ทั้งคน เครื่องมือ/ยุทธโศปกรณ์ แผนปฏิบัติการ ตลอดจนการฝึกและระบบการบริหารจัดการ ให้มีความพร้อมอย่างเพียงพอ และเป็นรูปธรรม ในการเผชิญกับภัยคุกคามต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้น เช่น ภัยจากการก่อการร้าย อาชญากรรมข้ามชาติ ตลอดจนสาธารณภัยและ ภัยพิบัติต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งจัดทำแนวทางในการบริหารจัดการ และ/หรือ แผนปฏิบัติการ ในการเผชิญกับภัยคุกคามแต่ละมิติให้เป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ แผนย่อยด้านนี้จะรองรับประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ๓ ประเด็น ได้แก่ (๑) การพัฒนาระบบงานข่าวกรองแห่งชาติ แบบบูรณาการอย่างมีประสิทธิภาพ (๒) การพัฒนาและฝึกพลกำลังอำนาจแห่งชาติ กองทัพและหน่วยงานความมั่นคง รวมทั้งภาครัฐและภาคประชาชน ให้พร้อมป้องกันและรักษาอธิปไตยของประเทศ และเผชิญกับภัยคุกคามได้ทุกมิติ ทุกรูปแบบและทุกระดับ และ (๓) การพัฒนาระบบเตรียมพร้อมแห่งชาติและการบริหารจัดการ ภัยคุกคามให้มีประสิทธิภาพ โดยมีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญจำนวน ๓ แนวทาง ประกอบด้วย (๑) การพัฒนาระบบงานข่าวกรองแบบบูรณาการ (๒) การพัฒนาศักยภาพของประเทศด้านความมั่นคง และ (๓) การพัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติ

๖.๔ การบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและนานาชาติ รวมทั้งองค์กรภาครัฐและมิใช่ภาครัฐ

มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความสงบ สันติสุข ความมั่นคงและความเจริญก้าวหน้าให้กับประเทศชาติ ภูมิภาค และโลก อย่างยั่งยืน ตลอดจนให้สามารถร่วมกันป้องกันและแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นด้วยแนวทางสันติวิธีอย่างยั่งยืน โดยมีแนวคิดในการดำเนินการที่สำคัญคืออาศัยการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีในทุกระดับ และทุกด้านกับนานาชาติ ส่งเสริมความเป็นปึกแผ่นของประชาคมอาเซียน พร้อมยึดมั่นในหลักความเป็นแกนกลางของอาเซียนอย่างต่อเนื่องและจริงจัง รวมไปถึงการเสริมสร้างความร่วมมือกับทุกประเทศ ให้การดำเนินการต่างๆ เป็นไปตามหลักกฎหมายและหลักการสากล บนพื้นฐานของความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างประเทศ ทั้งนี้ แผนย่อยด้านนี้จะรองรับประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ๒ ประเด็น ได้แก่ (๑) การเสริมสร้างและรักษาดุลยภาพสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ และ (๒) การเสริมสร้างและธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาค สำหรับแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ มีรวมทั้งสิ้น ๓ แนวทาง ประกอบด้วย (๑) การเสริมสร้างและรักษาดุลยภาพสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ (๒) การเสริมสร้าง และธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาค และ (๓) การร่วมมือทางการพัฒนากับประเทศเพื่อนบ้าน ภูมิภาค โลก รวมถึงองค์กรภาครัฐและมิใช่ภาครัฐ

๖.๕ การพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม

มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้มีกลไกในการแก้ไขปัญหา ตลอดจนขับเคลื่อน ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงที่เป็นรูปธรรม โดยมีแนวคิดในการดำเนินการที่สำคัญคือการปรับ โครงสร้าง บทบาท อำนาจหน้าที่ และระบบการบริหารจัดการของสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) และ ศูนย์อำนวยการรักษา ผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้ แผนย่อยด้านนี้จะรองรับ ประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ๓ ประเด็น ได้แก่ (๑) การพัฒนากลไกให้พร้อม สำหรับการติดตาม เฝ้าระวัง แจ้งเตือน ป้องกัน และแก้ไขปัญหาความมั่นคงแบบองค์รวมอย่างเป็น รูปธรรม (๒) การบริหารจัดการความมั่นคงให้อำนาจหน่วยงานพัฒนาประเทศในมิติอื่นๆ และ (๓) การพัฒนากลไกและองค์กรขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง สำหรับแนวทางการพัฒนา ที่สำคัญ มีรวมทั้งสิ้น ๓ แนวทาง ประกอบด้วย (๑) การบูรณาการกลไกการบริหารจัดการความมั่นคง (๒) การบูรณาการข้อมูล ด้านความมั่นคง และ (๓) การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

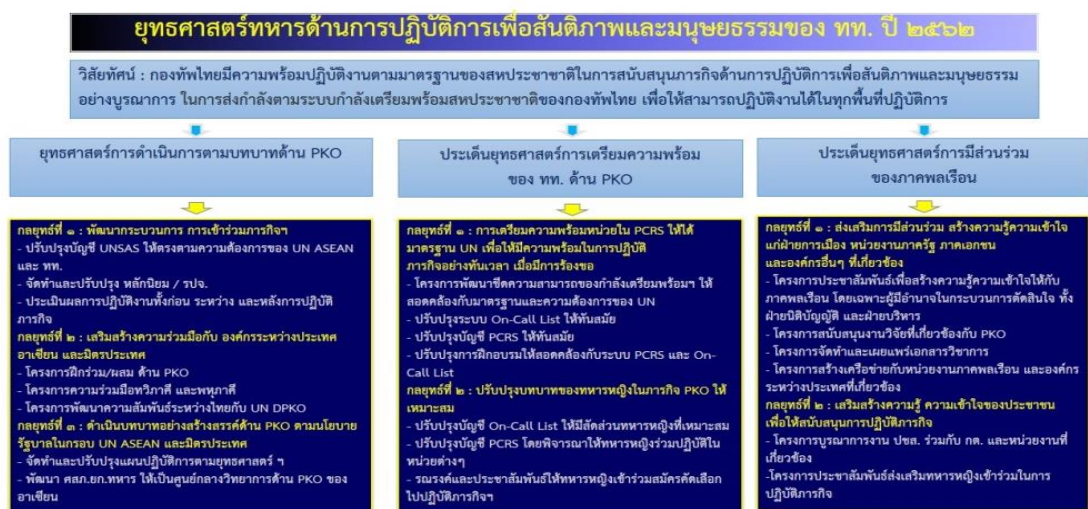
๗. ยุทธศาสตร์ทหารด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพและมนุษยธรรม

พ.ศ. ๒๕๕๗ - ๒๕๖๑

เพื่อให้การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของกองทัพไทยมีเป้าหมาย และมีทิศทาง ที่สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์ชาติ กองบัญชาการกองทัพไทยได้กำหนดยุทธศาสตร์ด้านการ ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของกองทัพไทย พ.ศ. ๒๕๕๗ - ๒๕๖๑ ซึ่งประกอบด้วยวิสัยทัศน์ที่จะให้ กองทัพไทยมีความพร้อมปฏิบัติงานตามมาตรฐานของสหประชาชาติในการสนับสนุนภารกิจด้านการ ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพและมนุษยธรรมอย่างบูรณาการ ในการส่งกำลังตามระบบกำลังเตรียมพร้อม สหประชาชาติของกองทัพไทย เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้ในทุกพื้นที่ปฏิบัติการและประเด็น ยุทธศาสตร์ด้านต่างๆ ๓ ด้าน ดังนี้

แผนภาพที่ ๒ - ๑๑ ยุทธศาสตร์ทหารด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพและมนุษยธรรม

พ.ศ. ๒๕๕๗ - ๒๕๖๑

ที่มา : กรมยุทธการทหาร, ๒๕๖๒

๗.๑ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ ยุทธศาสตร์การดำเนินการตามบทบาทด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพและมนุษยธรรม ประกอบด้วยกลยุทธ์ ๓ ด้าน เพื่อขับเคลื่อนการเข้าร่วมในการปฏิบัติเพื่อสันติภาพกับสหประชาชาติ และมิตรประเทศ

กลยุทธ์ที่ ๑ พัฒนาระบบการการเข้าร่วมภารกิจการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพและมนุษยธรรม ซึ่งประกอบด้วยแผนงานย่อย ๓ แผนงานคือ ๑) การปรับปรุงระบบกำลังเตรียมพร้อมสหประชาชาติให้ตรงตามความต้องการของสหประชาชาติ อาเซียนและกองทัพไทย ๒) จัดทำและปรับปรุงหลักนิยมตลอดจนระเบียบปฏิบัติประจำให้ทันสมัย และ ๓) ดำเนินการประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยและกำลังพลที่ไปปฏิบัติภารกิจ ทั้งก่อน ระหว่างและหลังจบการปฏิบัติการกิจ

กลยุทธ์ที่ ๒ เสริมสร้างความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพและมนุษยธรรมกับองค์กรนานาชาติ กลุ่มประเทศอาเซียน และมิตรประเทศบนพื้นฐานของความเข้าใจและการรักษาผลประโยชน์ร่วมกัน โดยการดำเนินโครงการต่างๆ เช่น โครงการจัดการฝึกอบรมด้านการรักษาสันติภาพ โครงการความร่วมมือทวิภาคีและพหุภาคีกับมิตรประเทศ และโครงการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับฝ่ายปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ

กลยุทธ์ที่ ๓ ดำเนินบทบาทอย่างสร้างสรรค์ด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพและมนุษยธรรม ตามนโยบายรัฐบาลใน ๓ กรอบความร่วมมือ ได้แก่ กรอบสหประชาชาติ กรอบความร่วมมือภูมิภาคโดยเฉพาะ ในกรอบอาเซียน และกรอบความร่วมมือกลุ่มมิตรประเทศ โดยการจัดทำและปรับปรุงแผนปฏิบัติการตามยุทธศาสตร์ด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพฯ ให้มีความทันสมัย และพัฒนาศูนย์ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ กรมยุทธการทหาร ให้เป็นศูนย์กลางวิทยาการด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของอาเซียน

๗.๒ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ ยุทธศาสตร์การเตรียมความพร้อมของกองทัพไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพและมนุษยธรรม ประกอบด้วยกลยุทธ์ ๒ ด้าน เพื่อขับเคลื่อนงานด้านการเตรียมกำลังปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ ดังนี้

กลยุทธ์ที่ ๑ เตรียมความพร้อมตามระบบกำลังเตรียมพร้อมสหประชาชาติของกองทัพไทยสำหรับภารกิจการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพและมนุษยธรรมให้เป็นไปตามมาตรฐานสหประชาชาติ เพื่อให้สามารถปฏิบัติภารกิจตามที่ได้รับภารกิจได้อย่างทันเวลาและมีประสิทธิภาพ โดยการพัฒนาขีดความสามารถของกำลังเตรียมพร้อมฯ ให้สอดคล้องกับมาตรฐานและความต้องการของสหประชาชาติ ปรับปรุงระบบบัญชีรายชื่อพร้อมเรียกปฏิบัติงานและระบบกำลังเตรียมพร้อมสหประชาชาติให้ทันสมัย และปรับปรุงการฝึกอบรมให้สอดคล้องกับการปฏิบัติภารกิจในพื้นที่ปฏิบัติการ

กลยุทธ์ที่ ๒ โครงการปรับปรุงบทบาททหารหญิงในการเข้าร่วมปฏิบัติการการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพและมนุษยธรรมให้มีความเหมาะสม โดยการปรับปรุงบัญชีรายชื่อพร้อมเรียกปฏิบัติงานให้มีสัดส่วนทหารหญิงที่เหมาะสม และปรับปรุงบัญชี PCRS โดยพิจารณาให้ทหารหญิงร่วมปฏิบัติในหน่วยต่างๆ และรณรงค์และประชาสัมพันธ์ให้ทหารหญิงเข้าร่วมสมัครคัดเลือกไปปฏิบัติภารกิจเพื่อสันติภาพ

๓.๓ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของหน่วยงานของรัฐ ภาคเอกชน และประชาชน มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของหน่วยงานนอก กระทรวงกลาโหม ภาคประชาสังคม และประชาชนทั่วไป เพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจ และประโยชน์ของการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ อันจะนำไปสู่การสนับสนุนจากประชาชน และการบูรณาการความพยายามร่วม เพื่อให้การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพตอบสนองต่อผลประโยชน์แห่งชาติอย่างแท้จริง มีกลยุทธ์ ๒ ด้าน ประกอบด้วย

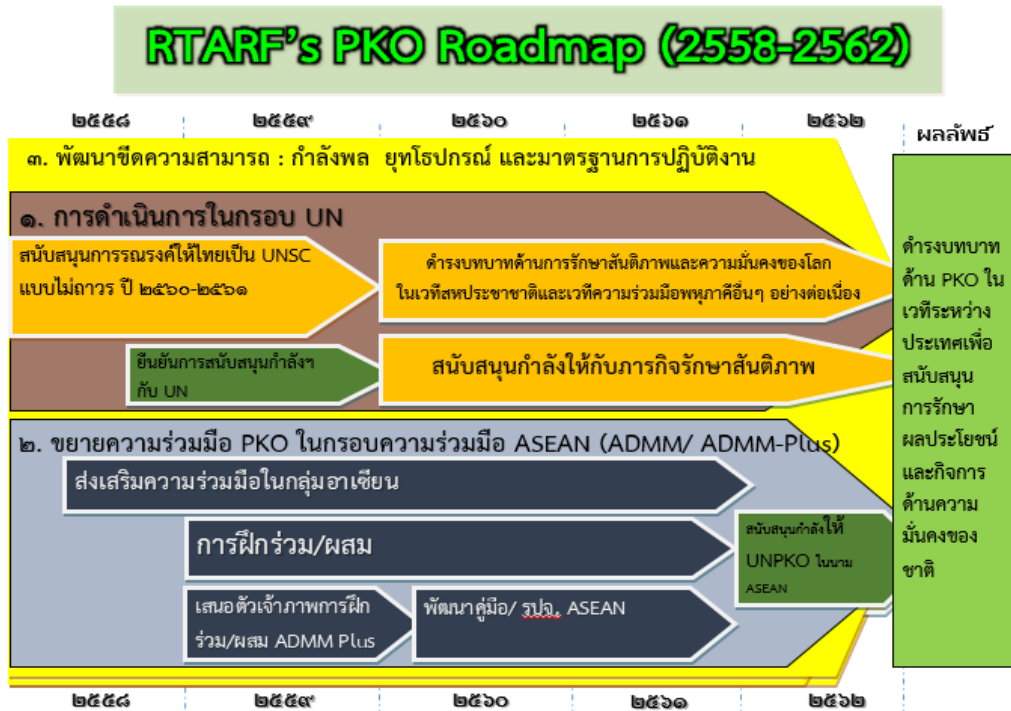
กลยุทธ์ที่ ๑ ส่งเสริมการมีส่วนร่วม และสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ ฝ่ายการเมือง หน่วยงานของรัฐ เอกชน หน่วยงานและองค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพและมนุษยธรรม โดยดำเนินโครงการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับภาคพลเรือน โดยเฉพาะผู้มีอำนาจในกระบวนการตัดสินใจ ทั้งฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายบริหาร โครงการสนับสนุนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ โครงการจัดทำและเผยแพร่เอกสารวิชาการ และโครงการสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภาคพลเรือน และองค์กรระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

กลยุทธ์ที่ ๒ เสริมสร้างความรู้ และความเข้าใจของประชาชน เพื่อให้สนับสนุนการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพและมนุษยธรรม โดยบูรณาการงานประชาสัมพันธ์ร่วมกับ กระทรวงการต่างประเทศและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนประชาชนสัมพันธ์ส่งเสริมทหารหญิง เข้าร่วมในการปฏิบัติการกิจเพื่อสันติภาพ

๘. แผนปฏิบัติงาน (Roadmap) ด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ ของกองทัพไทย ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๒

แผนปฏิบัติงาน (Roadmap) ด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ ของกองทัพไทย ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๒ พัฒนามาจากยุทธศาสตร์ทหารด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพฯ เพื่อกำหนด แผนงานในการขับเคลื่อนการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ฯ โดยมีวัตถุประสงค์/เป้าหมายหลัก คือใช้การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพเป็นเครื่องมือในการสร้างอิทธิพลในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ ซึ่งจะส่งผลให้ไทยสามารถดำเนินการในการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติ โดยเฉพาะการแก้ปัญหาความมั่นคง ที่ไทยกำลังเผชิญอยู่ ประกอบด้วยแผนงานหลัก ๓ ด้านคือ การดำเนินงานในกรอบของสหประชาชาติ การดำเนินงานในกรอบความร่วมมืออาเซียน และการพัฒนาขีดความสามารถของ ศสภ.ยก.ทหาร ให้เป็นศูนย์แห่งความเป็นเลิศของภูมิภาค

แผนภาพที่ ๒ – ๑๒ แผนปฏิบัติการ (Roadmap) ด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ ของกองทัพไทย ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๒

ที่มา : กองบัญชาการกองทัพไทย, ๒๕๕๘

๘.๑ การดำเนินงานในกรอบสหประชาชาติ

มีเป้าหมายคือการสนับสนุนรัฐบาลในการรักษาผลประโยชน์และความมั่นคงแห่งชาติ ที่ดำเนินการในกรอบของสหประชาชาติ เช่นการที่รัฐบาลไทยได้สมัครเข้าเป็นคณะมนตรีความมั่นคงแบบไม่ถาวรในวาระปี ๒๕๖๐ ถึง ๒๕๖๑ และดำเนินการการรณรงค์ขอรับการสนับสนุนจากประเทศสมาชิกระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ถึง พ.ศ. ๒๕๕๙ กองทัพไทยได้ให้การสนับสนุนการดำเนินการของรัฐบาล ด้วยการยืนยันการส่งกำลังเป็นหน่วยให้กับภารกิจรักษาสันติภาพของสหประชาชาติในห้วงปี ๒๕๕๘ ถึง ๒๕๕๙ และสนับสนุนการดำเนินการอื่นๆ ของรัฐบาลในการรณรงค์หาเสียงเป็นต้น นอกจากนี้กองทัพไทยจะสนับสนุนงานของสหประชาชาติด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรักษาสันติภาพ เช่นการจัดการฝึกอบรมระดับภูมิภาค หรือการเข้าร่วมกับสหประชาชาติในการขับเคลื่อนประเด็นที่สหประชาชาติให้ความสำคัญ ซึ่งจะส่งผลให้กองทัพไทยเข้าไปมีบทบาทในการกำหนดทิศทางของความมั่นคงโลก และมีอิทธิพลต่อการดำเนินการใดๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของไทยได้โดยตรง ตามแผนปฏิบัติการของกองทัพไทยในกรอบสหประชาชาตินั้น การสนับสนุนกำลังแบบเป็นหน่วยให้กับภารกิจรักษาสันติภาพได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ เป็นต้นไป การมีกำลังรักษาสันติภาพของไทยในภารกิจของสหประชาชาติ เป็นการหนุนบทบาทของไทย และเป็นการยืนยันถึงพันธกรณีที่ไทยมีต่อสหประชาชาติที่จะร่วมมือในการดำรงและรักษาสันติภาพและความมั่นคงของโลก

๘.๒ การดำเนินงานในกรอบความร่วมมืออาเซียน

มีเป้าหมายให้ชาติสมาชิกอาเซียนร่วมกันอย่างน้อย ๒ ชาติขึ้นไป สนับสนุนกำลังรักษาสันติภาพให้กับสหประชาชาติร่วมกัน ซึ่งเป็นการส่งเสริมความร่วมมืออาเซียน และการเป็นประชาคมอาเซียนโดยตรง การส่งกำลังในลักษณะดังกล่าวอาจจะเป็นการจับคู่กันระหว่าง ๒ ประเทศขึ้นไปที่มีความพร้อม หรือตามความจำเป็นของภารกิจและสถานการณ์ ซึ่งจะต้องดำเนินการเตรียมความพร้อมด้านต่างๆ ได้แก่การจัดการฝึกพร้อม/ผสมของอาเซียนด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ โดยได้ดำเนินการต่อเนื่องตั้งแต่ปี ๕๙ เป็นต้นมา เมื่อจัดการฝึกพร้อมกันไประยะหนึ่งแล้ว ก็ศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคต่างๆ แล้วดำเนินการแก้ไข จากนั้นจัดทำหลักปฏิบัติของอาเซียนในการส่งกำลังไปปฏิบัติรักษาสันติภาพร่วมกัน การดำเนินการต่างๆ ในขั้นตอนนี้ สามารถผลักดันให้เกิดขึ้นได้ ผ่านกรอบความร่วมมือและการประชุมต่างๆ ของ ASEAN ที่มีอยู่ โดยได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ จนถึงปัจจุบัน

๘.๓ การพัฒนาขีดความสามารถของ ศสภ.ยก.ทหาร ให้เป็นศูนย์แห่งความเป็นเลิศของภูมิภาค

เป็นการพัฒนาขีดความสามารถด้านต่างๆ ของศูนย์ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ กรมยุทธการทหาร อย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลา ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๘ ถึง พ.ศ. ๒๕๖๒) เพื่อให้ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพฯ และงานด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของกองทัพไทย เป็นศูนย์แห่งความเป็นเลิศของภูมิภาค โดยการพัฒนากำลังพลประเภทผู้เชี่ยวชาญด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ การปรับการบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องให้มีความรวดเร็ว รอบคอบ และมีประสิทธิภาพ การพัฒนาเครื่องมือ อุปกรณ์ และหลักสูตรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรมด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ และการส่งกำลังให้เป็นไปตามมาตรฐานของสหประชาชาติ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

รายงานการวิจัยเรื่อง “Effectiveness of Peacekeeping Operations” โดย Jessica Salvatore and Andrea Ruggeri ซึ่งได้ทำการศึกษาถึงพัฒนาการของการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ โดยได้ระบุว่า การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องในทุกระดับ ทั้งในมิติด้านการเมืองระหว่างประเทศ สถานการณ์ในพื้นที่ปฏิบัติการ และรูปแบบของความขัดแย้งที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้สหประชาชาติและประเทศสมาชิกต้องมีการปรับปรุงแนวคิด หลักการ และวิธีการทำงานในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพอย่างต่อเนื่อง

รายงานวิจัยเรื่อง “บทบาทของไทยกับการก้าวเข้าสู่ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน” โดย ภาณุวัฒน์ ปรีชญานุต ซึ่งได้ศึกษาถึงการดำเนินการของไทยกับการเป็นประชาคมอาเซียน โดยศึกษาถึงความเป็นมาของประชาคมอาเซียน พัฒนาการ หลักการ กิจกรรมความร่วมมือของอาเซียน ตลอดจนปัจจัยแวดล้อมภายนอกอาเซียนที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นประชาคมอาเซียน ทั้ง ๓ เสาหลัก

รายงานวิจัยเรื่อง “The Women in Blue Helmets: Gender, Policing, and the UN’s First All-Female Peacekeeping Units” โดย Lesley J. Pruitt ซึ่งได้ศึกษาถึงการส่งหน่วยตำรวจหญิงควบคุมฝูงชนจากประเทศอินเดียไปปฏิบัติการรักษาสันติภาพ ณ ประเทศไลบีเรีย

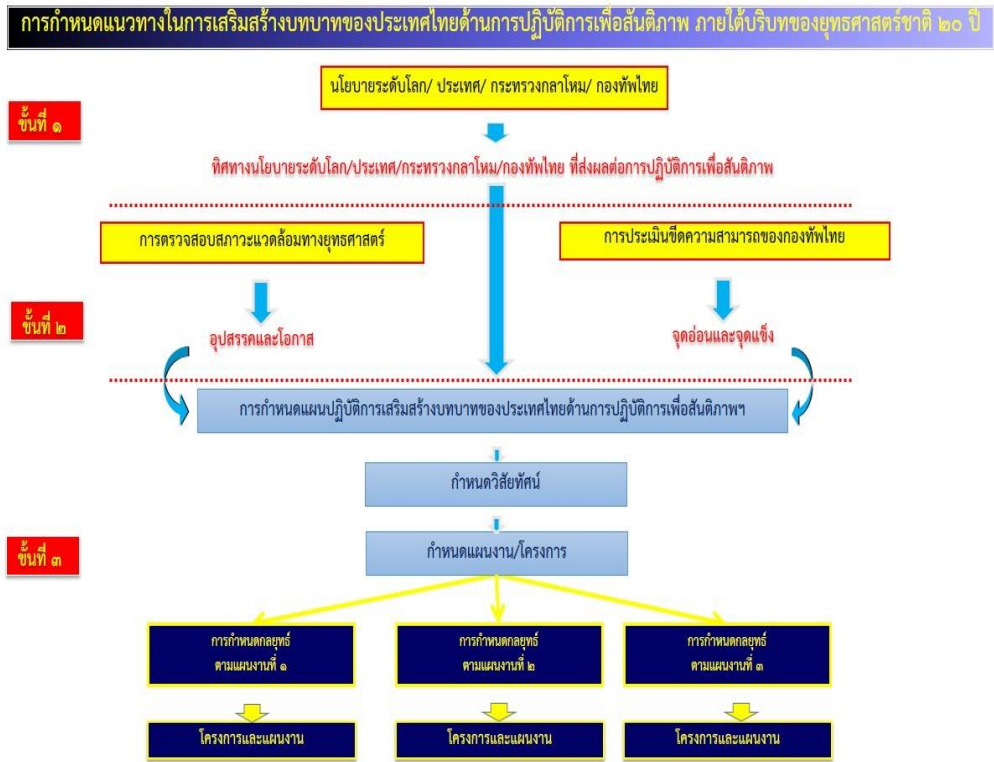
โดยศึกษาถึงโครงสร้างการจัดหน่วย ปัจจัยที่เป็นสิ่งจูงใจให้อินเดียส่งกำลังตำรวจที่เป็นหน่วยตำรวจหญิงล้วนเข้าปฏิบัติภารกิจ การยอมรับจากประชาชนและหน่วยงานในพื้นที่ และผลกระทบตลอดจนผลสำเร็จในระหว่างการปฏิบัติภารกิจของหน่วยดังกล่าว ซึ่งการศึกษาวินิจฉัยพบว่าการปฏิบัติงานในพื้นที่ของหน่วยตำรวจหญิงได้รับการชื่นชมจากประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนสร้างแรงบันดาลใจให้กับสตรีในท้องถิ่นได้ตระหนักถึงสิทธิและความสามารถที่ตนมี และสามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีให้กับชุมชนของตนได้

รายงานการวิจัยเรื่อง “The United Nations Peacekeeping Operations and Challenges” โดย Athambawa Sarjoon และ Mohammed Agus Yusoff ซึ่งได้ศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคของการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ ซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในภูมิภาคต่างๆ ซึ่งรวมทั้งการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ จนส่งผลให้สหประชาชาติต้องกำหนดมาตรการต่างๆ ออกมารองรับ เพื่อให้การบริหารจัดการความขัดแย้งที่ดำเนินการอยู่มีประสิทธิภาพมากขึ้น การศึกษาวินิจฉัยนี้ได้ย้ำถึงความสำคัญของนโยบายที่เกี่ยวข้องกระบวนการในการจัดทำนโยบาย ตลอดจนการปฏิรูปหน่วยงานของสหประชาชาติ

กรอบแนวคิดของการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้จะให้ความสำคัญกับการตอบโจทย์ของวัตถุประสงค์การวิจัย ทั้ง ๓ ประการ อันได้แก่ ๑) เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติและการเข้าร่วมในปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทย โดยยึดถือตามบริบทที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) และข้อกำหนดอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ๒) เพื่อศึกษาถึงองค์ประกอบด้านต่างๆ ที่ขับเคลื่อนการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ ปัญหาจากการขาดการบูรณาการในภาพรวมของประเทศไทยในการเข้าร่วมภารกิจเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติที่อาจยังขาดการยึดโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และ ๓) การกำหนดแผนงานเพื่อเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ ภายใต้บริบทของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ตามแผนภาพ

แผนภาพที่ ๒ - ๑๓ ขั้นตอนการวิจัย

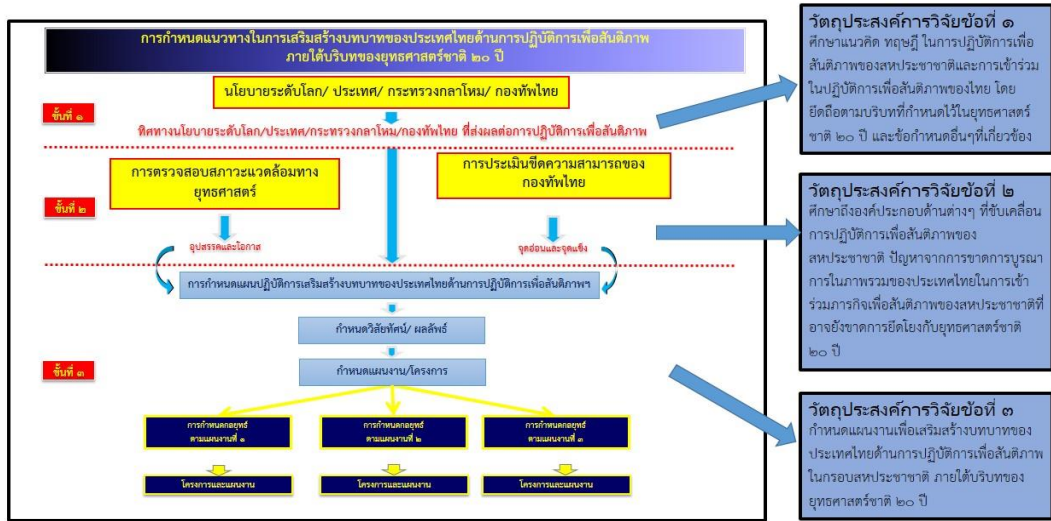

ที่มา : ประมวลผลโดยผู้วิจัย, ๒๕๖๓

จากแผนภาพ การวิจัยในขั้นตอนที่ ๑ เป็นการศึกษารอบนโยบาย ยุทธศาสตร์ หลักการ แนวทาง และข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ เริ่มจากระดับสหประชาชาติ อาเซียน ประเทศไทย ไปจนถึงระดับกองทัพไทย โดยทำการทบทวนวรรณกรรมทั้งหมดที่เกี่ยวข้อง จากนั้นจะทำการตรวจสอบสถานะแวดล้อม รวมทั้งทำการประเมินขีดความสามารถด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของประเทศไทยและกองทัพไทย เพื่อประเมินอุปสรรคและโอกาส ตลอดจนตรวจสอบจุดอ่อนและจุดแข็งที่มี และจะนำไปสู่การกำหนดแนวทางในการเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี

การดำเนินการวิจัยในแต่ละขั้นตอน จะต่อบัณฑิตอุปสรรคของการวิจัยแต่ละข้อ และมีความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์การวิจัย และการออกแบบการวิจัย ดังแผนภาพ

แผนภาพที่ ๒ - ๑๔ ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์การวิจัย และการออกแบบการวิจัย

ที่มา : ประมวลผลโดยผู้วิจัย, ๒๕๖๓

จากแผนภาพ ๒ - ๑๔เป็นการแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์การวิจัย และการออกแบบการวิจัย โดยวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๑ จะนำไปสู่การออกแบบการวิจัยในขั้นตอนที่ ๑ วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๒ นำไปสู่การออกแบบการวิจัยในขั้นตอนที่ ๒ และ วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๓ นำไปสู่การออกแบบการวิจัยในขั้นตอนที่ ๓ โดยมีรายละเอียดดังนี้

๑. ขั้นตอนที่ ๑ จากวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๑ การศึกษาภาพรวมทางยุทธศาสตร์ ซึ่งประกอบด้วย สภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ ได้แก่ แนวคิด ทฤษฎี ในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ ความเกี่ยวข้องระหว่างปฏิบัติการเพื่อสันติภาพกับการเป็นประชาคมอาเซียน และการดำเนินการด้านต่างๆ ของประเทศไทยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ ตลอดจนความเกี่ยวข้องกันกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) และข้อกำหนดอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

๒. ขั้นตอนที่ ๒ จากวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๒ การศึกษาถึงองค์ประกอบด้านต่างๆ ที่ขับเคลื่อนการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ ปัญหาจากการขาดการบูรณาการในภาพรวมของประเทศไทยในการเข้าร่วมภารกิจเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติที่อาจยังขาดการยึดโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี โดยการประเมินสภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ ซึ่งเป็นการศึกษาโดยการตรวจสอบปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การทหาร ทั้งที่เป็นอุปสรรคและโอกาส ซึ่งส่งผลกระทบต่อข้อกำหนดแนวทางในการเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ ทั้งนี้ แนวคิดที่สำคัญในการศึกษาในขั้นตอนนี้ จะให้ความสำคัญกับการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน และกระบวนการตรวจสอบสภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ของประเทศไทย ซึ่งจะทราบถึงปัจจัยที่เป็นอุปสรรค และโอกาสในการเข้าร่วมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติของประเทศไทย

๓. ขั้นตอนที่ ๓ จากวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๓ การกำหนดแผนงานเพื่อเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ ภายใต้บริบท

ของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี เป็นขั้นการออกแบบแผนงานและแนวทางในการเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ ให้มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี โดยนำผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยในขั้นตอนที่ ๒ ใช้เป็นปัจจัยนำเข้าในการวิเคราะห์ด้วยกระบวนการในการกำหนดยุทธศาสตร์ เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ออกมาเป็นแผนปฏิบัติการด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของประเทศไทย ตามยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ซึ่งประกอบด้วย

เป้าประสงค์ของแผนปฏิบัติการ โดยมีวิสัยทัศน์/ผลลัพธ์ พันธกิจ เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

กรอบแนวทางในการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการฯ หรือพิมพ์เขียวในการเปลี่ยนแปลงเชิงยุทธศาสตร์

วิธีการและทรัพยากรที่ใช้ในการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการ ซึ่งจะต้องอยู่ภายใต้กรอบแนวทางในการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการและจะต้องตอบสนองต่อเป้าประสงค์ของยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง

สรุป

ทฤษฎี แนวคิด หลักการ นโยบายและยุทธศาสตร์ ตลอดจนแผนงานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพทั้งของสหประชาชาติ กลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน และของประเทศไทย จะนำไปใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกประเทศ ร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อวิเคราะห์หาจุดอ่อนและจุดแข็งของประเทศไทย ในบทต่อไป และผลการวิเคราะห์ที่ได้รับจะนำไปใช้ในการจัดทำแนวทางในการเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ ภายใต้บริบทของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ซึ่งจะกล่าวถึงในบทต่อไป

บทที่ ๓

กระบวนการในการจัดทำยุทธศาสตร์

การศึกษาวิจัยในเรื่องการเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติภายใต้บริบทของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปีนี้ เป็นการศึกษาด้วยวิธีวิทยาในการแสวงหาความรู้เชิงอุปนัย (Inductive inquiry) ให้ได้ข้อมูลมาศึกษาวิเคราะห์เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยทั้ง ๓ ข้อ ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยยึดหลักการของการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลัก ซึ่งจะเริ่มจากการนำสภาวะแวดล้อมด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของประเทศไทยมาวิเคราะห์เพื่อศึกษาถึงโอกาสและอุปสรรค (Opportunities and treats) ตลอดจนจุดอ่อนและจุดแข็ง (Weakness and strength) ที่มีอยู่ เพื่อนำไปจัดทำแนวทาง/แผนกลยุทธ์ในการเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติภายใต้บริบทของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ต่อไป

การประเมินสภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ (Strategic environmental scanning)

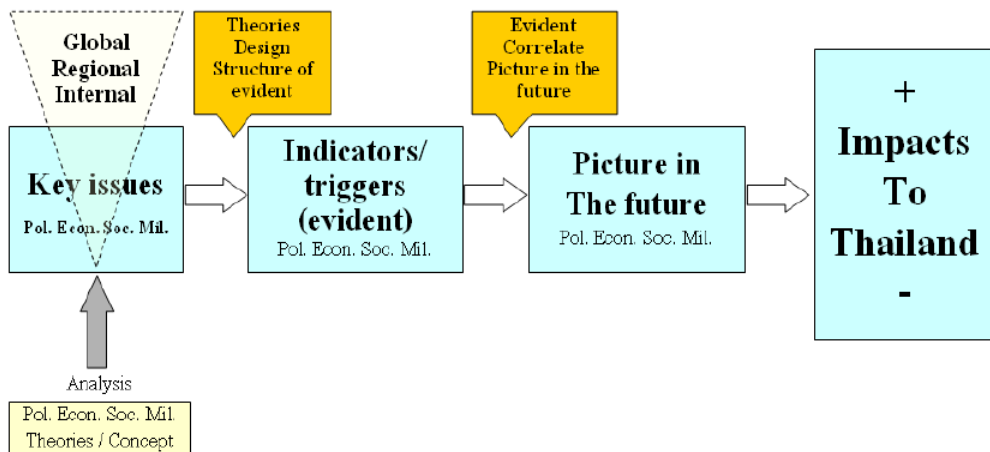
การตรวจสอบสภาวะแวดล้อมเป็นกระบวนการที่ต้องการพิสูจน์ทราบและการบรรยายให้เห็นถึงแรงผลักดันและแนวโน้มที่สำคัญ ซึ่งประเทศไทยจะต้องดำเนินการ เพื่อจัดการกับปัญหาและความท้าทายด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพที่มีอยู่ ดังนั้นจุดมุ่งหมายสำคัญของการตรวจสอบสภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ก็เพื่อจะระดมข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ให้สามารถชี้ชัดลงไปได้ว่าอะไรเป็นแรงผลักดัน และจะมีแนวโน้มไปในทิศทางใด รวมทั้งได้มีการพิสูจน์ทราบปัญหาและโอกาสต่างๆ นอกจากนี้การตรวจสอบสภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ถือได้ว่าเป็นขั้นตอนแรกสุดของกระบวนการพัฒนาเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์/แผนงาน จึงอาจกล่าวได้ว่า การตรวจสอบสภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์เป็นการศึกษาเพื่อให้เห็นถึงแนวโน้มของสถานการณ์ด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว นอกจากนี้ การตรวจสอบสภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ยังจะต้องวิเคราะห์ให้เห็นถึงผลกระทบทั้งที่เกิดประโยชน์เป็นผลดี และเป็นปัญหาเกิดผลเสียกับประเทศว่ามีอะไรบ้าง มีเหตุผลอย่างไรจึงเกิดผลกระทบดังกล่าวขึ้น ผลกระทบที่ได้จากการวิเคราะห์จะนำไปสู่การกำหนดได้ว่า อะไรเป็นอุปสรรค อะไรเป็นโอกาส เพื่อใช้ในการพัฒนาเพื่อกำหนดแนวทาง/แผนกลยุทธ์ ดังนั้นการตรวจสอบสภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์จึงเป็นจุดเริ่มต้นที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เปรียบเสมือนเป็นการตรวจสอบปัจจัยภายนอก (External factor) ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ และการตรวจสอบสภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์จะเป็นประเด็นสำคัญประการหนึ่งที่จะนำไปใช้เพื่อพิจารณาในกระบวนการพัฒนาเพื่อกำหนดแนวทาง/แผนกลยุทธ์ ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ต่อไป (นเรศน์ วงศ์สุวรรณ, ๒๕๕๖, หน้า ๘; วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๔, หน้า ๖; เรวัตร์ ชาตรีวิศิษฐ์ และคณะ, ๒๕๕๒, หน้า ๓๕-๓๖)

ขั้นตอนของการตรวจสอบสภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์จะแบ่งขั้นตอนออกเป็นลำดับ โดยเริ่มต้นตั้งแต่การกำหนดประเด็นสำคัญ (Key issues) จากมิติการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพด้านต่างๆ ของทั้ง ๓ ระดับ คือ ระดับโลก (Global) ระดับภูมิภาค (Regional) และระดับประเทศ (Internal) ทั้งนี้ ประเด็นสำคัญที่กำหนดขึ้นจะมีส่วนสำคัญในการวิเคราะห์สถานการณ์ด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ และเมื่อทราบถึงประเด็นสำคัญต่างๆ แล้ว ลำดับขั้นต่อมาจะต้องนำหลักการ แนวคิด ทฤษฎี รวมถึงข้อมูลอย่างรอบด้าน มาใช้ในการวิเคราะห์สถานการณ์ในแต่ละมิติซึ่งกำหนดไว้แล้วในประเด็นสำคัญทั้ง ๓ ระดับ ตามหลักการของศาสตร์ในแต่ละด้านโดยผลการวิเคราะห์ในแต่ละด้านจะนำไปสู่สิ่งบอกเหตุสำคัญ (Evident/ trigger) ซึ่งจะไปสู่ภาพในอนาคตที่จะเกิด ดังนั้นภาพในอนาคตที่เกิดขึ้นจึงเกิดจากการวิเคราะห์ตามหลักทฤษฎีและข้อมูลที่เลือกมาใช้ในการวิเคราะห์ แนวคิดทฤษฎีที่ถูกเลือกมาใช้ในการประเมินสภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์จึงมีความสำคัญมาก หากใช้ข้อมูลหรือหลักการแนวคิดทฤษฎีที่ไม่รอบด้านพอ ก็อาจจะทำให้การตรวจสอบสภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์คลาดเคลื่อนไปจากสถานการณ์ที่ควรจะเป็น

ประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่งในการตรวจสอบสภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์จะต้องวิเคราะห์ผลกระทบที่จะเกิดกับประเทศทั้งในด้านบวก และด้านลบ ทั้งสามระดับตั้งแต่ระดับโลก ระดับภูมิภาค และระดับภายในประเทศ ตามประเด็นสำคัญที่กำหนดไว้ตั้งแต่ต้น ทั้งนี้ การวิเคราะห์ผลกระทบจะนำไปสู่การกำหนดได้ว่า มีประเด็นสำคัญอะไรบ้างที่จะเป็นโอกาส และอะไรบ้างจะเป็นอุปสรรคต่อประเทศและจะส่งผลโดยตรงต่อกระบวนการพัฒนาเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ต่อไป (นเรศน์ วงศ์สุวรรณ, ๒๕๕๖, หน้า ๘-๙) ตามแผนภาพที่ ๓ - ๑

แผนภาพที่ ๓ - ๑ กระบวนการในการตรวจสอบสภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์

Strategic Environmental Scanning

ที่มา : นเรศน์ วงศ์สุวรรณ, ๒๕๕๖

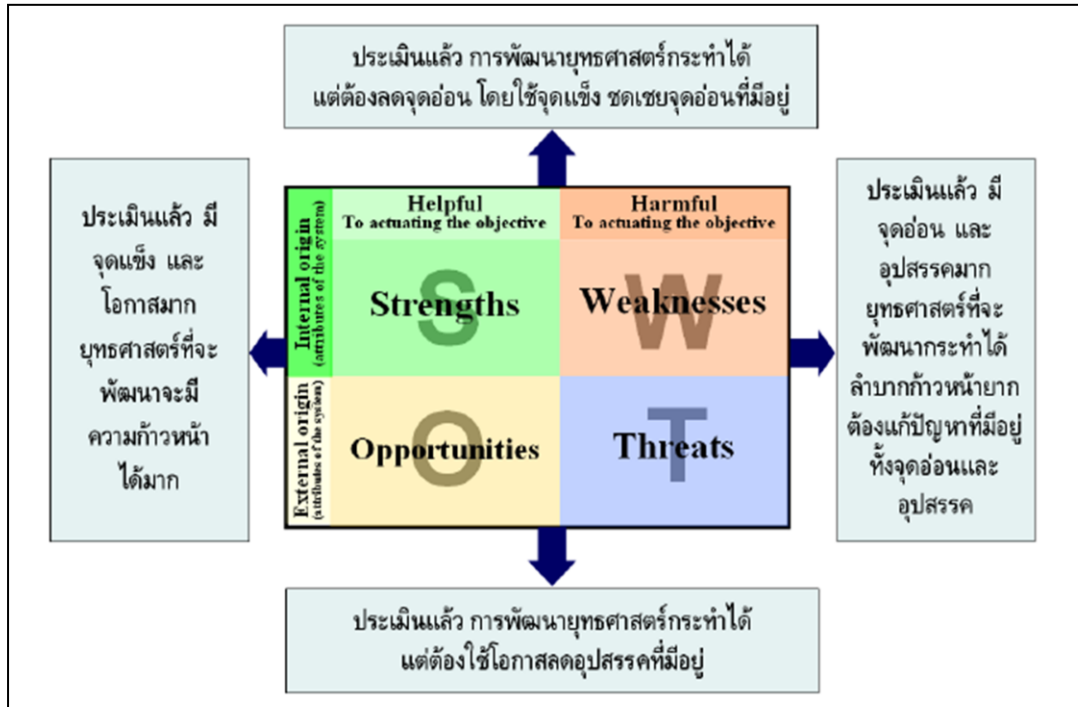
การตรวจสอบสถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์นับว่ามีความจำเป็นและสำคัญต่อกระบวนการพัฒนาเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ ทั้งนี้การตรวจสอบสถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์จะเป็นการคาดการณ์ผลกระทบจากปัจจัยภายนอกซึ่งส่งผลกระทบต่องานด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของประเทศ ทั้งนี้ผลกระทบดังกล่าวอาจจะเป็นได้ทั้งด้านที่เกื้อกูลและเป็นอุปสรรค ดังนั้น กระบวนการตรวจสอบสถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์จึงต้องมีวิริยอุตสาหในการดำเนินการ ซึ่งจะต้องอาศัยแนวคิดทฤษฎีรวมถึงข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ รวมถึงสิ่งแวดล้อมเป็นฐานคิดในการวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อคาดการณ์สถานการณ์ต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างใกล้เคียงมากที่สุด

กระบวนการประเมินขีดความสามารถระดับยุทธศาสตร์ (Strategic capability assessment)

การประเมินขีดความสามารถระดับยุทธศาสตร์นับได้ว่าเป็นเรื่องสำคัญอีกประการหนึ่งในการบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์ ทั้งนี้การตรวจสอบสถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ที่ได้ดำเนินการไปก่อนหน้านี้ จะเป็นการตรวจสอบเฉพาะปัจจัยภายนอก ซึ่งส่งผลต่อการกำหนดยุทธศาสตร์ แต่การกำหนดยุทธศาสตร์นั้น ต้องทราบปัจจัยภายใน (Internal factors) ด้วยเช่นกัน ดังนั้น การประเมินขีดความสามารถระดับยุทธศาสตร์ จึงเป็นการตรวจสอบเพื่อที่จะทราบถึงปัจจัยต่างๆ ภายในสถาบันหรือองค์การที่จะเข้ามาขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ ว่ามีปัจจัยใดที่จะเป็นจุดแข็งและอะไรเป็นจุดอ่อน

สำหรับการพัฒนายุทธศาสตร์ในระดับชาตินั้น จำเป็นจะต้องมีการประเมินเพื่อตรวจสอบพลังอำนาจและขีดความสามารถของชาติ ทั้งที่เป็นการเปรียบเทียบเชิงสัมพัทธ์ (Comparative assessment) และเชิงสัมบูรณ์ (Absolute assessment) ผลลัพธ์ที่ได้จากการประเมินพลังอำนาจและขีดความสามารถของชาติจะทำให้ทราบถึงจุดแข็งและจุดอ่อนของประเทศในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ ทั้งนี้ หากทราบถึงโอกาส อุปสรรค จุดแข็ง จุดอ่อน ซึ่งจะส่งผลดีต่อกระบวนการพัฒนาเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ ทำให้มีความชัดเจนและมีทิศทางที่เหมาะสมได้มากยิ่งขึ้น ตามแผนภาพ

แผนภาพที่ ๓ - ๒ การนำผลตรวจสถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ (อุปสรรค/ โอกาส) และการประเมินพลังอำนาจและขีดความสามารถของชาติ (จุดแข็ง/ จุดอ่อน) เพื่อกำหนดกรอบการพัฒนายุทธศาสตร์

ที่มา : นเรศน์ วงศ์สุวรรณ, ๒๕๕๖

จากแผนภาพ เป็นการนำผลการตรวจสอบสถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ และการประเมินพลังอำนาจและขีดความสามารถของชาติมากำหนดกรอบยุทธศาสตร์ ทั้งนี้ การดำเนินกรรมวิธีดังกล่าวหากได้ผลว่ามีโอกาสและจุดแข็งมาก การกำหนดยุทธศาสตร์สามารถพัฒนาให้ก้าวหน้าได้มาก หากผลการดำเนินกรรมวิธี มีทั้งจุดแข็ง และจุดอ่อน การกำหนดยุทธศาสตร์จะต้องลดจุดอ่อนโดยใช้จุดแข็งชดเชยจุดอ่อน หากผลการดำเนินกรรมวิธีมีทั้ง จุดอ่อนและอุปสรรค การกำหนดยุทธศาสตร์ให้ก้าวหน้าจะกระทำได้ยากจะต้องเน้นการแก้ปัญหาจุดอ่อน และอุปสรรคก่อน และหากผลการดำเนินกรรมวิธีมีทั้งโอกาส และอุปสรรค การกำหนดยุทธศาสตร์จะต้องใช้โอกาสลดอุปสรรคเป็นสำคัญ ดังนั้นการตรวจสอบสถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์และการประเมินพลังอำนาจและขีดความสามารถของชาติ จึงมีความสำคัญต่อการกำหนดทิศทางและกรอบแนวคิดในกระบวนการพัฒนาเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ แต่สิ่งสำคัญสูงสุดไม่ว่าจะออกแบกระบวนการพัฒนาเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์อย่างไร ตัวยุทธศาสตร์ที่พัฒนาขึ้นมา จะต้องตอบสนองต่อการรักษาผลประโยชน์ของชาติในท้ายที่สุด (นเรศน์ วงศ์สุวรรณ, ๒๕๕๖, หน้า ๔๙-๕๐)

การกำหนดยุทธศาสตร์ (Strategic formulation)

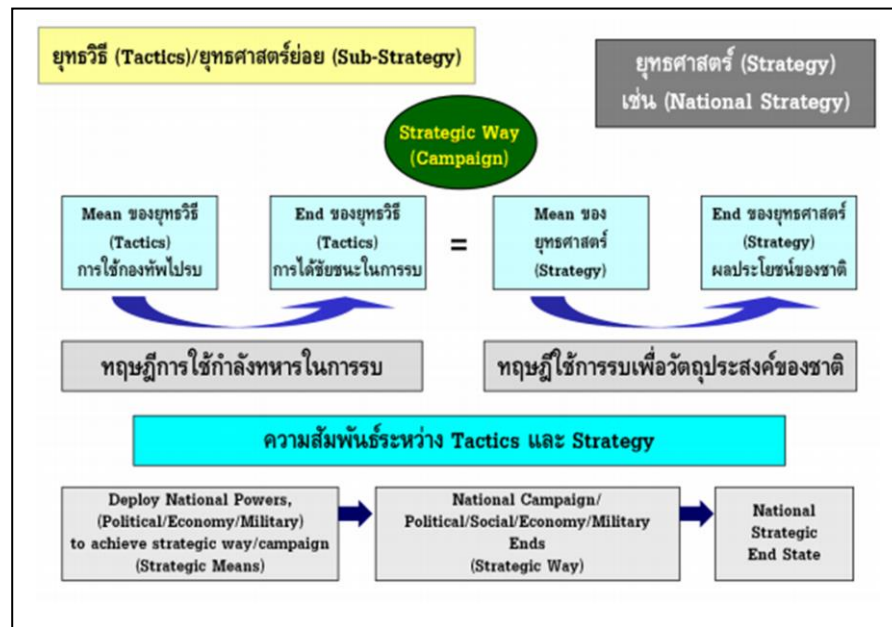
แนวคิดเรื่องยุทธศาสตร์มีพื้นฐานมาจากการทำสงคราม โดยยุทธศาสตร์หมายถึงการวางแผนการดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสงคราม (Strategy is the use of engagement for the purpose of war) การดำเนินการในระดับยุทธศาสตร์จะต้องกำหนดเป้าประสงค์เพื่อกำหนดผลลัพธ์ขั้นสุดท้ายที่ต้องการของการปฏิบัติในระดับยุทธการหรือระดับปฏิบัติการ ทั้งนี้ผลลัพธ์ขั้นสุดท้ายในระดับยุทธการจะต้องนำไปสู่ความสำเร็จซึ่งเป็นเป้าหมายของสงครามในภาพรวม (Howard, & Paret, ๑๙๘๔, หน้า ๑๓๗)

จากแนวคิดของยุทธศาสตร์ทำให้เห็นได้ว่าการบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์ เป็นการมองภาพรวมของพื้นที่ของสงครามหรือพื้นที่ปฏิบัติการ (Theatre of war/ operation) อย่างบูรณาการและเชื่อมโยงกัน โดยการปฏิบัติการต่างๆ ในสงครามหรือในพื้นที่ปฏิบัติการจะต้องนำไปสู่เป้าหมายสุดท้ายของสงครามเสมอ แนวคิดที่ว่าด้วยยุทธศาสตร์นี้ สามารถนำไปประยุกต์เพื่อการบริหารจัดการในมิติต่างๆ ได้เช่นกัน ยุทธศาสตร์ในระดับชาติ (National strategy) จะหมายถึงการใช้พลังอำนาจของชาติ (National power) ในมิติต่างๆ ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การทหาร และวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การพลังงาน เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายของชาติ (National end) สำหรับในส่วนโครงสร้างของยุทธศาสตร์จะมีองค์ประกอบที่สำคัญ ๓ ประการ กล่าวคือ ๑) จุดมุ่งหมายทางยุทธศาสตร์ (Strategic end) ทั้งนี้ยุทธศาสตร์ในระดับชาติจะต้องกำหนดให้ เป้าหมายสูงสุดของยุทธศาสตร์ชาติ คือการปกป้องผลประโยชน์ของชาติ (National interest) ๒) กรอบแนวทางในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์หรือพิมพ์เขียวในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ (Strategic way) และ ๓) กลไกในการขับเคลื่อนทางยุทธศาสตร์ ซึ่งจะเป็นเครื่องมือต่าง ๆ รวมทั้งวิธีการและทรัพยากร (Strategic mean) ที่ใช้ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ให้สัมฤทธิ์ผล โดยลำดับขั้นของการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติจะต้องเริ่มต้นจากการกำหนดจุดมุ่งหมายทางยุทธศาสตร์ (Strategic end) ซึ่งจะนำไปสู่การออกแบบกรอบแนวทางในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายทางยุทธศาสตร์ (Blueprint for change) และภายใต้พิมพ์เขียวในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์จะนำไปสู่กลไกในการขับเคลื่อนทางยุทธศาสตร์ต่อไปเป็นลำดับขั้น

ความสำคัญของการกำหนดยุทธศาสตร์ให้ได้ดี และมีความเหมาะสมสอดคล้องจะต้องมีนโยบายที่ใช้กำหนดยุทธศาสตร์ให้มีความชัดเจน ซึ่งหมายถึง การที่ผู้นำยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติต้องเข้าใจได้ตรงกันว่าเป้าหมายสูงสุดของยุทธศาสตร์ที่ต้องการคืออะไร ทั้งนี้การทำให้ยุทธศาสตร์ชัดเจนมีทิศทางที่แน่นอน (Political direction) จึงเป็นเรื่องสำคัญในลำดับแรกของการกำหนดยุทธศาสตร์ ในกรณีของการเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพนั้น นโยบายที่เกี่ยวข้องในระดับชาติหรือในระดับรัฐบาล ถือได้ว่าเป็นทิศทางสำคัญของการดำเนินการดังกล่าว ทั้งนี้ทิศทางที่ชัดเจนของนโยบายจะส่งผลดีทำให้เกิดความเชื่อมโยงกับการปฏิบัติในระดับยุทธวิธี หรือการปฏิบัติในระดับยุทธศาสตร์รอง เช่น การมียุทธศาสตร์ความมั่นคงในระดับชาติที่ชัดเจนจะนำไปสู่การกำหนดยุทธศาสตร์ในเรื่องต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านการทหาร เศรษฐกิจ การเมือง การต่างประเทศ หรือยุทธศาสตร์ย่อยอื่นๆ ที่รองรับยุทธศาสตร์ความมั่นคงในระดับ ชาติอย่างร้อยเรียงกัน อย่างเป็นเหตุเป็นผลและมีความเชื่อมโยงกัน กล่าวโดยสรุปแล้ว ความสำเร็จในยุทธศาสตร์ย่อยๆ หรือในระดับ

ยุทธวิธีจะเป็นกลไกในการขับเคลื่อนทางยุทธศาสตร์ในระดับ ชาติหรือยุทธศาสตร์ใหญ่ ทั้งนี้ การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่อยู่ในยุทธศาสตร์รองหรือในระดับยุทธวิธีเพื่อบรรลุเป้าหมายของ ยุทธศาสตร์ที่ใหญ่กว่า ก็คือการวางแผนเพื่อนำยุทธศาสตร์ย่อยๆ ในแต่ละส่วนมาบูรณาการให้ทำงาน ร่วมกันอย่างประสานสอดคล้องภายใต้พิมพ์เขียวในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นั่นเอง (นเรศน์ วงศ์สุวรรณ, ๒๕๕๖, หน้า ๑-๓) ตามแผนภาพที่ ๓ - ๓

แผนภาพที่ ๓ - ๓ ความสัมพันธ์ระหว่างยุทธศาสตร์ย่อยกับยุทธศาสตร์ชาติและผลประโยชน์แห่งชาติ

ที่มา : นเรศน์ วงศ์สุวรรณ, ๒๕๕๖

๑. โครงสร้างของยุทธศาสตร์

กระบวนการในการกำหนดยุทธศาสตร์/แผนงานระดับยุทธศาสตร์ จะเริ่มต้นจาก การตรวจสอบสถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่จะเป็นโอกาส (Opportunity) ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค (Threat) แล้วจึงประเมินขีดความสามารถขององค์การในการบริหารจัดการเชิง ยุทธศาสตร์ (Strategic capability assessment) เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่เป็นจุดแข็ง (Strength) ปัจจัยที่เป็นจุดอ่อน (Weakness) ซึ่งได้ดำเนินการไปแล้วในบทที่ ๓ จากนั้นจะนำปัจจัยทั้ง ๔ ประการไป กำหนดยุทธศาสตร์ในการดำเนินงาน ซึ่งยุทธศาสตร์ระดับชาตินั้นจะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์แห่งชาติ (National interest) เป็นเป้าหมายสำคัญ ซึ่งจะเป็อีกปัจจัยหนึ่งในการกำหนดยุทธศาสตร์ โครงสร้างยุทธศาสตร์จะประกอบด้วยส่วนต่างๆ ดังนี้

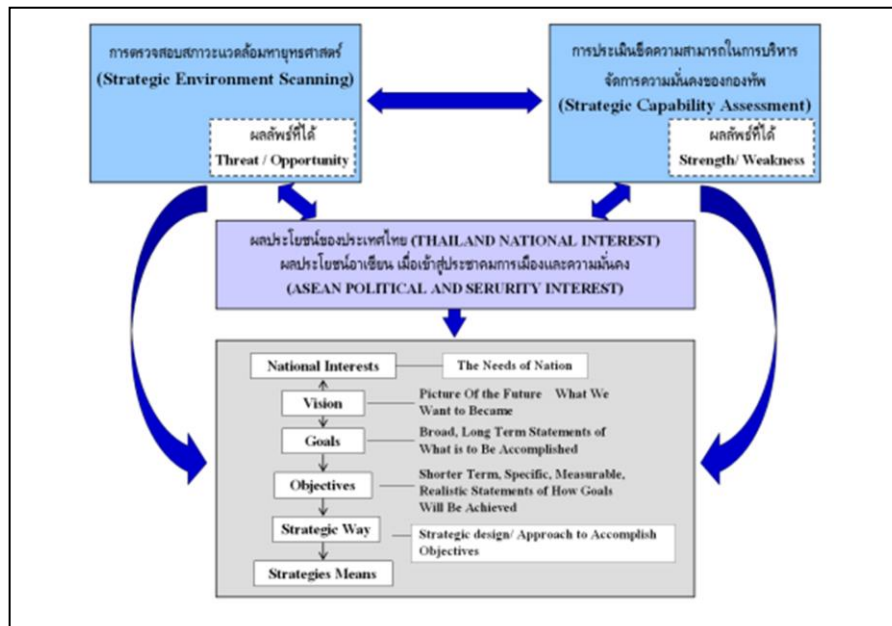
๑.๑ ผลลัพธ์ขั้นสุดท้ายของยุทธศาสตร์ ประกอบด้วยวิสัยทัศน์ ซึ่งหมายถึง เป้าหมายที่องค์กรต้องการจะไปถึงหรืออยากจะทำให้องค์การเป็นอย่างไร (What we want to become) ภายใต้วิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์สามารถแปลงไปสู่การกำหนดเป้าประสงค์ของยุทธศาสตร์ (Strategic goal) ซึ่งเป็นเป้าหมายในระยะยาวมีความเป็นนามธรรม ดังนั้น จากเป้าประสงค์ของ

ยุทธศาสตร์จะสามารถแปลงไปสู่วัตถุประสงค์ของยุทธศาสตร์ (Strategic objective) ซึ่งมีความเป็นรูปธรรมสามารถตรวจสอบวัดได้ (Measurable)

๑.๒ กรอบแนวทางในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ หรือพิมพ์เขียวในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ซึ่งจะประกอบไปด้วยกิจกรรมต่างๆ (Activity) ซึ่งเป็นงานที่จะต้องดำเนินการให้เกิดการประสานสอดคล้องกันอย่างเชื่อมโยง

๑.๓ ทรัพยากรและวิธีการในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ รวมถึงองค์การในระดับรองลงไปที่จะต้องรับผิดชอบในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์

แผนภาพที่ ๓ - ๔ กระบวนการในการกำหนดยุทธศาสตร์

ที่มา : นเรศน์ วงศ์สุวรรณ, ๒๕๕๖

จากแผนภาพแสดงให้เห็นว่ากระบวนการในการกำหนดยุทธศาสตร์จะเริ่มต้นด้วยการประเมินสภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ การประเมินขีดความสามารถของไทย รวมถึงการนำเอาผลประโยชน์ของประเทศไทย เป็นปัจจัยตั้งต้นในการกำหนดยุทธศาสตร์ของการเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ ภายใต้บริบทของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี โดยการกำหนดยุทธศาสตร์จะเริ่มต้นด้วยการนำเอาผลประโยชน์ของชาติเป็นเป้าหมายสูงสุด และจากผลประโยชน์ของชาติจะนำไปสู่การกำหนดวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ (Vision) เพื่อนำไปสู่การกำหนดเป้าประสงค์ (Goal) และวัตถุประสงค์ของยุทธศาสตร์ (Objective) ซึ่งถือว่าเป็นผลลัพธ์ที่ต้องการในระดับยุทธศาสตร์ (Strategic end) และเมื่อสามารถกำหนดผลลัพธ์ที่ต้องการในระดับยุทธศาสตร์ได้แล้ว ก็จะสามารถออกแบบกรอบแนวทางในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ (Strategic way) ตลอดจนจนถึงการกำหนดทรัพยากรและวิธีการในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ขององค์การในระดับรองลงไปที่จะต้องรับผิดชอบในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ (Strategic mean) ต่อไปเป็นลำดับขั้น

๒. กระบวนการในการจัดทำยุทธศาสตร์

กระบวนการในการจัดทำยุทธศาสตร์สามารถกำหนดเป็นลำดับขั้นของโครงสร้างยุทธศาสตร์ดังนี้

๒.๑ การกำหนดจุดมุ่งหมายของยุทธศาสตร์

การกำหนดจุดมุ่งหมายของยุทธศาสตร์เป็นสิ่งสำคัญประการแรกภายใต้โครงสร้างของการกำหนดยุทธศาสตร์ ซึ่งจะดำเนินการต่อจากการตรวจสอบสถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ การประเมินขีดความสามารถของไทย และการกำหนดผลประโยชน์ของชาติ การกำหนดเป้าหมายในระดับยุทธศาสตร์จึงเปรียบเสมือนการกำหนดผลลัพธ์ที่ต้องการในระดับยุทธศาสตร์ ซึ่งจะนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ที่ต้องการ (Strategic end-state) ซึ่งความสัมฤทธิ์ผลในระดับยุทธศาสตร์ก็จะต้องนำไปสู่การธำรงไว้ซึ่งผลประโยชน์ของชาติเป็นสำคัญ

สำหรับการกำหนดเป้าหมายในระดับยุทธศาสตร์ จะเริ่มต้นจากการกำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) ซึ่งหมายถึงการรักษาผลประโยชน์ของชาติเอาไว้ และภาพรวมของประเทศหรือชาติควรจะเป็นอย่างไร ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การทหาร การป้องกันประเทศ รวมถึงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และการพลังงาน จึงอาจกล่าวได้ว่า วิสัยทัศน์ในการบริหารงานด้านความมั่นคงเป็นเป้าหมายสูงสุดของประเทศว่าจะเป็นอย่างไรรวมถึงจะตอบสนองต่อการรักษาผลประโยชน์ของชาติไว้ได้ นอกจากนี้ การกำหนดวิสัยทัศน์ยังเป็นสิ่งที่ผู้บริหารองค์กรต้องการให้องค์กรเป็นไปตามที่วางแผนไว้ในอนาคต ประเด็นสำคัญ วิสัยทัศน์ขององค์กรจะเป็นอย่างไร ขึ้นอยู่กับภูมิหลัง (Background) และประสบการณ์ (Experience) ของผู้บริหารองค์กรและทีมงานที่เกี่ยวข้องรวมถึงสมาชิกในองค์กรเป็นสำคัญ (พ.อ. นเรศน์ วงศ์สุวรรณ, ๒๕๕๖, หน้า ๗๒; เรวัตร์ ชาตรีวิศิษฐ์ และคณะ, ๒๕๕๒, หน้า ๓๒)

เมื่อกำหนดวิสัยทัศน์ได้อย่างชัดเจนจะนำไปสู่การกำหนดพันธกิจ (Missions) ซึ่งถือได้ว่าเป็นประเด็นสำคัญในการกำหนดกรอบในการดำเนินงานขององค์กร ทั้งนี้หากองค์กรมีการกำหนดพันธกิจที่ดีจะช่วยให้สามารถตอบคำถามสำคัญได้ว่า “เราคือใคร เราทำอะไรและจะมุ่งทิศทางไปทางไหน (Who we are, what we do and where we are headed)” นอกจากนี้ พันธกิจยังสามารถที่จะกำหนดเป็นเป้าหมายทางยุทธศาสตร์ (Strategic goals) โดยเป้าหมายทางยุทธศาสตร์จะแสดงให้เห็นถึงทิศทางที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของวิสัยทัศน์ อย่างไรก็ตามการกำหนดเป้าหมายทางยุทธศาสตร์อาจจะมีเรื่องที่ยังไม่สามารถวัดได้อย่างเป็นรูปธรรม แต่ก็แสดงให้เห็นเค้าโครงสาระสำคัญของจุดมุ่งหมายทางยุทธศาสตร์มากยิ่งขึ้นกว่าตัววิสัยทัศน์ นอกจากนี้ เป้าหมายทางยุทธศาสตร์ต้องใช้ระยะเวลานานจึงจะสัมฤทธิ์ผล (Broad of long term) และเมื่อสามารถกำหนดวิสัยทัศน์ และเป้าหมายทางยุทธศาสตร์ได้แล้ว สิ่งสำคัญต่อมาในกระบวนการพัฒนาจุดมุ่งหมายทางยุทธศาสตร์จะต้องกำหนดวัตถุประสงค์ทางยุทธศาสตร์ (Strategic objectives) เพื่อรองรับต่อเป้าหมายทางยุทธศาสตร์ไว้ด้วย สิ่งสำคัญคือวัตถุประสงค์ทางยุทธศาสตร์จะต้องมีความเป็นรูปธรรมสามารถตรวจสอบและวัดผลได้ (Objectivity/ measurable) เพื่อเป็นการยืนยันอย่างชัดเจนว่า จุดมุ่งหมายของยุทธศาสตร์ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายของยุทธศาสตร์ รวมถึงผลประโยชน์ของชาติ จะได้รับการตอบสนอง โดยมีตัวชี้วัดสำคัญที่เป็นพื้นฐาน คือ วัตถุประสงค์ของยุทธศาสตร์

๒.๒ การกำหนดกรอบแนวทางในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์

การกำหนดกรอบแนวทางในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เป็นขั้นตอนที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการกำหนดยุทธศาสตร์ (Strategic formulation) ทั้งนี้เมื่อกำหนดจุดมุ่งหมายของยุทธศาสตร์ได้อย่างชัดเจนไม่ว่าจะเป็นวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ ได้แล้ว กระบวนการต่อมาของการกำหนดยุทธศาสตร์จะต้องกำหนดกรอบแนวทางในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ หรือการกำหนดแผนกลยุทธ์ (Strategic plan) เพื่อใช้ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ให้ไปสู่จุดมุ่งหมายของยุทธศาสตร์ที่ได้กำหนดไว้แล้ว ทั้งนี้ การกำหนดแผนกลยุทธ์จึงเปรียบเสมือนการแปลงพันธกิจ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ ของยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น (บุญเกียรติ ชีวะตระกูลกิจ, ๒๕๕๐, หน้า ๑๖๕)

ขั้นตอนในการกำหนดแผนกลยุทธ์หรือกรอบแนวทางในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์นั้นจะต้องอาศัยความชัดเจนของทิศทางนโยบายของยุทธศาสตร์ ทั้งนี้ความชัดเจนจะเกิดขึ้นได้ ก็ต่อเมื่อวิสัยทัศน์ของชาติ เป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ (National strategic goal) และ วัตถุประสงค์ของชาติ (National strategic objective) มีความเชื่อมโยงกันและสอดคล้องกันอย่างเป็นเหตุเป็นผล (Rationality) และหากความชัดเจนของนโยบายยุทธศาสตร์เกิดขึ้น ก็จะส่งผลต่อการกำหนดกรอบแนวทางในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้การกำหนดกรอบยุทธศาสตร์สามารถแบ่งขั้นตอนออกเป็น ๒ ขั้นตอน ดังนี้

๒.๒.๑ ขั้นตอนที่ ๑ เป็นขั้นตอนของการกำหนดเครื่องมือในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ (National strategic instruments) โดยการสังเคราะห์ ซึ่งจะอาศัยความเชื่อมโยงระหว่างเป้าหมายทางยุทธศาสตร์ชาติ กับวัตถุประสงค์ของยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อให้ได้เครื่องมือทางยุทธศาสตร์ ทั้งนี้ เครื่องมือในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ในระดับชาติ สามารถเป็นได้ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ การทหาร วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ขึ้นอยู่กับว่าทิศทางของนโยบายในระดับยุทธศาสตร์จะเป็นอย่างไร มีความต้องการไปในทิศทางใด มีข้อห้ามข้อจำกัดหรือข้อที่จะต้องปฏิบัติอย่างไร

๒.๒.๒ ขั้นตอนที่ ๒ การออกแบบพิมพ์เขียว (Blue print) หรือแผนที่เส้นทาง (Road map) ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ ซึ่งอยู่ในรูปแบบของแผนการรณรงค์เพื่อการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ (National campaign plan) โดยการดำเนินการในขั้นนี้เป็นการดำเนินการต่อเนื่องจากการได้เครื่องมือที่ใช้เพื่อการออกแบบกรอบแนวทางในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ (National strategic instruments) ในขั้นที่ ๑ แล้ว การดำเนินการจะเริ่มต้นด้วยการนำเอาเครื่องมือฯ ที่ได้เป็นกรอบแนวทางขั้นต้น ต่อจากนั้นจะเป็นการกำหนดกิจกรรม (Activity) ที่จะใช้ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ โดยผ่านการวิเคราะห์ความเหมาะสมจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดทำยุทธศาสตร์ สิ่งสำคัญคือ การกำหนดกิจกรรมต่างๆ นั้นจะต้องนำไปสู่การตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ทางยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้ รวมถึงจะต้องเชื่อมโยงกิจกรรมต่างๆ เข้าด้วยกัน ทั้งนี้การเชื่อมโยงจะต้องคำนึงถึงความประสานสอดคล้อง (Synchronization) โดยจะต้องตอบคำถามสำคัญ ได้แก่

๒.๒.๒.๑ กิจกรรมแต่ละกิจกรรม จะเกิดขึ้นเมื่อใด (When) ด้วยการกำหนดเป็นลำดับขั้นของการเกิดกิจกรรมในแต่ละกิจกรรม (Sequence)

๒.๒.๒.๒ กิจกรรมจะเกิดที่ไหน (Where) ทั้งนี้หมายรวมถึงพื้นที่ทางกายภาพ (Physical area) และพื้นที่ทางสังคม (Social area) ซึ่งอาจเรียกโดยรวมทั้งพื้นที่ทางกายภาพและพื้นที่ทางสังคมว่า Social spaces

๒.๒.๒.๓ นอกจากนี้ กิจกรรมต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น จะต้องคำนึงด้วยว่าจะเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขอย่างไร (Under condition) โดยสิ่งสำคัญของการกำหนดกิจกรรมต่างๆ จะเป็นการประยุกต์พลังอำนาจและขีดความสามารถของชาติในด้านต่างๆ ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การทหาร การป้องกันประเทศ วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และการพลังงาน เข้ามากำหนดกิจกรรมอย่างบูรณาการ ซึ่งหมายถึงการมีแผนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ (นเรศน์ วงศ์สุวรรณ, ๒๕๕๖, หน้า ๙๑-๙๘)

๒.๓ การกำหนดวิธีการ ทรัพยากร และกลไกการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์

การกำหนดวิธีการ ทรัพยากร และกลไกในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะทำให้ยุทธศาสตร์มีความสมบูรณ์ คือมีจุดมุ่งหมายของยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน มีกรอบแนวทางในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ และมีกลไกในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ รวมถึงมีทรัพยากรที่เพียงพอต่อการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ ดังนั้นการกำหนดวิธีการ ทรัพยากร และกลไกในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์จึงมีความสำคัญในฐานะที่เป็นฟันเฟืองในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ไปสู่จุดมุ่งหมายของยุทธศาสตร์ที่ได้วางไว้อย่างชัดเจน ประเด็นสำคัญของกระบวนการในการกำหนดวิธีการ ทรัพยากรและกลไกในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ จึงเปรียบเสมือนการแปลงงานยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ (Strategic implementation) การดำเนินการจะเป็นการกำหนดรายละเอียดในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะการกำหนดกิจกรรมหรืองานที่จะต้องกระทำเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายในระดับยุทธศาสตร์ รวมถึงทรัพยากร งบประมาณ และวิธีการที่จะใช้ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ตามกรอบแนวทางหรือแผนกลยุทธ์ที่ได้กำหนดไว้แล้ว ที่สำคัญกระบวนการนี้จะเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงด้านวัฒนธรรม องค์กร โครงสร้าง และระบบบริหารจัดการ เพื่อให้สามารถดำเนินการตามแผนกลยุทธ์ได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยทั่วไปแล้วการดำเนินการดังกล่าวจะประกอบด้วย ๔ องค์ประกอบ ดังนี้

๒.๓.๑ ขั้นตอนการกำหนดแผนและการจัดสรรทรัพยากร (Resources allocation)

๒.๓.๒ ขั้นตอนการปรับโครงสร้างองค์กร เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของการใช้แผน กลยุทธ์ และการใช้ทรัพยากร เป็นต้น

๒.๓.๓ ขั้นตอนของการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ในส่วนของระบบและการพัฒนาทรัพยากรบุคคล เช่น ระบบข้อมูลข่าวสาร ระบบบริหารบุคคล เป็นต้น

๒.๓.๔ ขั้นตอนการกระจายกลยุทธ์ (Strategic deployment) เมื่อองค์กรมีการกำหนดจุดมุ่งหมายทางยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนแล้วการกระจายกลยุทธ์ด้วยการทำให้กิจกรรมต่างๆ ที่อยู่แผนกลยุทธ์สามารถดำเนินการได้ตามแผนโดยมีผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน (Function) อย่างประสานสอดคล้องกัน หากดำเนินการได้ตามแผนกลยุทธ์ก็จะทำให้ยุทธศาสตร์สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิภาพ (เรวัตร์ ชาตรีวิศิษฐ์ และคณะ, ๒๕๕๒, หน้า ๕๗)

สรุป

กระบวนการในการประเมินสถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ และกระบวนการในการจัดทำยุทธศาสตร์จะเป็นเครื่องมือในการดำเนินการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ โดยการประเมินสถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพจะทำให้ทราบถึงโอกาส อุปสรรค จุดอ่อน และจุดแข็งที่ประเทศไทยกำลังเผชิญอยู่ ซึ่งจะเป็นปัจจัยนำเข้าไปผ่านการบวนการในการจัดทำยุทธศาสตร์ซึ่งจะได้ผลลัพธ์เป็นแนวทางในการเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ ภายใต้บริบทของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ซึ่งจะกล่าวในรายละเอียดในบทต่อไป

บทที่ ๔

การเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการ เพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ ภายใต้บริบท ของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี

การศึกษาในบทนี้ เป็นขั้นตอนที่ ๒ และ ๓ ของการวิจัย โดยเริ่มจากการวิเคราะห์สถานะแวดล้อมและองค์ประกอบด้านต่างๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการขับเคลื่อนการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทย ได้แก่ นโยบายและข้อกำหนดของสหประชาชาติ ความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพภายใต้ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน และนโยบายและยุทธศาสตร์ของประเทศไทย ซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงปัจจัยที่เป็นอุปสรรคและโอกาสในการเข้าร่วมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติของประเทศไทย จากนั้นจะศึกษาถึงปัญหาจากการขาดการบูรณาการในภาพรวมของประเทศไทยในการเข้าร่วมภารกิจเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ ซึ่งจะทำให้ทราบถึงจุดอ่อนและจุดแข็งที่มีอยู่ จากนั้นจะนำโอกาส อุปสรรค จุดแข็งและจุดอ่อนที่มี เป็นปัจจัยนำเข้าผ่านกระบวนการในการจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อกำหนดแนวทาง/แผนงานและแนวทางในการเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ ให้มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ต่อไป

แผนภาพที่ ๔ - ๑ ความสัมพันธ์ระหว่างการวิเคราะห์สถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์และการกำหนดแนวทางในการเสริมสร้างบทบาทประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ

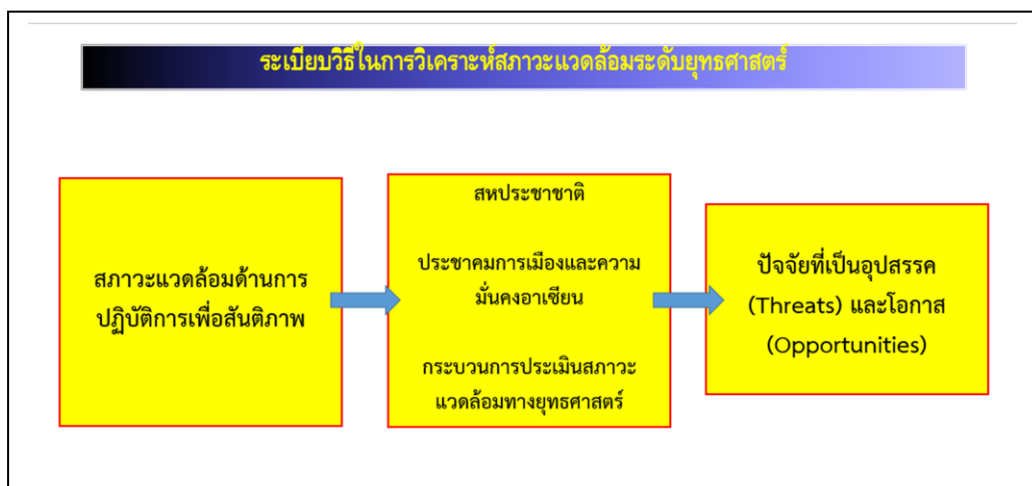
ที่มา : ประมวลผลโดยผู้วิจัย, ๒๕๖๓

สภาวะแวดล้อมด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทย

๑. สภาวะแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทย

การตรวจสอบสภาวะแวดล้อมในระดับยุทธศาสตร์ ทั้งบริบทของการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ และของอาเซียน จะทำให้ทราบถึงปัจจัยต่างๆ ที่เป็นอุปสรรค และโอกาส ที่ส่งผลต่อการเข้าร่วมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทยในกรอบสหประชาชาติ ตลอดจนภายใต้ความร่วมมือของอาเซียนที่มีอยู่ โดยการวิเคราะห์จะเริ่มต้นด้วยการศึกษาสภาวะแวดล้อมในภาพรวมทั้งในระดับสหประชาชาติ และระดับอาเซียน โดยใช้กระบวนการประเมินสภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ (Strategic environment scanning) ซึ่งเป็นขั้นตอนแรกของการตรวจสอบสภาวะแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ และดำเนินการเก็บข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อม โดยการทบทวนวรรณกรรมจากเอกสารที่เกี่ยวข้องและจากการสนทนากลุ่ม (Focus group) จำนวน ๓ ครั้ง โดยครั้งที่ ๑ จะเป็นการเก็บข้อมูลในประเด็นเรื่อง สภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ ครั้งที่ ๒ เป็นการเก็บข้อมูลเรื่องขีดความสามารถของกองทัพไทย และครั้งที่ ๓ เป็นเรื่องนโยบายและยุทธศาสตร์ของประเทศไทยที่เกี่ยวข้อง โดยมีผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มประกอบด้วย ผู้ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของประเทศไทย จากกระทรวงการต่างประเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงกลาโหม กระทรวงยุติธรรม และศูนย์ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ กองบัญชาการกองทัพไทย โดยผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยในขั้นตอนนี้ จะเป็นปัจจัยนำเข้าในการทำการวิจัยในขั้นตอนที่ ๓ ต่อไป

แผนภาพที่ ๔ - ๒ ระเบียบวิธีในการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์

ที่มา : ประมวลผลโดยผู้วิจัย, ๒๕๖๓

๑.๑ สภาวะแวดล้อมด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในระดับสหประชาชาติ

จากการทบทวนวรรณกรรมในบทที่ ๒ นั้น ทำให้ทราบว่านโยบาย หลักการ และมาตรการต่างๆ ที่สหประชาชาติกำหนดให้ประเทศสมาชิกต้องปฏิบัติตามเมื่อเข้าร่วมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ ได้ส่งผลอย่างมากต่อการเตรียมการและการกำหนดทิศทางของการดำเนินงานด้านปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของประเทศไทยในภาพรวม ซึ่งหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องจะต้องร่วมมือกันขับเคลื่อนเพื่อให้ประเทศไทยสามารถสามารถดำเนินงานด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในเวทีของสหประชาชาติได้และบรรลุเป้าหมายยุทธศาสตร์ความมั่นคงของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี สภาวะแวดล้อมด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในระดับสหประชาชาติที่ส่งผลกระทบต่อและเกื้อกูลต่อการดำเนินงานด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของประเทศไทย ประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ ดังนี้

๑.๑.๑ การแข่งขันที่จะเข้าร่วมในการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ

ในปัจจุบันนั้น ประเทศต่างๆ เป็นจำนวนมาก ได้หันมาให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมในการปฏิบัติเพื่อสันติภาพสันติภาพของสหประชาชาติมากขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาและประเทศเกิดใหม่ที่เคยผ่านเหตุการณ์ความขัดแย้งภายในประเทศมาก่อน ซึ่งสหประชาชาติได้ให้การสนับสนุนกลุ่มประเทศเหล่านี้ให้เข้าร่วมในการรักษาสันติภาพด้วยการให้ความช่วยเหลือด้านต่างๆ เพื่อให้ประเทศเหล่านี้มีขีดความสามารถเพียงพอที่จะเข้าร่วมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นการแสดงถึงความสำเร็จในการดำเนินงานของสหประชาชาติในอีกทางหนึ่ง ส่งผลให้เกิดการแข่งขันที่จะเข้าร่วมในการรักษาสันติภาพเพิ่มสูงขึ้นอย่างมาก โดยปรากฏเป็นข้อเท็จจริงว่าประเทศสมาชิกของสหประชาชาติได้ยืนยันความพร้อมที่จะสนับสนุนหน่วยประเภทต่างๆ ในระบบกำลังเตรียมพร้อมของสหประชาชาติ มีจำนวนมากเกินกว่าความต้องการในการปฏิบัติการกิจของสหประชาชาติซึ่งรวมถึง รพ.สนาม ระดับ ๒ และ ร้อย.ช.ก่อสร้าง ส่งผลให้สหประชาชาติมีทางเลือกในการคัดเลือกประเทศผู้สนับสนุนกำลัง (Troop Contributing Countries : TCC) เพิ่มมากขึ้นสามารถนำมาตรการในการเพิ่มประสิทธิภาพของการปฏิบัติการด้านต่างๆ มาบังคับใช้อย่างเข้มงวดขึ้น หากประเทศใด ไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดได้ ก็อาจพิจารณาผลัดเปลี่ยนกำลังจากประเทศอื่นเข้าไปทดแทน แนวโน้มของการแข่งขันที่จะเข้าร่วมในการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติในลักษณะดังกล่าว ได้สร้างความท้าทาย (อุปสรรค) ให้กับประเทศไทยเป็นอย่างมากที่จะต้องพัฒนาขีดความสามารถให้ได้รับการยอมรับจากนานาชาติและสหประชาชาติ ซึ่งจะส่งผลต่อการได้รับเชิญให้เข้าร่วมในการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติในอนาคต

แผนภาพที่ ๔ - ๓ หน่วยประเภทต่างๆ ที่ประเทศสมาชิกสหประชาชาติยืนยันให้การสนับสนุน
ในระบบ PCRS

Type of units	# of units in PCRS Level 1	# of units in PCRS Level 2	# of units in PCRS Level 3	# of units in PCRS RDL	Deployed/ Deploying units
Infantry Battalions	19	7	4	2	9
Infantry Company/Platoon	8	1	-	-	3
Recce Company	-	1	-	-	-
Special Force Units/ groups	8	1	-	1	3
Force Protection Company	8	2	2	1	1
Quick Reaction Force (Coy)	10	2	1	1	1
ISR units	2	-	-	-	-
Engineer Companies/ Platoons	15	5	3	1	6
Demining/EOD Units	7	1	-	-	-
Hospitals/ Medical Teams	14	5	4	1	5
Utility Helicopter Units	7	4	-	-	3
Attack Aircraft/Helicopter Units	2	1	-	-	2
Transport Aircrafts	6	1	-	-	9
Unmanned Aerial Systems	3	3	-	-	1
MP Companies/ teams	12	2	2	-	-
Signal Companies/platoons	4	3	1	1	-
Log/Transport Companies/Units	4	1	1	-	2
Formed Police Units	14	13	2	2	4
Police Guard Units	2	-	-	-	-
Naval Units	6	-	-	-	-
Air Lift	6 registered pledges				
Training Pledges	22 registered pledges				
Total	151	53	20	10	49

ที่มา : รายงาน UN เรื่อง Current and Emerging Uniformed Capability Requirements for United Nations Peacekeeping ประจำเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๖๐

๑.๑.๒ ความต้องการขีดความสามารถประเภทต่างๆ สำหรับภารกิจรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ

ถึงแม้ว่ามีประเทศสมาชิกของสหประชาชาติจำนวนมาก ได้แจ้งยืนยันความพร้อมที่จะสนับสนุนหน่วยประเภทต่างๆ ในระบบ PCRS มากเกินกว่าความต้องการในการปฏิบัติการของสหประชาชาตินั้น หน่วยที่ได้รับการยืนยันความพร้อมที่จะเข้าปฏิบัติการรักษาสันติภาพไว้ก็ยังไม่ตรงตามความต้องการของสหประชาชาติมากนัก จะเห็นได้จากรายงานความต้องการขีดความสามารถ (Capability) ด้านต่างๆ ของสหประชาชาติประจำเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๖๓ นั้น มีความต้องการที่ไม่ตรงกับข้อเสนอ (Pledge) ที่มีอยู่ในระบบ PCRS กล่าวคือ สหประชาชาติมีความต้องการจัดหาขีดความสามารถให้กับภารกิจรักษาสันติภาพประกอบด้วย โรงพยาบาลสนาม, อากาศยานปีกหมุน (Helicopter) ทั้งแบบใช้งานทางธุรกิจ งานส่งกลับสายแพทย์ และแบบโจมตี, หน่วยรบพิเศษ, กองร้อยเคลื่อนที่เร็ว (Quick Reaction Forces Company) และเรือตรวจการณ์ไกลฝั่งพร้อมอากาศยานประจำเรือแบบปีกหมุน ให้กับภารกิจ MINUSMA (สาธารณรัฐมาลี) MONUSCO (คองโก) MINUSCA (แอฟริกากลาง) และ UNIFIL (เลบานอน)

จะเห็นได้ว่าขีดความสามารถที่สหประชาชาติมีความต้องการเป็นอย่างมากในปัจจุบันนั้น ไม่ตรงกับที่ประเทศไทยได้แจ้งยืนยันความพร้อมไว้ในระบบ PCRS ถึงแม้ว่าจะมีความต้องการโรงพยาบาลสนามระดับ ๒ ในภารกิจ MINUSMA แต่ก็เป็ภารกิจที่มีอันตรายสูงเป็นลำดับต้นๆ ของภารกิจรักษาสันติภาพทั้งหมด ความไม่สอดคล้องระหว่างขีดความสามารถที่ประเทศไทยพร้อมให้การสนับสนุน กับขีดความสามารถที่สหประชาชาติต้องการ นับว่าเป็นความท้าทาย (อุปสรรค) ต่อการขยาย การเข้าร่วมในภารกิจรักษาสันติภาพของประเทศไทยในอนาคต อย่างไรก็ตาม การที่สหประชาชาติมีความ ต้องการจัดหาเรือตรวจการณ์ไกลฝั่งพร้อมอากาศยานประจำเรือแบบปีกหมุนให้กับภารกิจ UNIFIL อาจเป็นโอกาสให้ประเทศไทยเสนอความพร้อมที่จะสนับสนุนกำลังประเภทดังกล่าวให้กับสหประชาชาติ เนื่องจากรักษาความมั่นคงทางทะเลในภารกิจ UNIFIL เป็นภารกิจที่มีความเสี่ยงต่ำ

๑.๑.๓ ระเบียบวาระเรื่องการดำเนินการเพื่อการรักษาสันติภาพ

จากการที่เลขาธิการสหประชาชาติ ได้ออกแถลงการณ์ร่วมกับผู้แทน ประเทศสมาชิกของสหประชาชาติ ในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ เรียกร้องให้ประเทศสมาชิกออก ปฏิญญาร่วมที่จะพัฒนาประสิทธิภาพด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ (Declarations of Shared Commitment) และต่อมาได้เสนอแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพของการ รักษาสันติภาพเรียกว่า Actions for Peacekeeping หรือ A4P และต่อมาประเทศไทยได้ให้การรับรอง Declarations of Shared Commitment และ A4P เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๖๑

ตามที่ A4P มีวัตถุประสงค์เพื่อปฏิรูปงานด้านการรักษาสันติภาพและความ มั่นคงของสหประชาชาติ โดยการปรับปรุงพัฒนาขีดความสามารถของสหประชาชาติ ด้วยการทำให้อาณัติ ของภารกิจรักษาสันติภาพประสบผลสำเร็จ ผ่านการปฏิรูปด้านการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ ที่ดีขึ้นในการรักษาสันติภาพ โดยมีแนวทางของการปฏิรูปใน ๗ ประเด็น ได้แก่ ๑) ส่งเสริมให้ใช้แนว ทางแก้ไขความขัดแย้งทางการเมืองและให้มีผลที่ดีต่อการรักษาสันติภาพ ๒) เสริมสร้างการปกป้องชีวิต และทรัพย์สินด้วยปฏิบัติการรักษาสันติภาพ ๓) พัฒนาความมั่นคงและปลอดภัยของเจ้าหน้าที่ผู้รักษาสันติภาพ ๔) สนับสนุนประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและความน่าเชื่อถือของทุกหน่วยงานรักษาสันติภาพ ๕) เสริมสร้างแนวทางการรักษาสันติภาพอย่างยั่งยืน ๖) พัฒนาความเป็นหุ้นส่วนด้านการรักษาสันติภาพ และ ๗) เสริมสร้างแนวทางการประพฤติดุบัติที่ดีของเจ้าหน้าที่ผู้รักษาสันติภาพ

ตามแนวทางที่สหประชาชาติกำหนดดังกล่าว ได้สร้างทั้งโอกาสและความ ท้าทายให้กับประเทศไทยในการเข้าร่วมในภารกิจรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ กล่าวคือประเทศไทย สามารถขยายบทบาทด้านการดำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงของโลก ด้วยการเข้าไปมีส่วนร่วมใน กระบวนการสันติภาพโดยเฉพาะในกระบวนการแก้ไขความขัดแย้งทางการเมือง สำหรับในด้านความ ท้าทายนั้น ประเทศไทยจะต้องปฏิบัติตามแนวทาง A4P ในการจัดส่งกำลัง ทั้งทหาร ตำรวจและพลเรือน ไปปฏิบัติการรักษาสันติภาพ โดยต้องจัดให้มีการฝึกเตรียมความพร้อมก่อนการวางกำลัง (Pre - Deployment Training - PDT) ที่ครอบคลุมและสอดคล้องกับแนวทาง A4P ด้วย รวมถึงจะต้อง กำหนดให้มีกลไกและผู้รับผิดชอบอย่างจริงจังในหัวข้อที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้รับความไว้วางใจในการปฏิบัติ ภารกิจรักษาสันติภาพต่อไป

๑.๑.๔ ระบบกำลังเตรียมพร้อมด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ

สหประชาชาติได้พัฒนาระบบกองกำลังเตรียมพร้อมของสหประชาชาติ (PCRS) เพื่อแก้ไขปัญหาความล่าช้าในการจัดตั้งกองกำลังรักษาสันติภาพ ตลอดจนแก้ไขปัญหาขาดแคลนขีดความสามารถ (Capability gap) บางประเภท โดยเฉพาะหน่วยสนับสนุนงานยุทธการ (enabling units) ซึ่งขีดความสามารถประเภทนี้ มักมีค่าใช้จ่ายในการปรนนิบัติบำรุงและค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติการสูง ประเทศสมาชิกสหประชาชาติโดยส่วนใหญ่ จึงมักไม่ประสงค์สนับสนุนขีดความสามารถดังกล่าวให้กับภารกิจรักษาสันติภาพ นอกจากนี้ ระบบ UNSAS เดิมนั้นไม่สามารถนำมาใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพเมื่อมีความจำเป็นต้องจัดตั้งภารกิจรักษาสันติภาพหรือส่งกำลังเพิ่มเติมให้กับภารกิจเป็นการเร่งด่วน เนื่องจากเมื่อสหประชาชาติส่งคำร้องขอไปยังประเทศสมาชิกที่ยืนยันสนับสนุนกำลังไว้ มักได้รับการปฏิเสธ โดยอ้างเหตุผลความจำเป็นที่แตกต่างกันออกไป สหประชาชาติต้องใช้วิธิตามประเทศสมาชิกที่ละประเทศจนกว่าจะได้รับการสนับสนุนขีดความสามารถที่ต้องการ ส่งผลให้การจัดตั้งภารกิจรักษาสันติภาพมีความล่าช้า ไม่ทันต่อความเร่งด่วนของสถานการณ์ในพื้นที่ และส่งผลกระทบต่อ การแก้ปัญหาความขัดแย้งในภาพรวม การนำระบบ PCRS มาใช้แทน UNSAS เป็นการบังคับให้ประเทศสมาชิกต้องมีการเตรียมความพร้อมให้กับหน่วยที่ประเทศสมาชิกได้แจ้งยืนยันต่อสหประชาชาติไว้

การที่สหประชาชาติได้นำระบบ PCRS มาบังคับใช้ให้การสนับสนุนกำลังไปปฏิบัติการรักษาสันติภาพ และการฝึกอบรมด้านการรักษาสันติภาพที่ประเทศต่างเสนอเป็นเจ้าภาพจัดการฝึกอบรมโดยร่วมมือกับสหประชาชาติ จะต้องผ่านการยืนยันและการตรวจความพร้อมในระบบ PCRS เท่านั้น ส่งผลให้ประเทศไทย ต้องมีการดำเนินการด้านต่างๆ ให้เป็นไปตามมาตรการของสหประชาชาติซึ่งนับเป็นความท้าทายที่ประเทศไทยจะต้องปฏิบัติตามเพื่อดำรงการเข้าร่วมในภารกิจรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ เช่น การที่จะต้องสนับสนุนกำลังทหารหญิงให้กับภารกิจรักษาสันติภาพตามกระบวนการและมาตรการของสหประชาชาติ นอกจากนี้ยังจะต้องพัฒนาระบบการคัดเลือกกำลังพล การฝึกอบรม การประเมินขีดความสามารถ และการติดตามผลการปฏิบัติงานของหน่วยและกำลังพลที่ถูกส่งไปปฏิบัติการอีกด้วย

นอกจากการที่จะต้องปฏิบัติตามมาตรการต่างของสหประชาชาติแล้ว ประเทศไทยจะต้องมีการทบทวนขีดความสามารถประเภทต่างๆ ที่ได้แจ้งยืนยันความพร้อมไว้กับสหประชาชาติให้สอดคล้องกับความต้องการของสหประชาชาติให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ภายใต้ข้อจำกัดด้านความปลอดภัยของกำลังพล และผลกระทบต่อผลประโยชน์แห่งชาติในการเข้าร่วมปฏิบัติการในแต่ละพื้นที่อีกด้วย

๑.๑.๕ วาระการส่งเสริมบทบาทสตรีในการสร้างสันติภาพและความมั่นคง

การที่สหประชาชาติพยายามผลักดันและขับเคลื่อนการส่งเสริมบทบาทสตรีในกระบวนการสันติภาพทั้งหมด ตามวาระการส่งเสริมบทบาทสตรีในการสร้างสันติภาพและความมั่นคง (Women, Peace and Security Agenda - WPS) นั้น ได้ส่งผลให้ฝ่ายบริหารของสหประชาชาติ มีพันธกรณีต้องรับผิดชอบต่อความก้าวหน้าในการนำนโยบายดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ทำให้ภารกิจรักษาสันติภาพหลายภารกิจได้เริ่มบังคับใช้มาตรฐานความต้องการกำลังรักษาสันติภาพเฉพาะแต่ละภารกิจ (Statement of Unit Requirement) ที่ได้รับการปรับปรุงให้หน่วยทหาร

(Military Uniformed Contingent) ตำรวจ และพลเรือน ต้องจัดให้มีชุดปฏิบัติการปฏิสัมพันธ์หญิง (Female Engagement Team) ภายในโครงสร้างหน่วย และต้องจัดกำลังเจ้าหน้าที่รักษาสันติภาพสตรีให้มีจำนวนตามอัตราส่วนที่สหประชาชาติกำหนดไว้ในยุทธศาสตร์การส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศ ในปฏิบัติการรักษาสันติภาพวงรอบปี ค.ศ. 2018-2028 ของสหประชาชาติ (UNIFORMED GENDER PARITY STRATEGY 2018-2028) ซึ่งได้สร้างทั้งโอกาสและความท้าทายให้กับประเทศไทยในการปฏิบัติตามมาตรการดังกล่าว สำหรับโอกาสนั้นประเทศไทยเป็นสังคมที่ส่งเสริมและให้โอกาสสตรี ซึ่งรวมถึงการส่งเสริมบทบาทของสตรีด้านการรักษาสันติภาพในทุกระดับ โดยจะเห็นได้จากการที่ประเทศไทยได้สนับสนุนเจ้าหน้าที่รักษาสันติภาพสตรีแบบเป็นรายบุคคล ทั้งทหารและตำรวจ มีอัตราส่วนเฉลี่ยร้อยละ ๓๐ อย่างต่อเนื่องหลายปี นับเป็นลำดับที่ ๑๔ ของประเทศสนับสนุนกำลังทั้งหมด และสูงกว่าอัตราส่วนที่สหประชาชาติกำหนดไว้ การมีเจ้าหน้าที่รักษาสันติภาพหญิงแบบเป็นบุคคลจำนวนมาก ส่งผลให้ประเทศไทยมีบุคลากรหญิงที่มีความรู้และประสบการณ์ สามารถปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการรักษาสันติภาพได้อีกด้วย สำหรับในระดับกองทัพไทยนั้น กองทัพไทยได้ส่งเสริมให้ทหารหญิงมีบทบาทและมีส่วนร่วมในภารกิจรักษาสันติภาพอย่างต่อเนื่อง โดยนับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๖๐ ผู้บัญชาการทหารสูงสุดได้กำหนดเป็นนโยบายให้สนับสนุนบทบาทของสตรีในการปฏิบัติการของกองทัพ โดยมุ่งเน้นภารกิจรักษาสันติภาพ จากนโยบายที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้ทหารหญิงเข้าร่วมในภารกิจรักษาสันติภาพ ส่งผลให้ประเทศไทยมีอัตราส่วนนายทหารหญิงเข้าร่วมในภารกิจรักษาสันติภาพในตำแหน่งนายทหารฝ่ายอำนวยการ และผู้สังเกตการณ์ทางทหารของสหประชาชาติ สูงกว่าร้อยละ ๑๕ ต่อเนื่องเป็นเวลาหลายปี ทั้งนี้เมื่อเทียบกับประเทศในกลุ่มอาเซียน ไทยนับเป็นประเทศที่มีอัตราส่วนของทหารหญิงในตำแหน่งนายทหารฝ่ายอำนวยการ และผู้สังเกตการณ์ทางทหารของสหประชาชาติ สูงเป็นลำดับต้นๆ ของอาเซียน อย่างไรก็ตามเมื่อนำอัตราส่วนของผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในกองกำลังรักษาสันติภาพ (ร้อย.ช.ฉก.ไทย/เข้าที่ชุดาน) มาคิดรวมกับผู้ปฏิบัติหน้าที่แบบเป็นบุคคล จะพบว่าอัตราส่วนทหารหญิงของไทยที่ปฏิบัติการรักษาสันติภาพในพื้นที่ต่างๆ ทั่วโลก คิดเป็นร้อยละ ๔ ของกำลังพลทั้งหมด ซึ่งอยู่ในระดับต่ำกว่าอัตราส่วนทหารหญิงของอินโดนีเซีย มาเลเซีย และกัมพูชา และต่ำกว่าที่สหประชาชาติกำหนด ทำให้ไทยต้องดำเนินการเพิ่มจำนวนทหารหญิงในกองกำลังรักษาสันติภาพให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นความท้าทายต่อการปรับปรุงแบบการคัดสรร การพัฒนาขีดความสามารถ และแนวทางการรับราชการของทหารหญิงอย่างมีนัยสำคัญ

๑.๑.๖ เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน

การประกาศเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของสหประชาชาตินั้น ได้ส่งผลต่อการดำเนินงานทุกๆ ด้านของสหประชาชาติ ซึ่งรวมถึงการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพด้วย โดยการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาตินั้นจะต้องสอดคล้องและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนด้านต่างๆ ด้วย โดยสหประชาชาติมีแนวความคิดว่าสันติภาพที่ยั่งยืน (Sustainable peace) จะเกิดขึ้นได้ก็ต้องดำเนินการให้ประเทศที่เกิดปัญหาสงครามกลางเมืองมีการพัฒนาอย่างยั่งยืนด้วยการสร้างสันติภาพ (Peacebuilding) ควบคู่ไปกับการรักษาสันติภาพ และในทางกลับกันนั้นการพัฒนาอย่างยั่งยืนจะเกิดขึ้นไม่ได้หากไม่มีสันติภาพและเสถียรภาพ

ในการสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของสหประชาชาตินั้น ประเทศไทยได้แบ่งปันความเชี่ยวชาญที่ได้รับจากการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษกับประเทศ

อื่นๆ ผ่านความร่วมมือแบบทวิภาคีและแบบพหุภาคี เช่น อาเซียน ตลอดจนความร่วมมือสามฝ่าย ความร่วมมือได้ โดยประเทศไทยได้มีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการแบ่งปันปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในฐานะที่เป็นรูปแบบการพัฒนาสู่ประชาคมระหว่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเป็นประธานกลุ่ม G-77 เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๖๐ อีกทั้งยังได้มีส่วนร่วมช่วยในการจัดตั้งโครงการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในหลายประเทศ เช่น กัมพูชา อินโดนีเซีย ลาว เลโซโท เมียนมาร์ ติมอร์ตะวันออกและตองกา นอกจากนี้กองกำลังรักษาสันติภาพของไทยยังได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเกษตรทฤษฎีใหม่ไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในพื้นที่ปฏิบัติการควบคู่ไปกับการรักษาความสงบเรียบร้อยในพื้นที่ จำนวนหลายภารกิจ ซึ่งได้รับความชื่นชมจากสหประชาชาติว่าเป็นความสำเร็จในการวางพื้นฐานของการพัฒนาอย่างยั่งยืน ในระหว่างการรักษาสันติภาพ

จากการที่การพัฒนาอย่างยั่งยืนเป็นเป้าหมายที่สำคัญของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยหลักการต่างๆ ที่สนับสนุนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีส่วนเกี่ยวข้องกับความพยายามในการจัดการกับความยั่งยืนประเทศเพื่อสร้างความสมดุลระหว่างความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ การปกป้องสิ่งแวดล้อมและความต้องการของมนุษย์ จึงมีความสอดคล้องกับหลักการสำคัญของวาระ ๒๕๗๓ และสามารถใช้เป็นแนวทางในการสนับสนุนการนำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนในบริบทของโลกและการรักษาสันติภาพได้ ซึ่งนับเป็นจุดแข็งของประเทศไทย และก่อให้เกิดโอกาสกับประเทศไทย ในการมีบทบาทนำในด้านนี้ โดยอาจพัฒนาให้ไทยเป็นศูนย์แห่งความเป็นเลิศด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืน ในการรักษาสันติภาพได้

๑.๑.๗ การคุ้มครองพลเรือนและการคุ้มครองเยาวชน

การคุ้มครองพลเรือนและการคุ้มครองเด็ก (Protection of Civilians and Child Protection) ถือได้ว่าเป็นงานที่สหประชาชาติให้ความสำคัญเป็นอย่างมากในการปฏิบัติการกิจเพื่อสันติภาพ การที่การให้ความคุ้มครองพลเรือนและเยาวชนสามารถดำเนินการได้หลากหลายรูปแบบตั้งแต่การปกป้องสวัสดิภาพกาย การปกป้องสิทธิมนุษยชนไม่ให้ถูกล่วงละเมิด และการสร้างสภาวะแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินชีวิตได้อย่างปลอดภัย ซึ่งการปฏิบัติตามมาตรการของสหประชาชาติดังกล่าวได้สร้างทั้งโอกาสและความท้าทายให้กับประเทศไทย ในด้านความท้าทายนั้น กองกำลังรักษาสันติภาพของไทย (ทหารและตำรวจ) จะต้องมีความสามารถและมีความรู้ที่เพียงพอต่อการปฏิบัติการกิจ ทั้งงานด้านยุทธการ การข่าว และกิจการพลเรือน รวมทั้งต้องมีขีดความสามารถที่จะส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนในพื้นที่ปฏิบัติการได้ ในด้านโอกาสนั้น กระทรวงการต่างประเทศได้ดำเนินงานร่วมกับสำนักงานผู้แทนพิเศษของเลขาธิการสหประชาชาติว่าด้วยเด็กและการขัดกันด้วยอาวุธ (Office of Special Representative of the Secretary - General on Children and Armed Conflict - OSRSG CAAC) ในการแก้ไขปัญหาและป้องกันการใช้ความรุนแรงต่อเด็กจากผู้ก่อความไม่สงบใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้มาอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่ง OSRSG CAAC ได้ทราบว่าการปฏิบัติภารกิจที่ประเทศไทยได้เตรียมการจัดส่งกองร้อยทหารช่างไปปฏิบัติการกิจรักษาสันติภาพที่สาธารณรัฐเซาท์ซูดาน จึงได้เสนอผ่านคณะผู้แทนถาวรไทยประจำสหประชาชาติ ณ นครนิวยอร์ก มายังกระทรวงการต่างประเทศและกองทัพไทยว่า OSRSG CAAC ยินดีที่จะสนับสนุนให้ไทยเป็นศูนย์กลางการฝึกอบรมของภูมิภาคด้านการคุ้มครองเยาวชนในภารกิจรักษาสันติภาพ ซึ่งต่อมาผู้บัญชาการทหารสูงสุดได้กรุณาอนุมัติให้ผู้แทนสหประชาชาติเดินทางมาจัดการฝึกอบรมหลักสูตร CAAC ให้กับวิทยากรด้านการปฏิบัติการ

เพื่อสันติภาพของกองทัพไทยและกำลังพล ของ ร้อย.ช.ฉกไทย/เซาท์ซูดาน ผลัดที่ ๑ ระหว่างวันที่ ๒ - ๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๑ ซึ่งสหประชาชาติได้จัดผู้แทนรวม ๒ นาย ประกอบด้วย ผู้แทน OSRSG CAAC ๑ นาย และผู้แทน UNICEF ประจำประเทศไทย ๑ นาย (Mr Gary Riser) มาเป็นวิทยากรในหลักสูตรฯ ภายหลังจากฝึกอบรมฯ ผู้บัญชาการทหารสูงสุดได้กรุณาอนุมัติให้ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ กรมยุทธการทหาร ร่วมกับสหประชาชาติในการจัดทำหลักสูตร CAAC สำหรับเตรียมกำลังไปปฏิบัติการรักษาสันติภาพในอนาคต พร้อมทั้งให้ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ กรมยุทธการทหาร พิจารณาแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมในการเป็นศูนย์ฝึกอบรม CAAC ของอาเซียน ซึ่งในการประชุมเครือข่าย ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของอาเซียน ครั้งที่ ๖ ในกรอบการประชุม รมว.กท.อาเซียน (ADMM) ณ เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ระหว่าง ๑๐ - ๑๔ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๑ ประเทศสมาชิกอาเซียนได้เห็นชอบให้ไทยเป็นศูนย์แห่งความเป็นเลิศของอาเซียนด้านการฝึกอบรม CAAC

ณ ปัจจุบัน ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ กรมยุทธการทหาร ได้ดำเนินการจัดทำหลักสูตรฯ ระยะเวลา ๕ วันเสร็จสิ้นแล้ว และได้จัดการฝึกอบรมหลักสูตรนำร่องเป็นภาษาไทยให้กับกำลังพลของ ร้อย.ช.ฉกไทย/เซาท์ซูดาน ผลัดที่ ๒ และข้าราชการตำรวจที่จะไปปฏิบัติการรักษาสันติภาพ ระหว่าง ๒ - ๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยใช้วิทยากรด้านการรักษาสันติภาพของกองทัพไทยทั้งหมด จากนั้นในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ มีแผนที่จะจัดการฝึกอบรมหลักสูตรนำร่องเป็นครั้งที่ ๒ ให้กับนายทหารในบัญชีรายชื่อพร้อมเรียกปฏิบัติงาน ตร. และข้าราชการกรมราชทัณฑ์ที่จะไปปฏิบัติการกิจ ณ สาธารณรัฐเซาท์ซูดาน และจะเชิญผู้แทนสหประชาชาติเข้าร่วมสังเกตการณ์ จากนั้นในขั้นตอนต่อไปจะเป็นการจัดการฝึกอบรมแบบนานาชาติ โดยจะเชิญทั้งวิทยากรและนายทหารนักเรียนจากชาติสมาชิกอาเซียนเข้าร่วมในการฝึกอบรม ทั้งนี้หากสหประชาชาติให้การสนับสนุนงบประมาณแก่นายทหารนักเรียนจากชาติสมาชิกอาเซียนมาเข้ารับการฝึกอบรม ซึ่งจะเป็นโอกาสของประเทศไทยในการเป็นศูนย์แห่งความเป็นเลิศของภูมิภาคในหลักสูตรด้านเด็กและการขัดกันด้วยอาวุธในอนาคต และยังเป็นการพัฒนาความร่วมมือที่แน่นแฟ้นกับหน่วยงานของสหประชาชาติ อันจะส่งผลดีต่อการเข้าร่วมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทยในอนาคตอีกด้วย

๑.๑.๘ การประกันคุณภาพทางยุทธการ

จากการที่สหประชาชาติได้วางแนวนโยบายด้านการประกันความพร้อมทางยุทธการ (Operational Readiness Assurance : ORA) และการพัฒนาประสิทธิภาพของการปฏิบัติการของหน่วยที่เข้าร่วมปฏิบัติการรักษาสันติภาพ โดยได้กำหนดให้ประเทศสนับสนุนกำลังต้องแสดงและผ่านมาตรฐาน ORA ก่อนจะเข้าวางกำลังในพื้นที่ภารกิจ ซึ่งครอบคลุมถึงเรื่องการเตรียมพร้อมทางยุทธการ ตลอดจนความประพฤติและระเบียบวินัยของกำลังพล ทั้งนี้ หน่วยที่จะไปปฏิบัติการกิจจะต้องพร้อมรับการตรวจการปฏิบัติงานเฉพาะทาง (specific tasks) ตามที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งจะสอดคล้องกับแนวคิดทางยุทธการ (Concept of Operations) กฎการปะทะ (Rules of Engagement) และคำสั่งยุทธการ (Operations Order) ตลอดจนต้องผ่านการฝึกเตรียมความพร้อมก่อนการวางกำลัง (pre-deployment training : PDT) ตามมาตรฐานสหประชาชาติ ซึ่งมีระบบการประเมินรายบุคคล และการประเมินการฝึกภาคสนาม ซึ่งตามข้อกำหนดดังกล่าว กองกำลังรักษาสันติภาพของไทยจะต้องปฏิบัติตามแนวนโยบาย ORA ของสหประชาชาติในการจัดส่งกองกำลังไปปฏิบัติการรักษาสันติภาพ โดยเริ่มต้นจากการจัดให้มีการฝึกเตรียมความพร้อมก่อนการวางกำลัง ที่สอดคล้องกับมาตรฐานของสหประชาชาติ รวมถึงจะต้องกำหนดให้มีหน่วยงานและผู้รับรองมาตรฐานการฝึก PDT เพื่อทำการยืนยันความพร้อมของการปฏิบัติ

ทางยุทธการก่อนจัดส่งกองกำลังไปปฏิบัติการกิจ ณ พื้นที่จริง ซึ่งในปัจจุบันนั้น กองทัพไทยและสำนักงานตำรวจแห่งชาติซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการจัดกองกำลังไปปฏิบัติการกิจรักษาสันติภาพ ยังไม่ได้ดำเนินการเพื่อรองรับมาตรการดังกล่าวของสหประชาชาติ จึงนับเป็นความท้าทายที่ประเทศไทยจะต้องรับดำเนินการอย่างเร่งด่วน เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานของสหประชาชาติที่กำหนด

๑.๑.๙ โครงการสามเหลี่ยมความร่วมมือสหประชาชาติ (Triangular Partnership

Project : TPP)

จากการที่สหประชาชาติได้ตั้งศูนย์ฝึกอบรมโครงการสามเหลี่ยมความร่วมมือสหประชาชาติ (Triangular Partnership Project : TPP) ในภูมิภาคแอฟริกา ณ ประเทศเคนยา ตั้งแต่เดือน กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๘ และมีแผนที่จะเข้ามาดำเนินโครงการฯ ในอาเซียน โดยได้เริ่มจัดการฝึกอบรมฯ ที่ประเทศเวียดนามระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๖๒ จากนั้นจะหมุนเวียนโครงการไปยัง อินโดนีเซีย ไทย และกัมพูชา ประเทศละ ๒ ปี ตามลำดับ ซึ่งประเทศไทยโดยกระทรวงการต่างประเทศ และกองทัพไทยได้มีการเตรียมการมาโดยลำดับ ดังนี้

๑.๑.๙.๑ การสนับสนุนที่ตั้งศูนย์ฝึกอบรมโครงการฯ ซึ่งผู้แทนสหประชาชาติพร้อมด้วยผู้แทนรัฐบาลญี่ปุ่นได้เดินทางมาสำรวจที่ตั้งโครงการ TPP ในประเทศไทยในห้วง ๑๔ - ๑๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๑ และได้แสดงความสนใจขอใช้พื้นที่ศูนย์ฝึกบรรเทาสาธารณภัย หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา (ศฝภ.นทพ.) เป็นที่ตั้งศูนย์ฝึกอบรมฯ ทั้งนี้ประเทศไทยยังสงวนท่าที ไม่ตอบรับหรือตอบปฏิเสธในการให้สหประชาชาติใช้พื้นที่ ศฝภ.นทพ. เป็นที่ตั้งโครงการฯ และยังไม่สามารถจัดหาพื้นที่สำหรับเป็นศูนย์ฝึกอบรมให้กับโครงการ TPP ได้ จึงเป็นความท้าทายและความสำคัญเร่งด่วนของประเทศไทยที่จะต้องดำเนินการให้ได้ข้อสรุปโดยเร็ว

๑.๑.๙.๒ การสนับสนุนวิทยากรและหลักสูตรด้านทหารช่างและแพทย์สนาม ซึ่งกองทัพไทยได้แจ้งยืนยันกับสหประชาชาติว่าจะให้การสนับสนุนชุดฝึกอบรมเคลื่อนที่จากกรมแพทย์ทหารบกไปทำการฝึกอบรมหลักสูตรด้านการแพทย์สนามให้กับโครงการฯ เป็นครั้งคราว อย่างไรก็ตาม สหประชาชาติยังไม่ยืนยันกำหนดการจัดฝึกอบรมด้านการแพทย์สนามในอาเซียน

๑.๑.๑๐ โครงการ Light Coordination Mechanism (LCM)

การดำเนินโครงการ LCM ของสหประชาชาติ ยังอยู่ในระยะเริ่มต้นเท่านั้น ทั้งนี้จากแนวทางการดำเนินโครงการที่สหประชาชาติได้แจ้งให้กับประเทศสมาชิกได้ทราบนั้นมีลักษณะคล้ายกับโครงการ TPP แต่ขยายขอบเขตของการฝึกอบรมให้ครอบคลุมขีดความสามารถด้านต่างๆ ของการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ นอกจากนี้ยังได้ขยายขอบเขตของความร่วมมือแบบ ๓ ฝ่าย (Triangular) โดยให้ภารกิจรักษาสันติภาพเข้าร่วมในภาคีความร่วมมือด้วย และได้นำเอากระบวนการในการจัดการฝึกอบรมมาวิเคราะห์ความต้องการในการฝึกอบรมให้กับหน่วยประเภทต่างๆ ที่เข้าปฏิบัติการกิจเพื่อสันติภาพ และนำการประเมินขีดความสามารถและความพร้อมด้านยุทธการ (Operational Readiness) เพื่อประเมินมาตรฐานของหน่วยที่ร่วมปฏิบัติการกิจเพื่อสันติภาพการดำเนินโครงการ LCM ของสหประชาชาติ ส่งผลให้ประเทศต่างๆ ซึ่งรวมถึงประเทศไทย และกองทัพไทยต้องพัฒนาความร่วมมือที่ใกล้ชิดกับสหประชาชาติ เพื่อพัฒนามาตรฐานของการฝึกอบรมด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ โดยเฉพาะการฝึกเตรียมความพร้อมก่อนการวางกำลัง (PDT) ให้มีมาตรฐานตามที่สหประชาชาติกำหนด

๑.๒ การวิเคราะห์สถานะแวดล้อมด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของอาเซียน

ประเทศสมาชิกอาเซียนได้ให้ความสำคัญกับการเป็นประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) และได้ขับเคลื่อนความร่วมมือด้านต่างๆ มาอย่างต่อเนื่อง การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community) ในเดือนมกราคม ๒๕๕๘ ได้ส่งผลต่อการขับเคลื่อนความร่วมมือของประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political and Security Community) อีกด้วย สำหรับความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพนั้น ประเทศสมาชิกอาเซียนได้ดำเนินความร่วมมือภายใต้กรอบการดำเนินงานที่สำคัญ ๓ กรอบความร่วมมือ ตามที่กล่าวไปในบทที่ ๒ ซึ่งได้แก่ การประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Ministers' Meeting : ADMM) การประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมประเทศคู่เจรจา (ASEAN Defence Ministers' Meeting - Plus : ADMM - Plus) และการประชุมอาเซียนว่าด้วยความมั่นคงของเอเชียและแปซิฟิก (ASEAN Regional Forum : ARF) ซึ่งได้ส่งผลต่อการกำหนดทิศทางของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบความร่วมมืออาเซียน ดังนี้

๑.๒.๑ ความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของอาเซียนภายใต้ ADMM

ประเทศไทยได้ดำเนินบทบาทที่สำคัญในการขับเคลื่อนความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของอาเซียน นับจากที่การประชุม ADMM ครั้งที่ ๕ ได้เห็นชอบให้จัดตั้งเครือข่ายศูนย์ปฏิบัติการรักษาสันติภาพของอาเซียน (ASEAN Peacekeeping Center Network : APCN) ขึ้นเพื่อดำเนินงานความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของอาเซียน ๑๐ ประเทศ ไทยก็ได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมครั้งที่ ๑ เมื่อ ๔ - ๗ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๕ ณ อาคารศูนย์สันติภาพ จอมทัพอากาศ ๖๐ ปี โดยมีผู้แทนจาก ๙ ประเทศ (ยกเว้น เมียนมา) ผู้แทนจากสำนักเลขาธิการอาเซียนเข้าร่วมประชุม และผู้แทนจากโครงการ Global Peace Operations Initiative ของกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกา (US Department of State) ร่วมสังเกตการณ์ ในการประชุมดังกล่าว ไทยได้เสนอให้ผู้แทนประเทศสมาชิกอาเซียนพิจารณาแผนงานความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของอาเซียน ซึ่งได้กำหนดกิจกรรม/แผนงานความร่วมมือ ๓ ระยะ ดังนี้

๑.๒.๑.๑ แผนงานความร่วมมือระยะสั้น ๓ ปี (ค.ศ.๒๐๑๒ - ๒๐๑๔/พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๗) ซึ่งได้ดำเนินการจัดตั้งการติดต่อสื่อสาร ระหว่างสมาชิกของเครือข่ายฯ และทำการรวบรวมฐานความรู้ ชีตความสามารถของสมาชิกในการฝึกอบรม และจัดลำดับความเร่งด่วน ความต้องการด้านการฝึกอบรมของแต่ละประเทศ ซึ่งได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว

๑.๒.๑.๒ แผนงานความร่วมมือระยะกลาง ๓ ปี (ค.ศ.๒๐๑๕ - ๒๐๑๗/พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๐) เป็นช่วงเวลาประเทศสมาชิกจะแลกเปลี่ยนครู/ผู้ฝึกสอน และนักเรียน/ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ในหลักสูตรด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ ตลอดจนจัดการฝึกผสมและการอบรมหลักสูตรนานาชาติของอาเซียน ซึ่ง APCN ประสบความสำเร็จในการแลกเปลี่ยนวิทยากรด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพระหว่างกัน ตลอดจนสมาชิกบางประเทศ ได้แก่ ไทย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ ได้เชิญให้ชาติสมาชิกอาเซียนจัดผู้เข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตรด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานของ APCN ในห้วงเวลานี้ ยังไม่สามารถจัดการฝึกด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของอาเซียนได้

๑.๒.๑.๓ แผนงานความร่วมมือระยะยาว ๓ ปี (ค.ศ.๒๐๑๘ - ๒๐๒๐/ พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๓) ได้กำหนดให้ APCN ต้องดำเนินการจัดตั้งกรอบทำงานของการจัดการกองกำลังเตรียมพร้อมด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของอาเซียน (ASEAN Peacekeeping Standby Arrangement) และต้องร่วมกันพัฒนาศูนย์ปฏิบัติการสันติภาพของประเทศสมาชิกให้เป็นศูนย์ความเป็นเลิศในสาขาวิชาการด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ ซึ่งการดำเนินงานของ APCN ในขั้นตอนนี้ประเทศสมาชิกอาเซียนได้ร่วมกันขับเคลื่อนความร่วมมือ APCN จนมีความคืบหน้ามาโดยลำดับ และในการประชุม APCN ครั้งที่ ๖ ที่ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพ ระหว่าง ๑๐ - ๑๔ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๑ ที่ประชุมฯ ได้มีมติเห็นชอบให้ปรับแผนการจัดตั้งกรอบทำงานของการจัดการกองกำลังเตรียมพร้อมของอาเซียน เป็นแผนการดำเนินงานตามแนวความคิดความเป็นหุ้นส่วนด้านการรักษาสันติภาพของอาเซียน (ASEAN Peacekeeping Partnership - APP) รวมทั้งได้แบ่งมอบหน้าที่ให้กับศูนย์ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของประเทศสมาชิก เป็นศูนย์แห่งความเป็นเลิศเฉพาะด้านของอาเซียน ซึ่งประเทศไทยได้รับมอบให้เป็นศูนย์แห่งความเป็นเลิศด้านการฝึกอบรมฝ่ายอำนวยการของสหประชาชาติ การฝึกอบรมด้านเด็กและการขัดกันด้วยอาวุธ (Children and Armed Conflicts) และการพัฒนาอย่างยั่งยืนในการรักษาสันติภาพ (Sustainable Development Approach to Peacekeeping Operations) นอกจากนี้ที่ประชุมยังได้จัดทำแผนการจัดการฝึกผสมด้านการรักษาสันติภาพของอาเซียน โดยยกระดับการฝึกทวิภาคีด้านการรักษาสันติภาพ ไทย - อินโดนีเซีย (รหัสการฝึก โอเยรา - การูด้า) ตั้งแต่วันที่ ๒๕๖๒ เป็นต้นไป เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามกรอบ APP ซึ่งได้กำหนดให้อาเซียนมุ่งไปสู่การส่งกำลังร่วมกันไปปฏิบัติการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ ตามความพร้อมและความสมัครใจ ซึ่งการจะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้ จะต้องร่วมกันพัฒนาขีดความสามารถให้กับประเทศสมาชิก ภายใต้กรอบความร่วมมือที่ได้ดำเนินการไว้แล้ว นอกจากนี้ยังต้องจัดการฝึกด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของอาเซียน ซึ่งไทยได้เป็นเจ้าภาพจัดการฝึกฝ่ายอำนวยการเพื่อสันติภาพของอาเซียนครั้งที่ ๑ ในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๒

การพัฒนาความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของอาเซียน ภายใต้แนวคิด APP ซึ่งต่อยอดมาจากแผนงานความร่วมมือด้านการปฏิบัติเพื่อสันติภาพของ APCN ทั้ง ๓ ระยะ ได้นำมาซึ่งโอกาสและความท้าทายให้กับประเทศไทย ซึ่งมีบทบาทในอาเซียนอย่างต่อเนื่อง การที่ไทยเป็นประเทศที่เสนอแผนงานความร่วมมือ APCN ทั้ง ๓ ระยะ อีกทั้งยังได้เสนอแนวความคิด APP ให้กับอาเซียน ส่งผลให้ไทยสามารถผลักดันและขับเคลื่อนงานการด้านปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของอาเซียนไปยังเป้าหมายที่ต้องการ ซึ่งไทยจะต้องรักษาบทบาทในการขับเคลื่อนความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของอาเซียน ทั้งการจัดทำแผนงานเพื่อขับเคลื่อน APP และการพัฒนาให้ APP มีความคืบหน้าต่อไปในอนาคต

๑.๒.๒ ความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของอาเซียนภายใต้ ADMM-Plus

ความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนและประเทศคู่เจรจาอาเซียน ๘ ประเทศ ดำเนินการภายใต้คณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการรักษาสันติภาพของอาเซียน (Experts' Working Group on Peacekeeping Operations - EWG on PKOs) ซึ่งที่ประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมอาเซียน กับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

ประเทศคูเวต (ADMM - Plus) เมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๓ ได้เห็นชอบให้จัดตั้ง คณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ ซึ่งรวมถึง EWG on PKOs โดยมีประเทศสมาชิกอาเซียนและ ประเทศคูเวต ร่วมกันเป็นประธานร่วมของคณะทำงานฯ วงรอบละ ๓ ปี ในแต่ละปีจะจัดการ ประชุมคณะทำงานปีละ ๒ ครั้ง และก่อนสิ้นสุดวงรอบการเป็นประธานร่วมจะจัดการฝึกผสมด้านการ รักษาสันติภาพของอาเซียน ๑ ครั้ง ทั้งนี้ไทยได้เป็นประธานร่วมของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านความ มั่นคงทางทะเลในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๖๖ ร่วมกับสหรัฐ และมีแผนที่จะเสนอตัวเป็นประธานร่วมของ คณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการช่วยเหลือเพื่อมนุษยธรรมและบรรเทาภัยพิบัติ (HADR) ในวงรอบปี พ.ศ. ๒๕๖๗ - ๒๕๗๐ แต่ไทยยังไม่เคยเป็นประธานร่วมของคณะทำงาน EWG on PKOs มาก่อน

นับตั้งแต่การก่อตั้งจนถึงปัจจุบัน การดำเนินความร่วมมือด้านการ ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของ EWG on PKOs เป็นไปในลักษณะที่ส่งเสริมความร่วมมือและสร้าง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างประเทศสมาชิกเท่านั้น และยังไม่มียุทธศาสตร์ที่ชัดเจนเหมือนความร่วมมือด้านการ ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพที่ประเทศสมาชิกอาเซียน ๑๐ ประเทศได้ดำเนินการอยู่ในกรอบ ADMM ส่งผลให้กิจกรรมความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของอาเซียนในกรอบ ADMM-Plus จึงจำกัดอยู่ที่การส่งเสริมการพัฒนาขีดความสามารถด้านการฝึกอบรม โดยการแลกเปลี่ยนวิทยากร และนักเรียน การจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการปีละ ๒ ครั้ง เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์และ เพิ่มพูนความรู้ใหม่ๆ และจัดการฝึกภาคสนามด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพทุกๆ ๓ ปี เมื่อสิ้นสุด วงรอบของการเป็นประธานร่วมของคณะทำงาน EWG on PKOs โดยประธานร่วมจะร่วมกันเป็น เจ้าภาพจัดการฝึกฯ การดำเนินความร่วมมือในลักษณะดังกล่าวนับเป็นโอกาสของไทยที่จะขยายการ แลกเปลี่ยนวิทยากรไปยังประเทศคูเวตอาเซียนทั้ง ๘ ประเทศ เพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ ให้กับวิทยากรด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทย สำหรับประเด็นที่ไทยยังไม่เคยเป็นประธาน ร่วมของ EWG on PKOs มาก่อนเลยนั้น นับเป็นความท้าทายที่ไทยจะต้องเตรียมการและวางแผนการ เสนอตัวเป็นประธานร่วมเนื่องจากประเทศสมาชิกอาเซียนที่มีศูนย์ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพหรือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้หมุนเวียนกันเป็นประธานร่วมจนเกือบจะครบทุกประเทศแล้ว

๑.๒.๓ ความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของอาเซียนภายใต้ การประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก

การดำเนินความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพระหว่าง ประเทศสมาชิกอาเซียนกับประเทศในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ผ่านกรอบการประชุมอาเซียนว่าด้วย ความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก (ASEAN Regional Forum - ARF) ยังจำกัดขอบเขตในเรื่องของการเสริมสร้างขีดความสามารถและเตรียมความพร้อมในภูมิภาค ผ่านการฝึกอบรมและกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การรวบรวมแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศและบทเรียนที่ผ่านมาจาก ปฏิบัติการรักษาสันติภาพในกรอบ UN และองค์กรในภูมิภาคต่าง ๆ การจัดทำและปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัย การกำหนดผู้ประสานงานหลักสำหรับแลกเปลี่ยนข้อมูล การจัดประชุมผู้เชี่ยวชาญด้านปฏิบัติการรักษา สันติภาพ และการสร้างเครือข่ายระหว่างศูนย์ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสมาชิก ARF ที่เข้าร่วมการ ฝึกซ้อมการรักษาสันติภาพ ซึ่งไทยโดยกระทรวงการต่างประเทศและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน ARF มาโดยลำดับ

สำหรับบทบาทของไทยใน ARF นั้น ไทยได้สนับสนุนให้ ARF มีบทบาทสำคัญในการช่วยลดความตึงเครียดในภูมิภาค พร้อมทั้งส่งเสริมให้มีความร่วมมืออย่างเป็นรูปธรรม เพื่อสร้างเสถียรภาพและความมั่นคงในภูมิภาค ซึ่งไทยมองว่า ARF และกลไกใหม่ๆ เช่น การประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา เกื้อกูลซึ่งกันและกัน โดย ARF พิจารณานโยบายความมั่นคงในภาพรวม ส่วน ADMM-Plus พิจารณาโครงการความร่วมมือที่ฝ่ายกลาโหมสามารถมีส่วนร่วมได้สูง เช่น การปฏิบัติการรักษาสันติภาพ และความมั่นคงทางทะเล เป็นต้น ในส่วนของความร่วมมือในสาขาต่างๆ นั้น ไทยมีบทบาทส่งเสริมความร่วมมือในสาขาต่างๆ ดังนี้

๑.๒.๓.๑ ไทยได้เป็นประธานการประชุม ARF ครั้งที่ ๑ เมื่อ ๒๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๗ และครั้งที่ ๗ เมื่อ ๒๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งได้ผลักดันหลักการให้อาเซียนมีบทบาทนำในการกำหนดทิศทาง (driver's seat) ของ ARF

๑.๒.๓.๒ ในช่วงปีกิจกรรม พ.ศ. ๒๕๓๙-๒๕๔๐ และ พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๑ ไทยได้เป็นประธานร่วมกับนิวซีแลนด์จัดการประชุมเรื่องการบรรเทาภัยพิบัติ (Inter-Sessional Meetings on Disaster Relief - ISM on DR) จำนวน ๒ ครั้ง เมื่อ ๑๙ - ๒๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๐ ที่กรุงเวลลิงตัน และ ๑๘ - ๒๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๑ ที่กรุงเทพฯ

๑.๒.๓.๓ เป็นประธานร่วมกับสหรัฐฯ จัดการประชุมเรื่องการสร้างความไว้วางใจ (Inter-Sessional Meetings on CBMs) จำนวน ๒ ครั้ง เมื่อ ๔-๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๑ ที่เมืองโฮโนลูลู และเมื่อ ๓-๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่กรุงเทพฯ

๑.๒.๓.๔ ในปีกิจกรรม พ.ศ. ๒๕๔๒ - ๒๕๔๓ ที่ไทยดำรงตำแหน่งประธาน ARF ไทยได้พยายามดำเนินบทบาทประธาน ARF อย่างสร้างสรรค์ภายในกรอบที่ ARF เห็นชอบ ซึ่งรวมถึงการพยายามโน้มน้าวเกาหลีเหนือเข้าร่วม ARF ได้เป็นผลสำเร็จ

๑.๒.๓.๕ ไทยเป็นเจ้าภาพจัดการสัมมนาเรื่องกฎหมายว่าด้วยการขัดกันทางอาวุธ (Seminar on Law of the Armed Conflict) ครั้งที่ ๒ ที่กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ ๗ - ๑๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๔ ที่กรุงเทพฯ

๑.๒.๓.๖ เป็นเจ้าภาพร่วมกับออสเตรเลียจัด Workshop on Prevention of Terrorism ในวันที่ ๑๗ - ๑๙ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๕ ที่กรุงเทพฯ

๑.๒.๓.๗ เป็นประธานร่วมกับไอร์แลนด์ในนามของสหภาพยุโรป จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องแนวทางการฝึกอบรมด้านการรักษาสันติภาพ ที่กรุงดับลิน ระหว่าง ๑๙ - ๒๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๑

๑.๒.๓.๘ เป็นประธานร่วมกับเกาหลีใต้จัดการประชุมระดับผู้เชี่ยวชาญของ ARF ด้านการรักษาสันติภาพระหว่างวันที่ ๑๐-๑๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ณ กรุงเทพฯ โดยมีสาระสำคัญของการประชุม คือ ๑) มุ่งสร้างทิศทางร่วมกันระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนในเรื่องปฏิบัติการรักษาสันติภาพ ๒) แสวงหาความร่วมมือกับสมาชิกอื่นๆ ของ ARF ในเรื่องดังกล่าว และ ๓) สร้างเครือข่ายระหว่างบุคลากรและศูนย์รักษาสันติภาพในภูมิภาค

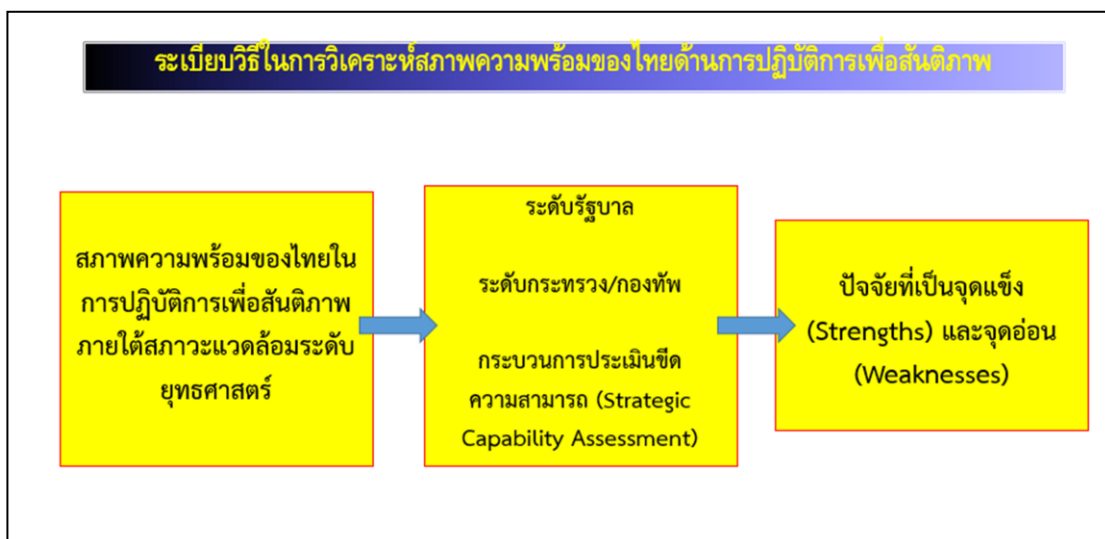
จากภาพรวมของการดำเนินการด้านความมั่นคงในกรอบของ ARF ทั้ง ๓ ขั้นตอน อันได้แก่ มาตรการเสริมสร้างความไว้วางใจ (Confidence building measures:

CBMs stage ๑) การทูตเชิงป้องกัน (Preventive diplomacy: PD-stage ๒) และแนวทางเรื่อง ปัญหาความขัดแย้ง (Approaches to conflict-stage ๓) จะเห็นได้ว่าไทยได้เข้าไปมีส่วนร่วมบทบาท และมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน ARF มาโดยลำดับ และจากที่ความร่วมมือของ ARF ในปัจจุบันนั้นอยู่ในขั้นตอนของการพัฒนาความร่วมมือทั้ง ๓ ระยะ (Stage) ไปพร้อมๆ กัน ซึ่งการปฏิบัติการเพื่อ สันติภาพสามารถถูกนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินการดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น จึงเป็นโอกาสของไทยในการผลักดันความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น ผ่าน ARF นอกจากนี้ไทยอาจพิจารณาที่จะพัฒนาความร่วมมือกับ ประเทศสมาชิก ARF ที่มีบทบาทโดดเด่นด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพเช่นจีน สหรัฐ แคนาดา และ ออสเตรเลีย ในการพัฒนาศักยภาพด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทย และเพิ่มโอกาสในการ แข่งขันการสนับสนุนกำลังให้กับภารกิจรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ เพื่อสร้างความสามารถ ในการแข่งขันและรักษาสถานะผู้นำด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในภูมิภาค

๒. สภาพความพร้อมของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ

การประเมินขีดความสามารถของประเทศไทยไทยด้านการเข้าร่วมในการปฏิบัติการ เพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ ภายใต้สภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปทั้งในระดับของ สหประชาชาติ และการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน เป็นกระบวนการของ การประเมินขีดความสามารถของประเทศไทยในสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน สำหรับการเข้าร่วมใน การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ และสนับสนุนการเป็นประชาคมการเมืองและความ มั่นคงของอาเซียน ทั้งนี้เพื่อตรวจสอบความมีปัจจัยใดบ้างที่เป็นจุดแข็ง และปัจจัยใดบ้างที่เป็นจุดอ่อน สำหรับเทคนิควิธีการวิเคราะห์จะใช้แนวคิดในเรื่องสภาวะแวดล้อมด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ แบบใหม่ การเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน และการประเมินขีดความสามารถ ในการบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์ ผลลัพธ์ที่ได้จะเป็นการบ่งบอกถึงจุดแข็ง และจุดอ่อน ในการเตรียมความพร้อมด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ และการสนับสนุนความร่วมมือ ด้านความมั่นคงของอาเซียน ภายใต้บริบทของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ตามแผนภาพ

แผนภาพที่ ๔ - ๔ ระเบียบวิธีในการวิเคราะห์สภาพความพร้อมของไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ

ที่มา : ประมวลผลโดยผู้วิจัย, ๒๕๖๓

๒.๑ ขีดความสามารถของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ

การจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ ภายใต้บริบทของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี นั้น นอกจากจะต้องประเมินสถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์แล้ว สิ่งที่จะต้องดำเนินการต่อไป ก็คือการประเมินขีดความสามารถของประเทศไทยโดยนำประเด็นสำคัญ ๓ ประเด็น คือการรักษาและเพิ่มบทบาทของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ การส่งเสริมและพัฒนาบทบาทด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทยในกรอบอาเซียน และขีดความสามารถของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพจากการตรวจสอบสถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ที่ได้ดำเนินการไปแล้ว มาวิเคราะห์ให้ได้ว่ามีปัจจัยหรือตัวบ่งชี้ใดบ้าง ซึ่งจะเป็นจุดแข็งและจุดอ่อนของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายด้านความมั่นคงของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ทั้งนี้ในการประเมินขีดความสามารถของไทยทั้ง ๓ ประเด็น จะดำเนินการ ๒ ลักษณะ ประการแรก การประเมินเชิงสัมพัทธ์ (Comparative assessment) เพื่อจะทราบถึงขีดความสามารถของไทยเทียบเคียงกับขีดความสามารถที่ต้องการหรือที่จำเป็นต้องมีในการเข้าร่วมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ และเข้าร่วมในความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของอาเซียน นอกจากนี้ยังมีการประเมินแบบสมบูรณ์ (Absolute assessment) มีความมุ่งหมายเพื่อประเมินขีดความสามารถโดยเปรียบเทียบกับประเทศไทยเอง เพื่อทราบถึงขีดความสามารถที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ว่าดีขึ้นหรือต่ำลงอย่างไร ทั้งนี้การประเมินขีดความสามารถทั้งสองประการ จะคำนึงถึงความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี มีลักษณะเป็นองค์รวม (Holistic) ครอบคลุมในทุกมิติ ทั้งทหาร ตำรวจและพลเรือน

การเข้าร่วมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ และการเข้าร่วมในความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของอาเซียนนั้น จะต้องดำเนินการในทุกระดับไปพร้อมๆ กัน ทั้งระดับรัฐบาล ระดับกระทรวง และระดับหน่วยงานในสังกัดของกระทรวง ตลอดจนภาคธุรกิจและประชาชนอีกด้วย ซึ่งจะต้องใช้มาตรการทั้งทางการเมืองระหว่างประเทศ เศรษฐกิจ ความมั่นคง และการทหาร อย่างเป็นองค์รวม และร่วมมือกันทุกภาคส่วน

ประเด็นสำคัญ ๓ ประเด็น ของการเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทย ด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ ภายใต้บริบทของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ที่ได้จากการประเมินสภาวะแวดล้อม ซึ่งจะนำมาพิจารณาเพื่อประเมินขีดความสามารถของประเทศไทย ด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ ทั้งในเชิงเปรียบเทียบกับขีดความสามารถที่ต้องการหรือที่จำเป็นต้องมี และในเชิงเปรียบเทียบกับประเทศไทยเองในอดีตที่ผ่านมา มีดังนี้

๒.๑.๑ การรักษาและเพิ่มบทบาทของไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ

ภายหลังจากที่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกสหประชาชาติ ประเทศไทยได้เข้าร่วมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติอย่างต่อเนื่อง จึงมีประสบการณ์ด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพสูง ส่งผลดีต่อการเข้าร่วมการปฏิบัติการกิจในปัจจุบันและอนาคต อย่างไรก็ตาม การทำงานด้านสันติภาพและความมั่นคงของสหประชาชาตินั้นมีพลวัตรอยู่ตลอดเวลา ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ส่งผลให้ไทยมีทั้งจุดแข็งและจุดอ่อนที่ส่งผลต่อการรักษาและเพิ่มบทบาทของไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ ดังนี้

๒.๑.๑.๑ บทบาทและประสบการณ์ของไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ในฐานะชาติสมาชิก ไทยมีพันธกรณีกับสหประชาชาติที่จะต้องให้ความร่วมมือและสนับสนุนงานด้านสันติภาพและความมั่นคงแห่งประชาชาติ โดยไทยได้เข้าเป็นสมาชิกสหประชาชาติลำดับที่ ๕๕ เมื่อ ๑๖ ธ.ค. ๒๔๘๙ หลังจากสหประชาชาติก่อตั้งได้ ๑ ปี นอกจากพันธกรณีในฐานะสมาชิกแล้วประเทศไทยยังเป็นสมาชิกในระบบกองกำลังเตรียมพร้อมสหประชาชาติตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๑ มาจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ยังได้ปฏิบัติหน้าที่เป็นคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติแบบไม่ถาวรในห้วง พ.ศ. ๒๕๒๘ - ๒๕๒๙ และได้มีบทบาทในการสนับสนุนระเบียบวาระ (Agenda) ที่สำคัญของสหประชาชาติมาอย่างต่อเนื่อง

ในด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาตินั้น ไทยได้จัดกำลังเจ้าหน้าที่ทั้งทหาร ตำรวจและพลเรือน ไปสนับสนุนการปฏิบัติการกิจของสหประชาชาติในหลายภูมิภาคทั่วโลก ได้แก่ เลบานอน นามิเบีย ชายแดนอิรัก-คูเวต อิรัก กัมพูชา แอฟริกาใต้ บอสเนีย และเฮอร์เซโกวีนา เซียร์ราลีโอน ฟิจิ ติมอร์เลสเต่ บุรุนดี เนปาล ซูดาน ไลบีเรีย เฮติ บริเวณชายแดนอินเดีย -ปากีสถาน แคว้นดาร์ฟูร์ และเซาท์ซูดาน

นอกจากนี้ ไทยยังมีข้อตกลงกับสหประชาชาติว่าด้วยการจัดกำลังเตรียมพร้อม (UN PCRS) ซึ่งไทยได้แจ้งความพร้อมของกำลังพลและอาวุธ ยุทโธปกรณ์ของกองร้อยทหารช่าง ชุดชุดเจาะน้ำบาดาล และโรงพยาบาลสนามจากกองทัพไทย ให้ฝ่ายปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติทราบทุกๆ ๓ เดือน

ทั้งนี้ นอกจากภารกิจเพื่อสันติภาพที่สหประชาชาติ รับผิดชอบดำเนินการแล้ว ประเทศไทยโดยกองทัพไทย ยังได้เข้าร่วมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพใน กรอบความร่วมมือกับหน่วยงานระหว่างประเทศระดับภูมิภาคและประเทศพันธมิตร ได้แก่ อิรัก อัฟกานิสถาน และโซมาเลีย รวมทั้งได้เข้าร่วมในภารกิจเพื่อมนุษยธรรมที่เนปาล พม่า อินโดนีเซีย และอิหร่าน

การดำเนินบทบาทของไทยด้านสันติภาพและความมั่นคง ของสหประชาชาติ และการเข้าร่วมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติและภาคีความ ร่วมมืออื่นๆ อย่างต่อเนื่อง นับเป็นจุดแข็งของประเทศไทย ที่มีประสบการณ์ด้านการปฏิบัติการเพื่อ สันติภาพมาอย่างยาวนาน มีผลการปฏิบัติการเป็นที่เชื่อถือของสหประชาชาติและประชาคมโลก โดยเฉพาะในภารกิจขนาดใหญ่เช่นที่ติมอร์เลสเต และที่แคว้นดาร์ฟูร์ ซึ่งกองกำลังรักษาสันติภาพของไทย ได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการเกษตรทฤษฎีใหม่ไปประยุกต์ใช้ประกอบการ รักษาความมั่นคงและความปลอดภัยในพื้นที่ ซึ่งมีความสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน ของสหประชาชาติ และหลักการสร้างสันติภาพที่ยั่งยืน ซึ่งก็นับเป็นจุดแข็งของประเทศไทยด้วย

๒.๑.๑.๒ ขีดความสามารถด้านการแข่งขันของไทยในการเข้า ร่วมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ

จากสถานการณ์การแข่งขันเข้าร่วมในการปฏิบัติการเพื่อ สันติภาพของสหประชาชาติในปัจจุบัน ที่ประเทศต่างๆ ได้แข่งขันกันความพร้อมที่จะสนับสนุนกำลัง ไปปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเกินกว่าที่สหประชาชาติต้องการ ส่งผลให้เกิดการ แข่งขันเป็นอย่างมากระหว่างประเทศต่างๆ ที่ประสงค์จะใช้การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพไปตอบสนอง ผลประโยชน์แห่งชาติด้านต่างๆ ตามที่กล่าวไปในบทที่ ๒ ประกอบกับการที่สหประชาชาติได้กำหนด มาตรการให้ประเทศที่จะสนับสนุนกำลังเข้าร่วมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ จะต้องแจ้งยืนยันความพร้อมผ่านระบบ PCRS และต้องผ่านการตรวจและประเมินความพร้อมจาก สหประชาชาติเสียก่อน ซึ่งประเทศไทยโดยกองทัพไทยนั้นได้มีการแจ้งยืนยันความพร้อมที่สนับสนุน หน่วยประเภทต่างๆ ตามมาตรการของ PCRS รวมทั้งได้มีระบบการเตรียมกำลังที่สามารถผ่าน การตรวจและประเมินความพร้อมจากสหประชาชาติแล้ว จึงนับว่าไทยมีจุดแข็งด้านการมีระบบ เตรียมกำลังที่ดี สามารถรองรับมาตรการในการคัดเลือกประเทศสนับสนุนกำลังของสหประชาชาติได้ อย่างไรก็ตามความพร้อมดังกล่าวยังจำกัดอยู่เฉพาะในกองทัพไทยซึ่งมีประสบการณ์ในการเข้าร่วม ปฏิบัติภารกิจเพื่อสันติภาพมากที่สุด แต่ในส่วนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติและพลเรือน ยังไม่มีการ แจ้งยืนยันความพร้อมในระบบ PCRS ส่งผลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังขาดประสบการณ์ในการเตรียมกำลัง และต้องมีการดำเนินการให้ประเทศไทยมีความพร้อมสามารถแจ้งยืนยันการสนับสนุนกำลังตำรวจ และพลเรือนให้กับสหประชาชาติได้ จึงนับว่าประเทศไทยยังมีจุดอ่อนในประเด็นนี้ นอกจากนี้เมื่อ พิจารณาความต้องการขีดความสามารถด้านต่างๆ ของสหประชาชาติในปัจจุบัน จะพบว่า ขีดความสามารถ (หน่วยประเภทต่างๆ) ที่ไทยได้เสนอที่จะให้การสนับสนุนสหประชาชาติ ยังไม่ สอดคล้องกับความต้องการของสหประชาชาติในปัจจุบัน และเป็นขีดความสามารถที่มีการแข่งขันสูง จากประเทศอื่นๆ จึงนับเป็นจุดอ่อนที่ไทยจะต้องปรับปรุงการแจ้งยืนยันการสนับสนุนหน่วยประเภท

ต่างๆ ในระบบ PCRS ให้เป็นไปตามที่สหประชาชาติต้องการ และสอดคล้องกับขีดความสามารถที่มี และผลประโยชน์แห่งชาติที่ต้องการ

๒.๑.๑.๓ การเข้าไปมีส่วนร่วมและพัฒนาความร่วมมือกับ หน่วยงานของสหประชาชาติ

เพื่อที่จะรักษาและเพิ่มบทบาทของไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ ไทยควรต้องเข้าไปมีส่วนร่วมและแสวงหาความร่วมมือกับหน่วยงานของสหประชาชาติในทุกระดับ โดยการดำเนินการในอดีตที่ผ่านมา นั้น ส่วนราชการของไทย ได้พัฒนาความร่วมมือและสนับสนุนงานของสหประชาชาติด้านการสร้างสันติภาพและความมั่นคงในระดับกองบัญชาการ (Headquarters) ของหน่วยงานสหประชาชาติ โดยเฉพาะที่กองบัญชาการสหประชาชาติ ณ นครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา ซึ่งกระทรวงการต่างประเทศและกองทัพไทยได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของหน่วยงานสหประชาชาติหลายหน่วยงานอย่างใกล้ชิด เช่น ทั้งกระทรวงการต่างประเทศและกองทัพไทยได้ร่วมมือกับสำนักงานผู้แทนพิเศษของเลขาธิการสหประชาชาติว่าด้วยเด็กและการขัดกันด้วยอาวุธ (OSRSG CAAC) ในการพัฒนาให้ไทยเป็นศูนย์กลางการฝึกอบรมของภูมิภาคด้านการคุ้มครองเยาวชนในการรักษาสันติภาพ ตลอดจนได้ร่วมมือและมีแผนที่จะให้การสนับสนุนโครงการสามเหลี่ยมความร่วมมือสหประชาชาติ (TPP) ในการจัดการฝึกอบรมด้านทหารช่างและแพทย์สนามในอาเซียน และยังได้ร่วมมือกับส่วนบูรณาการ การฝึกอบรมด้านการรักษาสันติภาพ (Integrated Training Service - ITS) ของสหประชาชาติในการพัฒนามาตรฐานการฝึกอบรมด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของกองทัพไทยหลายหลักสูตรให้เป็นไปตามมาตรฐานของสหประชาชาติที่กำหนด จนกระทั่งสหประชาชาติได้ให้การรับรองมาตรฐานหลักสูตรของกองทัพไทย ๑ หลักสูตรคือหลักสูตรฝ่ายอำนวยการของสหประชาชาติ (United Nations Staff Officer Course - UNSOC) ที่กองทัพไทยจัดการฝึกอบรมให้กับกำลังพลในบัญชีรายชื่อพร้อมเรียกปฏิบัติงาน (On-call List) จึงนับได้ว่าประเทศไทยมีจุดแข็งในการเข้าไปมีส่วนร่วมและพัฒนาความร่วมมือที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานของสหประชาชาติในระดับกองบัญชาการ

หน่วยงานของสหประชาชาตินั้น ได้กระจายไปตามภูมิภาคและประเทศต่างๆ ทั่วโลก ซึ่งประเทศไทยเป็นที่ตั้งของคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติสำหรับเอเชียและแปซิฟิก (UN Economic and Social Commission for Asia and the Pacific - UNESCAP) ซึ่งเป็นหน่วยงานระดับภูมิภาคที่รับผิดชอบงานด้านการให้ความช่วยเหลือด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ และดำเนินงานเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของสหประชาชาติ อีกทั้งไทยยังเป็นที่ตั้งของหน่วยงานรองของสหประชาชาติเช่น UNICEF UNDP WHO หรือ UNHCR ซึ่งมักจะเข้าร่วมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพอยู่เสมอ และมักต้องปฏิบัติงานเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับกองบัญชาการและหน่วยที่ตั้งในพื้นที่ภารกิจรักษาสันติภาพของหน่วยงาน จึงนับเป็นจุดแข็งของไทย ที่เป็นที่ตั้งของหน่วยงานสหประชาชาติเหล่านี้ ซึ่งจะช่วยให้การพัฒนาความร่วมมือที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพทำได้ง่ายขึ้น อย่างไรก็ตาม ในอดีตที่ผ่านมา ส่วนราชการของไทยยังไม่ได้พัฒนาความร่วมมือกับหน่วยงานของสหประชาชาติในประเทศไทยมากนัก จึงนับเป็นจุดอ่อนในการเข้าไปมีส่วนร่วมและพัฒนาความร่วมมือกับหน่วยงานของสหประชาชาติในประเทศไทย ซึ่งไทยควรต้องพัฒนาความร่วมมือให้มากขึ้นในอนาคต

๒.๑.๒ การส่งเสริมและพัฒนาบทบาทด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ ของไทยในกรอบอาเซียน

โดยทั่วไปแล้ว การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพเป็นความร่วมมือด้านความมั่นคงที่มีความอ่อนไหว (Sensitivity) ไม่มาก หลายประเทศจึงใช้ความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพเป็นเครื่องมือในการสร้างความสัมพันธ์และพัฒนาความร่วมมือด้านความมั่นคงจนเกิดผลเป็นรูปธรรม อาเซียนก็ได้นำเอาการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพเป็นเครื่องมือในการพัฒนาความร่วมมือและความไว้วางใจระหว่างกัน ซึ่งความร่วมมือดังกล่าวนอกจากส่งผลดีต่อการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนแล้ว ยังส่งผลดีต่อการพัฒนาขีดความสามารถด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของแต่ละประเทศอีกด้วย การที่ไทยเป็นประเทศที่มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนและผลักดันความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของอาเซียน จึงเป็นจุดแข็งของไทยในภาพรวมที่มีบทบาทนำต่ออาเซียน อย่างไรก็ตามไทยยังมีจุดอ่อนบางประการต่อการดำเนินบทบาทความร่วมมือพหุภาคีที่มีประเทศนอกภูมิภาคอาเซียนเข้าร่วม สรุปลักษณะและจุดอ่อนของไทยต่อการดำเนินความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของอาเซียนได้ดังนี้

๒.๑.๒.๑ การดำเนินการตามเอกสารแนวความคิดว่าด้วยการจัดตั้ง เครือข่ายศูนย์ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของอาเซียนภายใต้การประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม อาเซียน (ADMM)

ไทยเป็นประเทศที่ผลักดันให้มีการจัดตั้งเครือข่ายศูนย์ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของอาเซียน (APCN) โดยได้ยกร่างเอกสารแนวความคิดว่าด้วยการจัดตั้งเครือข่ายศูนย์ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของอาเซียน เข้าสู่การพิจารณาของ ADMM ซึ่งต่อมาไทยได้ขับเคลื่อนแผนงานความร่วมมือ APCN ทั้ง ๓ ระยะให้ประสบความสำเร็จมาโดยลำดับ ซึ่งไทยได้รับการยอมรับจากประเทศสมาชิกอาเซียนให้เป็นศูนย์แห่งความเป็นเลิศของอาเซียนด้านการฝึกอบรมฝ่ายอำนวยการของสหประชาชาติ (UNSOC) การฝึกอบรมด้านการคุ้มครองเด็กในการรักษาสันติภาพ (Child Protection in Peacekeeping - CPP) และการฝึกอบรมด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืนในการรักษาสันติภาพ (Sustainable Development Approach to Peacekeeping - SDAP) ซึ่งไทยได้ดำเนินการให้เป็นรูปธรรมแล้วในหลักสูตร UNSOC โดยรับวิทยากรและนักเรียนจากประเทศสมาชิกอาเซียนเข้าร่วมในการฝึกอบรม และกำลังพัฒนาหลักสูตร CPP ให้เป็นหลักสูตรนานาชาติ โดยได้ทดลองการฝึกอบรมหลักสูตรนำร่องไปแล้ว และอยู่ระหว่างการพัฒนาหลักสูตร SDAP

นอกจากนี้ ไทยยังได้ร่วมมือกับอินโดนีเซียเพื่อขับเคลื่อนการฝึกพหุภาคีของอาเซียนด้านการรักษาสันติภาพ โดยไทยได้เป็นเจ้าภาพจัดการฝึกการรักษาสันติภาพของอาเซียนขึ้นเป็นครั้งแรก ในลักษณะของการฝึกฝ่ายอำนวยการ อีกทั้งไทยได้นำเสนอแนวความคิดความเป็นหุ้นส่วนด้านการรักษาสันติภาพของอาเซียน (APP) จนได้รับการยอมรับจากประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง ๑๐ ประเทศ นับได้ว่าไทยมีจุดแข็งในการดำเนินความร่วมมือตามเอกสารแนวคิด APCN และควรต้องขยายขอบเขตและขับเคลื่อนแผนงานความร่วมมือของอาเซียนที่มีอยู่ให้เป็นรูปธรรมต่อไป

๒.๑.๒.๒ การดำเนินความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ ภายใต้ ADMM-Plus ของไทย

ถึงแม้ว่าความร่วมมือของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการรักษาสันติภาพของอาเซียน (EWG on PKOs) ซึ่งได้ดำเนินงานมาเป็นเวลากว่า ๙ ปี ยังจำกัดกิจกรรมความร่วมมืออยู่ที่การส่งเสริมการพัฒนาขีดความสามารถด้านการฝึกอบรม โดยการแลกเปลี่ยนวิทยากรและนักเรียน การจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการปีละ ๒ ครั้ง และมีการจัดการฝึกภาคสนามด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพทุกๆ วงรอบ ๓ ปี ซึ่งประเทศสมาชิกโดยเฉพาะประเทศที่เป็นประธานร่วมของคณะทำงานฯ สามารถกำหนดประเด็นหารือในการประชุมฯ หรือกำหนดหัวข้อการฝึกที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการในการพัฒนาขีดความสามารถของประเทศเจ้าภาพได้ ซึ่งไทยยังดำเนินบทบาทในลักษณะของการเป็นผู้เข้าร่วมในกิจกรรมความร่วมมือต่างๆ ที่คณะทำงานจัดให้มีขึ้นเท่านั้น เนื่องจากไทยยังไม่มีโอกาสในการเป็นประธานร่วมของคณะทำงานฯ และแม้ว่าไทยจะแสวงประโยชน์จากความร่วมมือของคณะทำงาน EWG on PKO ในการแลกเปลี่ยนวิทยากรด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพกับมิตรประเทศนอกอาเซียน แต่ก็ยังเป็นลักษณะที่ยังจำกัดความร่วมมือกับไม่กี่ประเทศ ไทยจึงยังมีจุดอ่อนในการดำเนินบทบาทด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพภายใต้ ADMM-Plus ซึ่งควรจะต้องพิจารณาโอกาสในการเป็นประธานร่วมของคณะทำงานฯ และขยายการแลกเปลี่ยนวิทยากรกับประเทศสมาชิกในกลุ่มให้มากขึ้นต่อไป

๒.๑.๒.๓ การดำเนินความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของอาเซียนภายใต้การประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก (ARF)

การดำเนินงานของไทยภายใต้กรอบความร่วมมือ ARF เป็นการดำเนินการในระดับการเมืองระหว่างประเทศ ซึ่งกระทรวงต่างประเทศรับผิดชอบดำเนินการ โดยไทยได้มีส่วนร่วมและดำเนินบทบาทในภาคีอย่างมีนัยสำคัญ สำหรับความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพนั้น ยังจำกัดอยู่ในกรอบของการประชุมเชิงปฏิบัติการและการสัมมนา ถึงแม้จะมีแนวโน้มที่จะร่วมกันกำหนดทิศทางความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น แต่ก็ยังไม่มีทิศทางหรือเป้าหมายที่ชัดเจน ไทยจึงควรเข้าไปมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนและผลักดันความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของ ARF ให้มากขึ้น รวมทั้งไทยยังขาดการแสวงโอกาสจากการเข้าร่วม ARF ด้วยการพัฒนาความร่วมมือกับประเทศสมาชิก ARF ที่มีบทบาทโดดเด่นด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพเช่นจีน สหรัฐ แคนาดา และออสเตรเลีย ในการพัฒนาศักยภาพด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทย และเพิ่มโอกาสในการแข่งขันการสนับสนุนกำลังให้กับภารกิจรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ ให้มากยิ่งขึ้น

๒.๓ ขีดความสามารถของไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ

การที่ประเทศไทยจะเข้าร่วมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ ตลอดจนจนสามารถดำเนินความร่วมมือกับประเทศต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองต่อผลประโยชน์ของชาติได้นั้น จะต้องมีความสามารถด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ ซึ่งมีองค์ประกอบด้านต่างๆ ได้แก่ นโยบายและยุทธศาสตร์ด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ การบูรณาการของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เครื่องมือ/ยุทธโศปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติการกิจ เจ้าหน้าที่รักษาสันติภาพที่มีความรู้และ

ประสบการณ์ การสนับสนุนจากภาคประชาชน และหลักปฏิบัติที่มีมาตรฐานและเป็นไปตามมาตรการของสหประชาชาติ ซึ่งจากการสัมภาษณ์เชิงลึกทำให้ทราบถึงจุดแข็งและจุดอ่อนของไทย ดังนี้

๒.๓.๑ สถานการณ์ด้านความมั่นคงภายในประเทศ

สถานการณ์ด้านความมั่นคงภายในประเทศ เป็นดัชนีชี้วัดขีดความสามารถของชาติในการเข้าร่วมในการปฏิบัติการทางทหารภายนอกประเทศได้ นับตั้งแต่ปี ๒๕๕๗ เป็นต้นมา สถานการณ์ความสงบเรียบร้อยภายในของไทยที่เกิดจากความขัดแย้งทางการเมือง ได้พัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นมาโดยลำดับ ถึงแม้ว่างานรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศที่กองทัพไทยเคยได้รับมอบจาก คสช. จะยุติไปตั้งแต่เดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๒ แต่กองทัพไทยยังมีหน้าที่ในการสนับสนุนรัฐบาลในการแก้ไขปัญหา ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ตลอดจนการพัฒนาประเทศ และการช่วยเหลือประชาชนเมื่อเกิดภัยพิบัติขึ้น นอกจากนี้ยังได้ถวายงานตามแนวพระราชดำริต่างๆ อย่างต่อเนื่อง การสนับสนุนหน่วยทหารขนาดเล็ก เช่นระดับกองร้อย ให้กับภารกิจรักษาสันติภาพ จึงยังมีความเหมาะสม เนื่องจากสามารถดำรงการส่งกำลังได้เป็นเวลานาน ไม่เป็นภาระด้านงบประมาณและกำลังพล และไม่ส่งผลกระทบต่อภารกิจที่กองทัพไทยได้รับมอบในปัจจุบัน นอกจากนี้การส่งกำลังหน่วยทหารขนาดเล็กที่มีความสามารถด้านการพัฒนาให้กับภารกิจรักษาสันติภาพ ยังเป็นการเผยแพร่พระอัจฉริยภาพฯ ด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืนอีกด้วย จึงนับได้ว่าไทยมีจุดแข็งในด้านนี้

๒.๓.๒ นโยบายและยุทธศาสตร์ด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ

นโยบายและยุทธศาสตร์เป็นเครื่องกำหนดทิศทางและเป้าหมายของการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ โดยในระดับประเทศนั้น ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ประเด็นความมั่นคงได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาความร่วมมือด้านความมั่นคงกับมิตรประเทศและองค์การระหว่างประเทศ ตลอดจนกำหนดให้ประเทศไทยมีส่วนร่วมในการธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาค ซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาแผนงาน/โครงการระดับยุทธศาสตร์ขึ้นมารองรับ อย่างไรก็ตาม แผนงานระดับยุทธศาสตร์ของประเทศด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพนั้นได้มีการกำหนดไว้โดยกระทรวงการต่างประเทศซึ่งได้จัดทำยุทธศาสตร์การเข้าร่วมปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ ปี พ.ศ. ๒๕๕๓ - ๒๕๕๗ และได้ใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบนโยบายและทิศทางในการเข้าร่วมปฏิบัติการเพื่อสันติภาพอย่างบูรณาการ และเป็นแนวทางการดำเนินงานสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดยุทธศาสตร์ย่อยและแผนงานในระดับหน่วยงานมาจนถึงปัจจุบัน โดยไม่ได้มีการปรับปรุงขึ้นใหม่ ไทยจึงนับว่ายังมีจุดอ่อนในการขาดแผนงานระดับยุทธศาสตร์ที่มีความทันสมัย สอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน ทั้งนี้ กระทรวงกลาโหมและกองทัพไทยได้ชดเชยการขาดแผนงานระดับยุทธศาสตร์ของไทย โดยการนำนโยบายของ พล.อ. ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ที่ได้ให้คำมั่นต่อสหประชาชาติ เรื่องการสนับสนุนกำลัง และการพัฒนาความร่วมมือด้านการฝึกอบรมให้กับเจ้าหน้าที่รักษาสันติภาพของสหประชาชาติ มาเป็นแนวทางในการจัดทำแผนงานระดับหน่วยงาน จึงนับได้ว่าไทยมีจุดแข็งด้านนโยบายจากรัฐบาลที่มีความชัดเจนต่อการเข้าร่วมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ แต่ยังมีจุดอ่อนด้านแผนงานระดับชาติ ที่ยังไม่ได้รับการปรับปรุงให้ทันสมัย และการที่กระทรวงกลาโหมและกองทัพไทยได้จัดทำแผนงานระดับส่วนราชการรองรับ ซึ่งประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ทหารด้านการปฏิบัติการ

เพื่อสันติภาพและมนุษยธรรม พ.ศ. ๒๕๕๗ - ๒๕๖๑ และแผนปฏิบัติงานด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของกองทัพไทย พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๒ และอยู่ระหว่างจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพกองทัพไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๖๘ จึงนับได้ว่ากระทรวงกลาโหมและกองทัพไทยมีจุดแข็งด้านยุทธศาสตร์และแผนงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์ทราบว่าสำนักงานตำรวจแห่งชาติและกระทรวงยุติธรรม (กรมราชทัณฑ์) ไม่มีแผนงานระดับยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องไว้รองรับนโยบายของรัฐบาลและยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี

สำหรับในด้านนโยบายนั้น ในทุกระดับมีนโยบายให้การสนับสนุนการเข้าร่วมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ ดังจะเห็นได้จากนโยบายของนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และผู้บัญชาการทหารสูงสุด ที่ส่งเสริมความร่วมมือและการเข้าร่วมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ ซึ่งนับเป็นจุดแข็งของประเทศไทยที่มีนโยบายเชิงบวกต่อการดำเนินการของไทยกับสหประชาชาติ

๒.๓.๓ การบูรณาการของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินงานด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของประเทศไทยนั้นเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน ซึ่งประกอบด้วย คณะรัฐมนตรี สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี สภาความมั่นคงแห่งชาติ คณะทูตถาวรไทยประจำสหประชาชาติ ณ นครนิวยอร์ก กระทรวงการต่างประเทศ (กรมองค์การระหว่างประเทศ กรมยุโรป กรมอาเซียน และกรมเอเชียใต้ ตะวันออกกลางและแอฟริกา) กระทรวงกลาโหม กองทัพไทย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงยุติธรรม กระทรวงการคลัง (กรมบัญชีกลาง) และคณะกรรมการประสานงานด้านการเข้าร่วมในปฏิบัติการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ โดยมีอธิบดีกรมองค์การระหว่างประเทศเป็นประธานและผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมเป็นคณะกรรมการ ประกอบด้วย กระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี และสำนักงบประมาณ

จะเห็นได้ว่าการเข้าร่วมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ และการดำเนินงานความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพระหว่างไทยกับภาคีประเทศต่างๆ นั้น มีหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก โดยมีกระทรวงการต่างประเทศ (กรมองค์การระหว่างประเทศ) คณะทูตถาวรไทยประจำสหประชาชาติ ณ นครนิวยอร์ก กระทรวงกลาโหม กองทัพไทย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงยุติธรรม (กรมราชทัณฑ์) และคณะกรรมการประสานงานด้านการเข้าร่วมในปฏิบัติการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินงานของไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ และมีหน่วยงานอื่นๆ ที่หน้าที่ให้การสนับสนุน ซึ่งการดำเนินงานของหน่วยงานหลักที่ผ่านมานั้น ถึงแม้ว่าจะมีการติดต่อประสานงานกันอย่างสม่ำเสมอ แต่ก็ยังขาดกลไก/โครงสร้างหน่วยงานอย่างเป็นทางการที่จะทำหน้าที่ในการบูรณาการการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่างๆ เข้าด้วยกัน นอกจากนี้การปฏิบัติงานของคณะกรรมการประสานงานด้านการเข้าร่วมในปฏิบัติการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ ยังเป็นการดำเนินการในลักษณะเป็นครั้งคราวตามความจำเป็น ซึ่งได้มีการประชุมคณะกรรมการฯ ครั้งสุดท้ายเมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๓ เพื่อจัดทำข้อพิจารณาการเข้าร่วมภารกิจรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ ณ แคว้นดาร์ฟู (UNAMID) เพื่อเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา และหลังจากนั้นเป็นต้นมา

ก็ไม่ได้มีการประชุมของคณะกรรมการฯ อีกเลย แม้กระทั่งก่อนเข้าร่วมภารกิจรักษาสันติภาพ ณ เซาท์ซูดาน (UNMISS) ในปี พ.ศ. ๒๕๖๑ ก็ตาม การขาดกลไก/โครงสร้างหน่วยงานอย่างเป็นทางการ ที่จะทำหน้าที่ในการบูรณาการการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่างๆ เข้าด้วยกัน และขับเคลื่อนงานไปในทิศทางเดียวกัน จึงนับเป็นจุดอ่อนที่สำคัญประการหนึ่งของไทย

๒.๓.๔ มีเครื่องมือ/ยุทธโศปกรณ์สำหรับใช้ในการปฏิบัติการกิจอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพและมีเจ้าหน้าที่รักษาสันติภาพที่มีความรู้และประสบการณ์

ในอดีตจนถึงปัจจุบันนั้น ไทยได้เข้าร่วมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพโดยการจัดกำลังแบบเป็นหน่วยจากกองทัพไทยเป็นหลัก ซึ่งยุทธโศปกรณ์ที่นำไปใช้ในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพนั้น ส่วนใหญ่เป็นยุทธโศปกรณ์ที่มีใช้ในการปฏิบัติการกิจของกองทัพไทยอยู่แล้ว แต่ก็มียุทธโศปกรณ์บางรายการที่สหประชาชาติมีความต้องการให้นำไปใช้ในการปฏิบัติการกิจด้วย แต่กองทัพไทยไม่ได้จัดหาไว้ใช้ในราชการในเวลาปกติ หรือมีแต่ไม่เพียงพอต่อการนำไปใช้ปฏิบัติการกิจนอกประเทศ เช่นกล้องตรวจการณ์ในเวลากลางคืน ถึงเก็บน้ำขนาดใหญ่แบบเคลื่อนย้ายได้ เสื้อเกราะ หรือยุทธโศปกรณ์ทรงชีพอื่นๆ ก็มักจะได้รับการสนับสนุนจากมิตรประเทศ เช่นสหรัฐอเมริกา ในลักษณะของการสนับสนุนยุทธโศปกรณ์แบบให้เปล่า จึงนับได้ว่าประเทศไทยและกองทัพไทยมียุทธโศปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพอย่างเพียงพอที่จะปฏิบัติการกิจตามที่ได้รับมอบหมายได้

สำหรับในด้านบุคลากรนั้น ประเทศไทยได้เข้าร่วมในการปฏิบัติการกิจเพื่อสันติภาพมาอย่างยาวนาน แต่กำลังพลที่ไปปฏิบัติการกิจส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่ทหาร ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาขีดความสามารถของกองทัพไทยด้านการค้นคว้าวิจัย การพัฒนาองค์บุคคล และการฝึกศึกษาที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้สำหรับเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้น ถึงแม้ว่าได้จัดส่งกำลังแบบเป็นบุคคลไปปฏิบัติการกิจรักษาสันติภาพของสหประชาชาติมาอย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกันกับทหาร แต่ยังมีได้มีระบบการเตรียมกำลัง โดยเฉพาะการฝึกอบรมที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้เจ้าหน้าที่รักษาสันติภาพพลเรือนที่จัดจากกรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม ก็ยังไม่มีมีการเตรียมกำลังอย่างเป็นทางการสอบภาษาอังกฤษและองค์ความรู้ด้านงานราชทัณฑ์เพื่อคัดเลือกตัวบุคคลไปปฏิบัติหน้าที่ตามที่สหประชาชาติขอรับการสนับสนุนมาเท่านั้น จึงนับว่าไทยยังมีจุดอ่อนในการพัฒนาบุคลากรตำรวจ และเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ ในขณะที่เดียวกันก็มีจุดแข็งในการมีระบบพัฒนาขีดความสามารถให้กับเจ้าหน้าที่ทหารจากระดับผู้ปฏิบัติไปจนถึงระดับผู้เชี่ยวชาญ

๒.๓.๕ ได้รับการสนับสนุนจากภาคประชาชน

การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพนั้น มักส่งผลกระทบต่อทางการเมืองทั้งในระดับการเมืองระหว่างประเทศและการเมืองภายในประเทศ โดยมีหลายประเทศที่ต้องถอนกำลังออกจากปฏิบัติการเพื่อสันติภาพเนื่องจากไม่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนในประเทศตนเอง สำหรับประเทศไทยนั้น ยุทธศาสตร์การเข้าร่วมปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ ปี พ.ศ. ๒๕๕๓ - ๒๕๕๗ ของกระทรวงการต่างประเทศ และยุทธศาสตร์ทหารด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพและมนุษยธรรม พ.ศ. ๒๕๕๗ - ๒๕๖๑ ได้บรรจุประเด็นยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนไว้เพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจถึงประโยชน์ที่ประเทศไทยจะได้รับจากการเข้าร่วมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ ซึ่งที่ผ่านมา นั้น การเข้าร่วมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทย มักได้รับการสนับสนุนจากประชาชนส่วนใหญ่มาโดยตลอด อย่างไรก็ตาม การที่ยังไม่ได้มีการปรับปรุงยุทธศาสตร์

การเข้าร่วมปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ ปี พ.ศ. ๒๕๕๓ - ๒๕๕๗ ตลอดจนการที่ไม่มีการบรรจุงานสร้างความรับรู้และความเข้าใจให้กับประชาชนทั่วไปในแผนปฏิบัติการด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของกองทัพไทย พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๒ จึงอาจทำให้งานประชาสัมพันธ์และงานสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับภาคประชาชนไม่ได้รับการพัฒนาให้สามารถตอบสนองต่อกระแสสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาได้

๒.๓.๖ มีหลักปฏิบัติที่มีมาตรฐานและเป็นไปตามมาตรการของสหประชาชาติ

ตามที่สหประชาชาติ ได้กำหนดมาตรการด้านต่างๆ เพื่อให้ประเทศที่ส่งกำลังเข้าร่วมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพต้องปฏิบัติตาม ส่งผลให้ต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาหลักปฏิบัติของไทยให้มีความทันสมัย มีมาตรฐาน และสอดคล้องกับมาตรการของสหประชาชาติ ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วมาตรการที่สหประชาชาติกำหนดมามากจะส่งผลกระทบต่อเจ้าหน้าที่ทหาร มากกว่าตำรวจและพลเรือน และหากประเทศไทยไม่สามารถปรับปรุงหลักปฏิบัติให้เป็นไปตามมาตรฐานที่สหประชาชาติกำหนดไว้ได้ ก็อาจส่งผลกระทบร้ายแรงต่อการเข้าร่วมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติทั้งในปัจจุบันและในอนาคต จากการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในระดับสหประชาชาติ ทำให้ทราบถึงจุดอ่อนและจุดแข็งของไทยด้านมาตรฐานของหลักปฏิบัติ ดังนี้

๒.๓.๖.๑ จุดอ่อน ประกอบด้วย

ยังไม่มีความพร้อมหรือไม่มีการเตรียมการในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในระดับการเมืองระหว่างประเทศ และยังไม่มีการดำเนินการกำกับดูแลการรับผิดชอบ (Accountability) ของเจ้าหน้าที่รักษาสันติภาพอย่างเป็นทางการตามที่กำหนดในระเบียบวาระเรื่องการดำเนินการเพื่อสันติภาพ (A4P)

การเสนอความพร้อมของกองทัพไทยที่จะสนับสนุนกำลังให้กับสหประชาชาติ ในระบบ PCRS ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของสหประชาชาติ อีกทั้งหน่วยที่ได้ยืนยันความพร้อมไว้แล้ว มีการแข่งขันสูงจากประเทศอื่นๆ

จำนวนเจ้าหน้าที่รักษาสันติภาพหญิงในส่วนของกองกำลังรักษาสันติภาพจากกองทัพไทย ยังไม่เป็นไปตามอัตราส่วน ที่สหประชาชาติกำหนด โดยกำลังพลของกองร้อยทหารช่างเฉพาะกิจไทย/เซาท์ซูดาน ผลัดที่ ๑ และผลัดที่ ๒ เป็นทหารชายทั้งหมด ซึ่งหากไทยไม่สามารถเพิ่มจำนวนทหารหญิงในกองร้อยทหารช่างฯ ได้ก็อาจส่งผลร้ายแรงต่อการเข้าร่วมภารกิจรักษาสันติภาพในอนาคต

๒.๓.๖.๒ จุดแข็งประกอบด้วย

มีความเชี่ยวชาญด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืนในการรักษาสันติภาพ สอดคล้องกับการเสริมสร้างแนวทางการรักษาสันติภาพอย่างยั่งยืน ตามระเบียบวาระเรื่องการดำเนินการเพื่อสันติภาพ อีกทั้งยังสามารถสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของสหประชาชาติ ในระหว่างการปฏิบัติการกิจเพื่อสันติภาพได้

จำนวนอัตราส่วนของเจ้าหน้าที่รักษาสันติภาพหญิงแบบเป็นบุคคลทั้งทหารและตำรวจเฉลี่ยร้อยละ ๓๐ ต่อปี ซึ่งสูงกว่าอัตราส่วนที่สหประชาชาติกำหนดไว้ที่ร้อยละ ๑๗ สำหรับปี พ.ศ. ๒๕๖๓ นับว่าสูงเป็นลำดับต้นๆ ของโลก

๒.๓.๗ ขีดความสามารถด้านการเตรียมกำลัง

หลักการ แนวความคิดและมาตรการที่สหประชาชาตินำมาใช้ในการปฏิบัติเพื่อสันติภาพ เช่น A4P LCM ORA หรือ PCRS ต่างให้ความสำคัญกับการเตรียมกำลังไปปฏิบัติภารกิจเพื่อสันติภาพ ซึ่งประเทศสนับสนุนกำลังจะต้องมีการเตรียมการด้านการฝึกอบรมให้ เป็นไปตามมาตรฐานของสหประชาชาติ เพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจถึงหลักปฏิบัติ/หลักนิยม ของ การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ ซึ่งจำเป็นต้องใช้ความรู้หลายสาขาวิชา และต้องมีความเข้าใจถึงบริบทของการปฏิบัติการกิจ เพื่อให้เจ้าหน้าที่รักษาสันติภาพมีขีดความสามารถและ มีความประพฤติตามข้อกำหนดของสหประชาชาติ ดังนั้นการที่จะมีขีดความสามารถด้านการเตรียม กำลังที่ดี จะต้องเป็นหลักสูตรการฝึกอบรมที่ทันสมัยและได้รับการรับรองมาตรฐานจากสหประชาชาติ โดยกองทัพไทยได้พัฒนาหลักสูตรด้านการฝึกศึกษาให้กับกำลังพลของกองทัพทั้งแบบเป็นบุคคลและ แบบเป็นหน่วย โดยร่วมมือกับสหประชาชาติในการพัฒนาหลักสูตรจำนวน ๕ หลักสูตร ประกอบด้วย การฝึกเตรียมความพร้อมก่อนการวางกำลังสำหรับโรงพยาบาลสนามระดับ ๒ และกองร้อยทหารช่าง หลักสูตรฝ่ายอำนวยการของสหประชาชาติ (UNSOC) หลักสูตรผู้เชี่ยวชาญทางทหารของสหประชาชาติ (UNMEM) และหลักสูตรการคุ้มครองเยาวชนในภารกิจรักษาสันติภาพ (CAAC) ซึ่งในจำนวนนั้นนั้น หลักสูตร UNSOC ได้รับการรับรองจากสหประชาชาติแล้ว สำหรับหลักสูตรอื่นๆ นั้น สหประชาชาติ ได้ดำเนินการตรวจสอบในขั้นต้นแล้วว่ามีคุณสมบัติสอดคล้องกับมาตรฐานของสหประชาชาติ แต่ยังคงเข้าสู่กระบวนการตรวจรับรองมาตรฐานจากผู้แทนของสหประชาชาติ ซึ่งจะเดินทางมาประเมินมาตรฐานของ หลักสูตรในขณะที่ทำการฝึกอบรม จึงนับได้ว่าไทยยังมีจุดอ่อนด้านการเตรียมกำลังทหาร ที่หลักสูตร ฝึกอบรมจำนวนมาก ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานจากสหประชาชาติ จำเป็นต้องรีบดำเนินการให้ ได้รับการรับรองมาตรฐานจากสหประชาชาติโดยเร็ว สำหรับสำนักงานตำรวจแห่งชาติและ กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรมนั้น ยังไม่มีหลักสูตรฝึกอบรมให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจและเจ้าหน้าที่ ราชทัณฑ์ อย่างเป็นทางการ จึงนับเป็นจุดอ่อนด้านการเตรียมกำลังอีกประการหนึ่งของไทย

นอกจากการมีหลักสูตรฝึกอบรมที่ทันสมัย ได้รับการรับรอง มาตรฐานจากสหประชาชาติ แล้ว หน่วยงานด้านการฝึกอบรมที่เกี่ยวข้องซึ่งก็คือศูนย์ปฏิบัติการเพื่อ สันติภาพ กรมยุทธการทหาร จะต้องมีส่วนอุปกรณ์ เครื่องมือและสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างครบครัน แต่จากการที่หน่วยได้รับการจัดตั้งมาเป็นเวลานาน สิ่งอำนวยความสะดวกและเครื่องมือสำหรับการ ฝึกอบรมเริ่มเสื่อมสภาพ และเครื่องช่วยฝึกบางรายการยังมีไม่เพียงพอ เช่น รถยนต์ขับเคลื่อน ๔ ล้อ สำหรับฝึกตรวจการณ์ในพื้นที่ภารกิจ จึงนับเป็นจุดอ่อนที่จะต้องรีบดำเนินการแก้ไข อีกทั้งการมี วิทยาการที่มีขีดความสามารถและประสบการณ์ก็สำคัญเช่นเดียวกัน ซึ่งใน ๔ - ๕ ปีที่ผ่านมา กองทัพ ไทยได้พัฒนาจำนวนและคุณภาพของวิทยาการที่มีความเชี่ยวชาญอย่างเพียงพอที่จะทำการสอน ภายในประเทศและในต่างประเทศ แต่ยังคงขาดแนวทางในการพัฒนาความรู้ต่อยอดอย่างเป็นระบบ จึงเป็นสิ่งที่กองทัพไทยต้องรีบจัดทำแผนพัฒนาขีดความสามารถกำลังพลประเทศต่างๆ อย่างเป็นระบบ

ทั้งนี้ ความร่วมมือที่ไทยมีกับต่างประเทศและสหประชาชาติ ทั้งแบบทวิภาคีและพหุภาคี สามารถช่วยสนับสนุนการเตรียมกำลังเพื่อแก้ไขจุดอ่อนทั้งในด้านการพัฒนามาตรฐานหลักสูตร และการจัดหาสิ่งอุปกรณ์เครื่องช่วยฝึกที่จำเป็น เนื่องจากกองทัพไทยได้มีการแลกเปลี่ยนวิทยากรกับมิตรประเทศอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังได้รับการสนับสนุนเครื่องช่วยฝึกบางรายการจากมิตรประเทศที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิด เช่น สหรัฐฯ จึงนับเป็นจุดแข็งของไทยที่สามารถนำความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพที่มีกับมิตรประเทศและองค์การระหว่างประเทศมาสนับสนุนการเตรียมกำลังได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓. สรุปภาพรวมทางยุทธศาสตร์ที่ส่งผลการกำหนดแนวทางในการเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ ภายใต้บริบทของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี

จากการประเมินสถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ที่ส่งต่อการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทยทั้งในบริบทของสหประชาชาติ และอาเซียน และการประเมินสภาพความพร้อมของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ ทำให้ทราบถึงโอกาส อุปสรรค/ความท้าทาย จุดแข็ง และจุดอ่อนของไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ ซึ่งจะนำไปใช้ในการจัดทำแผนปฏิบัติการ/แผนยุทธศาสตร์เพื่อกำหนดแนวทางในการเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ ภายใต้บริบทของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ในบทที่ ๔ ต่อไป สรุปได้ดังนี้

๓.๑ โอกาสของไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ

๓.๑.๑ สหประชาชาติมีความต้องการจัดหาเรือตรวจการณ์ไกลฝั่งพร้อมอากาศยานประจำเรือแบบปีกหมุนให้กับภารกิจ UNIFIL เป็นโอกาสที่ไทยจะเสนอความพร้อมที่จะสนับสนุนหน่วยประเภทดังกล่าวให้กับสหประชาชาติ ทั้งนี้ งานรักษาความมั่นคงทางทะเลในภารกิจ UNIFIL เป็นภารกิจที่มีความเสี่ยงต่ำ

๓.๑.๒ ตาม A4P ประเทศไทยสามารถขยายบทบาทด้านการดำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงของโลก ด้วยการเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการสันติภาพโดยเฉพาะในกระบวนการแก้ไขความขัดแย้งทางการเมือง

๓.๑.๓ ไทยมีอัตราส่วนเจ้าหน้าที่รักษาสันติภาพหญิงแบบเป็นบุคคล สูงเป็นลำดับที่ ๑๔ ของโลก เฉลี่ยร้อยละ ๓๐ ต่อปี ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานของสหประชาชาติ นอกจากนี้ กองทัพไทยมีนโยบายส่งเสริมให้ทหารหญิงมีบทบาทและมีส่วนร่วมในภารกิจรักษาสันติภาพอย่างต่อเนื่อง ทำให้ประเทศไทยมีบุคคลากรหญิงที่มีความรู้และประสบการณ์ สามารถปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการรักษาสันติภาพได้

๓.๑.๔ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของสหประชาชาติ สามารถใช้เป็นแนวทางในการสนับสนุนการนำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนในบริบทของโลกและการรักษาสันติภาพได้

๓.๑.๕ ไทยมีความร่วมมือที่ใกล้ชิดกับสำนักงานผู้แทนพิเศษของเลขาธิการสหประชาชาติว่าด้วยเด็กและการขัดกันด้วยอาวุธ จึงเป็นโอกาสของประเทศไทยในการพัฒนาเป็นศูนย์แห่งความเป็นเลิศของภูมิภาคในหลักสูตรด้านเด็กและการขัดกันด้วยอาวุธ

๓.๑.๖ ไทยสามารถให้การสนับสนุนโครงการ TPP ของสหประชาชาติด้วยการจัดชุดฝึกอบรมเคลื่อนที่จากกรมแพทย์ทหารบกไปทำการฝึกอบรมหลักสูตรด้านการแพทย์สนามให้กับโครงการฯ เป็นครั้งคราว ตามที่สหประชาชาติขอรับการสนับสนุน

๓.๑.๗ ไทยเป็นประเทศที่เสนอแผนงานความร่วมมือ APCN ทั้ง ๓ ระยะ และได้เสนอแนวความคิด APP ให้กับอาเซียนนำไปปฏิบัติ ซึ่งจะเป็นโอกาสของไทยในการผลักดันและขับเคลื่อนงานการด้านปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของอาเซียนไปยังเป้าหมายที่ต้องการ และเป็นโอกาสในการรักษาบทบาทนำในการขับเคลื่อนความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของอาเซียน ซึ่งจะต้องจัดทำแผนงานเพื่อขับเคลื่อน APP ที่จะนำไปสู่การพัฒนา APP ให้มีความคืบหน้า

๓.๑.๘ จากการศึกษาความร่วมมือของ EWG on PKOs ในกรอบ ADMM - Plus ครอบคลุมการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์เพื่อร่วมกันพัฒนาขีดความสามารถด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพระหว่างประเทศสมาชิก จึงเป็นโอกาสของไทยที่จะขยายความร่วมมือกับประเทศในภาคนอกอาเซียน ซึ่งรวมถึงการแลกเปลี่ยนวิทยากร เพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ให้กับวิทยากรด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทย

๓.๑.๙ ไทยสามารถส่งเสริมและผลักดันความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น ผ่าน ARF และเป็นโอกาสที่จะพัฒนาความร่วมมือกับประเทศสมาชิก ARF ที่มีบทบาทโดดเด่นด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพเช่นจีน สหรัฐ แคนาดา และออสเตรเลีย เพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทย และเพิ่มโอกาสในการสนับสนุนกำลังให้กับภารกิจรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ อันเป็นการสร้างความสามารถในการแข่งขันและรักษาความเป็นผู้นำด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในภูมิภาค

๓.๒ ความท้าทายและอุปสรรคที่ไทยเผชิญในการเข้าร่วมการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ

๓.๒.๑ การแข่งขันที่จะเข้าร่วมในภารกิจรักษาสันติภาพของสหประชาชาติระหว่างประเทศสมาชิก มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ ได้สร้างความท้าทาย (อุปสรรค) ให้กับประเทศไทยเป็นอย่างมากที่จะต้องพัฒนาขีดความสามารถให้ได้รับการยอมรับจากนานาชาติและสหประชาชาติ

๓.๒.๒ ความไม่สอดคล้องระหว่างขีดความสามารถที่ประเทศไทยพร้อมให้การสนับสนุน กับขีดความสามารถที่สหประชาชาติต้องการ โดยขีดความสามารถที่สหประชาชาติมีความต้องการเป็นอย่างมากในปัจจุบันนั้น ไม่ตรงกับที่ประเทศไทยได้แจ้งยืนยันความพร้อมไว้ในระบบ PCRS ถึงแม้ว่าจะมีความต้องการโรงพยาบาลสนามระดับ ๒ ในภารกิจ MINUSMA แต่ก็เป็ภารกิจที่มีอันตรายสูงเป็นลำดับต้นๆ ของภารกิจรักษาสันติภาพทั้งหมด โอกาสที่ไทยจะได้จัดโรงพยาบาลสนามไปปฏิบัติการกิจเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ จึงน้อยตามไปด้วย จึงจำเป็นต้องทบทวนขีดความสามารถประเภทต่างๆ ที่ได้แจ้งยืนยันความพร้อมไว้กับสหประชาชาติ ให้สอดคล้องกับความต้องการของสหประชาชาติให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ภายใต้ข้อจำกัดด้านความปลอดภัยของกำลังพล และผลกระทบต่อผลประโยชน์แห่งชาติในการเข้าร่วมปฏิบัติการกิจในแต่ละพื้นที่

๓.๒.๓ การปฏิบัติตามแนวทาง A4P ในการจัดส่งกำลัง ทหาร ตำรวจและพลเรือนไปปฏิบัติ ภารกิจรักษาสันติภาพ โดยต้องจัดให้มีการฝึกเตรียมความพร้อมก่อนการวางกำลัง (Pre - Deployment Training - PDT) ที่ครอบคลุมและสอดคล้องกับแนวทาง A4P ด้วย รวมถึงจะต้อง

กำหนดให้มีกลไกและผู้รับผิดชอบอย่างจริงจังในเรื่องของการพัฒนาความมั่นคงและปลอดภัยของเจ้าหน้าที่ผู้รักษาสันติภาพ การสนับสนุนประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและความน่าเชื่อถือของทุกหน่วยงานรักษาสันติภาพ การเสริมสร้างแนวทางการรักษาสันติภาพอย่างยั่งยืน และการเสริมสร้างแนวทางการประพฤติปฏิบัติที่ดีของเจ้าหน้าที่ผู้รักษาสันติภาพ

๓.๒.๔ การที่สหประชาชาติได้นำระบบ PCRS มาบังคับใช้ให้การสนับสนุนกำลังไปปฏิบัติการรักษาสันติภาพ และการฝึกอบรมด้านการรักษาสันติภาพที่ประเทศต่างเสนอเป็นเจ้าภาพจัดการฝึกอบรมโดยร่วมมือกับสหประชาชาติ จะต้องผ่านการยืนยันและการตรวจความพร้อมในระบบ PCRS เท่านั้น ส่งผลให้ประเทศไทย ต้องมีการดำเนินการด้านต่างๆ ให้เป็นไปตามมาตรการของสหประชาชาติ โดยเฉพาะการสนับสนุนกำลังทหารหญิงให้กับภารกิจรักษาสันติภาพตามกระบวนการและมาตรการของสหประชาชาติ และจะต้องพัฒนาระบบการคัดเลือกกำลังพล การฝึกอบรม การประเมินขีดความสามารถ และการติดตามผลการปฏิบัติงานของหน่วยและกำลังพลที่ถูกส่งไปปฏิบัติการ

๓.๒.๕ ไทยยังไม่สามารถจัดหาทหารหญิงเข้าร่วมปฏิบัติการในกองกำลังรักษาสันติภาพได้ เมื่อรวมอัตราส่วนของนายทหารหญิงที่เข้าร่วมปฏิบัติการในภาพรวม จะพบว่าอัตราส่วนทหารหญิงของไทยที่ปฏิบัติการรักษาสันติภาพในพื้นที่ต่างๆ ทั่วโลก คิดเป็นร้อยละ ๔ ของกำลังพลทั้งหมด ซึ่งอยู่ในระดับต่ำกว่าอัตราส่วนทหารหญิงของอินโดนีเซีย มาเลเซีย และกัมพูชา และต่ำกว่าที่สหประชาชาติกำหนด ทำให้ไทยต้องดำเนินการเพิ่มจำนวนทหารหญิงในกองกำลังรักษาสันติภาพให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นความท้าทายต่อการปรับรูปแบบการคัดสรร การพัฒนาขีดความสามารถ และแนวทางการบริหารราชการของทหารหญิงอย่างมีนัยสำคัญ

๓.๒.๖ กองทัพไทยและสำนักงานตำรวจแห่งชาติซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการจัดกองกำลังไปปฏิบัติการรักษาสันติภาพ ยังไม่ได้ดำเนินการเพื่อรองรับมาตรการการประกันความพร้อมทางยุทธการ (ORA) ของสหประชาชาติ ที่กำหนดให้ต้องจัดการฝึกเตรียมความพร้อมก่อนการวางกำลัง ที่สอดคล้องกับมาตรฐานของสหประชาชาติ รวมถึงจะต้องกำหนดให้มีหน่วยงานและผู้รับรองมาตรฐานการฝึก PDT การตรวจสอบและยืนยันคุณธรรมและจริยธรรมของกำลังพลด้านสิทธิมนุษยชนและกฎหมายอาญาต่างๆ ตลอดจนมีระบบตรวจสอบและยืนยันความพร้อมของยุทธโธปกรณ์เพื่อทำการยืนยันความพร้อมของการปฏิบัติทางยุทธการก่อนจัดส่งกองกำลังไปปฏิบัติการ

๓.๒.๗ ไทยยังไม่สามารถจัดหาพื้นที่สำหรับเป็นศูนย์ฝึกอบรมให้กับโครงการ TPP ซึ่งเริ่มดำเนินโครงการในอาเซียนมาตั้งแต่ปี ๖๑ และสหประชาชาติได้แจ้งความประสงค์ขอใช้ไทยเป็นที่ตั้งศูนย์ฝึกอบรมโครงการ TPP ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๖๕ - ๒๕๖๖

๓.๒.๘ โครงการ LCM ของสหประชาชาติ ส่งผลให้ประเทศไทยและกองทัพไทย ต้องพัฒนาความร่วมมือที่ใกล้ชิดกับสหประชาชาติ เพื่อพัฒนามาตรฐานของการฝึกอบรมด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ โดยเฉพาะการฝึกเตรียมความพร้อมก่อนการวางกำลัง (PDT) ให้มีมาตรฐานตามที่สหประชาชาติกำหนด

๓.๒.๙ ไทยยังไม่เคยเป็นประธานร่วมของ EWG on PKOs จึงเป็นการขาดโอกาสในการขับเคลื่อนประเด็นความร่วมมือที่จะเป็นประโยชน์กับไทย ควรต้องมีการเตรียมการและวางแผนเสนอตัวเป็นประธานร่วมของคณะทำงาน EWG on PKOs ในอนาคต

๓.๓ จุดแข็งด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทย

๓.๓.๑ ไทยมีประสบการณ์ด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ โดยได้จัดกำลังเจ้าหน้าที่ทหาร ตำรวจและพลเรือน เข้าร่วมปฏิบัติการกิจอย่างต่อเนื่อง มีผลการปฏิบัติการกิจเป็นที่เชื่อถือของสหประชาชาติและประชาคมโลก

๓.๓.๒ กองทัพไทยมีประสบการณ์ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนใน ท้องถิ่นทุรกันดาร ควบคู่ไปกับการรักษาความสงบเรียบร้อยในพื้นที่ และได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงและการเกษตรทฤษฎีใหม่ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ ซึ่งประสบความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของชนพื้นเมือง และช่วยสร้างความสงบเรียบร้อย ในพื้นที่ สามารถพัฒนาให้ไทยเป็นศูนย์แห่งความเป็นเลิศด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืนในการรักษาสันติภาพได้

๓.๓.๓ กองทัพไทยมีระบบการเตรียมกำลังที่ดี สามารถปรับเปลี่ยน ซิตความสามารถให้ตรงกับความต้องการของภารกิจปฏิบัติการเพื่อสันติภาพได้เป็นอย่างดี

๓.๓.๔ ส่วนราชการของไทยที่เกี่ยวข้องมีความร่วมมือที่ใกล้ชิดและได้เข้าไป มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของหน่วยงานสหประชาชาติหลายหน่วยงาน ซึ่งส่งผลดีต่อการเข้าร่วมภารกิจ เพื่อสันติภาพ และการพัฒนาขีดความสามารถด้านต่างๆ

๓.๓.๕ ไทยเป็นประเทศที่มีภูมิรัฐศาสตร์เหมาะกับการเป็นที่ตั้งหน่วยงานระดับ ภูมิภาคขององค์การระหว่างประเทศต่างๆ ซึ่งส่งผลดีต่อการพัฒนาความร่วมมือ และต่อการพัฒนาให้ไทย เป็นศูนย์แห่งความเป็นเลิศด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของภูมิภาค

๓.๓.๖ หลักสูตรสำหรับการฝึกอบรมด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของ กองทัพไทย ได้รับการตรวจขึ้นต้นจากสหประชาชาติว่ามีความสอดคล้องกับมาตรฐานของสหประชาชาติ อีกทั้งหลักสูตร UNSOC ของกองทัพไทยยังได้รับการรับรองมาตรฐานของสหประชาชาติแล้ว

๓.๓.๗ ไทยเป็นประเทศที่มีส่วนสำคัญการขับเคลื่อนและผลักดันความร่วมมือ ด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของอาเซียน โดยเฉพาะในกรอบ ADMM ที่ไทยเป็นผู้เสนอแผนงาน ความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของเครือข่ายศูนย์ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพอาเซียน และ เป็นผู้เสนอแนวคิดความเป็นหุ้นส่วนด้านการรักษาสันติภาพของอาเซียน

๓.๓.๘ ไทยได้รับการยอมรับจากประเทศสมาชิกอาเซียนให้เป็นศูนย์แห่งความเป็นเลิศ ของอาเซียนด้านการฝึกอบรมฝ่ายอำนวยการของสหประชาชาติ (UNSOC) การฝึกอบรมด้านการคุ้มครองเด็ก ในภารกิจรักษาสันติภาพ (Child Protection in Peacekeeping - CPP) และการฝึกอบรมด้านการพัฒนา อย่างยั่งยืนในภารกิจรักษาสันติภาพ (Sustainable Development Approach to Peacekeeping - SDAP) ซึ่งไทยได้ดำเนินการให้เป็นรูปธรรมแล้วในหลักสูตร UNSOC โดยรับวิทยากรและนักเรียนจากประเทศสมาชิก อาเซียนเข้าร่วมในการฝึกอบรม และกำลังพัฒนาหลักสูตร CPP ให้เป็นหลักสูตรนานาชาติ โดยได้ทดลอง การฝึกอบรมหลักสูตรนำร่องไปแล้ว และอยู่ระหว่างการพัฒนาหลักสูตร SDAP

๓.๓.๙ ไทยเป็นประเทศที่ผลักดันให้เกิดการฝึกการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ ของอาเซียน เพื่อที่จะพัฒนาความร่วมมือไปสู่การจัดกำลังร่วมกันของประเทศสมาชิกอาเซียนไป ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ นอกภูมิภาคอาเซียน

๓.๓.๑๐ สถานการณ์ด้านความมั่นคงภายในประเทศ ส่งผลดีต่อการเข้าร่วม ในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ

๓.๓.๑๑ ไทยมีนโยบายที่ชัดเจนในทุกระดับ ตั้งแต่รัฐบาลไปจนถึงหน่วยผู้ปฏิบัติ ที่จะให้การสนับสนุนสหประชาชาติด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ และการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่รักษาสันติภาพของสหประชาชาติ

๓.๓.๑๒ กระทรวงกลาโหมและกองทัพไทยมีการจัดทำยุทธศาสตร์และแผนงานด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ ให้รองรับและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ประเด็นความมั่นคง และมีการปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่เสมอ

๓.๓.๑๓ มีเครื่องมือและยุทธวิธีปรกรณ์อย่างพอเพียงต่อการปฏิบัติการกิจ

๓.๓.๑๔ มีเจ้าหน้าที่ทหารและตำรวจที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ

๓.๓.๑๕ มีระบบจัดกำลังเจ้าหน้าที่ทหารที่มีประสิทธิภาพ ทั้งการจัดกำลังแบบเป็นหน่วยและแบบเป็นบุคคล

๓.๓.๑๖ การเข้าร่วมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทย มักได้รับการสนับสนุนจากภาคประชาชน

๓.๓.๑๗ หลักปฏิบัติด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทย โดยเฉพาะของกองทัพไทยบางประการ มีมาตรฐานและเป็นไปตามข้อกำหนดของสหประชาชาติ ได้แก่

มีความเชี่ยวชาญด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืนในการรักษาสันติภาพ สอดคล้องกับการเสริมสร้างแนวทางการรักษาสันติภาพอย่างยั่งยืน ตามระเบียบวาระเรื่องการดำเนินการเพื่อสันติภาพ อีกทั้งยังสามารถสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของสหประชาชาติ ในระหว่างการปฏิบัติการกิจเพื่อสันติภาพได้

จำนวนอัตราส่วนของเจ้าหน้าที่รักษาสันติภาพหญิง แบบเป็นบุคคลทั้งทหารและตำรวจเฉลี่ยร้อยละ ๓๐ ต่อปี ซึ่งสูงกว่าอัตราส่วนที่สหประชาชาติกำหนดไว้ที่ร้อยละ ๑๗ สำหรับปี พ.ศ. ๒๕๖๓ นับว่าสูงเป็นลำดับต้นๆ ของโลก

๓.๓.๑๘ มีหลักสูตรการฝึกอบรมที่ทันสมัยและได้รับการรับรองมาตรฐานจากสหประชาชาติ ได้แก่หลักสูตร UNSOC และอีก ๔ หลักสูตรหลัก ได้ผ่านการพิจารณาจากสหประชาชาติ ในขั้นต้น ว่าสอดคล้องกับมาตรฐานของสหประชาชาติ สามารถพัฒนาเพื่อขอรับการรับรองมาตรฐานจากสหประชาชาติในอนาคต ได้แก่ การฝึกเตรียมความพร้อมก่อนการวางกำลังสำหรับโรงพยาบาลสนามระดับ ๒ และกองร้อยทหารช่าง หลักสูตรผู้เชี่ยวชาญทางทหารของสหประชาชาติ (UNMEM) และหลักสูตรการคุ้มครองเยาวชนในภารกิจรักษาสันติภาพ (CAAC)

๓.๔ จุดอ่อนที่ต้องได้รับการแก้ไข

๓.๔.๑ ระบบการเตรียมกำลังสำหรับการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสำนักงานตำรวจแห่งชาติและกรมราชทัณฑ์ยังอยู่ในระยะเริ่มต้น กำลังพลและหน่วยงานในสังกัดยังขาดประสบการณ์ด้านการเตรียมกำลังไปปฏิบัติการกิจรักษาสันติภาพ

๓.๔.๒ ส่วนราชการของไทยยังไม่ได้พัฒนาความร่วมมือกับหน่วยงานของสหประชาชาติในประเทศไทยมากนัก จึงเป็นการเสียโอกาสในการนำความร่วมมือที่ควรจะมี มาพัฒนาขีดความสามารถด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ และส่งเสริมบทบาทของไทยในระดับภูมิภาคและระดับโลก

๓.๔.๓ ไทยยังมีบทบาทไม่มากในการดำเนินงานของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของอาเซียน (EWG on PKOs) นอกจากนี้ยังไม่เคยเป็นประธานร่วมของคณะทำงาน EWG on PKOs อีกด้วย

๓.๔.๔ ไทยยังขาดการแสวงงโอกาสจากการเข้าร่วม ARF ด้วยการพัฒนาความร่วมมือกับประเทศสมาชิก ARF ที่มีบทบาทโดดเด่นด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพเช่นจีน สหรัฐ แคนาดา และออสเตรเลีย ในการพัฒนาศักยภาพด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทย และเพิ่มโอกาสในการแข่งขันการสนับสนุนกำลังให้กับภารกิจรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ ให้มากยิ่งขึ้น

๓.๔.๕ กองทัพไทยมีภารกิจที่ต้องสนับสนุนรัฐบาลในการแก้ไขปัญหา ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ตลอดจนการพัฒนาประเทศ และการช่วยเหลือประชาชนเมื่อเกิดภัยพิบัติขึ้น นอกจากนี้ยังได้ถวายงานตามแนวพระราชดำริต่างๆ อย่างต่อเนื่อง อาจมีกำลังไม่เพียงพอที่จะสนับสนุนกำลังทหารเป็นหน่วยขนาดใหญ่ โดยเฉพาะกองพันทหารราบให้กับสหประชาชาติ ซึ่งการสนับสนุนหน่วยขนาดเล็กจึงมีความเหมาะสมมากกว่า

๓.๔.๖ ขาดยุทธศาสตร์ด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในระดับชาติ อีกทั้งยุทธศาสตร์การเข้าร่วมปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ ปี พ.ศ. ๒๕๕๓ - ๒๕๕๗ ของกระทรวงการต่างประเทศยังไม่ได้รับการปรับปรุงให้ทันสมัย นอกจากนี้สำนักงานตำรวจแห่งชาติและกระทรวงยุติธรรม (กรมราชทัณฑ์) ยังไม่มีการจัดทำแผนงานระดับยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง

๓.๔.๗ ขาดกลไก/โครงสร้างหน่วยงานอย่างเป็นทางการที่จะทำหน้าที่ในการบูรณาการและเชื่อมโยงการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่างๆ เข้าด้วยกัน ถึงแม้ว่าจะมีการติดต่อประสานงานกันอย่างสม่ำเสมอก็ตาม

๓.๔.๘ คณะกรรมการประสานงานด้านการเข้าร่วมในปฏิบัติการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ ดำเนินงานและจัดการประชุมฯ เป็นครั้งคราวตามความจำเป็น ซึ่งได้มีการประชุมคณะกรรมการฯ ครั้งสุดท้ายเมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๓ ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งของการขาดการบูรณาการการทำงานระหว่างส่วนราชการต่างๆ ของไทย

๓.๔.๙ สำนักงานตำรวจแห่งชาติและกรมราชทัณฑ์ ยังมิได้มีระบบการเตรียมกำลัง โดยเฉพาะการฝึกอบรมที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้เจ้าหน้าที่รักษาสันติภาพพลเรือนที่จัดจากกรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม ก็ยังไม่มีเตรียมกำลังอย่างเป็นระบบ โดยจะทำการสอบคัดเลือกผู้ที่จะไปปฏิบัติการกิจเป็นครั้งคราว

๓.๔.๑๐ หลักปฏิบัติบางประการของไทย โดยเฉพาะของกองทัพไทย ยังไม่ได้รับการพัฒนาปรับปรุงให้เป็นไปตามมาตรการของสหประชาชาติ ได้แก่

๓.๔.๑๐.๑ ยังไม่มีความพร้อมหรือไม่มีการเตรียมการในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในระดับการเมืองระหว่างประเทศ และยังไม่มีความสามารถในการกำกับดูแลการรับผิดชอบ (Accountability) ของเจ้าหน้าที่รักษาสันติภาพอย่างเป็นรูปธรรมตามที่กำหนดในระเบียบวาระเรื่องการดำเนินการเพื่อสันติภาพ (A4P)

๓.๔.๑๐.๒ การเสนอความพร้อมของกองทัพไทยที่จะสนับสนุนกำลังให้กับสหประชาชาติ ในระบบ PCRS ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของสหประชาชาติ อีกทั้งหน่วยที่ได้ยืนยันความพร้อมไว้แล้ว มีการแข่งขันสูงจากประเทศอื่นๆ

๓.๔.๑๐.๓ จำนวนเจ้าหน้าที่รักษาสันติภาพหญิงในส่วนของกองกำลังรักษาสันติภาพจากกองทัพไทย ยังไม่ปฏิบัติตามอัตราส่วน ที่สหประชาชาติกำหนด โดยกำลังพลของกองร้อยทหารช่างเฉพาะกิจไทย/เซาท์ซูดาน ผลัดที่ ๑ และผลัดที่ ๒ เป็นทหารชายทั้งหมด ซึ่งหากไทยไม่สามารถเพิ่มจำนวนทหารหญิงในกองร้อยทหารช่างฯ ได้ก็อาจส่งผลร้ายแรงต่อการเข้าร่วมภารกิจรักษาสันติภาพในอนาคต

๓.๔.๑๑ ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ กรมยุทธการทหาร ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักของกองทัพไทยที่รับผิดชอบด้านการเตรียมกำลัง และการจัดกำลังไปปฏิบัติการกิจเพื่อสันติภาพขาดแคลนสิ่งอุปกรณ์ และเครื่องช่วยฝึก เนื่องจากจัดตั้งหน่วยมาเป็นเวลานาน สิ่งอำนวยความสะดวก และเครื่องมือสำหรับการฝึกอบรมเริ่มเสื่อมสภาพ และเครื่องช่วยฝึกบางรายการยังมีไม่เพียงพอ เช่น รถยนต์ขับเคลื่อน ๔ ล้อ สำหรับฝึกตรวจการณ์ในพื้นที่ภารกิจ ซึ่งจำเป็นต่อการฝึกอบรมที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างมาก

ยุทธศาสตร์/แนวทางในการเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ ภายใต้บริบทของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี

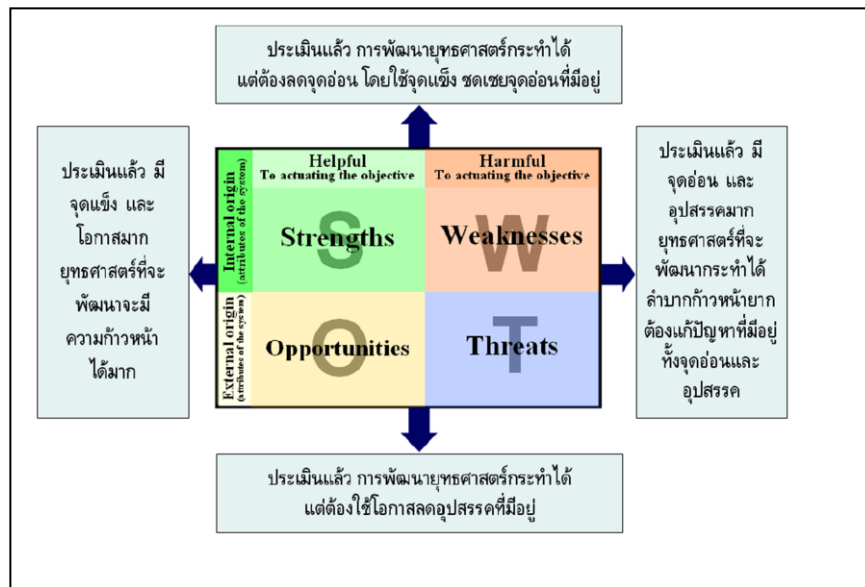
การวิจัยในขั้นตอนนี้เป็นการวิจัยขั้นตอนที่ ๓ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๓ ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หลักของการวิจัยเพื่อออกแบบแผนงานและแนวทางในการเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ ให้มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ซึ่งจะนำผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยในขั้นตอนที่ ๒ เป็นปัจจัยนำเข้าในการวิเคราะห์ โดยนำเอาแนวคิดทฤษฎีในการกำหนดยุทธศาสตร์ (กระบวนการในการกำหนดยุทธศาสตร์) เป็นเครื่องมือในการสังเคราะห์ เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ออกมาเป็นแผนปฏิบัติการ/ยุทธศาสตร์ด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของประเทศไทย ที่สอดคล้องกับสถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์และขีดความสามารถที่มีรวมถึงสอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี อีกด้วย

สำหรับวิธีการในการเก็บข้อมูลเพื่อประกอบการสังเคราะห์แผนงานระดับยุทธศาสตร์ในขั้นตอนนี้ จะใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เจ้าหน้าที่ระดับบริหารของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย กระทรวงการต่างประเทศ (กรมองค์การระหว่างประเทศ กรมอาเซียน กรมยุโรป และกรมเอเชียใต้ ตะวันออกกลางและแอฟริกา) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (กองการต่างประเทศ) กระทรวงกลาโหม (สำนักอาเซียน สำนักนโยบายและแผนกลาโหม) กระทรวงยุติธรรม (กรมราชทัณฑ์) และศูนย์ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ กองบัญชาการกองทัพไทย

จากการวิจัยในขั้นตอนที่ ๒ ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ที่ส่งต่อการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทยทั้งในบริบทของสหประชาชาติ และอาเซียน รวมถึงการประเมินสภาพความพร้อมของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ ทำให้ทราบถึงภาพรวมทางยุทธศาสตร์ ซึ่งมีส่วนสำคัญในการกำหนดแนวทาง/แผนงานระดับยุทธศาสตร์ในการเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ ภายใต้บริบทของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ทั้งนี้แนวคิดหลักในการกำหนดยุทธศาสตร์นั้นจะต้องอาศัยโอกาสในการลด

อุปสรรค รวมถึงนำจุดแข็งที่มีอยู่มาชดเชยจุดอ่อน นอกจากนี้การกำหนดเป้าหมายของแผนงานระดับยุทธศาสตร์นั้นจะต้องอาศัยทิศทางของนโยบายด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในระดับชาติเป็นกรอบแนวทางในการกำหนดแผนงานระดับยุทธศาสตร์ของประเทศไทย (แนวคิดดังกล่าวจะเป็นไปตามแผนภาพที่ ๓ - ๒ ที่กล่าวไว้แล้วในบทที่ ๓)

แผนภาพที่ ๔ - ๕ การนำผลตรวจสถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ (อุปสรรค/ โอกาส) และการประเมินพลังอำนาจและขีดความสามารถของชาติ (จุดแข็ง/ จุดอ่อน) เพื่อกำหนดกรอบการพัฒนายุทธศาสตร์

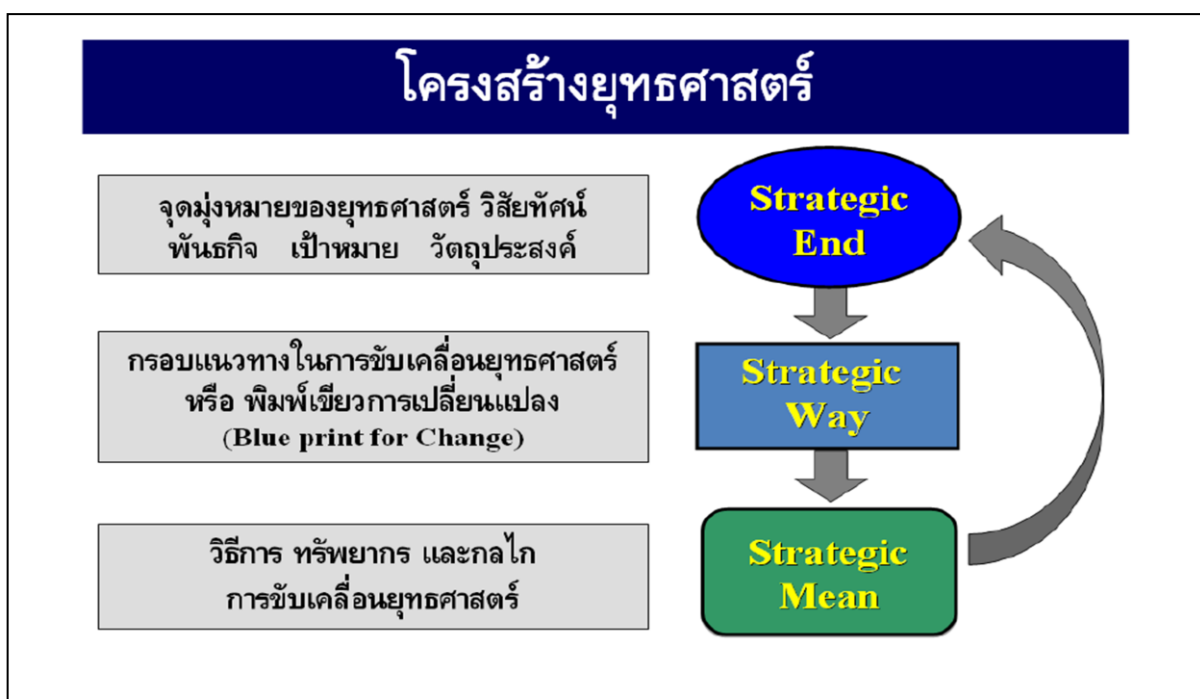
ที่มา : ประมวลผลโดยผู้วิจัย, ๒๕๖๓

จากแผนภาพที่ ๔ - ๕ จะเห็นว่าในการกำหนดแผนงานระดับยุทธศาสตร์เพื่อเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ ภายใต้บริบทของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปีนั้น จะต้องคำนึงถึงปัญหาที่เป็นอุปสรรคสำคัญทั้ง ๘ ประการที่ได้วิเคราะห์ไว้ก่อนหน้านี้ ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่ไทยจะต้องเผชิญในการดำรงบทบาทด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ และการดำเนินความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของอาเซียน ในขณะเดียวกันนั้น โอกาสของไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ คือการมีนโยบายในทุกกระดับที่สนับสนุนและส่งเสริมการเข้าร่วมในงานด้านสันติภาพและความมั่นคงของสหประชาชาติและอาเซียน ทั้งนี้ จุดแข็งของไทยเช่นการมีประสบการณ์ด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพมาอย่างยาวนาน มีผลงานเป็นที่เชื่อถือของสหประชาชาติ และมีบทบาทนำในอาเซียน สามารถที่นำมาใช้ชดเชยจุดอ่อนต่างๆ ที่ไทยต้องเผชิญได้เป็นอย่างดี

๑. การสังเคราะห์ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ ให้มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี

การกำหนดโครงสร้างยุทธศาสตร์/แนวทางในการเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ ภายใต้บริบทของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ในงานวิจัยนี้จะดำเนินการตามขั้นตอนของโครงสร้างของการออกแบบยุทธศาสตร์ ดังที่ได้กล่าวไปก่อนหน้านี้

แผนภาพที่ ๔ - ๖ ขั้นตอนของโครงสร้างของการออกแบบยุทธศาสตร์

ที่มา : ประมวลผลโดยผู้วิจัย, ๒๕๖๓

โครงสร้างของยุทธศาสตร์/แนวทางในการเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ ภายใต้บริบทของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี จะแบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม ดังแผนภาพ ได้แก่ ๑) กลุ่มของจุดมุ่งหมายของแผนยุทธศาสตร์ซึ่งในกลุ่มนี้จะประกอบไปด้วยวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ ๒) กลุ่มของกรอบแนวทางในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ และ ๓) วิธีการและทรัพยากรที่ใช้ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์

๒. วิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์/แนวทางในการเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ ภายใต้บริบทของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี

จากภาพรวมทางยุทธศาสตร์ ได้แก่อยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี การตรวจสอบสถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ทั้งในระดับสหประชาชาติและอาเซียน และการประเมินขีดความสามารถด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทย แสดงให้เห็นว่าการกำหนดภาพของประเทศไทยในอนาคต หรือวิสัยทัศน์ของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาตินั้น ผลลัพธ์ที่ได้จากการตรวจสอบสถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์พบว่า ปัจจัยที่เป็นความท้าทายและอุปสรรคต่อการเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ จะมีทั้งการแข่งขันเข้าร่วมในการรักษาสันติภาพของประเทศสมาชิกเพิ่มสูงขึ้นมาก ทั้งนี้ก็เพื่อจะใช้การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการรักษาผลประโยชน์และความมั่นคงแห่งชาติในเวทีสหประชาชาติ ในขณะที่เดียวกันขีดความสามารถที่ไทยพร้อมจะให้การสนับสนุนแก่ภารกิจรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ ก็ไม่ตรงกับขีดความสามารถที่สหประชาชาติมีความต้องการในปัจจุบัน นอกจากนี้สหประชาชาติยังได้กำหนดมาตรการใหม่ๆ เพื่อที่จะกำกับดูแลและควบคุมการปฏิบัติการกิจของหน่วยที่เข้าร่วมในการปฏิบัติการ ให้มีประสิทธิภาพตามข้อกำหนดของสหประชาชาติ และบทบาทด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทยในกรอบการประชุม ADMM - Plus ยังไม่เด่นชัดมากนัก อย่างไรก็ตามไทยมีปัจจัยที่เป็นโอกาสในการเสริมสร้างบทบาทด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติอยู่หลายประการ เช่นในระดับการเมืองระหว่างประเทศนั้น ไทยมีขีดความสามารถทางการทูตที่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งของภูมิภาคได้ นอกจากนี้ยังมีขีดความสามารถ (capability) ที่สหประชาชาติมีความต้องการ สามารถพิจารณานำไปสนับสนุนเพิ่มเติมให้กับสหประชาชาติได้ อีกทั้งยังมีอัตราส่วนของเจ้าหน้าที่รักษาสันติภาพหญิงแบบเป็นบุคคลสูงเป็นลำดับต้นๆ ของโลก สามารถขยายบทบาทของเจ้าหน้าที่รักษาสันติภาพหญิงให้มากขึ้นได้ นอกจากนี้ยังมีความโดดเด่นในการการนำเอาแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนไปประยุกต์ใช้ร่วมกับการปฏิบัติการกิจในพื้นที่ที่รับผิดชอบ อีกทั้งหน่วยงานราชการไทยหลายหน่วยงานมีความร่วมมือใกล้ชิดกับหน่วยงานของสหประชาชาติ และเป็นประเทศที่มีบทบาทนำด้านความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบการประชุม ADMM เป็นต้น ดังนั้นไทยจึงสามารถใช้โอกาสตามที่กล่าว ในการสร้างบทบาทด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ ซึ่งจะช่วยให้ภาพในอนาคตของไทยมีความพร้อมที่จะเข้าร่วมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ ตลอดจนจงดำรงบทบาทด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบความร่วมมือของอาเซียนได้

สำหรับการประเมินขีดความสามารถด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทยนั้นพบว่าไทยโดยเฉพาะกองทัพไทยมีประสบการณ์ด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพมาอย่างยาวนาน มีระบบการเตรียมกำลังที่ดีและได้รับความเชื่อถือจากสหประชาชาติ นอกจากนี้ไทยยังเป็นที่ตั้งของหน่วยงานสหประชาชาติระดับภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ซึ่งส่งผลดีต่อการพัฒนาความร่วมมือเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทย ซึ่งก็มีความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับหน่วยงานของสหประชาชาติหลายหน่วยงานอยู่แล้ว อีกทั้งทุกภาคส่วนตั้งแต่ระดับรัฐบาลไปจนหน่วยงาน

ที่เกี่ยวข้องและภาคประชาชนได้ให้การสนับสนุนการเข้าร่วมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ ซึ่งจากจุดแข็งของไทยด้านต่างๆ ส่งผลให้ไทยสามารถนำไปกำหนดวิสัยทัศน์ของการเสริมสร้างบทบาทด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติต่อไป

นอกจากการพิจารณาจุดแข็งที่ไทยมีแล้ว จุดอ่อนก็เป็นปัจจัยสำคัญที่จะต้องนำมาพิจารณาควบคู่ไปด้วย โดยจากการประเมินขีดความสามารถของไทย ยังมีจุดอ่อนที่สำคัญคือการขาดแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ นอกจากนี้ยังขาดการบูรณาการการดำเนินการของส่วนราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกัน ถึงแม้ว่าจะมีการจัดตั้งคณะกรรมการประสานงานด้านการเข้าร่วมในปฏิบัติการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติขึ้นแล้วก็ตาม นอกจากนี้หลักปฏิบัติบางประการมีความล้าสมัย ต้องปรับปรุงให้เป็นไปตามมาตรการและมาตรฐานของสหประชาชาติ และหน่วยงานหลักได้แก่กองทัพไทยมีการฝึกในการสนับสนุนงานรัฐบาลและงานด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน ซึ่งเป็นข้อจำกัดในการส่งหน่วยขนาดใหญ่ออกไปปฏิบัติการกิจภายนอกประเทศ สำหรับในการดำเนินบทบาทด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบการประชุม ADMM - Plus นั้น ไทยยังมีบทบาทไม่มากนัก นอกจากนี้ยังขาดการแสวงโอกาสบางประการที่จะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทยในภาพรวม ในการดำเนินความร่วมมือในกรอบ ARF

ในส่วนของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง ได้กำหนดให้มีการบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับมิตรประเทศเพื่อรักษาดุลยภาพสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ และธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาค ตลอดจนร่วมมือทางการพัฒนากับมิตรประเทศ ซึ่งต้องนำมาพิจารณาในการกำหนดวิสัยทัศน์ด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติของไทยด้วยเช่นกัน

ผลจากการวิเคราะห์ภาพรวมทางยุทธศาสตร์แสดงให้เห็นว่าวิสัยทัศน์ของไทยซึ่งเป็นภาพที่ต้องการจะให้ไทยเป็นไปในอนาคต ในการเข้าร่วมการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติในทุกระดับ ต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาความพร้อมให้ไทยสามารถเข้าร่วมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพได้อย่างภาคภูมิ สามารถตอบสนองต่อการรักษาผลประโยชน์และความมั่นคงของชาติได้ และจากผลของการวิเคราะห์ภาพรวมทางยุทธศาสตร์สามารถจะสรุปรวบยอด (Conceptualize) ไปสู่การกำหนดวิสัยทัศน์ในการเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ ภายใต้บริบทของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ได้ดังนี้

“ประเทศไทยมีความพร้อมที่จะเข้าร่วมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ และมีบทบาทนำในการดำเนินความร่วมมือของอาเซียนในด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ เพื่อสนับสนุนการรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งชาติในเวทีสหประชาชาติและอาเซียน”

จากวิสัยทัศน์ที่ได้กำหนดขึ้นนั้น ได้แสดงให้เห็นภาพในอนาคตที่ไทยต้องการจะเป็นเพื่อเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี วิสัยทัศน์ดังกล่าวถือได้ว่าเป็นผลลัพธ์ขั้นสุดท้ายของยุทธศาสตร์ที่ไทยจะต้องเตรียมการพัฒนาไปสู่ผลลัพธ์ที่ต้องการ ซึ่งจะต้องนำแนวทางดังกล่าวไปพัฒนาองค์ประกอบอื่นๆ ของแผนระดับยุทธศาสตร์ต่อไป

๓. พันธกิจของแผนงานระดับยุทธศาสตร์/แนวทางในการเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติภายใต้บริบทของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี

ภายใต้วิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความพร้อมที่จะเข้าร่วมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ และมีบทบาทนำในการดำเนินความร่วมมือของอาเซียนในด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ เพื่อสนับสนุนการรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งชาติในเวทีสหประชาชาติและอาเซียน” เมื่อพิจารณาประกอบกับรายละเอียดที่ได้จากการตรวจสอบสถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ ทั้งที่เป็นภัยคุกคามและโอกาส และการประเมินขีดความสามารถของไทย ทั้งที่เป็นจุดแข็งและจุดอ่อน รวมถึงยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ซึ่งเป็นทิศทางนโยบายความมั่นคงระดับประเทศ ทำให้เห็นได้ว่าพันธกิจที่สำคัญที่กองทัพจะต้องดำเนินการเพื่อเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติแยกออกเป็น ๓ ส่วน ได้แก่

๓.๑ พันธกิจว่าด้วยการดำเนินการด้านสันติภาพและความมั่นคงของไทยในกรอบสหประชาชาติ โดยแก้ไขปัญหาดังกล่าว ที่เป็นอุปสรรคและจุดอ่อน ซึ่งไทยต้องเผชิญและยังมีอยู่ขณะเดียวกันจะต้องแสวงหาโอกาสและธำรงรักษาจุดแข็งที่ไทยมีอยู่ด้วยเช่นกัน ซึ่งไทยจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในงานด้านการสร้างสันติภาพและความมั่นคงของสหประชาชาติ โดยเฉพาะงานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพทั้งปวง

๓.๒ พันธกิจว่าด้วยการขับเคลื่อนความร่วมมืออาเซียนด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ เพื่อตอบสนองต่อการเป็นประชาคมอาเซียนและการพัฒนาขีดความสามารถด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทย ซึ่งไทยจะต้องดำเนินบทบาทในการเป็นผู้นำอาเซียนด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ และแสวงหาโอกาสตลอดจนเพิ่มบทบาทในการดำเนินความร่วมมือกับประเทศนอกภูมิภาคอาเซียน

๓.๓ พันธกิจว่าด้วยการพัฒนาขีดความสามารถของไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ และการพัฒนาความร่วมมือกับมิตรประเทศ ซึ่งจะเป็นการแก้ไขปัญหาลดอุปสรรคและจุดอ่อนที่ไทยมี ตลอดจนแสวงหาโอกาสและธำรงรักษาจุดแข็งที่ไทยมีอยู่ ซึ่งจะต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการในการเตรียมกำลังไปปฏิบัติการกิจเพื่อสันติภาพให้สอดคล้องกับมาตรการและข้อกำหนดของสหประชาชาติ นอกจากนี้ยังจะต้องพัฒนาปรับปรุงการฝึกอบรมให้มีความทันสมัย ครอบคลุมกำลังพลทุกภาคส่วน และได้รับการรับรองมาตรฐานจากสหประชาชาติ อีกทั้งยังจะต้องปรับปรุงเครื่องช่วยฝึกและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการฝึกอบรมให้มีความพร้อม รวมทั้งการนำเอาความร่วมมือกับมิตรประเทศที่มีอยู่และที่จะพัฒนาเพิ่มขึ้น มาสนับสนุนการพัฒนาขีดความสามารถให้กับเจ้าหน้าที่รักษาสันติภาพ

๔. เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของยุทธศาสตร์/แนวทางในการเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติภายใต้บริบทของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี

๔.๑ เป้าหมายตามพันธกิจว่าด้วยการดำเนินการด้านสันติภาพและความมั่นคงของไทยในกรอบสหประชาชาติ

จากพันธกิจว่าด้วยการดำเนินการด้านสันติภาพและความมั่นคงของไทยในกรอบสหประชาชาติ สามารถกำหนดเป้าหมาย ซึ่งไทยต้องดำเนินการเพื่อเสริมสร้างบทบาทของไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ โดยมีสาระสำคัญดังนี้

๔.๑.๑ ดำรงรักษาการมีส่วนร่วมและเพิ่มการสนับสนุนงานด้านสันติภาพและความมั่นคงของสหประชาชาติ และมิตรประเทศ โดยสามารถกำหนดเป็นวัตถุประสงค์ ให้สอดคล้องกับเป้าหมายดังกล่าวได้ดังนี้

๔.๑.๑.๑ การสนับสนุนวาระสตรี สันติภาพ และความมั่นคงของสหประชาชาติ

๔.๑.๑.๒ การสนับสนุนโครงการสามเหลี่ยมความร่วมมือสหประชาชาติ (UN Tri-angular Partnership Project)

๔.๑.๑.๓ การเสนอเป็นเจ้าภาพร่วมกับสหประชาชาติในการจัดการฝึกอบรม/การประชุม ระดับนานาชาติ

๔.๑.๑.๔ การสนับสนุนระเบียบวาระด้านสันติภาพและความมั่นคงที่สหประชาชาติจะเสนอต่อประเทศสมาชิกในอนาคต

๔.๑.๑.๕ การสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของสหประชาชาติ ในระหว่างปฏิบัติการกิจเพื่อสันติภาพ

๔.๑.๒ ดำรงรักษาและเพิ่มเติมการส่งกำลังไปปฏิบัติการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ โดยสามารถกำหนดเป็นวัตถุประสงค์ ให้สอดคล้องกับเป้าหมายนี้ได้ดังนี้

๔.๑.๒.๑ ดำรงความต่อเนื่องของการส่งกำลังกองร้อยทหารช่างให้กับภารกิจ UNMISS

๔.๑.๒.๒ ดำเนินการเพื่อให้สามารถยืนยันการส่งกำลังโรงพยาบาลสนามระดับ ๒ และกองร้อยทหารช่างก่อสร้าง เพิ่มเติมอย่างน้อย ๑ หน่วย รวมทั้งเรือคอร์เวตพร้อมเฮลิคอปเตอร์ ให้กับสหประชาชาติ

๔.๑.๒.๓ ขยายการส่งกำลังเป็นบุคคลทั้งทหาร ตำรวจและพลเรือนให้มีจำนวนภารกิจเพิ่มมากขึ้น เพื่อเป็นการขยายการเข้าร่วมในภารกิจเพื่อสันติภาพให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ทั่วโลก

๔.๑.๒.๔ เตรียมความพร้อมเพื่อให้สามารถสนับสนุนกำลังตำรวจแบบเป็นหน่วยได้ในอนาคต

๔.๑.๓ พัฒนาความร่วมมือกับหน่วยงานของสหประชาชาติในประเทศไทย เพื่อสนับสนุนการเตรียมกำลังและการใช้กำลังด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ โดยสามารถกำหนดเป็นวัตถุประสงค์ ให้สอดคล้องกับเป้าหมายนี้ได้ดังนี้

๔.๑.๓.๑ สนับสนุนและส่งเสริมบทบาทของไทยด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืนใน
ภารกิจรักษาสันติภาพ

๔.๑.๓.๒ ร่วมกันจัดการฝึกอบรมด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพให้กับ
เจ้าหน้าที่ทหาร ตำรวจ และพลเรือน

๔.๑.๓.๓ พัฒนาการจัดการฝึกอบรมในลักษณะนานาชาติ และเป็นการฝึกผสม
ทหาร ตำรวจและพลเรือน

๔.๒ เป้าหมายตามพันธกิจว่าด้วยการขับเคลื่อนความร่วมมืออาเซียนด้านการ ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ

สำหรับพันธกิจว่าด้วยการขับเคลื่อนความร่วมมืออาเซียนด้านการปฏิบัติการ
เพื่อสันติภาพ มีเป้าหมายที่ไทยจะต้องดำเนินการเพื่อเสริมสร้างและรักษาบทบาทของไทยในการ
ดำเนินความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของอาเซียนใน ๓ กรอบความร่วมมือที่สำคัญ
สรุปได้คือ

๔.๒.๑ ส่งเสริมการปฏิบัติตามแนวคิดความเป็นหุ้นส่วนด้านการรักษา
สันติภาพของอาเซียน (ASEAN Peacekeeping Partnership : APP) ภายใต้ความร่วมมือเครือข่าย
ศสภ.อาเซียน (ASEAN Peacekeeping Center Network) ในกรอบการประชุม ADMM
โดยสามารถกำหนดเป็นวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับเป้าหมายนี้ ได้ดังนี้

๔.๒.๑.๑ การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถด้านการ
ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพร่วมกับประเทศสมาชิกอาเซียน โดยการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และ
ประสบการณ์

๔.๒.๑.๒ สนับสนุนและขับเคลื่อนการฝึกด้านการรักษาสันติภาพของ
อาเซียน

๔.๒.๑.๓ ส่งเสริมแผนงานการส่งกองกำลังผสมของชาติอาเซียนไป
ปฏิบัติการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ โดยชาติสมาชิกอาเซียน จำนวน ๒ ชาติขึ้นไป ร่วมกัน
สนับสนุนกำลังไปปฏิบัติการรักษาสันติภาพของสหประชาชาตินอกอาเซียน ตามความสมัครใจ
และเมื่อมีความพร้อม

๔.๒.๒ เสริมสร้างและรักษาบทบาทด้านการรักษาสันติภาพของไทย
ในคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการรักษาสันติภาพของอาเซียน ในกรอบการประชุมรัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงกลาโหมอาเซียน กับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมประเทศคู่เจรจา (ADMM - Plus)
โดยสามารถกำหนดเป็นวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับเป้าหมายนี้ ได้ดังนี้

๔.๒.๒.๑ เตรียมการและวางแผนการเสนอตัวเป็นประธานร่วมของ
คณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการรักษาสันติภาพของอาเซียน

๔.๒.๒.๒ แสวงประโยชน์จากความร่วมมือของคณะทำงาน EWG on PKO
ในการขยายการแลกเปลี่ยนวิทยากรด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพกับมิตรประเทศนอกอาเซียน

๔.๒.๓ เสริมสร้างบทบาทและแสวงหาโอกาสจากความร่วมมือด้านการ
ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทยในกรอบการประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและ

ความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก (ARF) โดยสามารถกำหนดเป็นวัตถุประสงค์ ให้สอดคล้องกับเป้าหมายนี้ ได้ดังนี้

๔.๒.๓.๑ ภายใต้กิจกรรมและกลไกความร่วมมือที่มีอยู่ เข้าไปมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนและผลักดันความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของ ARF ให้มากขึ้น

๔.๒.๓.๒ พัฒนาความร่วมมือกับประเทศสมาชิก ARF ที่มีบทบาทโดดเด่นด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพเช่นจีน สหรัฐ แคนาดา และออสเตรเลีย ในการพัฒนาศักยภาพด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทย และเพิ่มโอกาสในการแข่งขันการสนับสนุนกำลังให้กับภารกิจรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ ให้มากยิ่งขึ้น

๔.๓ เป้าหมายตามพันธกิจว่าด้วยการพัฒนาขีดความสามารถของไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ และการพัฒนาความร่วมมือกับมิตรประเทศ

พันธกิจว่าด้วยการพัฒนาขีดความสามารถของไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ และการพัฒนาความร่วมมือกับมิตรประเทศ มีเป้าหมายที่จะพัฒนาขีดความสามารถด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทยและส่วนราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ ให้มีมาตรฐานตามข้อกำหนดของสหประชาชาติ มีขีดความสามารถทางการแข่งขันในการเข้าร่วมปฏิบัติการกิจ และพัฒนาให้ไทยเป็นศูนย์แห่งความเป็นเลิศด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของภูมิภาคตามข้อตกลงความร่วมมืออาเซียน และเป็นการปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล ในการพัฒนาความร่วมมือด้านความมั่นคงกับมิตรประเทศ และนำความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ มาสนับสนุนการเตรียมกำลังของไทยไปปฏิบัติการรักษาสันติภาพ ได้แก่

๔.๓.๑ พัฒนาและปรับปรุงการบริหารจัดการงานด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทย โดยสามารถกำหนดเป็นวัตถุประสงค์ ให้สอดคล้องกับเป้าหมายนี้ ได้ดังนี้

๔.๓.๑.๑ พัฒนาและปรับปรุงยุทธศาสตร์/แผนงานระดับยุทธศาสตร์ด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทยให้มีความทันสมัย ครอบคลุมการปฏิบัติของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และตอบสนองต่อการรักษาความมั่นคงและการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติ

๔.๓.๑.๒ พัฒนาและปรับปรุงกระบวนการในการตกลงใจเข้าร่วมในการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ ให้สามารถตอบรับเข้าร่วมการปฏิบัติการกิจ ให้สามารถแจ้งผลการตกลงใจของรัฐบาลถึงสหประชาชาติภายในเวลา ๑ เดือนนับจากวันที่ได้รับการร้องขอจากสหประชาชาติ

๔.๓.๑.๓ พัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ ให้เกิดการบูรณาการของการเตรียมกำลัง การใช้กำลัง และการดำเนินความร่วมมือกับสหประชาชาติ อาเซียนและมิตรประเทศ

๔.๓.๑.๔ ปรับปรุงระบบและกระบวนการในการจัดกำลังของกองทัพไทย ให้สอดคล้องกับข้อกำหนดและความต้องการของสหประชาชาติ ทั้งในด้านขีดความสามารถ (ประเภทของหน่วย/บุคคล) เพศสภาพ และมาตรฐานที่สหประชาชาติต้องการ

๔.๓.๑.๕ จัดทำระบบการพัฒนาขีดความสามารถด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ ให้เกิดการบูรณาการ และมีการพัฒนาความรู้และประสบการณ์ในทุกระดับ โดยใช้ประโยชน์จากศูนย์ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ กรมยุทธการทหาร

๔.๓.๒ พัฒนามาตรฐานหลักสูตรฝึกอบรมด้านการรักษาสันติภาพของทหาร ตำรวจ และเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ ให้ได้มาตรฐานและได้รับการรับรองจากสหประชาชาติ โดเน้น้นการฝึกอบรมที่ไทยได้ให้คำมั่นกับประเทศสมาชิกอาเซียนภายใต้ความร่วมมือ ADMM และ ADMM - Plus เป็นลำดับแรก โดยสามารถกำหนดเป็นวัตถุประสงค์ ให้สอดคล้องกับเป้าหมายนี้ ได้ดังนี้

๔.๓.๒.๑ พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมร่วมทหาร ตำรวจ และพลเรือน โดยใช้ขีดความสามารถที่มีของกองทัพไทย (ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ กรมยุทธการทหาร) ในการดำเนินการ โดยมีสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมองค์การระหว่างประเทศ และกรมราชทัณฑ์ ร่วมดำเนินการ

๔.๓.๒.๒ พัฒนามาตรฐานของหลักสูตรฝึกอบรมที่มีอยู่แล้ว เช่น หลักสูตรของกองทัพไทย (การฝึกเตรียมความพร้อมก่อนการวางกำลัง หลักสูตรเด็กและการขัดกันด้วยอาวุธ และหลักสูตรผู้เชี่ยวชาญทางทหารในภารกิจรักษาสันติภาพ) ให้ได้รับการรับรองมาตรฐานจากสหประชาชาติ

๔.๓.๒.๓ ส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ โดยเฉพาะหลักสูตรด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืนในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ (Sustainable Development Approach to Peace Operations) ให้เป็นหลักสูตรนานาชาติเพื่อรองรับวิทยากรแลกเปลี่ยนและผู้เข้ารับการฝึกอบรมจากต่างประเทศ เพื่อให้ไทยเป็นศูนย์แห่งความเป็นเลิศในภูมิภาค

๔.๓.๒.๔ ส่งเสริมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานด้านสันติภาพและความมั่นคงของสหประชาชาติ โดยพัฒนาความร่วมมือทางการวิจัยกับสถาบันการศึกษาทั้งในประเทศและในต่างประเทศ

๔.๓.๓ ปรับปรุงและพัฒนาสถานที่ฝึกอบรมและเครื่องช่วยฝึก ให้มีจำนวนที่เพียงพอตามความต้องการของแต่ละหลักสูตร และมีความพร้อมที่จะจัดการฝึกอบรมแบบนานาชาติได้ โดยสามารถกำหนดเป็นวัตถุประสงค์ ให้สอดคล้องกับเป้าหมายนี้ ได้ดังนี้

๔.๓.๓.๑ จัดหาเครื่องช่วยฝึกที่ยังขาดแคลน และที่ใช้ทดแทนของเดิมที่ชำรุดและหมดอายุการใช้งาน ให้กับศูนย์ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ กรมยุทธการทหาร เพื่อให้มีขีดความสามารถที่จะจัดการฝึกอบรมให้กับเจ้าหน้าที่รักษาสันติภาพของไทย ทั้งทหาร ตำรวจ และพลเรือน

๔.๓.๓.๒ ปรับปรุงสถานที่จัดการฝึกอบรม ณ ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ กรมยุทธการทหาร ให้สามารถจัดการฝึกอบรมแบบนานาชาติได้

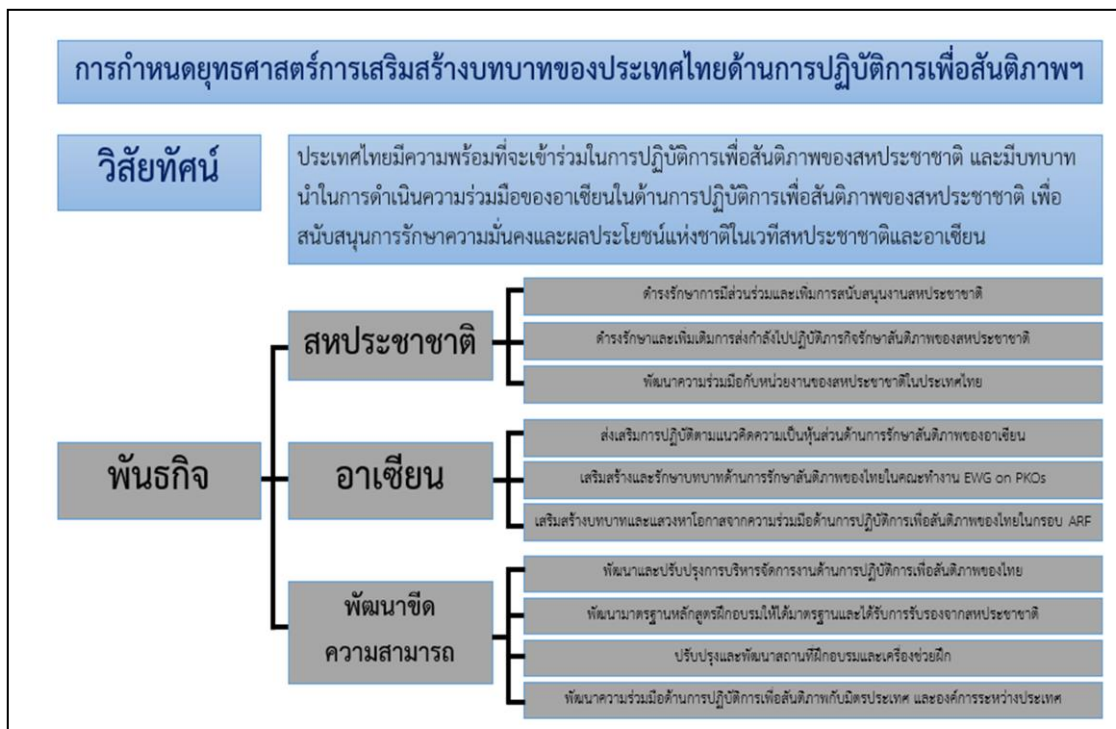
๔.๓.๔ พัฒนาความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพกับมิตรประเทศ และองค์การระหว่างประเทศ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาความร่วมมือด้านความมั่นคงในทุกกระดับ และสนับสนุนการเตรียมกำลังและการใช้กำลัง โดยสามารถกำหนดเป็นวัตถุประสงค์ ให้สอดคล้องกับเป้าหมายนี้ ได้ดังนี้

๔.๓.๔.๑ ดำรงรักษาความร่วมมือแบบทวิภาคีที่มีอยู่กับประเทศต่างๆ

๔.๓.๔.๒ แสวงหาความร่วมมือใหม่ๆ ทั้งแบบทวิภาคีและพหุภาคีด้านการแลกเปลี่ยนวิทยากร และความร่วมมืออื่นๆ

จากภาพรวมที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปเป็นตัวแบบโครงสร้างของจุดมุ่งหมาย ยุทธศาสตร์ในการเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบ สหประชาชาติ ภายใต้บริบทของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ได้ดังตามแผนภาพ

แผนภาพที่ ๔ - ๗ โครงสร้างเป้าหมายของแผนยุทธศาสตร์/แนวทางในการเสริมสร้างบทบาทของ ประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ ภายใต้บริบทของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี

ที่มา : ประมวลผลโดยผู้วิจัย, ๒๕๖๓

จากแผนภาพได้แสดงให้เห็นว่าวิสัยทัศน์ในการเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทย ด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ ภายใต้บริบทของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี คือ การทำให้ประเทศไทยมีความพร้อมที่จะเผชิญกับความท้าทายจากความเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ ทั้งในกรอบสหประชาชาติ และกรอบความร่วมมืออาเซียน จากวิสัยทัศน์ที่กำหนดขึ้นได้นำไปสู่การกำหนดพันธกิจของไทยในสามเรื่อง ได้แก่ การดำเนินการด้าน สันติภาพและความมั่นคงของไทยในกรอบสหประชาชาติ การขับเคลื่อนความร่วมมืออาเซียนด้านการ ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ และการพัฒนาขีดความสามารถของไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ และการพัฒนาความร่วมมือกับมิตรประเทศ โดยพันธกิจในการดำเนินการด้านสันติภาพและความ มั่นคงของไทยในกรอบสหประชาชาติ มีเป้าหมาย ๓ ประการ ได้แก่ ๑) ดำรงรักษาการมีส่วนร่วมและ เพิ่มการสนับสนุนงานด้านสันติภาพและความมั่นคงของสหประชาชาติ และมิตรประเทศ ๒) ดำรงรักษา และเพิ่มเติมการส่งกำลังไปปฏิบัติการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ ๓) พัฒนาคือความร่วมมือกับ หน่วยงานของสหประชาชาติในประเทศไทย สำหรับพันธกิจด้านการขับเคลื่อนความร่วมมืออาเซียน

ด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ มีเป้าหมาย ๓ ประการ ได้แก่ ๑) ส่งเสริมการปฏิบัติตามแนวคิดความเป็นหุ้นส่วนด้านการรักษาสันติภาพของอาเซียน (ASEAN Peacekeeping Partnership : APP) ภายใต้ความร่วมมือเครือข่าย ศสภ.อาเซียน (ASEAN Peacekeeping Center Network) ในกรอบการประชุม ADMM ๒) เสริมสร้างและรักษาบทบาทด้านการรักษาสันติภาพของไทยในคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการรักษาสันติภาพของอาเซียน ในกรอบการประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมอาเซียน กับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมประเทศคู่เจรจา และ ๓) เสริมสร้างบทบาทและแสวงหาโอกาสจากความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทยในกรอบการประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก รวมทั้งพันธกิจด้านการพัฒนาขีดความสามารถของไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ และการพัฒนาความร่วมมือกับมิตรประเทศ มีเป้าหมาย ๔ ประการ ได้แก่ ๑) พัฒนาและปรับปรุงการบริหารจัดการงานด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทย ๒) พัฒนามาตรฐานหลักสูตรฝึกอบรมด้านการรักษาสันติภาพของทหาร ตำรวจ และเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ ๓) ปรับปรุงและพัฒนาสถานที่ฝึกอบรมและเครื่องช่วยฝึกให้มีจำนวนที่เพียงพอตามความต้องการของแต่ละหลักสูตร และมีความพร้อมที่จะจัดการฝึกอบรมแบบนานาชาติได้ ๔) พัฒนาความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพกับมิตรประเทศ และองค์การระหว่างประเทศ

๕. กรอบแนวทางในการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การดำเนินการด้านสันติภาพและความมั่นคงของไทยในกรอบสหประชาชาติ

การออกแบบกรอบแนวทางในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ วิธีการและทรัพยากร รวมถึงองค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีหน้าที่ในการนำยุทธศาสตร์ที่กำหนดขึ้นไปสู่การปฏิบัตินั้นต้องนำเอาจุดมุ่งหมายของยุทธศาสตร์ ทั้งในส่วนที่เป็นวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ อันเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดแนวทางในการออกแบบพิมพ์เขียวที่ใช้ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ ซึ่งประกอบด้วยยุทธศาสตร์ย่อยหรือกลุ่มของยุทธศาสตร์ย่อย ทั้งหมดเรียกโดยรวมว่าเป็น Campaign มีคุณลักษณะ ดังนี้

๑. มีทิศทางการดำเนินงานไปในทางเดียวกัน เข้าใจหะกัน และไม่ขัดแย้งกัน (Synchronizing)
๒. มีช่วงเวลาการดำเนินงานที่ประสานสอดคล้องกัน (Orchestrating)
๓. มีการส่งเสริม เพิ่มพลัง ซ้ำกันและกัน ในการบรรลุเป้าหมายที่กำหนด (Synergy)
๔. มีการกำหนดกลุ่มเครื่องมือหลัก (Instrument) ที่จะถูกใช้งานในแต่ละกิจกรรม
๕. มีความเป็นไปได้สูงต่อการบรรลุผลตามเป้าหมาย โดยคำนึงถึงโอกาส อุปสรรค (Threat) จากการตรวจสอบสถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ ตลอดจนถึงการประเมินขีดความสามารถของไทยที่เป็นจุดแข็งและจุดอ่อน รวมทั้งต้องคำนึงถึงความเสี่ยง และแผนบริหารความเสี่ยงของแต่ละกิจกรรมด้วยโดยพิจารณาจากอุปสรรค และจุดอ่อน ที่มีแนวโน้มจะทำให้เกิดความเสี่ยง ไม่บรรลุผลตามเป้าหมาย
๖. มีผู้รับผิดชอบหลัก หรือเจ้าภาพ (Actor) ในการดำเนินงาน หรือประสานงานแต่ละกิจกรรมกับผู้รับผิดชอบระดับรองลงมา

จากหลักการพื้นฐานทั้ง ๖ ประการ ใช้พิจารณาร่วมกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ สามารถที่จะกำหนดกรอบแนวทางในการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ ภายใต้บริบทของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ได้เป็น ๓ ส่วน ตามพันธกิจ ได้แก่ ๑) กรอบแนวทางในการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การดำเนินการด้านสันติภาพและความมั่นคงของไทยในกรอบสหประชาชาติ ๒) กรอบแนวทางในการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนความร่วมมืออาเซียนด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ ๓) กรอบแนวทางในการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขีดความสามารถของไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ และการพัฒนาความร่วมมือกับมิตรประเทศ

การดำเนินการในกรอบแนวทางของการดำเนินการด้านสันติภาพและความมั่นคงของไทยในกรอบสหประชาชาติ จะกระทำภายใต้พันธกิจของการดำเนินการด้านสันติภาพและความมั่นคงของไทยในกรอบสหประชาชาติ ซึ่งจะต้องดำเนินการเพื่อให้ตอบสนองเป้าหมาย ๓ ประการ ซึ่งจะนำไปสู่การออกแบบกรอบแนวทางในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ ได้แก่

๕.๑ ประเด็นยุทธศาสตร์การดำรงรักษาการมีส่วนร่วมและเพิ่มการสนับสนุนงานด้านสันติภาพและความมั่นคงของสหประชาชาติ และมิตรประเทศ มีเป้าหมายที่จะดำเนินการให้ไทยเข้าไปมีส่วนร่วมและสนับสนุนงานของสหประชาชาติ โดยมีวัตถุประสงค์ที่เป็นรูปธรรมรองรับต่อเป้าหมายนี้อยู่ ๕ ประการ ซึ่งสามารถนำมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์ย่อยได้ ดังนี้

๕.๑.๑ ยุทธศาสตร์ย่อย ๑.๑ การสนับสนุนวาระสตรี สันติภาพ และความมั่นคงของสหประชาชาติ มีเป้าหมายในการเสริมสร้างบทบาทของไทยต่อการดำเนินการของสหประชาชาติในการส่งเสริมระเบียบวาระ สตรี สันติภาพและความมั่นคง ซึ่งจะดำเนินการในทุกระดับ ผ่านกิจกรรมทุกรูปแบบเช่นการจัดสัมมนาและประชุมเชิงปฏิบัติการระหว่างประเทศ การส่งเสริมบทบาทและเผยแพร่ผลงานของเจ้าหน้าที่รักษาสันติภาพหญิงของไทย เป็นต้น โดยกำหนดให้กระทรวงการต่างประเทศ กองทัพอากาศและสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นหน่วยดำเนินการ

๕.๑.๒ ยุทธศาสตร์ย่อย ๑.๒ การสนับสนุนโครงการสามเหลี่ยมความร่วมมือสหประชาชาติ มีเป้าหมายในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการสามเหลี่ยมความร่วมมือสหประชาชาติในอาเซียน และสหประชาชาติได้แจ้งความประสงค์ที่จะมีใช้ประเทศไทยเป็นสถานที่จัดการฝึกอบรมในปี พ.ศ. ๒๕๖๕ - ๒๕๖๖ ซึ่งจะต้องมีการพิจารณาสถานที่สำหรับจัดการฝึกอบรม นอกจากนี้จะต้องพิจารณาการสนับสนุนชุดฝึกอบรมเคลื่อนไปจัดการฝึกอบรมด้านการแพทย์สนามให้กับโครงการฯ โดยกำหนดให้กระทรวงการต่างประเทศและกองทัพอากาศไทยรับผิดชอบในการดำเนินการ

๕.๑.๓ ยุทธศาสตร์ย่อย ๑.๓ การเสนอเป็นเจ้าภาพร่วมกับสหประชาชาติในการจัดการฝึกอบรม/การประชุม ระดับนานาชาติ มีเป้าหมายที่จะให้ไทยเป็นเจ้าภาพร่วมกับสหประชาชาติในการจัดการฝึกอบรมนานาชาติที่มีความสำคัญ เช่นการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ โดยกำหนดให้กระทรวงการต่างประเทศ และกองทัพอากาศไทยเป็นหน่วยรับผิดชอบดำเนินการ

๕.๑.๔ ยุทธศาสตร์ย่อย ๑.๔ การสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของสหประชาชาติ ในระหว่างปฏิบัติการกิจเพื่อสันติภาพ ด้วยการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เกษตรทฤษฎีใหม่ และการส่งเสริมอาชีพไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในพื้นที่ปฏิบัติการเพื่อ

สันติภาพ ตลอดจนส่งเสริมการรักษาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ภารกิจ โดยกำหนดให้กองทัพไทยเป็นหน่วยรับผิดชอบดำเนินการ

๕.๑.๕ ยุทธศาสตร์ย่อย ๑.๕ การสนับสนุนระเบียบวาระด้านสันติภาพและความมั่นคงที่สหประชาชาติจะเสนอต่อประเทศสมาชิกในอนาคต มีเป้าหมายให้ไทยเข้าไปมีส่วนร่วมในการส่งเสริมระเบียบวาระด้านสันติภาพและความมั่นคงที่จะมีขึ้นในอนาคตอย่างต่อเนื่อง โดยเป็นการดำเนินการเชิงรุก ในการร่วมขับเคลื่อนและผลักดันระเบียบวาระด้านสันติภาพและความมั่นคง โดยกำหนดให้กระทรวงการต่างประเทศรับผิดชอบในการดำเนินการผ่านคณะผู้แทนถาวรไทยประจำสหประชาชาติ

๕.๒ ประเด็นยุทธศาสตร์การดำรงรักษาและเพิ่มเติมการส่งกำลังไปปฏิบัติการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ มีเป้าหมายที่จะดำรงการสนับสนุนกำลังให้กับภารกิจเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ และแสวงหาโอกาสในการสนับสนุนกำลังเพิ่มเติมให้กับสหประชาชาติ โดยให้ความสำคัญกับหน่วยที่กองทัพไทยได้แจ้งยืนยันความพร้อมไว้ในระบบ PCRS ตลอดจนหน่วยที่สหประชาชาติมีความต้องการในระยะใกล้ และเตรียมการในสนับสนุนกองกำลังตำรวจแบบเป็นหน่วยเมื่อพร้อม ตลอดจนแสวงหาโอกาสในการสนับสนุนกำลังแบบเป็นบุคคลทั้งทหาร ตำรวจ และพลเรือน โดยมีวัตถุประสงค์ที่เป็นรูปธรรมรองรับต่อเป้าหมายนี้อยู่ ๔ ประการ ซึ่งสามารถนำมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์ย่อยได้ ดังนี้

๕.๒.๑ ยุทธศาสตร์ย่อย ๒.๑ ดำรงความต่อเนื่องของการส่งกำลังกองร้อยทหารช่างให้กับภารกิจ UNMISS เพื่อรักษาการมีส่วนร่วมในภารกิจเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ โดยกำหนดให้กองทัพไทยเป็นหน่วยรับผิดชอบดำเนินการ

๕.๒.๒ ยุทธศาสตร์ย่อย ๒.๒ ดำเนินการเพื่อให้สามารถยืนยันการส่งกำลังโรงพยาบาลสนามระดับ ๒ และกองร้อยทหารช่างก่อสร้าง เพิ่มเติมอย่างน้อย ๑ หน่วย รวมทั้งเรือคอร์เวตพร้อมเฮลิคอปเตอร์ ให้กับสหประชาชาติ เป็นการขยายการสนับสนุนกำลังแบบเป็นหน่วยให้กับสหประชาชาติ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาความพร้อมของหน่วยในระบบ PCRS ที่ไทยได้เสนอไว้ตามนโยบายของนายกรัฐมนตรี เพื่อให้สามารถสนับสนุนกำลังได้เมื่อสหประชาชาติร้องขอ และเสนอหน่วยที่สหประชาชาติมีความต้องการให้กับสหประชาชาติ เช่น เรือคอร์เวตพร้อมเฮลิคอปเตอร์ และหน่วยตำรวจ (Formed Police Unit) โดยกำหนดให้กองทัพไทย และสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นหน่วยในการดำเนินการ

๕.๒.๓ ยุทธศาสตร์ย่อย ๒.๓ ขยายการส่งกำลังเป็นบุคคลทั้งทหาร ตำรวจและพลเรือนให้มีจำนวนภารกิจเพิ่มมากขึ้น มีเป้าหมายเพื่อขยายการเข้าร่วมในภารกิจเพื่อสันติภาพให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ทั่วโลก ซึ่งเป็นการขยายการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพให้มากขึ้น โดยใช้จำนวนกำลังพลและทรัพยากรไม่สูงมาก โดยกำหนดให้กระทรวงการต่างประเทศ กองทัพไทย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกรมราชทัณฑ์เป็นหน่วยในการดำเนินการ

๕.๒.๔ ยุทธศาสตร์ย่อย ๒.๔ เตรียมความพร้อมเพื่อให้สามารถสนับสนุนกำลังตำรวจแบบเป็นหน่วยได้ในอนาคตเป็นการดำเนินการเพื่อเพิ่มการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ โดยการสนับสนุนหน่วยตำรวจ (Formed Police Unit) ให้กับภารกิจเพื่อสันติภาพ ซึ่งไทยมีขีดความสามารถที่จะดำเนินการได้ โดยกำหนดให้ กระทรวงการต่างประเทศ และสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นหน่วยในการดำเนินการ

๕.๓ ประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาความร่วมมือกับหน่วยงานของสหประชาชาติในประเทศไทย มีเป้าหมายที่จะ นำความร่วมมือที่จะมีขึ้น ไปสนับสนุนการเตรียมกำลังและการใช้กำลังด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทย โดยมีวัตถุประสงค์ที่เป็นรูปธรรมรองรับต่อเป้าหมายนี้อยู่ ๓ ประการ ซึ่งสามารถนำมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์ย่อยได้ ดังนี้

๕.๓.๑ ยุทธศาสตร์ย่อย ๓.๑ สนับสนุนและส่งเสริมบทบาทของไทยด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืนในภารกิจรักษาสันติภาพ มีเป้าหมายที่จะร่วมมือกับหน่วยงานของสหประชาชาติในประเทศไทย เพื่อส่งเสริมบทบาทของไทยด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืนในภารกิจรักษาสันติภาพด้วยการจัดการฝึกอบรม การประชาสัมพันธ์ผลการปฏิบัติงาน และการวางแผนการปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานสาขาของสหประชาชาติที่อยู่ในพื้นที่ภารกิจ โดยกำหนดให้กระทรวงการต่างประเทศ และกองทัพไทยเป็นหน่วยรับผิดชอบดำเนินการ

๕.๓.๒ ยุทธศาสตร์ย่อย ๓.๒ ร่วมมือกับสหประชาชาติในการจัดฝึกอบรมด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพให้กับเจ้าหน้าที่ทหาร ตำรวจ และพลเรือน มีเป้าหมายที่จะแสวงประโยชน์จากความเชี่ยวชาญของหน่วยงานสหประชาชาติในประเทศไทยมาสนับสนุนการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่รักษาสันติภาพของไทย โดยการขอรับการสนับสนุนผู้เชี่ยวชาญของสหประชาชาติเป็นผู้บรรยายในหลักสูตรต่างๆ การสัมมนาและการประชุมเชิงปฏิบัติการ ซึ่งกำหนดให้กระทรวงการต่างประเทศ และกองทัพไทยเป็นหน่วยรับผิดชอบดำเนินการ

๕.๓.๓ ยุทธศาสตร์ย่อย ๓.๓ พัฒนาการจัดการฝึกอบรมในลักษณะนานาชาติ และเป็นการฝึกผสมทหาร ตำรวจและพลเรือน มีเป้าหมายที่จะพัฒนาหลักสูตรการฝึกผสมทหาร ตำรวจและพลเรือน ให้เป็นการฝึกนานาชาติ ซึ่งหน่วยงานสหประชาชาติในประเทศไทย โดยเฉพาะ UNDP มีขีดความสามารถที่จะให้การสนับสนุนทรัพยากรในการจัดการฝึกอบรมในลักษณะดังกล่าวได้ กำหนดให้กระทรวงการต่างประเทศ และศูนย์ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ กรมยุทธการทหาร เป็นหน่วยรับผิดชอบดำเนินการ

๖. กรอบแนวทางในการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนความร่วมมืออาเซียนด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ

การดำเนินการในกรอบแนวทางของการขับเคลื่อนความร่วมมืออาเซียนด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ จะกระทำภายใต้พันธกิจของการขับเคลื่อนความร่วมมืออาเซียนด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ ซึ่งจะต้องดำเนินการเพื่อให้ตอบสนองเป้าหมาย ๓ ประการ ซึ่งไทยจะต้องดำเนินการเพื่อเสริมสร้างและรักษาบทบาทของไทยในการดำเนินความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของอาเซียนใน ๓ กรอบความร่วมมือที่สำคัญ ซึ่งจะนำไปสู่การออกแบบกรอบแนวทางในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ ดังนี้

๖.๑ ประเด็นยุทธศาสตร์การส่งเสริมการปฏิบัติตามแนวคิดความเป็นหุ้นส่วนด้านการรักษาสันติภาพของอาเซียน (ASEAN Peacekeeping Partnership : APP) ภายใต้ความร่วมมือเครือข่าย ศสภ.อาเซียน (ASEAN Peacekeeping Center Network) ในกรอบการประชุม ADMM มีเป้าหมายที่จะเสริมสร้างและรักษาบทบาทของไทยในฐานะของประเทศที่เสนอแผนงานความร่วมมือ APCN ทั้ง ๓ ระยะ และได้เสนอแนวคิด APP ให้กับอาเซียนนำไปปฏิบัติ ซึ่งไทยควรจะใช้โอกาสในการผลักดันและขับเคลื่อนงานการด้านปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของอาเซียน

ไปยังเป้าหมายที่ต้องการ โดยเป็นผู้นำอาเซียนในการจัดทำแผนงานเพื่อขับเคลื่อน APP ที่จะนำไปสู่การพัฒนา APP ให้มีความคืบหน้าและบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีวัตถุประสงค์ที่เป็นรูปธรรมรองรับต่อเป้าหมายนี้อยู่ ๓ ประการ ซึ่งสามารถนำมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์ย่อยได้ ดังนี้

๖.๑.๑ ยุทธศาสตร์ย่อย ๑.๑ การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพร่วมกับประเทศสมาชิกอาเซียน โดยการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และประสบการณ์ โดยการแลกเปลี่ยนวิทยากรด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพกับประเทศสมาชิกอาเซียนที่มีศูนย์ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ รวมทั้งจัดวิทยากรจากไทยเข้าร่วมในชุดฝึกอบรมเคลื่อนที่ของอาเซียนที่จะมีขึ้นในอนาคต กำหนดให้กองทัพไทยเป็นหน่วยดำเนินการ

๖.๑.๒ ยุทธศาสตร์ย่อย ๑.๒ สนับสนุนและขับเคลื่อนการฝึกด้านการรักษาสันติภาพของอาเซียน ด้วยการขับเคลื่อนการจัดทำแผนงานการฝึกในการประชุม APCN เพื่อให้การฝึกมีความต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี และมีการขยายรูปแบบการฝึกฯ จากการฝึกฝ่ายอำนวยการ เป็นการฝึกแก้ปัญหาในที่บังคับการ การฝึกภาคสนามและการฝึกรวมการ ซึ่งจะเป็นการสร้างความคุ้นเคยและนำไปสู่การจัดทำคู่มือการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ ของอาเซียนในอนาคต โดยมอบหมายให้ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ กรมยุทธการทหาร เป็นหน่วยดำเนินการ

๖.๑.๓ ยุทธศาสตร์ย่อย ๑.๓ ส่งเสริมแผนงานการส่งกองกำลังผสมของชาติอาเซียนไปปฏิบัติการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ โดยชาติสมาชิกอาเซียน จำนวน ๒ ชาติขึ้นไป ร่วมกันสนับสนุนกำลังไปปฏิบัติการรักษาสันติภาพของสหประชาชาตินอกอาเซียน ตามความสมัครใจและเมื่อมีความพร้อม มีเป้าหมายให้ความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของอาเซียนพัฒนาไปสู่ความร่วมมืออย่างเป็นรูปธรรม ด้วยการจัดทำแผนงานระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว ในการส่งกองกำลังผสมของชาติอาเซียนไปปฏิบัติการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ ซึ่งจะดำเนินการผ่าน APCN โดยกำหนดให้ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ กรมยุทธการทหาร และกรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ เป็นหน่วยรับผิดชอบดำเนินการ

๖.๒ ประเด็นยุทธศาสตร์การเสริมสร้างและรักษาบทบาทด้านการรักษาสันติภาพของไทยในคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการรักษาสันติภาพของอาเซียน ในกรอบการประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมอาเซียน กับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมประเทศคู่เจรจา (ADMM - Plus) มีเป้าหมายที่จะเสริมสร้างบทบาทของไทย ในการดำเนินงานของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของอาเซียน (EWG on PKOs) โดยมีวัตถุประสงค์ที่เป็นรูปธรรมรองรับต่อเป้าหมายนี้อยู่ ๒ ประการ ซึ่งสามารถนำมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์ย่อยได้ดังนี้

๖.๒.๑ ยุทธศาสตร์ย่อย ๒.๑ เตรียมการและวางแผนการเสนอตัวเป็นประธานร่วมของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการรักษาสันติภาพของอาเซียน เป็นการเสริมสร้างบทบาทของไทยในการดำเนินงานของ EWG on PKOs ซึ่งจะต้องเตรียมการเสนอให้ไทยเป็นประธานร่วมของคณะทำงาน EWG on PKOs เพื่อที่จะขับเคลื่อนประเด็นความร่วมมือที่จะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทย โดยกำหนดให้สำนักนโยบายและแผนกลาโหม กรมอาเซียน และศูนย์ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ กรมยุทธการทหาร เป็นหน่วยรับผิดชอบดำเนินการ

๖.๒.๒ ยุทธศาสตร์ย่อย ๒.๒ แสวงประโยชน์จากความร่วมมือของคณะทำงาน EWG on PKO ในการขยายการแลกเปลี่ยนวิทยากรด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพกับมิตรประเทศ

นอคาเซีย มีเป้าหมายที่จะขยายความร่วมมือกับประเทศในภาคนอกคาเซีย ในการแลกเปลี่ยน วิชาการ เพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ให้กับวิทยากรด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทย กำหนดให้ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ กรมยุทธการทหาร เป็นหน่วยรับผิดชอบดำเนินการ

๖.๓ ประเด็นยุทธศาสตร์การเสริมสร้างบทบาทและแสวงหาโอกาสจากความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทยในกรอบการประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก (ARF) มีเป้าหมายที่จะส่งเสริมบทบาทของไทยใน ARF ตลอดจนแสวงหาโอกาสในการพัฒนาความร่วมมือกับประเทศสมาชิก ARF ที่มีบทบาทโดดเด่นด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาขีดความสามารถของไทย โดยมีการพัฒนาวัตถุประสงค์ที่เป็นรูปธรรมรองรับต่อเป้าหมายนี้อยู่ ๒ ประการ ซึ่งสามารถนำมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์ย่อยได้ ดังนี้

๖.๓.๑ ยุทธศาสตร์ย่อย ๓.๑ เข้าไปมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนและผลักดันความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของ ARF ให้มากขึ้น ภายใต้กิจกรรมและกลไกความร่วมมือที่มีอยู่ เพื่อส่งเสริมและผลักดันความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น ด้วยการเข้าไปมีบทบาทในการเป็นเจ้าภาพจัดกิจกรรมต่างของ ARF หรือเป็นผู้เสนอประเด็นความร่วมมือที่เป็นประโยชน์กับไทยเข้าสู่ ARF โดยกำหนดให้กระทรวงการต่างประเทศเป็นหน่วยรับผิดชอบดำเนินการ ร่วมกับสภาความมั่นคงแห่งชาติ กองทัพอไทยและสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

๖.๓.๒ ยุทธศาสตร์ย่อย ๓.๒ พัฒนาความร่วมมือกับประเทศสมาชิก ARF ที่มีบทบาทโดดเด่นด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพเช่น จีน สหรัฐ แคนาดา และออสเตรเลีย ในการพัฒนาศักยภาพด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทย และเพิ่มโอกาสในการแข่งขันการสนับสนุนกำลังให้กับภารกิจรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ ให้มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อแสวงประโยชน์จากศักยภาพด้านต่างๆ ของประเทศเหล่านี้ ทั้งในด้านการเมืองระหว่างประเทศ และขีดความสามารถที่มีสูงมาสนับสนุนการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทย กำหนดให้กระทรวงการต่างประเทศเป็นหน่วยในการดำเนินการ

๗. กรอบแนวทางในการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขีดความสามารถของไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ และการพัฒนาความร่วมมือกับมิตรประเทศ

การดำเนินการในกรอบแนวทางของการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขีดความสามารถของไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ และการพัฒนาความร่วมมือกับมิตรประเทศ จะกระทำภายใต้พันธกิจของการพัฒนาขีดความสามารถของไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ และการพัฒนาความร่วมมือกับมิตรประเทศ ซึ่งจะต้องดำเนินการเพื่อให้ตอบสนองเป้าหมาย ๔ ประการ ซึ่งไทยจะต้องดำเนินการเพื่อพัฒนาขีดความสามารถด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ และนำเอาความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพกับมิตรประเทศและองค์การระหว่างประเทศ มาสนับสนุนการพัฒนาขีดความสามารถของไทย ซึ่งจะนำไปสู่การออกแบบกรอบแนวทางในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ ดังนี้

๗.๑ ประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาและปรับปรุงการบริหารจัดการงานด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทย

มีเป้าหมายที่จะปรับการบริหารจัดการงานด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทยในภาพรวมให้มีเป้าหมายและทิศทางที่ตอบสนองต่อการรักษาผลประโยชน์และความมั่นคงของชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีการบูรณาการระหว่างส่วนราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีวัตถุประสงค์ที่เป็นรูปธรรมรองรับต่อเป้าหมายนี้อยู่ ๕ ประการ ซึ่งสามารถนำมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์ย่อยได้ดังนี้

๗.๑.๑ ยุทธศาสตร์ย่อย ๑.๑ พัฒนาและปรับปรุงยุทธศาสตร์/แผนงานระดับยุทธศาสตร์ด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทยให้มีความทันสมัย ครอบคลุมการปฏิบัติของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และตอบสนองต่อการรักษาความมั่นคงและการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติ เป็นการดำเนินการปรับปรุงยุทธศาสตร์ด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในระดับชาติ โดยเฉพาะยุทธศาสตร์การเข้าร่วมปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ ปี พ.ศ. ๒๕๕๓ - ๒๕๕๗ ของกระทรวงการต่างประเทศ ให้ทันสมัย สำหรับใช้เป็นกรอบแนวทางให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะ กองทัพอากาศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกระทรวงยุติธรรม (กรมราชทัณฑ์) นำไปใช้จัดทำแผนงานระดับยุทธศาสตร์ขึ้นมารองรับ ซึ่งจะนำไปสู่การบูรณาการงานด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของส่วนราชการต่างๆ ให้มุ่งไปสู่เป้าหมายเดียวกัน โดยกระทรวงการต่างประเทศรับผิดชอบดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงยุทธศาสตร์ระดับชาติ เพื่อรองรับประเด็นความมั่นคงของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี

๗.๑.๒ ยุทธศาสตร์ย่อย ๑.๒ พัฒนาและปรับปรุงกระบวนการในการตกลงใจเข้าร่วมในการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ ให้สามารถตอบรับเข้าร่วมการปฏิบัติการกิจถึงสหประชาชาติภายในเวลา ๑ เดือนนับจากวันที่ได้รับการร้องขอจากสหประชาชาติ มีเป้าหมายเพื่อปรับปรุงกระบวนการและขั้นตอนของการตกลงใจเข้าร่วมภารกิจของสหประชาชาติให้เสร็จสิ้นภายใน ๑ เดือน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถด้านการแข่งขันในการเข้าร่วมการปฏิบัติการกิจ โดยมีส่วนราชการที่ต้องร่วมกันดำเนินการ ประกอบด้วย คณะผู้แทนถาวรไทยประจำสหประชาชาติ ณ นครนิวยอร์ก สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี กรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงกลาโหม กองทัพอากาศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงยุติธรรม และกระทรวงการคลัง

๗.๑.๓ ยุทธศาสตร์ย่อย ๑.๓ พัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ ให้เกิดการบูรณาการของการเตรียมกำลัง การใช้กำลัง และการดำเนินความร่วมมือกับสหประชาชาติ อาเซียนและมิตรประเทศ มีเป้าหมายที่จะพัฒนากลไกการทำงานที่สามารถเชื่อมโยงการปฏิบัติงานของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดการบูรณาการและส่งเสริมซึ่งกันและกันในการเตรียมกำลังและการปฏิบัติการกิจ ซึ่งจะต้องปรับปรุงโครงสร้างขอบเขตความรับผิดชอบ อำนาจหน้าที่ กระบวนการปฏิบัติงาน และการรายงานผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการประสานงานด้านการเข้าร่วมในปฏิบัติการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ เป็นคณะกรรมการประสานงานด้านการปฏิบัติเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ โดยต้องขยายขอบเขตความรับผิดชอบการดำเนินงานของคณะกรรมการฯ ให้ครอบคลุมงานด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพที่ไทยต้องดำเนินการทุกด้าน มีกระบวนการและมาตรฐานการปฏิบัติงานที่ชัดเจน

๗.๑.๔ ยุทธศาสตร์ย่อย ๑.๔ ปรับปรุงระบบและกระบวนการในการจัดกำลังของกองทัพไทย ให้สอดคล้องกับข้อกำหนดและความต้องการของสหประชาชาติ ทั้งในด้านขีดความสามารถ (ประเภทของหน่วย/บุคคล) เพศสภาพ และมาตรฐานที่สหประชาชาติต้องการ มีเป้าหมายเพื่อปรับปรุงงานด้านการเตรียมกำลังของกองทัพไทย ทั้งการฝึกเตรียมความพร้อมก่อนการวางกำลัง และการจัดกำลัง ให้มีมาตรฐานตามข้อกำหนดด้านต่างๆ ของสหประชาชาติ โดยมีกองทัพไทยเป็นหน่วยดำเนินการ ได้แก่

๗.๑.๔.๑ A4P (มาตรฐานของการฝึกเตรียมความพร้อมก่อนการวางกำลัง และการพัฒนากลไกและกำหนดผู้รับผิดชอบด้าน ๑) การพัฒนาความมั่นคงและปลอดภัยของเจ้าหน้าที่ผู้รักษาสันติภาพ ๒) การประเมินประสิทธิภาพและผลการปฏิบัติการกิจของหน่วย และ ๓) ความประพฤติของเจ้าหน้าที่ผู้รักษาสันติภาพ)

๗.๑.๔.๒ PCRS (เพิ่มเติมหน่วยที่ตรงตามความต้องการของสหประชาชาติ และไทยมีขีดความสามารถที่จะให้การสนับสนุน)

๗.๑.๔.๓ WPS (การจัดกำลังทหารหญิงประเภทต่างๆ ไปปฏิบัติการกิจเพื่อสันติภาพ ให้ได้อัตราส่วนตามที่สหประชาชาติกำหนด)

๗.๑.๔.๔ POC (การไม่มีข้อห้ามในการใช้กำลังเพื่อคุ้มครองพลเรือน มีการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้กับกำลังพล เรื่องความประพฤติและไม่เป็นผู้ละเมิดสิทธิมนุษยชน และมีระบบคัดเลือกกำลังพลไม่ให้มีผู้เคยกระทำความผิดคดีอาญาและละเมิดสิทธิมนุษยชนเข้าร่วมในกองกำลังฯ)

๗.๑.๔.๕ ORA และ LCM (มีระบบการประเมินรายบุคคล และการประเมินการฝึกเตรียมความพร้อมก่อนการวางกำลัง และมีการกำหนดหน่วยงานและผู้รับรองมาตรฐานการฝึก รวมทั้งมีการประเมินประสิทธิภาพของหน่วยในระหว่างปฏิบัติการกิจ)

๗.๑.๕ ยุทธศาสตร์ย่อย ๑.๕ จัดทำระบบการพัฒนาขีดความสามารถด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ ให้เกิดการบูรณาการ และมีการพัฒนาความรู้และประสบการณ์ในทุกระดับ โดยใช้ประโยชน์จากศูนย์ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ กรมยุทธการทหาร มีเป้าหมายในการสร้างระบบพัฒนาขีดความสามารถเจ้าหน้าที่รักษาสันติภาพทั้งทหาร ตำรวจและพลเรือน ด้วยการจัดทำหลักสูตรระดับพื้นฐานที่ทุกฝ่ายจำเป็นต้องมีความรู้สำหรับการไปปฏิบัติการกิจ โดยให้ทหาร ตำรวจและพลเรือนสามารถเข้ารับการฝึกอบรมร่วมกันได้ และต้องพัฒนาหลักสูตรให้ครอบคลุมตำแหน่งงานด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพทุกระดับ (ระดับต้น กลาง และสูง) ที่ไทยจัดกำลังเข้าร่วมปฏิบัติการกิจฯ นอกจากนี้จะต้องจัดทำหลักสูตรที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถเข้าเรียนทางระบบอินเทอร์เน็ตได้อีกด้วย ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะใช้ขีดความสามารถด้านการจัดการฝึกอบรมที่มีอยู่แล้วของศูนย์ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ กรมยุทธการทหาร เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการร่วมกับผู้แทนกระทรวงการต่างประเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกระทรวงยุติธรรม

๗.๒ ประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนามาตรฐานหลักสูตรฝึกอบรมด้านการรักษาสันติภาพของทหาร ตำรวจ และเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ ให้ได้มาตรฐานและได้รับการรับรองจากสหประชาชาติ มีเป้าหมายที่จะดำเนินการให้หลักสูตรฝึกอบรมที่มีอยู่แล้วของกองทัพไทย และหลักสูตรที่จะพัฒนาขึ้นใหม่ให้กับตำรวจและพลเรือน ได้รับการรับรองมาตรฐานจากสหประชาชาติ

โดยเน้นการฝึกอบรมที่ไทยได้ให้คำมั่นกับประเทศสมาชิกอาเซียนภายใต้ความร่วมมือ ADMM และ ADMM - Plus เป็นลำดับแรก โดยมีวัตถุประสงค์ที่เป็นรูปธรรมรองรับต่อเป้าหมายนี้อยู่ ๔ ประการ ซึ่งสามารถนำมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์ย่อยได้ดังนี้

๗.๒.๑ ยุทธศาสตร์ย่อย ๒.๑ พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมร่วมทหาร ตำรวจ และ พลเรือน มีเป้าหมายที่จะพัฒนาการฝึกเตรียมความพร้อมก่อนการไปปฏิบัติการกิจให้กับเจ้าหน้าที่ ทหาร ตำรวจและราชทัณฑ์ ให้มีมาตรฐานสากล และมีความคุ้นเคยที่จะปฏิบัติการกิจร่วมกัน ตามหลักของการปฏิบัติการแบบบูรณาการของสหประชาชาติ ซึ่งเป็นการยกระดับมาตรฐานการ ฝึกของเจ้าหน้าที่รักษาสันติภาพทั้ง ๓ ฝ่ายให้มีความเสมือนจริงมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะใช้ประโยชน์จาก ชีตความสามารถด้านการฝึกอบรมที่มีอยู่แล้วของศูนย์ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ กรมยุทธการทหาร ในการดำเนินการร่วมกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมองค์การระหว่างประเทศ และกรมราชทัณฑ์ ในการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมร่วมทหาร ตำรวจ และพลเรือน

๗.๒.๒ ยุทธศาสตร์ย่อย ๒.๒ พัฒนามาตรฐานของหลักสูตรฝึกอบรมที่มีอยู่แล้ว เช่นหลักสูตรของกองทัพไทย (การฝึกเตรียมความพร้อมก่อนการวางกำลัง หลักสูตรเด็กและการ ชัดกันด้วยอาวุธ และหลักสูตรผู้เชี่ยวชาญทางทหารในภารกิจรักษาสันติภาพ) ให้ได้รับการรับรอง มาตรฐานจากสหประชาชาติ มีเป้าหมายที่จะพัฒนาหลักสูตรด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพที่ กองทัพไทยรับผิดชอบดำเนินการ ให้ได้รับการรับรองมาตรฐานจากสหประชาชาติ ทั้งนี้เพื่อสร้างความ เชื่อมั่นให้กับสหประชาชาติ ต่อมาตรฐานในการเตรียมกำลังของไทย ซึ่งจะส่งผลดีต่อการปฏิบัติตาม มาตรการของสหประชาชาติที่ใช้ในการควบคุมมาตรฐานการปฏิบัติงาน และต่อการเข้าร่วมปฏิบัติ การกิจฯ ในอนาคต นอกจากนี้ยังเป็นการปฏิบัติตามคำมั่นที่ไทยมีกับอาเซียนในการเป็นศูนย์แห่ง ความเป็นเลิศด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของอาเซียนอีกด้วย โดยกำหนดให้ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อ สันติภาพ กรมยุทธการทหาร เป็นหน่วยรับผิดชอบดำเนินการ

๗.๒.๓ ยุทธศาสตร์ย่อย ๒.๓ ส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมด้านการ ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ โดยเฉพาะหลักสูตรด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืนในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ (Sustainable Development Approach to Peace Operations) ให้เป็นหลักสูตรนานาชาติเพื่อ รองรับวิทยากรแลกเปลี่ยนและผู้เข้ารับการฝึกอบรมจากต่างประเทศ เพื่อให้ไทยเป็นศูนย์แห่งความเป็นเลิศ ในภูมิภาค มีเป้าหมายที่จะส่งเสริมให้ไทยเป็นศูนย์แห่งความเป็นเลิศของภูมิภาคในด้านการพัฒนา อย่างยั่งยืนในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ เพื่อสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนและการสร้าง สันติภาพ (Peacebuilding) ของสหประชาชาติ รวมทั้งเป็นการปฏิบัติตามคำมั่นที่ไทยได้ยืนยันกับ อาเซียนว่าไทยจะเป็นศูนย์แห่งความเป็นเลิศของอาเซียนในสาขานี้ ซึ่งการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ย่อย นี้กำหนดให้ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ กรมยุทธการทหาร เป็นหน่วยรับผิดชอบดำเนินการ

๗.๒.๔ ยุทธศาสตร์ย่อย ๒.๔ ส่งเสริมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานด้านสันติภาพ และความมั่นคงของสหประชาชาติ โดยพัฒนาความร่วมมือทางการวิจัยกับสถาบันการศึกษาทั้งใน ประเทศและในต่างประเทศ มีเป้าหมายที่จะส่งเสริมบทบาทของไทยทางวิชาการด้านการปฏิบัติการ เพื่อสันติภาพ ด้วยการเผยแพร่งานวิจัยทางวิชาการ การตีพิมพ์วารสารทางวิชาการด้านการปฏิบัติการ เพื่อสันติภาพ โดยกำหนดให้ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ กรมยุทธการทหาร เป็นหน่วยรับผิดชอบ ดำเนินการร่วมกับสถาบันการศึกษาและสถาบันวิจัยทั้งภายในประเทศและนอกประเทศ

๗.๓ ประเด็นยุทธศาสตร์การปรับปรุงและพัฒนาสถานที่ฝึกอบรมและเครื่องช่วยฝึก
ให้มีจำนวนที่เพียงพอตามความต้องการของแต่ละหลักสูตร และมีความพร้อมที่จะจัดการฝึกอบรมแบบนานาชาติได้ มีเป้าหมายในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก และสิ่งอุปกรณ์เครื่องช่วยฝึก ให้มีความทันสมัย สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีจำนวนที่เพียงพอต่อความต้องการในการจัดการฝึกอบรม โดยมีวัตถุประสงค์ที่เป็นรูปธรรมรองรับต่อเป้าหมายนี้อยู่ ๒ ประการ ซึ่งสามารถนำมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์ย่อยได้ดังนี้

๗.๓.๑ ยุทธศาสตร์ย่อย ๓.๑ จัดหาเครื่องช่วยฝึกที่ยังขาดแคลน และที่ใช้ทดแทนของเดิมที่ชำรุดและหมดอายุการใช้งาน ให้กับศูนย์ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ กรมยุทธการทหาร เพื่อให้มีขีดความสามารถที่จะจัดการฝึกอบรมให้กับเจ้าหน้าที่รักษาสันติภาพของไทย ทั้งทหาร ตำรวจ และพลเรือน โดยกำหนดให้กองทัพไทย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงการต่างประเทศ และกระทรวงยุติธรรมรับผิดชอบดำเนินการ

๗.๓.๒ ยุทธศาสตร์ย่อย ๓.๒ ปรับปรุงสถานที่จัดการฝึกอบรม ณ ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ กรมยุทธการทหาร ให้สามารถจัดการฝึกอบรมแบบนานาชาติได้ โดยกำหนดให้กองบัญชาการกองทัพไทยเป็นหน่วยรับผิดชอบดำเนินการ

๗.๔ ประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพกับมิตรประเทศ และองค์การระหว่างประเทศ มีเป้าหมายในการนำการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพเป็นเครื่องมือในการพัฒนาความสัมพันธ์และความร่วมมือด้านความมั่นคงกับมิตรประเทศในทุกระดับ ในขณะเดียวกันก็จะนำเอาความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพที่ไทยมีอยู่กับมิตรประเทศ สมาคมและองค์การระหว่างประเทศ มาสนับสนุนการเตรียมกำลังและการใช้กำลังไปปฏิบัติการกิจเพื่อสันติภาพ โดยมีวัตถุประสงค์ที่เป็นรูปธรรมรองรับต่อเป้าหมายนี้อยู่ ๒ ประการ ซึ่งสามารถนำมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์ย่อยได้ดังนี้

๗.๔.๑ ยุทธศาสตร์ย่อย ๔.๑ ดำรงรักษาความร่วมมือแบบทวิภาคีที่มีอยู่กับประเทศต่างๆ มีเป้าหมายที่จะรักษาความร่วมมือรูปแบบต่างๆ ที่มีอยู่เดิม และพัฒนาความร่วมมือรูปแบบใหม่ กับมิตรประเทศที่ไทยมีความร่วมมือด้านสันติภาพและความมั่นคงอยู่แล้ว โดยกำหนดให้กระทรวงการต่างประเทศเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการ และส่วนราชการอื่นๆ เช่นกองทัพไทย ให้การสนับสนุนการดำเนินการของกระทรวงการต่างประเทศ

๗.๔.๒ ยุทธศาสตร์ย่อย ๔.๒ แสวงหาความร่วมมือใหม่ๆ ทั้งแบบทวิภาคีและพหุภาคีด้านการแลกเปลี่ยนวิทยากร และความร่วมมืออื่นๆ มีเป้าหมายในการขยายความร่วมมือผ่านภาคีความร่วมมือแบบทวิภาคีและพหุภาคี ไปยังประเทศต่างๆ ที่ไทยยังไม่เคยมีความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพมาก่อน โดยมุ่งเน้นไปที่ประเทศที่มีบทบาทและมีขีดความสามารถด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ ที่อยู่ในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ซึ่งจะให้ความสำคัญกับความร่วมมือด้านแลกเปลี่ยนวิทยากรและความเชี่ยวชาญเป็นลำดับแรก โดยกำหนดให้กระทรวงการต่างประเทศ กองทัพไทย และสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นหน่วยดำเนินการ

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

จากผลการวิจัยถึงภาพรวมทางยุทธศาสตร์ด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทย ซึ่งประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี การตรวจสอบสถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ทั้งในระดับสหประชาชาติและอาเซียน ซึ่งทำให้ได้ทราบถึงปัญหา อุปสรรค ความท้าทาย และโอกาสที่มีตลอดจนการประเมินขีดความสามารถด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทย ซึ่งทำให้ทราบถึงจุดอ่อนและจุดแข็งด้านต่างๆ สามารถนำมาผ่านกระบวนการในการกำหนดยุทธศาสตร์ จนกระทั่งทำให้ได้ทราบถึงยุทธศาสตร์การเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ ภายใต้บริบทของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาบทบาทของไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ อย่างเป็นระบบและขั้นตอน ครอบคลุมทุกมิติของการดำเนินงานด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทย และสอดคล้องกับเป้าหมายด้านความมั่นคงของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี สรุปได้ดังนี้

๑. ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ ภายใต้บริบทของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี

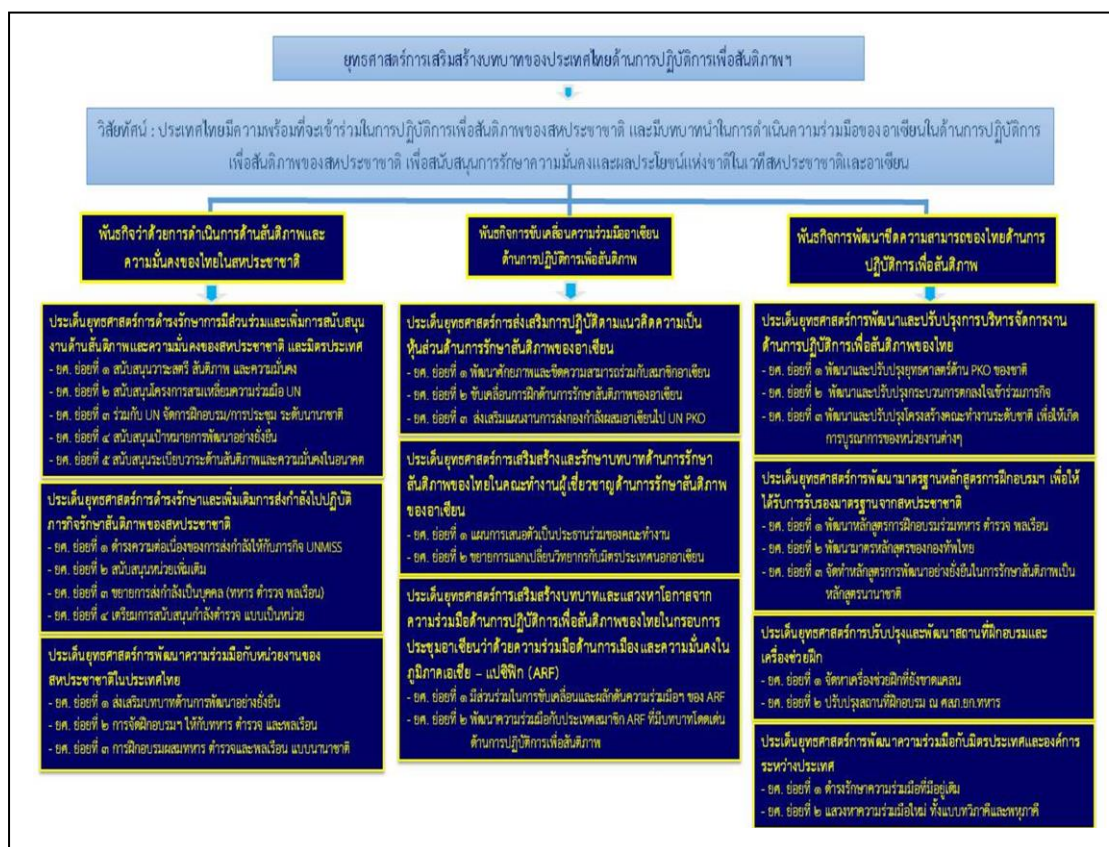
การเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาตินั้น มีความเกี่ยวข้องกับส่วนราชการหลายหน่วยงาน และกับภาคประชาสังคมของไทย ซึ่งจะต้องร่วมมือกันอย่างมีบูรณาการ เพื่อให้การเข้าร่วมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทยทั้งในระดับโลก (สหประชาชาติ) ระดับภูมิภาค (เอเชีย-แปซิฟิก และอาเซียน) ระดับประเทศ ไปจนถึงระดับหน่วยงานต่างๆ สามารถตอบสนองต่อการรักษาผลประโยชน์และความมั่นคงของชาติอย่างมีประสิทธิภาพและมีพลัง

จากสถานะแวดล้อมด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพที่ไทยเผชิญอยู่ในทุกระดับ สามารถกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ ภายใต้บริบทของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี โดยมีวิสัยทัศน์การเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ ภายใต้บริบทของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี คือ “ประเทศไทยมีความพร้อมที่จะเข้าร่วมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ และมีบทบาทนำในการดำเนินความร่วมมือของอาเซียนในด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ เพื่อสนับสนุนการรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งชาติในเวทีสหประชาชาติและอาเซียน”

เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ดังกล่าว ไทยมีพันธกิจที่ต้องดำเนินการจำนวน ๓ พันธกิจหลัก ได้แก่ ๑) พันธกิจการดำเนินงานด้านสันติภาพและความมั่นคงของไทยในกรอบสหประชาชาติ ๒) พันธกิจการขับเคลื่อนความร่วมมืออาเซียนด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ และ ๓) พันธกิจ

ยุทธศาสตร์การพัฒนาขีดความสามารถของไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ และการพัฒนาความร่วมมือกับมิตรประเทศ แะละจากพันธกิจที่มีสามารถกำหนดเป็นประเด็นยุทธศาสตร์จำนวนทั้งสิ้น ๑๐ ประเด็นยุทธศาสตร์ และประกอบไปด้วยยุทธศาสตร์ย่อยจำนวนทั้งสิ้น ๒๙ ยุทธศาสตร์ย่อยสรุปได้ดังแผนภาพ

แผนภาพที่ ๕ - ๑ ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ ภายใต้บริบทของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี

ที่มา : ประมวลผลโดยผู้วิจัย, ๒๕๖๓

จากแผนภาพ จะเห็นได้ว่าเพื่อให้การดำเนินยุทธศาสตร์การเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ ภายใต้บริบทของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ประสบความสำเร็จได้นั้น ต้องอาศัยการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพโดยตรงเข้าด้วยกัน ทั้งกระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงกลาโหม กองทัพอากาศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกระทรวงยุติธรรม (กรมราชทัณฑ์) ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงานด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทยในภาพรวม มีการประสานสอดคล้อง และได้รับการขับเคลื่อนไปในทิศทางที่ตอบสนองต่อการรักษาผลประโยชน์และความมั่นคงแห่งชาติ ตามที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ซึ่งจะต้องมีการปรับโครงสร้าง กระบวนการ และวิธีการปฏิบัติงาน เพื่อให้มีคณะทำงาน

ด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพระดับประเทศ สำหรับบูรณาการงานของส่วนราชการต่างๆ เข้าด้วยกัน นอกจากนี้ยังจะต้องมีการปรับปรุงกระบวนการในการตกลงใจเข้าร่วมภารกิจเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ ให้สามารถตอบสนองได้เร็ว เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อการแข่งขันที่เพิ่มสูงขึ้นเป็นอย่างมาก เพราะหากไทยไม่สามารถจัดกำลังเข้าร่วมในภารกิจของสหประชาชาติได้ตามที่ต้องการแล้ว จะส่งผลกระทบต่อบทบาทของประเทศไทยในด้านนี้เป็นอย่างมาก

ข้อเสนอแนะ

๑. การบูรณาการงานด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของประเทศไทย

การบูรณาการงานที่มีหลายภาคส่วนปฏิบัติงานในลักษณะเดียวกันเข้าด้วยกัน จะส่งผลดีต่อการบริหารจัดการงานนั้นๆ ซึ่งนอกจากจะทำให้การปฏิบัติงานมีการประสานสอดคล้องสนับสนุนซึ่งกันและกัน เพื่อขับเคลื่อนผลการปฏิบัติงานไปสู่เป้าหมายที่ต้องการแล้ว ยังช่วยให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า สำหรับงานด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพและงานด้านสันติภาพและความมั่นคงของสหประชาชาตินั้น จะเห็นได้ว่ามีหลายหน่วยงานของไทยเข้าไปเกี่ยวข้องในระดับและมิติที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าส่วนราชการต่างๆ เหล่านี้จะรับผิดชอบการดำเนินงานด้านสันติภาพและความมั่นคงของสหประชาชาติแตกต่างกันไป แต่ก็ควรจะบูรณาการการดำเนินงานของไทยในภาพรวมทั้งหมดเข้าด้วยกัน เนื่องจากการดำเนินงานด้านสันติภาพและความมั่นคงของสหประชาชาตินั้น มีความเกี่ยวเนื่องกันทั้งในระดับการเมืองระหว่างประเทศ การปฏิบัติการของภารกิจ และการปฏิบัติของหน่วยในพื้นที่ ตลอดจนมีความเชื่อมโยงกันระหว่างการสร้างสันติภาพ การบังคับให้เกิดสันติภาพ การรักษาสันติภาพ และการสร้างสันติภาพ ซึ่งการบูรณาการงานด้านสันติภาพและความมั่นคงของไทยนั้น ไม่จำเป็นต้องตั้งหน่วยงานใหม่ขึ้นมารองรับ แต่สามารถดำเนินการได้โดยการปรับโครงสร้างและขอบเขตอำนาจหน้าที่ของ คณะกรรมการประสานงานด้านการเข้าร่วมในปฏิบัติการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ

ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติการจัดตั้งคณะกรรมการประสานงานด้านการเข้าร่วมในปฏิบัติการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติเมื่อวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๕๓ โดยมีอธิบดีกรมองค์การระหว่างประเทศเป็นประธาน และมีผู้แทนจากกระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี และสำนักงบประมาณ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการคลัง (กรมบัญชีกลาง) และสำนักงานประสานภารกิจทางทหารกับกระทรวงการต่างประเทศ ร่วมเป็นคณะกรรมการฯ โดยกำหนดให้คณะกรรมการฯ มีหน้าที่เสนอแนะนโยบายเกี่ยวกับการเข้าร่วมในปฏิบัติการรักษาสันติภาพ ตลอดจนพิจารณาเสนอแนะนโยบายและยุทธศาสตร์การเข้าร่วมปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ อย่างบูรณาการ รวมทั้งพิจารณาให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งกองกำลังเข้าร่วมปฏิบัติการเพื่อสันติภาพตามที่สหประชาชาติร้องขอ โดยคำนึงถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องในมิติต่าง ๆ ทั้งด้านการต่างประเทศ ความมั่นคง และเศรษฐกิจ

จากขอบเขตอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการดังกล่าว จะเห็นได้ว่ายังจำกัดอยู่เฉพาะ การพิจารณาข้อดี – ข้อเสีย ของการเข้าร่วมในการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ เมื่อได้รับการ ร้องขอเท่านั้น ขอบเขตอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการฯ ยังไม่ได้ครอบคลุมการดำเนินงานด้าน สันติภาพและความมั่นคงอื่นๆ ของสหประชาชาติ และยังมีได้ครอบคลุมถึงการดำเนินความร่วมมือ ด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทยกับมิตรประเทศและองค์การระหว่างประเทศ อีกทั้ง คณะกรรมการฯ ยังมีได้มีหน้าที่ในการขับเคลื่อนให้นโยบายและยุทธศาสตร์ระดับชาติของไทย ที่ เกี่ยวข้องกับงานด้านสันติภาพและความมั่นคงของสหประชาชาติบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายและ วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ จึงควรต้องปรับขอบเขตอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการฯ ให้ครอบคลุมงานด้าน สันติภาพและความมั่นคงของสหประชาชาติและภูมิภาคอาเซียนทั้งหมดที่ไทยเข้าไปเกี่ยวข้อง นอกจากนี้อาจจำเป็นต้องปรับโครงสร้างคณะกรรมการฯ ให้เป็นรูปแบบของคณะทำงาน ระดับประเทศ เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนงานด้านนี้อย่างแท้จริง และอาจยกระดับประธานคณะทำงาน เป็นรองปลัดกระทรวงการต่างประเทศ เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงกันภายในกระทรวงการต่างประเทศ และกับกระทรวงต่างๆ ได้มากยิ่งขึ้น

๒. การวิจัยในอนาคตเรื่องยุทธศาสตร์ด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ ของกองทัพไทย

จากการที่กองทัพไทยเป็นหน่วยงานหลักที่มีขีดความสามารถ และมีความพร้อม สูงสุดด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทย กองทัพไทย และศูนย์ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ กรมยุทธการทหาร จะต้องได้รับการพัฒนาขีดความสามารถให้พร้อมที่จะปฏิบัติการกิจเพื่อสันติภาพ ตลอดจนเป็นเครื่องมือของรัฐบาลและกองทัพในการดำเนินความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อ สันติภาพกับมิตรประเทศ ซึ่งควรจะต้องดำเนินการจัดทำยุทธศาสตร์ด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ ของกองทัพไทย โดยใช้กระบวนการวิจัยเช่นเดียวกันกับการวิจัยนี้ และผลการวิจัยเรื่องการเสริมสร้าง บทบาทของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ ภายใต้บริบทของ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี สามารถนำไปเป็นแนวทางในการวิจัยต่อยอดเพื่อจัดทำยุทธศาสตร์ฯ ของกองทัพไทย ให้มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ และนโยบายด้านการต่างประเทศของ รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจากผลการวิจัยนี้ ทำให้ทราบในเบื้องต้นว่า กรอบการดำเนินงาน ด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของกองทัพไทยนั้น จะต้องดำเนินการ ๓ ด้าน ได้แก่ ๑) การเข้าร่วม ในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพและความมั่นคงของสหประชาชาติ ๒) การขับเคลื่อนและส่งเสริมความ ร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของอาเซียน และ ๓) การพัฒนาขีดความสามารถตลอดจน การพัฒนาความร่วมมือกับมิตรประเทศและองค์การระหว่างประเทศ

เมื่อนำผลการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทย ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทัพไทย ตามที่ได้ศึกษาในบทที่มาใช้เป็นปัจจัยนำเข้า (Inputs) ของกระบวนการกำหนดยุทธศาสตร์ อาจจะสามารถกำหนดแนวทางในการดำเนินการของกองทัพ ไทยในการสนับสนุนการเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบ สหประชาชาติ ภายใต้บริบทของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ได้ดังนี้

๒.๑ สนับสนุนรัฐบาลไทยในการดำเนินบทบาทด้านการรักษาสันติภาพและความมั่นคงในกรอบสหประชาชาติ มีเป้าหมายในการดำรงรักษาการมีส่วนร่วมและเพิ่มการสนับสนุนงานด้านสันติภาพและความมั่นคงของสหประชาชาติ ด้วยการดำรงความต่อเนื่องของการส่งกำลังทหารไปปฏิบัติภารกิจรักษาสันติภาพของสหประชาชาติทั้งประเภทบุคคลและแบบเป็นหน่วย ตลอดจนสนับสนุนงานด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพและการรักษาความมั่นคงระหว่างประเทศที่สหประชาชาติริเริ่มขึ้นหรือกำลังดำเนินการ นอกจากนี้กองทัพไทยอาจจะพัฒนาความร่วมมือกับหน่วยงานของสหประชาชาติในประเทศไทยในการเตรียมกำลังไปปฏิบัติภารกิจรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ ซึ่งเป็นการยืนยันถึงพันธกรณีที่ไทยมีต่อสหประชาชาติที่จะร่วมมือในการดำรงและรักษาสันติภาพและความมั่นคงของโลก

๒.๒ ส่งเสริมความร่วมมืออาเซียนด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ เพื่อขับเคลื่อนและพัฒนาความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพกับประเทศสมาชิกอาเซียนให้มากขึ้น โดยการเป็นผู้นำอาเซียนด้านการฝึกอบรมการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ และการมีบทบาทนำในการขับเคลื่อนความร่วมมืออาเซียนด้านการรักษาสันติภาพในกรอบ ADMM และ ADMM - Plus ประกอบด้วย

๒.๒.๑ การขับเคลื่อนความเป็นหุ้นส่วนด้านการรักษาสันติภาพของอาเซียน (ASEAN Peacekeeping Partnership : APP) ภายใต้ความร่วมมือเครือข่าย ศสภ.อาเซียน (ASEAN Peacekeeping Center Network) ในกรอบการประชุม ADMM ซึ่งประกอบด้วยแผนงานความร่วมมือ ๔ ด้าน คือ

การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ โดยการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้อง

๒.๒.๑.๒ การฝึกด้านการรักษาสันติภาพของอาเซียน

๒.๒.๑.๓ การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนกับประเทศนอกภูมิภาคอาเซียน ตามแนวคิดโครงการสามเหลี่ยมความร่วมมือ (Triangular Partnership Project : TPP)

๒.๒.๑.๔ การส่งกำลังผสมของชาติอาเซียนไปปฏิบัติภารกิจรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ มีเป้าหมายให้ชาติสมาชิกอาเซียน จำนวน ๒ ชาติขึ้นไป สนับสนุนกำลังร่วมกันไปปฏิบัติภารกิจรักษาสันติภาพของสหประชาชาตินอกอาเซียน ได้ภายในปี ๖๗ ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมความร่วมมือของอาเซียนและการเป็นประชาคมอาเซียนโดยตรง การสนับสนุนกำลังให้กับภารกิจรักษาสันติภาพของอาเซียนในลักษณะดังกล่าวอาจจะเป็นการจับคู่กันระหว่าง ๒ ประเทศขึ้นไปที่มีความพร้อม หรือตามความจำเป็นของภารกิจและสถานการณ์ ซึ่งจะต้องเตรียมความพร้อมด้านต่างๆ ได้แก่ การฝึกร่วม/ผสม ฝ่ายอำนวยการด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของอาเซียน (ASEAN Peacekeeping Staff Exercise : APSE) ซึ่งได้ดำเนินการแล้วในปี ๖๒ ที่ผ่านมา และจะดำเนินการต่อเนื่องในปีต่อไป และเมื่อมีการฝึกร่วมกันเป็นระยะเวลาหนึ่งแล้ว ก็จะศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ดำเนินการแก้ไข แล้วพิจารณาจัดทำ ASEAN SOP เพื่อเป็นมาตรฐานในการจัดส่งกำลังร่วมกันต่อไป

๒.๒ การรักษาบทบาทด้านการรักษาสันติภาพของ ทท. ในคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการรักษาสันติภาพของอาเซียน ในกรอบการประชุม รมว.กท.อาเซียน กับ รมว.กท.ประเทศคู่เจรจา (ADMM - Plus) โดยการพิจารณาเป็นประธานร่วมของคณะทำงานวาระปี ๖๖ - ๖๗

๒.๓ พัฒนาขีดความสามารถให้เป็นศูนย์แห่งความเป็นเลิศของอาเซียน และการพัฒนาความร่วมมือกับมิตรประเทศ เพื่อให้ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ กรมยุทธการทหาร เป็นศูนย์แห่งความเป็นเลิศของภูมิภาค เพื่อสนับสนุนความสำเร็จในการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการด้านการดำเนินงานในกรอบสหประชาชาติ และด้านการดำเนินงานในกรอบความร่วมมืออาเซียน ด้วยการพัฒนามาตรฐานของหลักสูตรการฝึกอบรมให้ได้รับการรับรองมาตรฐานจากสหประชาชาติ ได้แก่ หลักสูตรการเตรียมกำลังก่อนการวางกำลัง (Pre - Deployment Training : PDT) หลักสูตรเด็กและการขัดกันด้วยอาวุธ (Child and Armed Conflict : CAAC) หลักสูตรผู้เชี่ยวชาญทางทหารในภารกิจรักษาสันติภาพ (UN Experts on Mission : UNMEM) เป็นต้น ซึ่งจะต้องดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงมาตรฐานและกระบวนการในการปฏิบัติงาน ตลอดจนจัดหาเครื่องมือ อุปกรณ์ และยานพาหนะเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานในหลักสูตรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรมด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ และการส่งกำลังของ ทท. และนำความร่วมมือกับมิตรประเทศและองค์การระหว่างประเทศที่มีอยู่ มาสนับสนุนการพัฒนาขีดความสามารถในการเตรียมกำลังและการใช้กำลังปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของ ทท.

การจัดทำยุทธศาสตร์ด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของกองทัพไทย ภายใต้กรอบแนวคิด (Concept) ทั้ง ๓ ด้าน ที่กล่าวไปข้างต้น จะต้องมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ประเด็นยุทธศาสตร์ และยุทธศาสตร์ย่อยให้เหมาะสมกับสถานะแวดล้อมด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ผู้วิจัยจะต้องทำการวิจัย โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ การตรวจสอบสถานะแวดล้อมและกระบวนการวิจัยในการจัดทำยุทธศาสตร์ เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่สามารถกำหนดแนวทางในการดำเนินงานด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของกองทัพไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

นเรศน์ วงศ์สุวรรณ. คู่มือการกำหนดยุทธศาสตร์ในระดับชาติ. กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, ๒๕๕๖.

วารสารและหนังสือพิมพ์

ทีมข่าวการเมือง. “ไทยพร้อมร่วมมือยูเอ็นปฏิบัติการรักษาสันติภาพ”. โพสต์ทูเดย์, ๒๙ กันยายน ๒๕๕๘.
ภาณุวัฒน์ ปรีชญาบุตร. “บทบาทของไทยกับการก้าวเข้าสู่ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน”.
วิทยุสราญรมย์ กรมสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศ. ๑๔,(๕๗), ตุลาคม-ธันวาคม ๒๕๕๕. หน้า ๘๐-๘๖.

กฎหมาย

“ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐)”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๑๓๕ ตอนที่ ๘๒ ก, ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.
“พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๕๑”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๑๒๕, ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑, หน้า ๓๕ - ๔๒.

สัมภาษณ์

พลสิทธิ์ สิ้นเหลือ, พ.อ., รอง ผอ.ศสภ.ยก.ทหาร ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ, กรมยุทธการทหาร, สัมภาษณ์. ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๒.

เอกสารไม่ตีพิมพ์

กองบัญชาการกองทัพไทย. “หนังสือ ที่ กท ๐๓๐๔/๗๐๓ เรื่อง แผนการดำเนินงาน ๕ ปี ของกองทัพไทย ๒๕๕๘ - ๒๕๖๒”. ลงวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๕๘.
ยุทธการทหาร, กรม. “รายงานผลการปฏิบัติของผู้แทนสหประชาชาติเข้าร่วมประชุมวางแผนการฝึกฯ และเป็นวิทยากรผู้ประเมินมาตรฐานการฝึกอบรมฝ่ายอำนวยการของสหประชาชาติ”. ที่ กท ๐๓๐๔/๗๐๓ ลงวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒.
ยุทธการทหาร, กรม. “รายงานผลการปฏิบัติของผู้แทนสหประชาชาติในการให้คำแนะนำด้านการคุ้มครองเด็กและความขัดแย้งทางอาวุธ ให้กับวิทยากรของกองทัพไทย และกำลังพล

นายทหารสัญญาบัตรของกองร้อยทหารช่างก่อสร้างทางระดับ”. ที่ กท ๐๓๐๔/๓๑๒๖ ลงวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๑.

ยุทธการทหาร, กรม. “รายงานผลการสำรวจพื้นที่เพื่อคัดเลือกที่ตั้งโครงการสามเหลี่ยมความร่วมมือสหประชาชาติ”. ที่ กท ๐๓๐๔/๘๖๐ ลงวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑.

ยุทธการทหาร, กรม. “ขออนุมัติแผนปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพ ทท. ด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ ระยะ ๕ ปี (๒๕๖๓ – ๒๕๖๗)” ที่ กท ๐๓๐๔/๓๘๖๖ ลงวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๖๒.

ศักดิ์ดา แสงสนิท, พล.ต. “บทบาทของกองทัพไทยในปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ”. เอกสารประกอบการบรรยาย กรมยุทธการทหาร, ๒๕๔๙.

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

กลาโหม, กระทรวง. “นโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม”, (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : https://www.rtarf.mi.th/pdf/policy-of-mod_57_th.pdf, 2020.

องค์การระหว่างประเทศ, กรม. “การรักษาสันติภาพ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.mfa.go.th/main/th/issues/9904-การรักษาสันติภาพ.html>, ๒๕๕๘.

ภาษาต่างประเทศ

Books

Bertrand Ramcharan, Preventive Diplomacy at the UN. Indiana : Indiana University Press, 2008.

Chiyuki Aoi and Ramesh Thakur, Unintended Consequences of Peacekeeping Operations. Tokyo : United Nations University Press, 2008.

Denis Jett, Why Peacekeeping Fails. New York : St. Martin’s Press, 2000.

Donalo Daniel and Sharon Wiharta, Peace Operations: Trends, Progress and Prospects. Washington : Georgetown University Press, 2008.

Lesley J. Pruitt, The Women in Blue Helmets. California : University of California Press, 2016.

Mats Berdal and Spyros Economides, United Nations Interventionism 1991 – 2004. Cambridge : Cambridge Press, 2007.

Thomas Weiss and Kelly-Kate Pease, The United Nations and Changing World Politics. Colorado : Westview Press, 2010.

Thomas Weiss and Sam Daws, The Oxford Handbook on the United Nations. Oxford : Oxford University Press 69, 2007.

United Nations, The United Nations Today. New York : UN Press, 2015.

William J. Durch, Twenty – First - Century Peace Operations. Washington : United State Institute of Peace, 2006.

William J. Durch, UN Peacekeeping, American Policy, and The Civil Wars of the 1990s. New York : Henry Stimson Press, 1996.

Journals and Newspapers

BD Mowell. “Women in UN Peacekeeping: Historical and Contemporary Patterns” International Relations, July 2018, p.1-5

Danielle Breitenbücher. “Cambodia/Thailand, Border Conflict around the Temple of Preah Vihear” University of Geneva and Basel Journal, August 2013 P.15

Emily O Brien and Andrew Sinclair. “The Libyan Wars: A Diplomatic History” New York University Press, December 2011 P.2

Jamille Bigio and Rachel Vogelstein. “Increasing Female Participation in Peacekeeping Operations” Foreign Affairs, 26 September 2018 p.25-33

Kunio Waki. “The Impact of Armed Conflict on Women and Girls : A Consultative Meeting on Mainstreaming Gender in Areas of Conflict and Reconstruction” United Nations Population Fund, August 2001

Marrack Goulding, “The Evolution of United Nations Peacekeeping”. International Affairs 69, 3 (1993)

“Rwanda threatens to withdraw peacekeepers”, The Independent, 29 August 2010

“Morocco Orders 84 UN Peacekeepers Out of Western Sahara”, VOA News, 17 March 2016.

“Kenya angry at sacking of South Sudan peacekeeping chief”, BBC News, 2 November 2016.

Research, Report and Thesis

Timo Smit Ed. “Trends in Women’s Participation in UN, EU and OSCE Peace Operations”. Research, Stockholm International Peace Research Institute, October 2018.

Non-Published Document

United Nations. “Charter of The United Nations and Statute of The International Court of Justice”. Charter, 1945.

United Nations. “Security Council Resolution 1325 (2000)”. Resolution. 2000.

- United Nations. Action for Peacekeeping “Summary of Uniformed Gender Parity Strategy 2018 – 2018”. Leaflet. 2018.
- United Nations Peacekeeping. “Current and Emerging Uniformed Capability Requirements for United Nations Peacekeeping”. Leaflet. 2019.
- United Nations Peacekeeping. “Gender Responsive United Nations Peacekeeping Operations”. Leaflet. 2018.
- United Nations Peacekeeping. “Guideline for Allocation of Military Observer and Staff Officer Post to Women in United Nations Peacekeeping Operations”. Guideline. 2018.
- United Nations Peacekeeping. “Uniformed Gender Parity Strategy 2018-2028”. Policy. 2018.
- United Nations Peacekeeping. “Operational Effect and Women Peacekeepers : Addressing the gender imbalance”. Report. September 2018.
- United Nations. “Peacekeeping Capability Readiness System”. Guideline. 2019.
- United Nations Peacekeeping. “Guideline for Allocation of Military Observer and Staff Officer Post to Women in United Nations Peacekeeping Operations” Policy. 2018.

Website

- United Nations. “Mandate and the Legal Basis for Peacekeeping”. (online). Available : <https://peacekeeping.un.org/en/mandates-and-legal-basis-peacekeeping>, 2020.
- United Nations. “Growth in United Nations membership, 1945-present”. (online). Available : <https://www.un.org/en/sections/member-states/growth-united-nations-membership-1945-present/index.html>, 2020.
- United Nations. “Sustainable-development-goals”. (online). Available : <https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/>, 2020.
- United Nations. “Action for Peacekeeping - Summary of Uniformed Gender Parity Strategy 2018 - 2018”. (online). Available : <https://peacekeeping.un.org/en/action-for-peacekeeping-a4p>, 2020.
- United Nations. “Women in Peacekeeping”. (online). Available : <https://peacekeeping.un.org/en/women-peacekeeping>, 2019.

ภาคผนวก

คำถามปลายเปิดสำหรับการสนทนากลุ่ม

๑. ข้อมูลทั่วไป

๑.๑ หน่วยงาน

.....

๑.๒ ตำแหน่ง/ระดับ

.....

๑.๓ การศึกษา

.....

๑.๔ ประสบการณ์ในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ

.....

๒. คำถามสำหรับการเก็บข้อมูล เรื่องสถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ ในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ :

สถานะแวดล้อมด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพที่ประเทศไทยเข้าไปเกี่ยวข้องมีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของประเทศไทย และปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ส่งผลกระทบต่อปฏิบัติการเพื่อสันติภาพที่ไทยดำเนินการอยู่อย่างไร

๒.๑ ระดับสหประชาชาติ

.....

๒.๒ ระดับภูมิภาค

.....

๒.๓ ระดับอาเซียน

.....

๒.๔ ระดับประเทศ

.....

๓. คำถามสำหรับการเก็บข้อมูล เรื่องขีดความสามารถของประเทศไทยและกองทัพไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ ภายใต้สถานะแวดล้อมๆ ที่ไทยกำลังเผชิญอยู่

๓.๑ จากสถานะแวดล้อมด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพที่ไทยเผชิญอยู่ มีปัจจัยหรือตัวบ่งชี้ใดบ้างที่จะเป็นจุดแข็งและจุดอ่อนของไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ

.....

๓.๒ ประวัติการเข้าร่วมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร และไทยมีขีดความสามารถด้านการแข่งขันในการเข้าร่วมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพอย่างไรบ้าง

.....

๓.๓ ไทยมีบทบาทอย่างไรในการดำเนินความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของอาเซียน และการดำเนินการด้านต่างๆ มีจุดอ่อนและจุดแข็งอย่างไรบ้าง

.....

๔. คำถามสำหรับการเก็บข้อมูล เรื่องนโยบายและยุทธศาสตร์ของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ

๔.๑ สถานการณ์ด้านความมั่นคงในประเทศไทยที่ส่งผลต่อการเข้าร่วมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ

.....

๔.๒ นโยบายของรัฐบาล

.....

๔.๓ ยุทธศาสตร์และแผนงานระดับประเทศ

.....

๔.๔ นโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนงานของกระทรวงกลาโหม

.....

๔.๕ นโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนงานของกองทัพไทย

.....

๔.๖ ความเข้าใจถึงความจำเป็นในการเข้าร่วมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพจากภาคประชาชน

.....

คำถามปลายเปิดสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกในการเก็บข้อมูล เรื่องแนวทาง
ในการเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ
ในกรอบสหประชาชาติ ภายใต้บริบทของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี

๑ ข้อมูลทั่วไป

๑.๑ หน่วยงาน

.....

๑.๒ ตำแหน่ง/ระดับ

.....

๑.๓ การศึกษา

.....

๑.๔ ประสบการณ์ในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ

.....

๒. การเข้าร่วมในงานด้านสันติภาพและความมั่นคงของสหประชาชาติ

๒.๑ แนวทางในการสนับสนุนสหประชาชาติในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ

.....

.....

๒.๒ แนวทางในการสนับสนุนงานด้านสันติภาพและความมั่นคงอื่นๆ ของสหประชาชาติ

.....

.....

๒.๓ แนวทางในการส่งเสริมความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพกับสหประชาชาติ

.....

.....

๓. การส่งเสริมความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของอาเซียน

๓.๑ แนวทางในการดำเนินการของไทยภายใต้ความร่วมมือเครือข่าย ศสภ.อาเซียน ในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน

.....

.....

๓.๒ แนวทางในการดำเนินการของไทยในคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการรักษาสันติภาพของอาเซียน ในกรอบการประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมอาเซียน กับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมประเทศคู่เจรจา

.....

.....

๓.๓ แนวทางในการเสริมสร้างบทบาทและแสวงหาโอกาสจากความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อ
สันติภาพของไทยในกรอบการประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงใน
ภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก

.....
.....

**๔. การพัฒนาขีดความสามารถของไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ และการพัฒนาความ
ร่วมมือกับมิตรประเทศ**

๔.๑ แนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการบริหารจัดการงานด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของ
ไทย

.....
.....

๔.๒ แนวทางในการพัฒนามาตรฐานการฝึกอบรมด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทย

.....
.....

๔.๓ แนวทางในการพัฒนาความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพกับมิตรประเทศ และองค์การ
ระหว่างประเทศ

.....
.....

ประวัติย่อผู้วิจัย

- ชื่อ : พลตรี ธีรวิวัฒน์ สบายรูป
- วันเดือนปีเกิด : ๒๔ มีนาคม ๒๕๐๘
- การศึกษา : โรงเรียนเตรียมทหาร (รุ่นที่ ๒๔) / โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (รุ่นที่ ๓๕)
 : โรงเรียนนายร้อยทหารบกแซงซีร์ ประเทศฝรั่งเศส
 (ปริญญาโท วิศวกรรมศาสตร์)
 : หลักสูตรฝ่ายอำนวยการแคนาดา ประเทศแคนาดา
 : หลักสูตรหลักประจำ ชุดที่ ๗๖ รร.สธ.ทบ.
 : หลักสูตร เสนาธิการทหารบกฝรั่งเศส รุ่นที่ ๑๑๒ ประเทศฝรั่งเศส
 : หลักสูตร เสนาธิการทหารฝรั่งเศส รุ่นที่ ๗ ประเทศฝรั่งเศส
 : ปริญญาโทประวัติศาสตร์ Ecole Pratique des Hautes Etudes
 ประเทศฝรั่งเศส
 : หลักสูตรผู้บริหาร รุ่น ๐๒ - ๓ วิทยาลัยการศึกษาด้านความมั่นคง
 ศูนย์การศึกษาด้านความมั่นคงภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก, มลรัฐฮาวาย สหรัฐอเมริกา
 : หลักสูตรสถาบันการศึกษาชั้นสูงด้านการป้องกันประเทศ (วปอ. ฝรั่งเศส)
 (ภาคระหว่างประเทศ - เอเชียและตะวันออกกลาง รุ่นที่ ๓) ปารีส ฝรั่งเศส

ประวัติการทำงานโดยย่อ

- : อาจารย์โรงเรียนทหารปืนใหญ่ ศูนย์การทหารปืนใหญ่
 - : ผู้บังคับกองร้อยทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน
กองพันทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยานที่ ๓
 - : อาจารย์โรงเรียนเสนาธิการทหารบก สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง
 - : นายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม
 - : ผู้อำนวยการกองการทูตฝ่ายทหาร สำนักวิเทศสัมพันธ์ กรมข่าวทหาร
 - : ที่ปรึกษาทางทหารประจำคณะผู้แทนถาวรไทยประจำสหประชาชาติ
ณ นครนิวยอร์ก
 - : รองผู้อำนวยการ ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ กรมยุทธการทหาร
 - : ผู้อำนวยการ ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ กรมยุทธการทหาร
 - : ผู้อำนวยการ สำนักวิเทศสัมพันธ์ กรมข่าวทหาร
 - : ผู้อำนวยการ สำนักข่าวกรอง กรมข่าวทหาร
 - : รองผู้บัญชาการ ศูนย์รักษาความปลอดภัย
- ตำแหน่งปัจจุบัน : รองเจ้ากรมข่าวทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา ยุทธศาสตร์

เรื่อง การเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ ภายใต้บริบทของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี

ผู้วิจัย พลตรี ญัฐวุฒิ สบายรูป

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๒

ตำแหน่ง รองเจ้ากรมข่าวทหาร

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทย ได้เข้าไปมีส่วนร่วมโดยตรงในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติในหลายพื้นที่ นอกจากนี้ยังได้นำเอาการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพเป็นเครื่องมือในการพัฒนาความร่วมมือด้านความมั่นคงกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในประเทศและในต่างประเทศ ตลอดจนกับมิตรประเทศ โดยเฉพาะการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

การดำเนินงานด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติของประเทศไทยนั้น เกิดจากความร่วมมือของหน่วยงานราชการหลายภาคส่วนทั้งทหาร ตำรวจ และพลเรือน ซึ่งยังขาดการบูรณาการการทำงาน ส่งผลให้เกิดการดำเนินงานในลักษณะต่างคนต่างทำ ขาดเป้าหมายร่วมกัน เพื่อให้บรรลุผลประโยชน์แห่งชาติในภาพรวม ประเทศไทยจึงยังไม่สามารถใช้การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพเป็นเครื่องมือในการรักษาผลประโยชน์และความมั่นคงแห่งชาติได้มากเท่าที่ควรจะเป็น ทั้งที่มีขีดความสามารถและทรัพยากรที่เป็นที่ยอมรับจากนานาชาติ การประกาศใช้ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) ส่งผลให้การดำเนินนโยบายด้านการต่างประเทศของรัฐบาล ซึ่งรวมถึงการเข้าร่วมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ จะต้องได้รับการบูรณาการจากทุกส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และจะต้องมีการกำหนดเป้าหมายระดับประเทศที่ชัดเจน เพื่อให้ สามารถพัฒนาแผนงานและโครงการขึ้นมารองรับ และสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายของประเทศอย่างสอดคล้องและสนับสนุนกัน จึงจำเป็นต้องศึกษาถึงแนวทางการดำเนินการด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในภาพรวมของประเทศ เพื่อให้ไทยได้รับการยอมรับจากประชาคมโลก สามารถใช้การปฏิบัติการเพื่อสันติภาพเป็นเครื่องมือในการรักษาผลประโยชน์และความมั่นคงของชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมายต่างๆ ที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี อันจะนำไปสู่การส่งเสริมให้ประเทศไทยโดยรวมมีบทบาทนำในด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของโลกและของอาเซียนได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติและการเข้าร่วมในปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทย โดยยึดถือตามบริบทที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) และข้อกำหนดอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

๒. เพื่อศึกษาถึงองค์ประกอบด้านต่างๆ ที่ขับเคลื่อนการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ ปัญหาจากการขาดการบูรณาการในภาพรวมของประเทศไทยในการเข้าร่วมภารกิจเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติที่อาจยังขาดการยึดโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี

๓. เพื่อจัดทำแผนงาน/โครงการที่จะบูรณาการงานด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของประเทศไทย และของกองทัพไทย อันเป็นการเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ ภายใต้บริบทของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ขอบเขตด้านพื้นที่ โดยพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ครอบคลุมพื้นที่ปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องกับภารกิจรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ และพื้นที่ของหน่วยงานราชการไทยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติดังกล่าวด้วย

๒. ขอบเขตด้านประชากร เนื่องจากการศึกษาวิจัยนี้เป็นการนำเสนอข้อมูลแบบรายงานเชิงพรรณนา การรวบรวมข้อมูลส่วนใหญ่มาจากข้อมูล นโยบาย คำสั่ง แนวคิดทางทฤษฎี และหลักการอื่นๆ ทั้งในและต่างประเทศ จะมีเพียงการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากกำลังพลบางส่วนที่มีประสบการณ์จากการเข้าร่วมภารกิจรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ ทั้งทหาร ตำรวจ และ พลเรือน จำนวนประมาณ ๒๐ คน

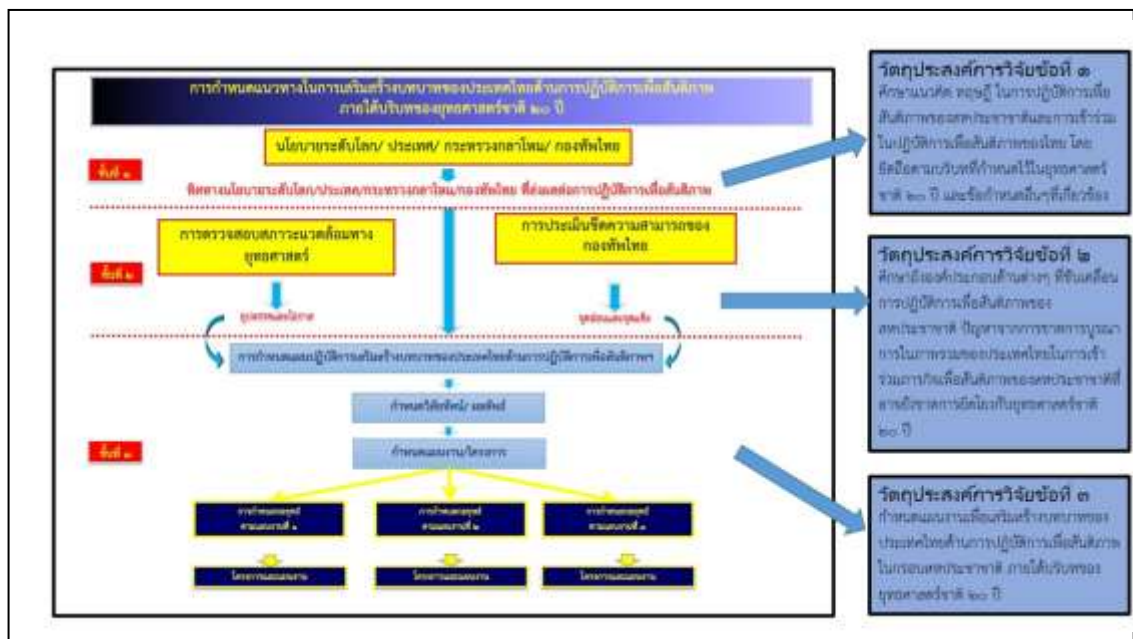
๓. ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้การเอกสารข้อมูล รายงาน การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติในภาพกว้างและการเข้าร่วมการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทย รวมถึง นโยบาย คำสั่ง ยุทธศาสตร์ของสหประชาชาติและของไทย โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยนี้ ได้ให้ความสำคัญกับการตอบโจทย์ของวัตถุประสงค์การวิจัยทั้ง ๓ ประการ โดยแบ่งการวิจัยออกเป็น ๓ ขั้นตอน โดยการวิจัยในขั้นตอนที่ ๑ เป็นการศึกษารวมทางยุทธศาสตร์ด้วยการทบทวนวรรณกรรมเพื่อศึกษารอบนโยบาย ยุทธศาสตร์ หลักการ แนวทาง และข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ เริ่มจากระดับสหประชาชาติ อาเซียน ประเทศไทย ไปจนถึงระดับกองทัพไทย จากนั้นในขั้นตอนที่ ๒ เป็นการศึกษาลงถึงองค์ประกอบด้านต่างๆ ที่ขับเคลื่อนการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ ปัญหาจากการขาดการบูรณาการในภาพรวมของประเทศไทยในการเข้าร่วมภารกิจเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติที่ยังขาดการยึดโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี โดยการประเมินสภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ และประเมินขีดความสามารถด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของประเทศไทยและกองทัพไทย เพื่อประเมินอุปสรรคและโอกาส ตลอดจนตรวจสอบจุดอ่อนและจุดแข็งที่มี โดยใช้กระบวนการประเมินสภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ (Strategic environmental scanning process) และกระบวนการขีดความสามารถระดับยุทธศาสตร์ (Strategic capability assessment process) ประกอบการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่ม

(Focus group interview) จำนวน ๓ ครั้ง โดยครั้งที่ ๑ เป็นการเก็บข้อมูลในประเด็นเรื่องสภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ ครั้งที่ ๒ เป็นการเก็บข้อมูลเรื่องขีดความสามารถของกองทัพไทย และครั้งที่ ๓ เป็นเรื่องนโยบายและยุทธศาสตร์ของประเทศไทยที่เกี่ยวข้อง แล้วจึงนำผลลัพธ์ที่ได้จากขั้นตอนที่ ๒ ไปใช้ในขั้นตอนที่ ๓ ซึ่งเป็นการออกแบบแผนงานและแนวทางเพื่อเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ ให้มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี โดยใช้กระบวนการในการกำหนดยุทธศาสตร์ (Strategic formulation) ประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เจ้าหน้าที่ระดับบริหารของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ดังแผนภาพที่ ๑

แผนภาพที่ ๑ การดำเนินการวิจัยและวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิจัยตามขั้นตอนที่ได้ออกแบบไว้ทั้ง ๓ ขั้นตอน ทำให้สามารถกำหนดยุทธศาสตร์/แนวทางการเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ ภายใต้บริบทของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี โดยมีวิสัยทัศน์คือ “ประเทศไทยมีความพร้อมที่จะเข้าร่วมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ และมีบทบาทนำในการดำเนินความร่วมมือของอาเซียนในด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ เพื่อสนับสนุนการรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งชาติในเวทีสหประชาชาติและอาเซียน” เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ดังกล่าว ไทยมีพันธกิจที่ต้องดำเนินการจำนวน ๓ พันธกิจหลัก สรุปได้ดังนี้

พันธกิจการดำเนินงานด้านสันติภาพและความมั่นคงของไทยในกรอบสหประชาชาติ

ประกอบด้วยประเด็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญ ๓ ประเด็นยุทธศาสตร์ เพื่อส่งเสริมบทบาทของไทยในกรอบความร่วมมือสหประชาชาติ ได้แก่

๑. ประเด็นยุทธศาสตร์การดำรงรักษาการมีส่วนร่วมและเพิ่มการสนับสนุนงานด้านสันติภาพและความมั่นคงของสหประชาชาติ และมิตรประเทศ มีเป้าหมายที่จะดำเนินการให้ไทยเข้าไปมีส่วนร่วมและสนับสนุนงานของสหประชาชาติ ด้วยการ ๑) สนับสนุนวาระสตรี สันติภาพ และความมั่นคงของสหประชาชาติ ๒) สนับสนุนโครงการสามเหลี่ยมความร่วมมือในอาเซียน ๓) เสนอเป็นเจ้าภาพร่วมกับสหประชาชาติในการจัดการฝึกอบรม/การประชุม ระดับนานาชาติ ๔) สนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของสหประชาชาติ ในระหว่างปฏิบัติการกิจเพื่อสันติภาพ ด้วยการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เกษตรทฤษฎีใหม่ และการส่งเสริมอาชีพไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในพื้นที่ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ ตลอดจนส่งเสริมการรักษาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ภารกิจ และ ๕) สนับสนุนระเบียบวาระด้านสันติภาพและความมั่นคงที่สหประชาชาติจะเสนอต่อประเทศสมาชิกในอนาคต

๒. ประเด็นยุทธศาสตร์การดำรงรักษาและเพิ่มเติมการส่งกำลังไปปฏิบัติการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ มีเป้าหมายที่จะดำรงการสนับสนุนกำลังให้กับภารกิจเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ และแสวงหาโอกาสในการสนับสนุนกำลังเพิ่มเติมให้กับสหประชาชาติ โดยให้ความสำคัญกับหน่วยที่กองทัพไทยได้แจ้งยืนยันความพร้อมไว้ในระบบ PCRS ตลอดจนหน่วยที่สหประชาชาติมีความต้องการในระยะใกล้ และเตรียมการในสนับสนุนกองกำลังตำรวจแบบเป็นหน่วยเมื่อพร้อม ตลอดจนแสวงหาโอกาสในการสนับสนุนกำลังแบบเป็นบุคคลทั้งทหาร ตำรวจ และพลเรือน ด้วยการ ๑) ดำรงความต่อเนื่องของการส่งกำลังกองร้อยทหารช่างให้กับภารกิจ UNMISS เพื่อรักษาการมีส่วนร่วมในภารกิจเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ ๒) การขยายการสนับสนุนกำลังแบบเป็นหน่วยให้กับสหประชาชาติ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาความพร้อมของหน่วยในระบบ PCRS ที่ไทยได้เสนอไว้ตามนโยบายของนายกรัฐมนตรี เพื่อให้สามารถสนับสนุนกำลังได้เมื่อสหประชาชาติร้องขอ และเสนอหน่วยที่สหประชาชาติมีความต้องการให้กับสหประชาชาติ ๓) ขยายการส่งกำลังเป็นบุคคลทั้งทหาร ตำรวจและพลเรือนให้มีจำนวนภารกิจเพิ่มมากขึ้น เพื่อขยายการเข้าร่วมในภารกิจเพื่อสันติภาพให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ทั่วโลก และ ๔) เตรียมความพร้อมเพื่อให้สามารถสนับสนุนกำลังตำรวจแบบเป็นหน่วยได้ในอนาคต

๓. ประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาความร่วมมือกับหน่วยงานของสหประชาชาติในประเทศไทย มีเป้าหมายที่จะ นำความร่วมมือที่จะมีขึ้น ไปสนับสนุนการเตรียมกำลังและการใช้กำลังด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทย โดย ๑) สนับสนุนและส่งเสริมบทบาทของไทยด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืนในภารกิจรักษาสันติภาพ ๒) ร่วมมือกับสหประชาชาติในการจัดฝึกอบรมด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพให้กับเจ้าหน้าที่ทหาร ตำรวจ และพลเรือน และ ๓) พัฒนาการจัดการฝึกอบรมในลักษณะนานาชาติ และเป็นการฝึกผสมทหาร ตำรวจและพลเรือน

พันธกิจการขับเคลื่อนความร่วมมืออาเซียนด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ
ประกอบด้วยประเด็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญ ๓ ประเด็นยุทธศาสตร์ เพื่อส่งเสริมบทบาทของไทยในกรอบความร่วมมืออาเซียน ได้แก่

๑. ประเด็นยุทธศาสตร์การส่งเสริมการปฏิบัติตามแนวคิดความเป็นหุ้นส่วนด้านการรักษาสันติภาพของอาเซียน (ASEAN Peacekeeping Partnership : APP) ภายใต้ความร่วมมือเครือข่าย ศสภ.อาเซียน (ASEAN Peacekeeping Center Network) ในกรอบการประชุม ADMM มีเป้าหมายที่จะเสริมสร้างและรักษาบทบาทของไทยในฐานะของประเทศที่เสนอแผนงานความร่วมมือของอาเซียน และได้เสนอแนวความคิด APP ให้กับอาเซียนนำไปปฏิบัติ ซึ่งไทยควรจะใช้โอกาสในการผลักดันและขับเคลื่อนงานการด้านปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของอาเซียนไปยังเป้าหมายที่ต้องการ โดยเป็นผู้นำอาเซียนในการจัดทำแผนงานเพื่อขับเคลื่อน APP ที่จะนำไปสู่การพัฒนา APP ให้มีความคืบหน้าและบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดย ๑) การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพร่วมกับประเทศสมาชิกอาเซียน ๒) สนับสนุนและขับเคลื่อนการฝึกด้านการรักษาสันติภาพของอาเซียน และ ๓) ส่งเสริมแผนงานการส่งกองกำลังผสมของชาติอาเซียนไปปฏิบัติการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ โดยชาติสมาชิกอาเซียน จำนวน ๒ ชาติขึ้นไป ร่วมกันสนับสนุนกำลังไปปฏิบัติการรักษาสันติภาพของสหประชาชาตินอกอาเซียน ตามความสมัครใจและเมื่อมีความพร้อม

๒. ประเด็นยุทธศาสตร์การเสริมสร้างและรักษาบทบาทด้านการรักษาสันติภาพของไทย ในคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการรักษาสันติภาพของอาเซียน ในกรอบการประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมอาเซียน กับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมประเทศคู่เจรจา (ADMM - Plus) มีเป้าหมายที่จะเสริมสร้างบทบาทของไทย ในการดำเนินงานของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของอาเซียน (EWG on PKOs) โดย ๑) เตรียมการและวางแผนการเสนอตัวเป็นประธานร่วมของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการรักษาสันติภาพของอาเซียน และ ๒) แสวงประโยชน์จากความร่วมมือของคณะทำงาน EWG on PKO ในการขยายการแลกเปลี่ยนวิทยากรด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพกับมิตรประเทศนอกอาเซียน

๓. ประเด็นยุทธศาสตร์การเสริมสร้างบทบาทและแสวงหาโอกาสจากความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทย ในกรอบการประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก (ARF) มีเป้าหมายที่จะส่งเสริมบทบาทของไทยใน ARF ตลอดจนแสวงหาโอกาสในการพัฒนาความร่วมมือกับประเทศสมาชิก ARF ที่มีบทบาทโดดเด่นด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาขีดความสามารถของไทย โดย ๑) เข้าไปมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนและผลักดันความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของ ARF ให้มากขึ้น ด้วยการเข้าไปมีบทบาทในการเป็นเจ้าภาพจัดกิจกรรมต่างของ ARF หรือเป็นผู้เสนอประเด็นความร่วมมือที่เป็นประโยชน์กับไทยเข้าสู่ ARF และ ๒) พัฒนาความร่วมมือกับประเทศสมาชิก ARF ที่มีบทบาทโดดเด่นด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ ในการพัฒนาศักยภาพด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทย และเพิ่มโอกาสในการแข่งขันการสนับสนุนกำลังให้กับภารกิจรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ ให้มากยิ่งขึ้น

พันธกิจยุทธศาสตร์การพัฒนาขีดความสามารถของไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ และการพัฒนาความร่วมมือกับมิตรประเทศ

ประกอบด้วยประเด็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญ ๔ ประเด็นยุทธศาสตร์ เพื่อพัฒนาขีดความสามารถด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทย และพัฒนาความร่วมมือที่เกี่ยวข้องกับมิตรประเทศ ให้ไทยมีความพร้อมที่จะดำเนินบทบาทด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ ได้แก่

๑. ประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาและปรับปรุงการบริหารจัดการงานด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทย

มีเป้าหมายที่จะปรับการบริหารจัดการงานด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทยในภาพรวมให้มีเป้าหมายและทิศทางที่ตอบสนองต่อการรักษาผลประโยชน์และความมั่นคงของชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีการบูรณาการระหว่างส่วนราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดย ๑) พัฒนาและปรับปรุงยุทธศาสตร์/แผนงานระดับยุทธศาสตร์ด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทยให้มีความทันสมัยครอบคลุมการปฏิบัติของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และตอบสนองต่อการรักษาความมั่นคงและการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติ ๒) พัฒนาและปรับปรุงกระบวนการในการตกลงใจเข้าร่วมในการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ ให้สามารถตอบรับเข้าร่วมการปฏิบัติการกิจถึงสหประชาชาติภายในเวลา ๑ เดือนนับจากวันที่ได้รับการร้องขอจากสหประชาชาติ ๓) พัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ ให้เกิดการบูรณาการของการเตรียมกำลังการใช้กำลัง และการดำเนินความร่วมมือกับสหประชาชาติ อาเซียนและมิตรประเทศ ๔) ปรับปรุงระบบและกระบวนการในการจัดกำลังของกองทัพไทย ให้สอดคล้องกับข้อกำหนดและความต้องการของสหประชาชาติ ทั้งในด้านขีดความสามารถ (ประเภทของหน่วย/บุคคล) เพศสภาพ และมาตรฐานที่สหประชาชาติต้องการ มีเป้าหมายเพื่อปรับปรุงงานด้านการเตรียมกำลังของกองทัพไทย ทั้งการฝึกเตรียมความพร้อมก่อนการวางกำลัง และการจัดกำลัง ให้มีมาตรฐานตามข้อกำหนดด้านต่างๆ ของสหประชาชาติ และ ๕) จัดทำระบบการพัฒนาขีดความสามารถด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทย ทั้งทหาร ตำรวจ และพลเรือน ให้เกิดการบูรณาการ และมีการพัฒนาความรู้และประสบการณ์ในทุกกระดับ โดยใช้ประโยชน์จากศูนย์ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ กรมยุทธการทหาร

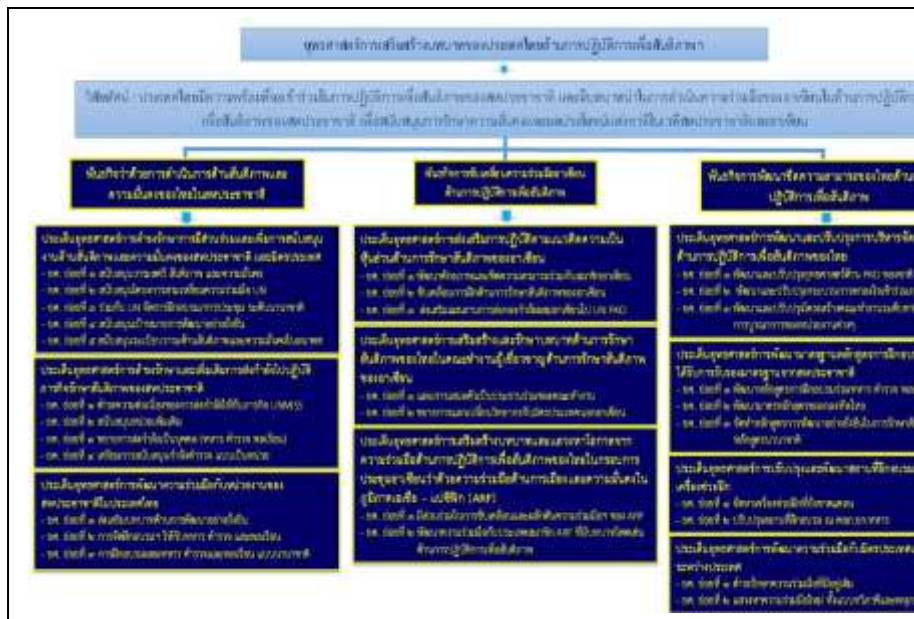
๒. ประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนามาตรฐานหลักสูตรฝึกอบรมด้านการรักษาสันติภาพของทหาร ตำรวจ และเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ ให้ได้มาตรฐานและได้รับการรับรองจากสหประชาชาติ มีเป้าหมายที่จะดำเนินการให้หลักสูตรฝึกอบรมที่มีอยู่แล้วของกองทัพไทย และหลักสูตรที่จะพัฒนาขึ้นใหม่ให้กับตำรวจและพลเรือน ได้รับการรับรองมาตรฐานจากสหประชาชาติ โดยเน้นการฝึกอบรมที่ไทยได้ให้คำมั่นกับประเทศสมาชิกอาเซียนภายใต้ความร่วมมือ ADMM และ ADMM – Plus เป็นลำดับแรก โดย ๑) พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมร่วมทหาร ตำรวจ และพลเรือนตามหลักของการปฏิบัติการกิจแบบบูรณาการของสหประชาชาติ ๒) พัฒนามาตรฐานของหลักสูตรฝึกอบรมที่มีอยู่แล้ว เช่นหลักสูตรของกองทัพไทย ให้ได้รับการรับรองมาตรฐานจากสหประชาชาติ ๓) ส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ โดยเฉพาะหลักสูตรด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืนในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ (Sustainable Development Approach to Peace Operations) ให้เป็นหลักสูตรนานาชาติ เพื่อให้ไทยเป็นศูนย์แห่งความเป็นเลิศในภูมิภาค

และ ๔) ส่งเสริมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานด้านสันติภาพและความมั่นคงของสหประชาชาติ โดยพัฒนาความร่วมมือทางการวิจัยกับสถาบันการศึกษาทั้งในประเทศและในต่างประเทศ

๓. ประเด็นยุทธศาสตร์การปรับปรุงและพัฒนาสถานที่ฝึกอบรมและเครื่องช่วยฝึก ให้มีจำนวนที่เพียงพอตามความต้องการของแต่ละหลักสูตร และมีความพร้อมที่จะจัดการฝึกอบรมแบบนานาชาติได้ มีเป้าหมายในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก และสิ่งอุปกรณ์เครื่องช่วยฝึก ให้มีความทันสมัย สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีจำนวนที่เพียงพอต่อความต้องการในการจัดการฝึกอบรม โดย ๑) จัดหาเครื่องช่วยฝึกที่ยังขาดแคลน และที่ใช้ทดแทนของเดิมที่ชำรุดและหมดอายุการใช้งาน ให้กับศูนย์ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ กรมยุทธการทหาร และ ๒) ปรับปรุงสถานที่จัดการฝึกอบรม ณ ศูนย์ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ กรมยุทธการทหาร ให้สามารถจัดการฝึกอบรมแบบนานาชาติได้

๔. ประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพกับมิตรประเทศ และองค์การระหว่างประเทศ มีเป้าหมายในการนำการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพเป็นเครื่องมือในการพัฒนาความสัมพันธ์และความร่วมมือด้านความมั่นคงกับมิตรประเทศในทุกระดับ ในขณะเดียวกันก็จะนำเอาความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพที่ไทยมีอยู่ มาสนับสนุนการเตรียมกำลังและการใช้กำลังไปปฏิบัติการกิจเพื่อสันติภาพ โดย ๑) ดำรงรักษาความร่วมมือแบบทวิภาคีที่มีอยู่กับประเทศต่างๆ และ ๒) แสวงหาความร่วมมือใหม่ๆ ทั้งแบบทวิภาคีและพหุภาคี ในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ซึ่งจะให้ความสำคัญกับความร่วมมือด้านแลกเปลี่ยนวิทยากรและความเชี่ยวชาญเป็นลำดับแรก

แผนภาพที่ ๒ ยุทธศาสตร์/แนวทางการเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ ภายใต้บริบทของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี

ข้อเสนอแนะ

การบูรณาการงานด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของประเทศไทย

เพื่อให้เกิดการบูรณาการงานด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพและงานด้านสันติภาพ และความมั่นคงในกรอบของสหประชาชาติและอาเซียนที่ไทยดำเนินการอยู่เข้าด้วยกัน จึงควรปรับโครงสร้างและขอบเขตอำนาจหน้าที่ของ คณะกรรมการประสานงานด้านการเข้าร่วมในปฏิบัติการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติ ซึ่งที่ประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๕๓ ได้มีมติอนุมัติให้จัดตั้งขึ้น มีอธิบดีกรมองค์การระหว่างประเทศเป็นประธาน และมีผู้แทนจากกระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี และสำนักงานงบประมาณ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการคลัง (กรมบัญชีกลาง) และสำนักงานประสานภารกิจทางทหารกับกระทรวงการต่างประเทศ ร่วมเป็นคณะกรรมการฯ โดยมีหน้าที่พิจารณาให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งกองกำลังเข้าร่วมปฏิบัติการเพื่อสันติภาพตามที่สหประชาชาติร้องขอ ซึ่งไม่ได้ครอบคลุมการดำเนินงานด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง จึงควรปรับโครงสร้างคณะกรรมการฯ ให้เป็นรูปแบบของคณะทำงานระดับประเทศ โดยมีขอบเขตความรับผิดชอบให้ครอบคลุมถึงการดำเนินความร่วมมือด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของไทยกับมิตรประเทศและองค์การระหว่างประเทศ ตลอดจนการขับเคลื่อนให้นโยบายและยุทธศาสตร์ระดับชาติของไทยที่เกี่ยวข้องกับงานด้านสันติภาพและความมั่นคงของสหประชาชาติบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

การวิจัยในอนาคต

กองทัพไทย (และส่วนราชการอื่นๆ) ควรจะต้องจัดทำยุทธศาสตร์ด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของกองทัพไทย โดยใช้กระบวนการวิจัยเช่นเดียวกันกับการวิจัยนี้ โดยผลการวิจัยเรื่องการเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยด้านการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพในกรอบสหประชาชาติภายใต้บริบทของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี สามารถนำไปเป็นแนวทางในการวิจัยต่อยอดเพื่อจัดทำยุทธศาสตร์ฯ ของกองทัพไทย ให้มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และนโยบายด้านการต่างประเทศของรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป